Μικρές ιστορίες γραμμένες στους δρόμους:

Οδωνυμικά της Μεσσήνης

Ηλίας Μπιτσάνης

Δημοσιευμένες συνέχειες στην Εφημερίδα Ελευθερία Καλαμάτας σε 24 συνέχειες κατά έκαστο Σάββατο 30 Νοεμβρίου 2014- 10 Μαίου 2015

Από το βιβλίο του Ηλία Μπιτσάνη *«Το Νησί (Μεσσήνη) στο χώρο και το χρόνο»*

Η ονοματοθεσία σε μια πόλη αντανακλά αντιλήψεις και πολιτικές καταστάσεις της εποχής κατά την οποία έγιναν αυτές. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας «ανάγνωσης» μπορούν να ερμηνευτούν προτεραιότητες και αποκλεισμοί ή παραλείψεις. Χωρίς να σημαίνει ότι μπορεί να γνωρίζουμε τι ακριβώς έχει συμβεί σε εποχές για τις οποίες δεν έχει διασωθεί το απαραίτητο αρχειακό υλικό.

Η πορεία των ονοματοθεσιών ακολουθεί την πολεοδομική εξέλιξη της πόλης. Στις πρώτες που έγιναν και αφορούσαν τους δρόμους στο στενό πυρήνα της πόλης, δόθηκαν ονόματα σχετικά με την Επανάσταση του 1821 και με έντονο τοπικό χρώμα. Δίπλα σε αυτά, τοποθετήθηκαν ονόματα δημάρχων και ευεργετών. Είναι δύσκολο να αποφανθεί κάποιος μετά βεβαιότητας σήμερα αν αποτελούν σκοπιμότητα ή συνιστούν άγνοια οι παραλείψεις ονομάτων όπως του πρώτου εκλεγμένου με καθολική ψηφοφορία δημάρχου Νικόλαου Μιχάλου, του πολλές φορές υπουργού Σπήλιου Αντωνόπουλου, του επιφανούς Φιλικού Αναγνώστη Αργυρόπουλου, προέδρων της Κοινότητας όπως ο Φώτης

Βακαλόπουλος (είχε εκλεγεί και βουλευτής) ή ο Σπήλιος Ποτηρόπουλος και πολλών άλλων.
Στο μεταξύ όμως η πόλη επεκτάθηκε, ενώ στο εσωτερικό της διανοίχθηκαν νέοι δρόμοι. Ετσι την περίοδο 1994-1998 έγινε πλήθος ονοματοθεσιών, κυρίως με βάση τα στοιχεία που παραθέτει στο βιβλίο του για την ιστορία της Μεσσήνης ο Θ. Τσερπές.
Είχαν μεσολαβήσει ονοματοθεσίες και μετονομασίες σε μια έντονα φορτισμένη πολιτικά περίοδο, τα «ίχνη» της οποίας υπάρχουν στους δρόμους της πόλης. Σε απόσταση από την περίοδο αυτή, ο καθένας μπορεί να διακρίνει υπερβολές και αστοχίες.
Εκείνο που θα έπρεπε να σημειώσουμε ως ιστορική παράλειψη στην υπόθεση των ονοματοθεσιών που έγιναν μέχρι τώρα, είναι η απουσία ενός δρόμου που θα θυμίζει την εκτέλεση των πατριωτών στην πλατεία της πόλης στις 6 Ιουνίου 1944. Για λόγους ιστορικής μνήμης, σημειώνουμε ότι ήταν οι Κ. Βλαχάκης, Γ. Ζέππος, Γ. Καντιάνης, Παν. Κούτης, Ντ. Πλεμμένος, Σπύρος Προζυμάς, Αντ. Προζυμάς και ο Ιταλός αντιφασίστας Μάριο.
Από τα ονόματα των δρόμων επιλέξαμε εκείνα τα οποία έχουν σχέση με τη Μεσσήνη και τη Μεσσηνία γενικότερα, ως μια μικρή συμβολή στην τοπική ιστορία.

ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Εκκλησία του Αγίου Αθανασίου και μάλιστα «με την περιοχή της» ιστορείται για πρώτη φορά στο Νησί το 1699 κατά την απογραφή των Ενετών για την εκκλησιαστική περιουσία. Καταγράφεται ακόμη στην απογραφή του επόμενου έτους από την οποία συνάγεται το συμπέρασμα ότι η εκκλησία ήταν μέσα «εις το χωρίον Νησί». Σε αυτήν φυλασσόταν για 19 χρόνια η εικόνα του Αγίου Ιωάννη, όσο διάστημα δηλαδή πέρασε, από τους καταστροφικούς σεισμούς μέχρι την ανακατασκευή της ομώνυμης εκκλησίας το 1946.

ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Ο δρόμος που οδηγεί στην ομώνυμη εκκλησία η οποία σύμφωνα με τον Θ. Τσερπέ εγκαινιάστηκε γύρω στο 1920 από τον τότε μητροπολίτη Μελέτιο. Αρχικά ήταν μετόχι της Μονής του Σινά και αυτός είναι ο λόγος που τιμάται στο όνομα της Αγίας Αικατερίνης. Αργότερα πέρασε στη δικαιοδοσία της Μητρόπολης Μεσσηνίας.
Για την ενίσχυση της εκκλησίας είχε ιδρυθεί ομώνυμος σύλλογος στον οποίο πρόεδρος ήταν η Σταυρούλα Γ. Καρατζά (δεύτερη σύζυγος του παλιού δημάρχου Γεωργίου Καρατζά), αντιπρόεδρος η Σταυρούλα Γ. Βαλσαμάκη, γραμματέας η Ιουλία Μπουρατίνου και ταμίας η Χαρίκλεια Παπαδοπούλου. Περί τα τέλη Μαΐου 1921, πραγματοποιήθηκε συναυλία του «παγκοσμίου φήμης» μουσικού Νίκου Πετρόπουλου που έπαιζε μαντολίνο, για την ενίσχυση της εκκλησίας.

Το 1926 έγινε έρανος στην Αμερική για τον εξωραϊσμό της εκκλησίας, κατά τον οποίο συγκεντρώθηκαν 83 δολάρια που εστάλησαν στην Σταυρούλα Καρατζά για να τα καταθέσει στο ταμείο της εκκλησίας. Από τα ονόματα φαίνεται ότι ήταν και πολλοί Νησιώτες της ομογένειας: Φώτιος Ι. Αθανασόπουλος, Παν. Ι. Καμπέας, Γεωργ. Ι. Καμπέας, Παναγ. Δ. Γιαλαλής, Ιωάν. Π. Καμπάς, Φιλ. Δ. Μαλοίτης, Νικ. Σ. Κοπιτόρης, Παναγ. Κ. Νικητόπουλος, Δημ. Α. Ρουσόπουλος, Αριστ. Αποστολόπουλος, Γεώργιος Δ. Στυλιανόπουλος, Κωνστ. Πριόβολος, Παν. Παυλόπουλος. Θεόδ. Β. Νικολόπουλος, Αλέκος Κόκορης, Παν. Β. Γκανάς, Γεωργ. Β. Νικολόπουλος, Λεων. Β. Κορονιός, Ιωάννης Σχοινάς, Δημ. Β. Μαυρόκολας, Γεώργ. Φαρμάκης, Νικ. Διαμαντόπουλος, Β. Πετροχιλάς, Περ. Κόκορης, Δημ. Γ. Θεοδωρακόπουλος, Σταύρος Καρελάς, Χρήστος Κ. Πάσσας.

ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Για πρώτη φορά ιστορείται εκκλησία Αγίου Δημητρίου στο Νησί το 1699, σε αναφορά του Επισκόπου Ανδρούσης Παρθενίου προς τις ενετικές αρχές. Καταγράφεται επίσης ένα χρόνο αργότερα σε νέα αναφορά που είχε σκοπό την απογραφή της εκκλησιαστικής περιουσίας.
Από ειδικούς που επισκέφθηκαν την περιοχή μετά την απελευθέρωση (Μπλουέ, Μπυσόν) θεωρείται κτίσμα βυζαντινού ρυθμού, του 12ου αιώνα.
Την άποψη αυτή εκφράζει και ο Αθ. Πετρίδης. Η Επιστημονική Γαλλική Αποστολή το 1829, διαπίστωνε ότι η εκκλησία έχει κατασκευαστεί εξ ολοκλήρου από δομικά υλικά αρχαίων ναών της Μεσσήνης ή της Θουρίας.
Πρέπει να σημειωθεί ότι η εκκλησία αποτελείται από δύο τμήματα, σύμφωνα με μαρτυρίες ηλικιωμένων κατοίκων της περιοχής. Το ανατολικό είναι η εκκλησία που είδαν περιηγητές και επιστήμονες οι οποίοι έσπευσαν στην περιοχή μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους. Το δυτικό (που είναι και υψηλότερο), αποτελεί προσθήκη της δεκαετίας του 1920-1930.
Στη λαϊκή παράδοση των αρχών του 20ού αιώνα αναφερόταν ότι η εκκλησία κτίστηκε το 1703 (ή το 1705) από τον Δημήτριο Βρησιώτη ο οποίος θυσίασε για τη διατροφή των μαστόρων 40 δαμάλια. Φερόταν ως αρκαδικής καταγωγής και στην εκκλησία υπήρχε πλήθος από αφιερώματα Νησιωτών της ιδίας καταγωγής.
Είναι η μοναδική εκκλησία που απεικονίζεται στο σχέδιο πόλης του 1875.

ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Εκκλησία Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου ιστορείται για πρώτη φορά στη Μεσσήνη το 1699 κατά την απογραφή της εκκλησιαστικής περιουσίας που έκαναν οι Ενετοί και μάλιστα πρώτη στη σειρά. Το ίδιο επαναλαμβάνεται ένα χρόνο αργότερα σε νεότερη αναφορά.
Στα μεταγενέστερα χρόνια συναντούμε τον Αγιο Ιωάννη το 1802 σε έγγραφα του Κώδικα της Μονεμβασίας, καθώς φαίνεται ότι εκεί είχε τελεσθεί γάμος για

τον οποίο έδωσε διαβεβαίωση ο «Πανάγος ιερεύς και εφημέριος του εν Νησί Καλαμάτας ναού του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου».
Την άνοιξη του 1806 στον Αγιο Ιωάννη εκφωνήθηκε ο ενθρονιστήριος λόγος του Ιωσήφ Ανδρούσης. Το 1844 στη δεξιά γωνία του Ιερού Βήματος της εκκλησίας ετάφη ο Ιωσήφ Ανδρούσης και το 1920 κοντά στο σημείο εκείνο μεταφέρθηκε από την κεντρική πλατεία και τοποθετήθηκε η προτομή του. Στην ιστορική διαδρομή υπέστη καταστροφές από σεισμούς και επιδρομές. Οπως προκύπτει από έγγραφο του τότε δημάρχου Δημ. Μερλόπουλου, η εκκλησία κατέρρευσε από τους σεισμούς του 1886 και στη θέση της κατασκευάστηκε καινούργια και μεγαλύτερη. Μπορούμε να πιθανολογήσουμε ότι αυτή είναι η εκκλησία της οποίας η κατασκευή αποδίδεται στο δήμαρχο Γεώργιο Καρατζά. Ενα ακόμη μεγάλο πλήγμα ήρθε τον Ιούνιο του 1927 όταν καταστράφηκε πάλι από σεισμό. Η εκκλησία κατασκευάστηκε πολύ αργότερα με τη συνδρομή των πιστών. Μετά την καταστροφή, από τη Νομαρχία ορίστηκε 12μελές συμβούλιο για την κατασκευή της εκκλησίας το οποίο αποτελούσαν οι: Π. Κορκονικήτας, Ν. Κόλλιας, Μιχ. Τσερπές, Σταύρος Γεωργιάδης. Παν. Αθανασόπουλος, Γεωργ. Τσερπές, Θεόδ. Σακελλαρόπουλος, Βασιλ. Σχουμάχερ, Πολ. Κρασακόπουλος, Ιωάν. Κωνσταντόπουλος, Παν. Αβαρλής και Θεόδ. Πανόπουλος.
Την ίδια περίοδο το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο αποτελούσαν οι Σταύρος Ζαλμάς, Εμμανουήλ Μυτιληναίος, Μιχ. Τσερπές και Μιχ. Σιδερέας. Στις εκκλήσεις για βοήθεια ανταποκρίθηκαν πολλοί ομογενείς από την Αμερική και έχουν καταγραφεί ορισμένα ονόματα από το Σικάγο: Αδελφοί Γεωργ. και Δημ. Ν. Καραμπέτσου 20 δολάρια, Φίλιππος Μολοκτής 250 δολάρια, Νίκος Μιχαλόπουλος 50 δολάρια, Αλέξανδρος Παναγιωτόπουλος 50 δολάρια.
Για άγνωστους λόγους επί 19 χρόνια η εκκλησία δεν κατασκευάστηκε.
Τον Οκτώβριο του 1946 ο μητροπολίτης Μεσσηνίας Χρυσόστομος (Δασκαλάκης) συγκρότησε επιτροπή υπό την εποπτεία του και ξεκίνησε την προσπάθεια ανακατασκευής. Στη συνέλευση που έγινε συγκεντρώθηκε το ποσό των 10 εκ. δρχ. και η θεμελίωση προχώρησε στις 11 Οκτωβρίου. Για να συγκεντρωθεί η ξυλεία ο μητροπολίτης πήγε στο Λυκότραφο και τη Μάδαινα όπου έπεισε τους κατοίκους να παραχωρήσουν δωρεάν κυπαρίσσια. Ο Θ. Κρασσακόπουλος δώρισε 10 τόνους τσιμέντο. Και η κατασκευή της εκκλησίας ολοκληρώθηκε μέσα σε 60 ημέρες, καθώς στις 22 Δεκεμβρίου 1946 έγιναν τα εγκαίνια σε πανηγυρική ατμόσφαιρα. Η συγκέντρωση των πιστών έγινε στον Αγιο Αθανάσιο όπου φυλασσόταν η εικόνα του Αγίου Ιωάννου. Και από εκεί με πομπή που είχε ως επικεφαλής το μητροπολίτη, έφθασαν στην νεόδμητη εκκλησία.
Το Δημοτικό Συμβούλιο για να τιμήσει το μητροπολίτη αποφάσισε να δώσει το όνομα «Μητροπολίτου Χρυσοστόμου» στον δρόμο από το Δημαρχείο προς την εκκλησία.
Στο δρόμο αυτό δόθηκε το όνομα του Ιωσήφ Ανδρούσης και το όνομα του μητροπολίτη Χρυσοστόμου δόθηκε στο δρόμο που οδηγεί προς την Πανηγυρίστρα. Η εκκλησία μετά τους σεισμούς του 1986 κατεδαφίστηκε μέχρι

του ύψους ενός μέτρου και ανακατασκευάστηκε.

ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Εκκλησία του Αγίου Νικολάου ιστορείται για πρώτη φορά κατά την απογραφή της εκκλησιαστικής περιουσίας που πραγματοποίησαν οι Ενετοί το 1699. Καταγράφεται επίσης ως εκκλησία «έξω από το χωρίο» στην απογραφή που έγινε ένα χρόνο αργότερα. Ο ναός του Αγίου Νικολάου του Νέου στην παραλία, φέρεται ως νεόδμητος το 1912 σύμφωνα με δημοσίευμα του «Θάρρους» στις 29 Απριλίου 1912.

ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

Εκκλησία Αγίου Παντελεήμονος ιστορείται για πρώτη φορά το 1700 κατά την απογραφή των Ενετών και μάλιστα «έξω από το χωρίο». Θα πρέπει να είναι επίσης μια από τις τέσσερις που απογράφονται «έξω από το χωρίο» τον προηγούμενο χρόνο, αλλά δεν αναφέρονται τα ονόματά τους.

ΑΓΙΟΥ ΤΡΥΦΩΝΟΣ

Ο Άγιος Τρύφωνας γεννήθηκε στην Λάμψακο, παραλιακή πόλη της Φρυγίας και μαρτύρησε στη Νίκαια το 249 μ.Χ. επί αυτοκρατορίας Δεκίου. Συνδέθηκε με τους αμπελουργούς καθώς ο τόπος καταγωγής του ήταν από τις μεγαλύτερες αμπελουργικές περιοχές, ενώ η γιορτή του την 1η Φεβρουαρίου συμπίπτει με την έναρξη της περιόδου κλαδέματος των αμπελιών. Για το λόγο αυτό στις νεότερες αγιογραφίες κρατάει κλαδευτήρι. Στην Κύπρο τιμάται ως προστάτης των κήπων και αυτό δεν είναι άσχετο με τον εξορκισμό που είχε συντάξει για
να προστατεύσει τα φυτά. Με τον εξορκισμό ζητείται από το Θεό να στείλει τον άγγελό του για να πατάξει «παν φύλον και παν γένος κακούργων θηρίων, των αδικούντων την άμπελον, την χώραν τε και τον κήπον». Αναφέρεται μάλιστα σε έντομα τα οποία κατονομάζονται: «Κάμπη, σκώληξ, σκωληκοκάμπη, σκάνθαρος, βρούχος, ακρίς, επίμαλος, καλιγάρις, μακρόπους, μύρμηξ, φθείρ, ρυγίτης, ψυλλίτης, καυσοκόπος, ερυσίβη, κοχλοί, ψαλίτης». Η συγκεκριμένη ονοματοθεσία σχετίζεται με τα χαρακτηριστικά που είχε η περιοχή στα Γαρδελιά, όταν καθιερώθηκε. Ηταν μια περιοχή με λαχανόκηπους, ανάμεσα στους οποίους βρίσκονταν λιγοστά σπίτια. Και θεωρήθηκε προφανώς ότι θα ήταν χρήσιμο αφού δεν έχει εκκλησία, να έχει... δρόμο στο όνομα του αγίου.

Από το βιβλίο του Ηλία Μπιτσάνη ***«Το Νησί (Μεσσήνη) στο χώρο και το χρόνο»***

Η συνέχεια το επόμενο Σάββατο Διαβάστε το άρθρο στην ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

http://www.eleftheriaonline.gr/politismos/history/item/49421-odonymika-messinis

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

Σπουδαίος βυζαντινολόγος μεσσηνιακής καταγωγής. Οι βιογράφοι του δεν συμφωνούν με τον τόπο γέννησης καθώς τον παρουσιάζουν να γεννήθηκε το 1875 στο Νησί, την Καλαμάτα ή την Αθήνα. Το βέβαιο είναι ότι έζησε κάποια από τα παιδικά του χρόνια στο Νησί, όπως ο ίδιος περιγράφει σε κείμενο ταξιδιωτικών εντυπώσεων. Και ακόμη ότι η σύμφωνα με το συμπατριώτη μας Κ. Φωτόπουλο, η κόρη του Αλεξάνδρα παντρεύτηκε τον Π. Σφήκα από το Νησί, έμπορο ο οποίος διατηρούσε κατάστημα υφασμάτων στο σημείο που βρισκόταν το ζαχαροπλαστείο Λαδά-Βαλσαμάκη. Ο Αδαμαντίου πέθανε στην Αθήνα το 1937.

Τελείωσε το σχολείο στη Σύρο και σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Οταν αποφοίτησε μαζί με τον καθηγητή του Σπύρο Λάμπρου πήγαν στο Αγιον Ορος και ασχολήθηκαν με την σύνταξη του καταλόγου των χειρογράφων των Μονών.

Διορίστηκε διευθυντής της Ελληνικής Σχολής του Ταϊγάνιου και βρήκε την ευκαιρία να μελετήσει βιβλιοθήκες και μουσεία της Μόσχας και της Πετρούπολης. Το 1900 εστάλη ως υπότροφος στην Εκόλ Νορμάλ Σουπεριέ στο Παρίσι όπου ασχολήθηκε με την βυζαντινολογία δίπλα σε διάσημους Γάλλους ιστορικούς.

Γύρισε στην Ελλάδα και το 1908 διορίστηκε Εφορος Αρχαιοτήτων του Χριστιανικού και Μεσαιωνικού Ελληνισμού. Με την ιδιότητα αυτή επιθεώρησε και πήρε μέτρα για τη συντήρηση πολλών βυζαντινών μνημείων της χώρας. Ειδικότερα στο διάστημα μεταξύ 1906 και 1908 εστάλη στο Μυστρά για την συντήρηση των περίφημων μνημείων του και από τότε επισκεπτόταν συχνά την περιοχή προκειμένου να εκπονήσει μελέτες. Το 1914 ιδρύθηκε το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο στο οποίο ορίστηκε διευθυντής μέχρι το 1923 που άνοιξε για το κοινό.

Από το 1912 ήταν τακτικός Καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και δίδασκε Ιστορία της Βυζαντινής Τέχνης και

Πολιτισμού. Δημοσίευσε πολλές διατριβές και μελέτες σε διάφορα ειδικά περιοδικά. Σημαντικό έργο του ήταν «Τα Χρονικά του Μορέως» για το οποίο βραβεύθηκε από την Γαλλική Ακαδημία. Επίσης το έργο του «Αι παραδόσεις εν τη χριστιανική εικονογραφία. Αγνείας πείρα», βραβεύτηκε από την Ακαδημία Μονάχου.

Εργάστηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα στη Θεσσαλονίκη, στην οποία πήγε αμέσως μετά την απελευθέρωση το 1912 προκειμένου να μελετήσει τα σημαντικά βυζαντινά μνημεία της. Ενα από τα σημαντικότερα έργα του είναι και η «Βυζαντινή Θεσσαλονίκη" που εκδόθηκε το 1914, ενώ ασχολήθηκε και με τον Αλεξανδρινό ελληνισμό.

ΑΛΕΒΙΖΟΥ ΤΑΣΟΥ

ΤΑΣΣΟΣ (ΑΛΕΒΙΖΟΣ)

Γεννήθηκε στη Λευκοχώρα το 1914 και πέθανε στην Αθήνα το 1985. Θεωρείται ένας από τους πιο γνήσιους και χαρακτηριστικούς δημιουργούς της νεοελληνικής τέχνης. Αρχισε από μικρός να εργάζεται σε τυπογραφεία μετά την εγκατάσταση της οικογένειάς του στην Αθήνα το 1919. Σε ηλικία 16 ετών εισήλθε στη Σχολή Καλών Τεχνών, όπου μετά το προκαταρκτικό παρακολούθησε μαθήματα γλυπτικής στο εργαστήρι του Θωμά Θωμόπουλου (1932-1933) αλλά και ζωγραφικής κοντά στον Ουμβέρτο Αργυρό (1933-1934) και στον Κώστα Παρθένη (1934-1937). Παράλληλα γράφτηκε από τους πρώτους στο νεοσύστατο τότε εργαστήριο χαρακτικής του Γιάννη Κεφαλληνού. Η πρώτη του ατομική έκθεση πραγματοποιήθηκε το 1936 στο βιβλιοπωλείο του Ελευθερουδάκη και κέρδισε την ευνοϊκή κριτική από τον Ζαχαρία Παπαντωνίου. Το 1938 έγινε μέλος της «Ομάδας Ελλήνων Ζωγράφων και Χαρακτών». Αποφοίτησε το 1939, ενώ την ίδια χρονιά άρχισε η συνεργασία του με το περιοδικό «Νέα Εστία», στο οποίο εικονογραφούσε διάφορα κείμενα. Εντάχθηκε στο ΚΚΕ και πήρε μέρος στην εθνική αντίσταση. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής, μαζί με άλλους καλλιτέχνες ζωγράφισε αντιστασιακού περιεχομένου τοιχογραφίες σε πολυκατοικίες. Εικονογράφησε ακόμη λευκώματα τα οποία κυκλοφορούσαν παράνομα. Το 1948 προσελήφθη ως καλλιτεχνικός σύμβουλος στο τυπογραφείο «Ασπιώτη-ΕΛΚΑ». Παράλληλα

άρχισε η συνεργασία του με τον Οργανισμό Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων, στο πλαίσιο της οποίας εικονογράφησε βιβλία του δημοτικού και του γυμνασίου. Από το 1955 ξεκίνησε η συνεργασία του με τα Ελληνικά Ταχυδρομεία στο

Τμήμα Σχεδιασμού Γραμματοσήμων, όπου εργάστηκε έως το 1967. Φιλοτέχνησε περίπου 150 γραμματόσημα, από τα πλέον γνωστά που έχουν κυκλοφορήσει. Κατά τη διάρκεια της χούντας ήταν αυτοεξόριστος στο εξωτερικό και δεν έκανε καμία έκθεση στην Ελλάδα. Τιμήθηκε με πολλά βραβεία και απέσπασε πολλές διακρίσεις. Το 1963 εξελέγη επίτιμος ακαδημαϊκός

στην Ακαδημία Μιχαήλ Αγγελος της Φλωρεντίας. Εργα του βρίσκονται σε ιδιωτικές συλλογές και σε μουσεία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Μερικά από τα πλέον γνωστά έργα του είναι η σειρά «Σκλάβος» (1967), «Το μαρτύριο και ο θάνατος της Ηλέκτρας Αποστόλου», «Στη Βάσω Κατράκη», «Στο Γιάννη Ρίτσο», «Στο Μίκη Θεοδωράκη». «Παιδί του Βιετνάμ», «Τα χέρια», «Στη μνήμη του Τσε Γκεβάρα», «Κραυγή του Βιετνάμ», «Αρχόντισσες των ρεμπέτικων τραγουδιών», «Τρύγος», «Συκιές», «Αγρότες της Μεσσηνίας», «Αγρότισσες», «Επτά ξερά δένδρα», η σειρά «Εμφύλιος Πόλεμος» (Οι γυναίκες, ο νεκρός, οι άντρες), «Σκοτωμένος γλάρος», «17 Νοέμβρη 1973» (έχει

μήκος 6 μέτρων), «Αναφορά στον Γκόγια», «Αύριο θα κάνει ξαστεριά» και άλλα. Αξιόλογη πρωτοβουλία του ήταν η ίδρυση της ομάδας «Στάθμη» το 1949, μαζί με τους γνωστούς ζωγράφους Μπουζιάνη, Βασιλείου, Γουναρόπουλο, Ζογγολόπουλο, Μηταράκη, Κανέλλη, Ελευθεριάδη, Σώχο και Σπιτέρη. Το 1950 εκπροσώπησε την Ελλάδα στην Μπιενάλε της Βενετίας και δύο χρόνια αργότερα πήρε μέρος στη δεύτερη Μπιενάλε του Λουγκάνο. Στην πρώτη Μπιενάλε της Κρακοβίας το 1966 κέρδισε ειδικό βραβείο. Μεγάλη αναδρομική του έκθεση πραγματοποιήθηκε το 1975 στην Εθνική Πινακοθήκη με έργα της εποχής της δικτατορίας. Εκθέσεις έργων του έγιναν στη Μόσχα (1980)

και το Ανατολικό Βερολίνο (1981). Μετά το θάνατό του έγιναν μεγάλες αναδρομικές εκθέσεις για το έργο του τόσο στην Εθνική Πινακοθήκη όσο και στο Βαφοπούλειο Ιδρυμα της Θεσσαλονίκης.

ΑΛΕΥΡΑ ΓΙΑΝΝΗ

ΑΛΕΥΡΑΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Σημαντική πολιτική προσωπικότητα που γεννήθηκε στη Μεσσήνη το

1910, εξελέγη πολλές φορές βουλευτής, διετέλεσε επί σειρά ετών πρόεδρος της Βουλής και για λίγο καιρό προσωρινός Πρόεδρος Δημοκρατίας.

Τελείωσε το Γυμνάσιο της Μεσσήνης και σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το 1930 διορίστηκε υπάλληλος της Τράπεζας Ελλάδος στην Καβάλα. Δραστήριος συνδικαλιστής έγινε γενικός γραμματέας του Ταμείου Υγείας της Τράπεζας Ελλάδος και πρόεδρος του συλλόγου των υπαλλήλων της από το 1955 μέχρι το 1959. Το 1955 πρωταγωνίστησε στην ίδρυση της Ομοσπονδίας Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων και εκλεγόταν πρόεδρός της μέχρι το 1963. Εξελέγη βουλευτής Α' Αθηνών της Ενωσης Κέντρου το 1963 και το 1964.

Την περίοδο της χούντας εξορίστηκε στη Σύρο αλλά αφέθηκε ελεύθερος με την αμνηστία μετά το αντιπραξικόπημα του βασιλιά Κωνσταντίνου. Ο Ανδρέας Παπανδρέου τότε του ανέθεσε την ηγεσία του ΠΑΚ στην Ελλάδα, αλλά αργότερα συνελήφθη και εξορίστηκε στον Αη Στράτη και στη συνέχεια στον Αγιο Νικόλαο Κυνουρίας. Αφέθηκε ελεύθερος το 1972.

Υπήρξε ιδρυτικό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ, εκλέχτηκε βουλευτής Α' Αθηνών (1974, 1977, 1981, 1985) και Επικρατείας (1989, 1990, 1993). Το Δεκέμβριο του 1977 ορίστηκε κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ. Εξελέγη πρόεδρος της Βουλής το 1981 και το 1985, ενώ το Μάρτιο του ιδίου χρόνου διετέλεσε προσωρινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας μετά την παραίτηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή.

Πέθανε το 1995 και κηδεύτηκε στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΡΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΡΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Αρματολός, Φιλικός και οπλαρχηγός της Επανάστασης του 1821. Γεννήθηκε το 1760 στον Αγριλο. Το πραγματικό του όνομα ήταν Χρήστος Κορομηλάς. Το προσωνύμιο αυτό πήρε επειδή ήταν αναγνώστης στην εκκλησία, αλλά και γιατί είχε ρωμαλέα σωματική διάπλαση. Ασχολήθηκε αρχικά με το εμπόριο αλλά σύντομα συγκρούστηκε με τον προεστό Δ. Δικαίο τον οποίο και σκότωσε. Ετσι βγήκε κλέφτης και συγκρότησε δικό του σώμα. Το 1785 ήταν αρχηγός ομάδας κλεφτών στην επαρχία Λεονταρίου. Τότε συνεργάστηκε με τον Ζαχαρία, τον Κολοκοτρώνη και τον Πετμεζά.

Το 1804, κατά το διωγμό των κλεφτών και των αρματολών από τους

Τούρκους, κατέφυγε στη Ζάκυνθο και κατατάχθηκε με το βαθμό του ταγματάρχη στο ρώσικο στρατό. Το 1807, όταν κατέλαβαν τα Επτάνησα μετά από συνθήκη οι Γάλλοι, υπηρέτησε ως ταγματάρχης στο γαλλικό στρατό. Στο τάγμα του υπηρετούσαν πολλοί Ελληνες. Αργότερα όταν οι Αγγλοι κατέλαβαν τα Επτάνησα, υπηρέτησε και στον αγγλικό στρατό. Μετά τη διάλυση των αγγλικών ταγμάτων, ο Αναγνωσταράς είχε χάσει ήδη τους δύο γιους του σε

ναυάγιο και ήταν σε κακή οικονομική κατάσταση. Ετσι έφυγε για τη Ρωσία μαζί με τους Ηλία Χρυσοσπάθη και Πάνο Δημητρόπουλο. Στην Οδησσό το 1817 μυήθηκαν όλοι τους στη Φιλική Εταιρεία και ήταν οι πρώτοι στρατιωτικοί εταίροι της. Από τότε ο Αναγνωσταράς στο πλαίσιο της Φιλικής Εταιρείας ανέπτυξε πλούσια δράση. Λίγο αργότερα και οι τρεις επέστρεψαν στην Ελλάδα και μύησαν πολλούς ακόμη στη Φιλική Εταιρεία. Ο Αναγνωσταράς μεταξύ των άλλων μύησε τον Κολοκοτρώνη και τον Παπαφλέσσα.

Με την κήρυξη της Επανάστασης είχε μεγάλη συμμετοχή στην κατάληψη της Καλαμάτας στις 23 Μαρτίου 1821. Πήρε επίσης μέρος στην πολιορκία της Τριπολιτσάς, στη μάχη του Βαλτετσίου και αλλού. Λόγω της προχωρημένης ηλικίας και της αντιπάθειας που είχε για τον Κολοκοτρώνη, αποσύρθηκε από την πολεμική δράση και αφιερώθηκε στην πολιτική. Υπήρξε ακόμη σύμβουλος του Δημήτριου Υψηλάντη. Στην εμφύλια διαμάχη (1823-1825) πήρε το μέρος του Κουντουριώτη. Το Μάιο του 1823 έγινε υπουργός Πολέμου στην κυβέρνηση Κουντουριώτη και πολέμησε τον Κολοκοτρώνη. Κατά την εισβολή του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο συμμετείχε στον αγώνα εναντίον του.

Στις αρχές Μαρτίου του 1825 παραιτήθηκε από τη θέση του υπουργού και πήγε στα παράλια της Πυλίας για να οργανώσει την άμυνα των κάστρων. Σκοτώθηκε στις 26 Απριλίου 1825 όταν ο Ιμπραήμ με 67 πλοία επιτέθηκε και κατέλαβε τις ελληνικές θέσεις στη Σφακτηρία. Μαζί του σκοτώθηκαν ο Ιταλός φιλέλληνας Σανταρόζα, ο καπετάν Αναστάσιος Τσαμαδός και άλλοι.

Η επιτροπή εκδουλεύσεων μετά την απελευθέρωση του απένειμε τον

βαθμό του στρατηγού. Η κυβέρνηση όμως δεν έδωσε στην κόρη του την προίκα που είχε εγκριθεί, καθώς ο Αναγνωσταράς θεωρήθηκε καταχραστής του δημοσίου χρήματος αφού η κυβέρνηση στην οποία συμμετείχε (Κουντουριώτης - Μαυροκορδάτος - Κωλέττης) κατασπατάλησε το δημόσιο χρήμα των δανείων.

ΑΝΑΖΙΚΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΑΝΑΖΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Μαθητής τεχνικού λυκείου από την Μικρομάνη που σκοτώθηκε από σεσημασμένο κακοποιό όταν τον καταδίωξε μετά από κλοπή. Γεννήθηκε το 1976 και το περιστατικό συνέβη στις 14 Απριλίου 1995. Ενώ βρισκόταν στον Πειραιά, ο κακοποιός άρπαξε την τσάντα νεαρής και καταδιώχθηκε από πολίτες. Στο Πασαλιμάνι τον έφθασε ο Αναζίκος και τότε ο κακοποιός για να διαφύγει, τον πυροβόλησε εν ψυχρώ στο στήθος και τον σκότωσε.

ΑΝΔΡΟΥΣΗΣ ΙΩΣΗΦ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΙΩΣΗΦ (ΝΙΚΟΛΑΟΥ)

Επίσκοπος Ανδρούσης (Ιωάννης Νικολάου κατά κόσμον) με καταγωγή από τη Νεστάνη. Γεννήθηκε στην Τρίπολη το 1770. Σε ηλικία 11 χρονών εισήχθη στην σχολή της Δημητσάνας όπου σπούδασε για 9 χρόνια και απέκτησε μεγάλη μόρφωση. Οταν ολοκλήρωσε τις σπουδές του έγινε δάσκαλος στα Δολιανά και την Τρίπολη, ενώ δίδαξε και στα σχολεία Ναυπλίου και Κορώνης. Από τα νεανικά του χρόνια ακολούθησε το μοναχικό βίο και πήρε το όνομα Ιωσήφ. Χειροτονήθηκε διάκονος και πρεσβύτερος από τον Επίσκοπο Αμυκλών και Τριπολιτσάς Νικηφόρο με τον οποίο συνεργάστηκε

για 14 χρόνια. Πολλές φορές χρησιμοποιήθηκε σε ειδικές αποστολές από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ως Πατριαρχικός Εξαρχος. Για ένα χρονικό διάστημα υπηρέτησε και στον τότε Μητροπολίτη Σμύρνης και μετέπειτα Οικουμενικό
Πατριάρχη Γρηγόριο Ε'.
Το Μάρτιο του 1806 παραιτήθηκε ο Επίσκοπος Ανδρούσης Κωνστάντιος και με τη σύμφωνη γνώμη των προκρίτων της περιοχής προτάθηκε ο Ιωσήφ Νικολάου ως νέος Επίσκοπος. Χειροτονήθηκε ένα μήνα αργότερα στο Ναό των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στην Καλαμάτα, από τον Μητροπολίτη Μονεμβασίας και Καλαμάτας Χρύσανθο Παγώνη. Στη συνέχεια εγκαταστάθηκε «μετά πομπής» στο Νησί που ήταν η έδρα της Επισκοπής και εκφώνησε τον ενθρονιστήριο λόγο στον Αγιο Ιωάννη.
Το 1820 μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία από τον Καλαματιανό γιατρό Κορνήλιο. Το Φεβρουάριο του 1821, όταν οι Τούρκοι υποψιάστηκαν ότι προετοιμάζεται εξέγερση, διατάχθηκε να μεταβούν αρχιερείς και προεστοί στην Τρίπολη. Παρουσιάστηκαν 9 αρχιερείς μεταξύ των οποίων και ο Ιωσήφ Ανδρούσης, και 20 προεστοί.
Μετά τα επαναστατικά γεγονότα φυλακίστηκαν με αποτέλεσμα οι περισσότεροι να πεθάνουν μέσα στην φυλακή από την πείνα και τα βασανιστήρια, μεταξύ των οποίων ο Σπάρτης και Καλαμάτας Χρύσανθος. Ο Ιωσήφ Ανδρούσης ήταν ένας από τους επιζήσαντες και απελευθερώθηκε με την άλωση της Τριπολιτσάς στις 23 Σεπτεμβρίου 1821. Στην Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου διορίστηκε υπουργός Θρησκείας, ενώ για μικρό χρονικό διάστημα διετέλεσε και υπουργός Δικαίου. Παραιτήθηκε κατά τη διάρκεια της εμφύλιας διαμάχης το 1825 και κατέβηκε στη Μεσσηνία σε μια προσπάθεια συμφιλίωσης ενόψει της απόβασης του Ιμπραήμ. Οταν ο Ιμπραήμ κατέλαβε τη Μεσσηνία τον επικήρυξε και κατέφυγε στο Μοναστήρι των Αγίων Αναργύρων Ερμιόνης. Εκεί το 1827 συγκλήθηκε συνέλευση αρχιερέων με σκοπό την αντιμετώπιση θρησκευτικών προβλημάτων κατά τη διάρκεια της οποίας «συνέταξε Εκκλησιαστικόν κανονισμόν εν ονόματι της Μεγάλης Εκκλησίας (Οικουμενικού Πατριαρχείου), ης ανεγνώριζον και προνόμια».
Μετά την ναυμαχία του Ναβαρίνου και την ανάληψη της διακυβέρνησης από τον Ιωάννη Καποδίστρια, διορίστηκε μέλος της Εκκλησιαστικής Επιτροπής. Στην κηδεία του Κυβερνήτη, ο Ιωσήφ Ανδρούσης εξ ονόματος της Εκκλησίας εκφώνησε τον επικήδειο. Το 1833 κλήθηκε από τον Οθωνα να πάρει μέρος στην Πρώτη Σύνοδο των Αρχιερέων μετά την απόσπαση της Ελλαδικής Εκκλησίας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Το 1839 κλήθηκε για δεύτερη φορά να πάρει μέρος ως Συνοδικός. Το 1843 τιμήθηκε από τον Οθωνα

με το Αριστείο του Αγώνα, με τον αργυρό και χρυσό σταυρό του Ταξιάρχη και του Ανώτερου Ταξιάρχη. Ενωρίτερα είχε αναγνωρισθεί ως αξιωματικός Α' τάξεως (αντίστοιχος του στρατηγο).
Πέθανε στο Νησί στις 13 Μαρτίου 1844 και η σορός του παρέμεινε επί τριήμερο για λαϊκό προσκύνημα στον Αγιο Ιωάννη. Σύμφωνα με τον Ιεζεκιήλ Βελανιδιώτη «ετάφη εν τη δεξιά γωνία του Ιερού Βήματος του ναού του Προδρόμου».
Λίγο μετά το 1900 στήθηκε στη Μεσσήνη η προτομή του στο μέσον της τότε πλατείας Αλωνίων. Μετά το 1920 μεταφέρθηκε και τοποθετήθηκε δίπλα στον Αγιο Ιωάννη για να βρίσκεται κοντά στον τάφο του.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ
ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ

Αρχηγός των Μεσσηνίων κατά το δεύτερο Μεσσηνιακό Πόλεμο (7ος π.Χ. αιώνας) που δοξάστηκε για τα κατορθώματά του. Η μεσσηνιακή παράδοση για τον Αριστομένη πήρε την τελική της μορφή μετά την ίδρυση της πόλης Ιθώμης από τον Επαμεινώνδα (369 π.Χ.). Κατά την παράδοση αυτή ο Αριστομένης που ήταν γιος του Πύρρου ή Νικομήδη και της Νικοτέλειας, είχε γεννηθεί στην Ανδανία. Με συνομήλικους συμπολίτες και φίλους του ξεσήκωσε τους Μεσσήνιους σε επανάσταση κατά των Σπαρτιατών, εξασφαλίζοντας τη βοήθεια Αργείων και Αρκάδων. Η πρώτη μάχη έγινε στις Δέρες, ήταν αμφίρροπη και ο Αριστομένης αγωνίστηκε με τέτοιο τρόπο ώστε οι Μεσσήνιοι του πρότειναν να τον εκλέξουν βασιλιά, καθώς μάλιστα καταγόταν από το γένος των Αιπυτιδών. Δεν δέχθηκε όμως τη βασιλεία και αρκέσθηκε να ανακηρυχθεί στρατηγός. Ενα χρόνο αργότερα νίκησε τους Σπαρτιάτες στη θέση "Κάπρου σήμα". Μετά από λίγα χρόνια λόγω προδοσίας του βασιλιά της Αρκαδίας Αριστοκράτη, οι Μεσσήνιοι υπέστησαν δεινή ήττα στη Μεγάλη Τάφρο και αναγκάσθηκαν να κλειστούν στο οχυρό της Είρας κοντά στα σύνορα με την Αρκαδία. Αντεξαν στην πολιορκία επί 11 χρόνια και κατά τη διάρκειά της, η παράδοση αποδίδει θαυμαστά έργα στον Αριστομένη. Οπως για παράδειγμα ότι με επιδρομές και λεηλασίες ο Αριστομένης τρομοκράτησε τους Σπαρτιάτες, τους ανάγκασε να αφήσουν ακαλλιέργητη όχι μόνο τη Μεσσηνία αλλά και τμήμα της Λακωνικής. Εισέβαλε πολλές φορές στη Λακωνική και συνέλαβε αιχμαλώτους, κυρίευσε και λεηλάτησε τις Αμύκλες. Γενικά έγινε φόβητρο των εχθρών και σκότωσε τόσους ώστε για τρίτη φορά εθυσίασε τα λεγόμενα «εκατομφόνια». Ολα αυτά μέσα από πολλούς κινδύνους καθώς δύο φορές συνελήφθη από τους Λακεδαιμόνιους και τις δύο ξέφυγε με πανουργίες. Την τρίτη φορά κατά την οποία συνελήφθη, σύμφωνα με

ορισμένους σκοτώθηκε και κατά άλλους διασώθηκε συνεχίζοντας τον αγώνα του. Οταν καταλήφθηκε η Είρα μετά από προδοσία και απέτυχε το σχέδιό του να επιτεθεί αιφνιδιαστικά στη Σπάρτη που ήταν ανυπεράσπιστη (οι Λακεδαιμόνιοι ειδοποιήθηκαν από τον Αριστοκράτη, βασιλιά τον Αρκάδων) και οι Μεσσήνιοι απελπισμένοι αποφάσισαν να εκπατρισθούν, ο Αριστομένης επέμενε να εξακολουθήσουν τον αγώνα. Δεν τους ακολούθησε στη Ζάκυνθο και την Σικελία και ψάχνοντας να βρει συμμάχους κατά των Σπαρτιατών έφθασε στους Δελφούς. Βρήκε εκεί το βασιλιά της Ιαλυσού Δαμάγητο, πάντρεψε με αυτόν τη μικρότερη κόρη του και πήγε στη Ρόδο. Πέθανε πριν προλάβει να συναντηθεί με τους βασιλιάδες της Λυδίας και της Μηδίας για να ζητήσει βοήθεια κατά των Λακεδαιμονίων. Μέχρι τα χρόνια του Παυσανία απέδιδαν τιμές στον Αριστομένη τόσο οι Μεσσήνιοι όσο και οι Ρόδιοι. Από αυτόν ισχυρίζονταν ότι καταγόταν και το διαπρεπές αργότερα γένος των Ροδίων Διαγοριδών.

Γύρω από την προσωπικότητα του Αριστομένη υπάρχουν και νεότερες λαϊκές παραδόσεις. Τον βρίσκουμε μάλιστα ως «άγιο» στο κλέφτικο τραγούδι: «Μα τον Αγιο Αριστομένη, κάθονται μακρυά οι ξένοι». Σύμφωνα με ορισμένους αναλυτές, ο λαός έχει συνδέσει το όνομά του με την επανάσταση και η παράδοση έρχεται από την εποχή των Μεσσηνιακών Πολέμων.

Κατά τον καθηγητή Πέτρο Θέμελη, ο Αριστομένης υπήρξε ιστορικό πρόσωπο. Ηταν ένας γενναίος επαναστάτης που με μια χούφτα ατάκτους είχε ειδικευτεί στον κλεφτοπόλεμο και τα κατορθώματά του περνούσαν από στόμα σε στόμα και είχαν γίνει τραγούδια όπως τα δημοτικά ή ακριτικά. Θα πρέπει να ήταν και γοητευτικός καθώς κάθε φορά που τον έπιαναν οι Λακεδαιμόνιοι, η παράδοση τον ήθελε να ξεφεύγει με τη βοήθεια κάποιας γυναίκας. Ενα τραγούδι που έλεγε ότι δεν άφηνε τους Λακεδαιμόνιους «ούτε καταμεσής στον κάμπο ήσυχους, ούτε στο βουνό κατάκορφα», είχε φθάσει ως την εποχή του Παυσανία. Το ίδιο και η ιστορία για το ότι πιάστηκε από τους Λακεδαιμόνιους που τον έριξαν στον Καιάδα μαζί με 50 άλλους Μεσσήνιους, και αυτός κατάφερε να βγει από το βάραθρο ακολουθώντας μια αλεπού.

Οι Μεσσήνιοι πίστευαν ότι ο Αριστομένης ήταν ο αγαθός τους δαίμονας που ανάμεσα στα άλλα συνέβαλε τα μέγιστα με την εμφάνισή του ώστε να κερδίσει ο Επαμεινώνδας την κρίσιμη μάχη στα Λεύκτρα το 371 π.Χ. Η θαυμαστή επιφάνειά του εκεί, όταν «δεν βρισκόταν πια ανάμεσα στους ανθρώπους», αλλά ήταν προφανώς ήδη πάρεδρος και πρόπολος των θεών, σήμανε την επιστροφή της άυλης υπόστασής του για χάρη των Βοιωτών, την οποία ακολούθησε η επιστροφή των φυσικών του λειψάνων λίγα χρόνια αργότερα από τη Ρόδο. Σύμφωνα με τον «Μεσσήνιον λόγον», το μαντείο του Τροφωνίου στη Λιβαδειά

συμβούλευσε τους Βοιωτούς να στήσουν τρόπαιο πριν την μάχη, αναρτώντας σε αυτό την ασπίδα του Αριστομένη.

ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΛΙΜΝΑΤΙΔΟΣ
ΑΡΤΕΜΙΣ ΛΙΜΝΑΤΙΣ

Η ονοματοθεσία βασίζεται στη λανθασμένη παραδοχή ότι στη θέση της σημερινής Μεσσήνης υπήρχε η τοποθεσία «Λίμναι» στην οποία βρισκόταν το ιερό της Αρτέμιδος Λιμνάτιδος, στα σύνορα Μεσσηνίας και Λακωνίας όπου είχε σημειωθεί κατά τον κοινό εορτασμό η αρπαγή των κοριτσιών που οδήγησε στον πρώτο Μεσσηνιακό Πόλεμο.
Σύμφωνα με τον Ν. Παπαχατζή που μετέφρασε και σχολίασε τον Παυσανία, ιερά της Αρτέμιδος Λιμνάτιδος υπήρχαν πολλά στη Μεσσηνία. Αυτό που αναφέρει ο Παυσανίας βρισκόταν στη θέση Βόλυμος ή Βόλιμνος βορειοδυτικά της Αρτεμισίας. Τη θέση του αρχαίου ναού κατέχει η εκκλησία της Παναγίας Βολυμνιώτισσας, στους τοίχους της οποίας είδε λίγο πριν το 1840 ο Λ. Ρος χρησιμοποιημένα ως οικοδομικό υλικό, τα κομμάτια των ενεπίγραφων στηλών όπου αναφέρεται η Λιμνάτις. Τα 6 κομμάτια που δημοσίευσε ο Ρος βρίσκονταν ανάμεσα σε πολύ άλλο αρχαίο υλικό που είχε χρησιμοποιηθεί για το κτίσιμο της εκκλησίας. Το οποίο καταστράφηκε καθώς το σημερινό εκκλησάκι είναι κτίσμα του 1910. Οι περισσότερες επιγραφές είναι ρωμαϊκών χρόνων και μαρτυρούν ότι στη γιορτή της Λιμνάτιδος γίνονταν και αγώνες. Από το επίθετο «βορθίη» μιας επιγραφής, φαίνεται πως η Λιμνάτις θεά τιμώταν από τις γυναίκες και ως «κουροτρόφος» όπως η Ορθία της Σπάρτης.
Σύμφωνα με τον Ν. Παπαχατζή, αδικαιολόγητες αμφιβολίες δημιουργήθηκαν μετά το 1896, οπότε βρέθηκε επιγραφή που αναφέρει τα τελευταία προς νότον όρια Μεσσηνίας και Λακωνίας στα 78 μ.Χ. και περιέχει στο τέλος τη φράση: «Κατά το απόκρημνον, επί το ιερόν, ο προσονομάζουσιν Αρτέμιδος Λιμνάτιδος, ο εστίν υπέρ τον χείμαρρουν ον προσονομάζουσι Χοίρειον». Από την επιγραφή αυτή είναι φανερό πως υπήρχε και δεύτερο ιερό της Λιμνάτιδος στην περιοχή του σημερινού χωριού Πηγάδια, επομένως στα σύνορα των Μεσσηνίων προς τους Ελευθερολάκωνες που ήταν κοντά στο χωριό Βόρειο.
Ιερό της Αρτέμιδος Λιμνάτιδος υπήρχε και στην πλαγιά της Ιθώμης. Εντοπίστηκε το 1843 από τον Φ. Λε Μπας, αλλά εξαφανίστηκε εντελώς από τη βλάστηση. Στο πλαίσιο του ανασκαφικού έργου που γίνεται από τον καθηγητή Πέτρο Θέμελη, αποκαλύφθηκαν και αποτυπώθηκαν τα θεμέλια του ιερού. Σύμφωνα με τον Λε Μπας, η Αρτεμις Λιμνάτις πρέπει να ταυτιστεί με την Λαφρία, πανάρχαιη προελληνική θεότητα της φύσης, της ζωής και του θανάτου. Οπως εκτιμά η αρχαιολόγος Γεωργία Χατζή-Σπηλιοπούλου «το

γεγονός ότι ο Παυσανίας δεν μνημονεύει το σημαντικό σε ποιότητα και μέγεθος ιερό της Αρτέμιδος Λιμνάτιδος, μπορεί να ερμηνευτεί με την ταύτιση της Λαφρίας με την Λιμνάτιδα, της οποίας αναφέρει άγαλμα, έργο του Μεσσήνιου γλύπτη Δαμοφώντα».

ΒΕΛΙΚΑΣ
ΒΕΛΙΚΑ

«Θηλυκό» ποτάμι το οποίο έδωσε το όνομά του στο νεότερο παραποτάμιο χωριό. Σχηματίζεται από πολλούς βραχίονες και κατά τον Βασμέρ το όνομα είναι σλάβικο. Με το όνομα Velikaja υπάρχουν ποταμοί στη Ρωσία. Πηγές με το ίδιο όνομα συναντάμε και στα Ζαγοροχώρια της Ηπείρου. Το ποτάμι αναφέρεται από τον Τούρκο περιηγητή Τσελεμπή που πέρασε το 1667 από τη Μεσσηνία. Στις αρχές του 19ου αιώνα ο Ληκ περιγράφει πως η Βελίκα πλημμύρισε την πεδιάδα παρασύροντας κοπάδια και δέντρα. Τα νερά υποχώρησαν την άλλη ημέρα και στην κοίτη του βρέθηκε ένα τεράστιο ερπετό το οποίο ενοχοποιήθηκε από τους προληπτικούς χωρικούς για την πλημμύρα. Ορισμένοι την ταυτίζουν με τον ποταμό Βίαντα που αναφέρει ο Παυσανίας, καθώς είναι το μεγαλύτερο ποτάμι ανάμεσα στον Πάμισο και την Κορώνη εκείνης της εποχής (Πεταλίδι σήμερα).
Το σημερινό χωριό εμφανίζεται για πρώτη φορά στην απογραφή το 1907 και με πληθυσμό 41 κατοίκους. Δημιουργήθηκε κυρίως με τη μετακίνηση κατοίκων από το Φιλιππάκι, το οποίο έκτοτε έφθινε διαρκώς με αποτέλεσμα να μείνει ακατοίκητο από τη δεκαετία του 1960.
Με το ίδιο όνομα υπάρχει παραθαλάσσιος οικισμός στο Νομό Λάρισας.

ΒΕΡΓΑΣ
ΒΕΡΓΑ

Τοποθεσία στο Αλμυρό όπου τον Ιούνιο του 1826 διεξήχθη τετραήμερη μάχη ανάμεσα στους Μανιάτες και τις δυνάμεις του Ιμπραήμ. Μετά τη μάχη στο Μανιάκι ο Ιμπραήμ υπέταξε την Πελοπόννησο, εκτός της Μάνης, προκαλώντας τεράστιες καταστροφές. Στη συνέχεια πήγε στο Μεσολόγγι και πήρε μέρος στη δεύτερη πολιορκία που έληξε με την ηρωική έξοδο των πολιορκημένων. Επέστρεψε στην Πελοπόννησο και έστειλε επιστολή στο Γιωργάκη Μαυρομιχάλη με την οποία τον διέταξε να παραδώσει τη Μάνη μέσα σε 10 ημέρες. Αυτός αρνήθηκε και ο Ιμπραήμ με ισχυρές δυνάμεις (πεζούς και ιππείς) κινήθηκε από την Καλαμάτα προς την Μάνη. Περίπου 2.000 Μανιάτες και ορισμένοι Πελοποννήσιοι, οχυρώθηκαν στην Βέργα του Αλμυρού. Αυτή ήταν τείχος από ξερολιθιά ύψους ενός μέτρου και μήκος

μεγαλύτερο του ενός χιλιομέτρου το οποίο είχε κτιστεί από τους Μανιάτες ως ταμπούρι. Πίσω από το τείχος βρίσκονταν όλοι οι αρχηγοί των Μανιατών: Κωνσταντόμπεης, Γιωργάκης Μπεζαντές, Αναστάσιος και Ηλίας Κατσάκος, Διονύσιος Τρουπάκης-Μούρτζινος, Στέφανος και Νίκος Χρηστέας, Γιώργος και Σταύρος Καπετανάκης, Γαλάνης Κουμουνδουράκης, Κατσιφαραίοι και άλλοι.

Η μάχη ξεκίνησε στις 21 Ιουνίου με επίθεση του ιππικού των Αιγυπτίων το οποίο αναγκάστηκε να υποχωρήσει λόγω της μορφολογίας του χώρου. Ακολούθησαν οι άτακτοι που αποδεκατίστηκαν και τελικά έφθασε ο τακτικός στρατός με την καθοδήγηση Ευρωπαίων αξιωματικών που επιχείρησε αλλεπάλληλες επιθέσεις. Η μάχη διήρκεσε μέχρι τις 24 Ιουνίου και οι Μανιάτες κράτησαν τη θέση τους.

Στο διάστημα αυτό ο Ιμπραήμ επιβιβάζοντας δυνάμεις στα πλοία που ήταν αγκυροβολημένα στο λιμάνι της Καλαμάτας, επιχείρησε να εισβάλει στη Μάνη από το Δυρό στις 23 Ιουνίου. Βρέθηκε αντιμέτωπος με το δύσβατο του εδάφους, με μικρές δυνάμεις των Μαυρομιχαλαίων αλλά και με τις Μανιάτισσες που επιτέθηκαν με πέτρες και δρεπάνια. Αναγκάσθηκε να επιστρέψει στην Καλαμάτα και τον Αύγουστο έκανε νέα επίθεση στην Ανατολική Μάνη, αλλά αποκρούσθηκε και πάλι από τους Μανιάτες που είχαν οχυρωθεί στον Πολυάραβο.

Φωτό από το αρχείο του Σάκη Μαρκόπουλου

ΒΟΥΛΚΑΝΟΥ
ΒΟΥΛΚΑΝΟ

Νεότερο όνομα του βουνού Ιθώμη, που έχει συνδεθεί με το εκεί μοναστήρι.

Απαντάται για πρώτη φορά στον Βίου του Οσίου Νίκωνος τον 12ο αιώνα ως «Βουρκάνο», όνομα το οποίο είχε δοθεί στην (αρχαία) Μεσσήνη. Για την προέλευσή του έχουν διατυπωθεί κατά το παρελθόν πολλές απόψεις. Επικρατέστερη θεωρήθηκε αυτή του μητροπολίτη Μεσσηνίας Χρυσόστομου Θέμελη, που θέλει το τοπωνύμιο ως προερχόμενο από το όνομα βυζαντινού άρχοντα, καθώς συναντάται το όνομα «Ευστάθιος ο Βουρκάνος» ως πάροικος της Νέας Μονής Χίου σε σιγίλιο του 1051. Προσφάτως από τον Ηλ. Αναγνωστάκη διατυπώθηκε η υπόθεση ότι το τοπωνύμιο προέρχεται από το παλαιοσλαβικό V' lk' (=λύκος) V' lkan. Οι άλλες απόψεις θέλουν το όνομα προερχόμενο από το λατινικό Volcano που σημαίνει «Ηφαίστειο». Και ακόμη από το «Βουκράνο» (με αντιμετάθεση Κ και Ρ) επειδή το σχήμα του βουνού μοιάζει με κεφαλή βοδιού.

Στην κορυφή του βουνού και στα ερείπια του αρχαίου ναού του Διός Ιθωμάτα, ιδρύθηκε Μονή σε εποχή που δεν μπορεί να προσδιοριστεί. Η λαϊκή δοξασία θέλει τη Μονή να έχει κτισθεί στο σημείο που βρέθηκε η εικόνα της Παναγίας κρεμασμένη σε σχίνο, όταν τσοπανόπουλο έβαλε φωτιά η οποία κατέκαψε την περιοχή γύρω από αυτό. Η πρώτη ιστορική μαρτυρία απαντάται σε σιγίλιο του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ιερεμίου Α' το 1583, πράγμα που σημαίνει ότι η Μονή είχε κτισθεί αρκετά ενωρίτερα. Η εικόνα της Παναγίας χρονολογείται το 15ο αιώνα και ως εκ τούτου είναι πολύ πιθανή η εκδοχή η Μονή να έχει κτισθεί τον 13ο ή 14ο αιώνα.

Η εικόνα είναι ζωγραφισμένη σε ξύλο και έχει ύψος 36 και πλάτος 29 εκατοστά. Παριστάνει την Παναγία ημίσωμη που κρατά στο αριστερό της χέρι τον Ιησού. Είναι επιχρυσωμένη και διαμαντοστόλιστη από το 1857, ενώ φέρει την επιγραφή «Η Οδηγήτρια επονομαζομένη τω όρει Βουλκάνω». Ο ζωγράφος της παραμένει άγνωστος.

Η πρώτη Μονή κτίσθηκε στην κορυφή του βουνού, πάνω σε μικρό οροπέδιο. Αποτελείται από την εκκλησία που είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου, γύρω από την οποία βρίσκονται άλλα κτίσματα (κελιά, φωτάναμα, αποθήκες κ.λπ.). Η εκκλησία έχει κτισθεί από υλικά του αρχαίου ναού του Διός Ιθωμάτα (ακόμη και η βάση της Αγίας Τράπεζας είναι βάθρο αρχαίου αγάλματος). Ονομάζεται Παναγία της «Κορυφής» ή «Επανωκαστρίτισσα» και είναι εξ ολοκλήρου αγιογραφημένη, όπως και το παρεκκλήσι. Οι τοιχογραφίες ανάγονται στις αρχές του 17ου αιώνα (1608) και είναι έργα των διαπρεπών ζωγράφων Γεωργίου και Δημητρίου Μόσχου από το Ναύπλιο.

Οι μοναχοί παρέμειναν στη Μονή αυτή μέχρι τις αρχές του 17ου αιώνα. Επειδή όμως η διαβίωση ήταν δύσκολη καθώς δεν υπήρχε νερό και το χειμώνα έκανε πολύ κρύο, αλλά και επειδή οι προσκυνητές έφθαναν με δυσκολία,

αποφασίστηκε η Μονή να κτισθεί χαμηλότερα. Ετσι οι μοναχοί κατέβασαν την εικόνα της Παναγίας στο μετόχι που βρισκόταν στη θέση «Διάσελο», σε απόσταση μιας ώρας, όπου υπήρχε και μικρή εκκλησία. Ηρθαν σε προστριβές όμως με τους Τούρκους και τελικά αγόρασαν την έκταση στην οποία βρίσκεται η νεότερη Μονή, έναντι 10.500 γροσίων. Η έκταση ανήκε στον πατέρα του Μεχμέτ Αγά Εφέντη της Ανδρούσας, είχε πηγή και σε αυτή βρισκόταν κτίσμα του ερειπωμένου Φράγκικου κάστρου. Οι λεπτομέρειες μεταφοράς της Μονής είναι γνωστές, καθώς αυτές μνημονεύονται στον Κώδικα της Μονής με ημερομηνία 5 Μαρτίου 1625.

Τα κτήρια της νέας Μονής κατασκευάστηκαν σταδιακά και τα πρώτα κελιά κτίσθηκαν νοτιοανατολικά του νέου Καθολικού στο σημείο που υπήρχε υπόλειμμα του διώροφου Φράγκικου πύργου. Στο κτίσμα υπάρχουν επιγραφές που χρονολογούνται το 1712 και το 1756. Τα αρχικά κτίσματα υπέστησαν καταστροφές από την επιδρομή του Ιμπραήμ το 1825 και έτσι κατασκευάστηκε το σημερινό συγκρότημα με διαδοχικές εργασίες κατά τα έτη 1838, 1842, 1858 και 1861 όπως φαίνεται από σχετικές επιγραφές σε διάφορα σημεία.

Το Καθολικό τιμάται στο Γενέθλιο της Θεοτόκου (8 Σεπτεμβρίου), αλλά γιορτάζει και πανηγυρίζει στην Κοίμηση στις 15 Αυγούστου. Εχει κτισθεί το 1701 και είναι βυζαντινού ρυθμού. Από καταχώριση στον Κώδικα της Μονής φαίνεται ότι είχε αγιογραφηθεί ολόκληρος το 1732, αλλά οι τοιχογραφίες έπαθαν ζημιές από την υγρασία και την επιδρομή του Ιμπραήμ, ενώ... ασβεστώθηκαν «προς καλλωπισμόν» το 1882 με αποτέλεσμα να καταστραφούν.

Η Μονή διαθέτει πλήθος από σπάνια βιβλία, 23 κώδικες, εικόνες, άμφια αλλά και λείψανα αγίων. Τα περισσότερα από τα κειμήλια αυτά (όπως και η εικόνα της Παναγίας) για λόγους ασφαλείας φυλάσσονται εκτός Μονής.

Η μεταφορά της εικόνας στο μετόχι της Μεσσήνης χάνεται στα βάθη των αιώνων και συνδέεται άρρηκτα με τον εμπορικό του χαρακτήρα καθώς από την περίοδο της Τουρκοκρατίας οι ετήσιες πανηγύρεις αποτελούσαν τόπο συγκέντρωσης μεγάλου αριθμού πολιτών και στοιχείο του ετήσιου εμπορικού προγραμματισμού. Παλαιότερα η μεταφορά της εικόνας γινόταν στις 23 Αυγούστου (απόδοση της Κοίμησης Θεοτόκου). Από το 1929 όμως αποφασίστηκε η μεταφορά να γίνεται στις 20 Σεπτεμβρίου για να είναι περισσότερο αποδοτικό τα πανηγύρι καθώς τότε ολοκληρώνεται και η συγκομιδή βασικών αγροτικών προϊόντων της περιοχής. Η απόφαση αυτή συμβάδιζε και με την καθιέρωση του νέου ημερολογίου από το 1923 (13 ημέρες μπροστά από το παλαιό ημερολόγιο). Η επιστροφή της εικόνας γίνεται στις 28 Σεπτεμβρίου.

ΓΑΡΓΑΛΙΔΟΥ
ΓΑΡΓΑΛΙΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Αντιστράτηγος που γεννήθηκε στο Νησί -όπου ο πατέρας του υπηρετούσε ως δημόσιος υπάλληλος- το 1870 και πέθανε στην Αθήνα το 1942. Τελείωσε το Γυμνάσιο το 1887, εισήλθε στην προπαρασκευαστική σχολή Κέρκυρας και το 1896 στη Σχολή Υπαξιωματικών. Μαθητής της σχολής πήρε μέρος στον πόλεμο του 1897 και τραυματίστηκε σοβαρά στο κεφάλι από βλήμα οβίδας στη μάχη του Δομοκού. Οταν αποθεραπεύτηκε τελείωσε τις σπουδές του και αποφοίτησε το 1899 ως ανθυπολοχαγός Πεζικού. Πήρε μέρος στους βαλκανικούς πολέμους. Ως ταγματάρχης στρατιωτικός διοικητής της περιοχής Νιγρίτας διεξήγαγε την πρώτη μάχη κατά των Βουλγάρων από τις 20 μέχρι τις 25 Φεβρουαρίου 1913 και βγήκε νικητής έναντι των υπέρτερων εχθρικών δυνάμεων. Εδωσε τη μάχη χωρίς την έγκριση των ανωτέρων και για το λόγο αυτό ζητήθηκε η τιμωρία του. Αντί αυτού δέχθηκε τα συγχαρητήρια του αρχιστρατήγου Διαδόχου Κωνσταντίνου και τιμήθηκε με το μετάλλιο Στρατιωτικής Αξίας.
Πήρε μέρος ως διοικητής τάγματος στις νικηφόρες μάχες Μοσθένης, Τοπόλιανης, Ελευθερών, Κιλκίς, Λαχανά, Κρέσνας, Τζουμαγιάς (όπου και τραυματίστηκε), ενώ διεξήγαγε την πολύνεκρη για τους Βούλγαρους μάχη στην Κομάργιαννη.
Συνέχισε υπηρετώντας και μαχόμενος κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ως συνταγματάρχης διοικητής του 35ου Συντάγματος Πεζικού στις 2 Σεπτεμβρίου 1918 διέσπασε το μακεδονικό μέτωπο των Γερμανοβουλγάρων και βοήθησε ανοίγοντας το δρόμο στις συμμαχικές δυνάμεις για την τελική επικράτηση. Παρασημοφορήθηκε στο πεδίο της μάχης από το Γάλλο διοικητή του Μακεδονικού μετώπου αντιστράτηγο Ντ' Ανσελέμ με τον Γαλλικό Πολεμικό Σταυρό και από τον αρχιστράτηγο Ντ' Εσπραί με το Ανώτατο Γαλλικό Παράσημο της Λεγεώνας της Τιμής.
Πήρε μέρος ως αρχηγός πεζικού της 2ας Μεραρχίας στην εκστρατεία της Ουκρανίας το 1919.
Στη Μικρασιατική εκστρατεία πήρε μέρος ως διοικητής της 2ας Μεραρχίας και αφού κατέλαβε τη Φιλαδέλφεια, προήλασε μέχρι το Ελβανάρ. Κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων προήχθη σε υποστράτηγο και τοποθετήθηκε ως διοικητής της Μεραρχίας Κυδωνιών και Μαγνησίας (ονομάστηκε 11η Μεραρχία), την οποία και οργάνωσε.
Η πολεμική του δράση διακόπηκε μετά την κυβερνητική μεταβολή που επήλθε κατά τις εκλογές του Νοεμβρίου 1920. Τέθηκε στη διάθεση του Υπουργείου

Στρατιωτικών στις αρχές του 1921. Το καλοκαίρι του ιδίου χρόνου παραπέμφθηκε σε ανακριτικό συμβούλιο κατηγορούμενος για βαρύ υπηρεσιακό παράπτωμα. Το Σεπτέμβριο του 1922 τα πράγματα είχαν αλλάξει σε όλα τα πεδία, τοποθετήθηκε διοικητής του Γ' Σώματος Στρατού στη Θράκη και οργάνωσε από την αρχή τη Στρατιά του Εβρου συγκεντρώνοντας τα υπολείμματα της στρατιάς της Μικράς Ασίας.
Το φθινόπωρο του 1923 μαζί με το στρατηγό Λεοναρδόπουλο και το συνταγματάρχη Ζήρα ηγήθηκαν κινήματος κατά της Επαναστατικής Κυβέρνησης Πλαστήρα-Γονατά που σχηματίσθηκε το 1922 μετά τη Μικρασιατική καταστροφή. Ο Γαργαλίδης τέθηκε επικεφαλής των στρατιωτικών φρουρών της Πελοποννήσου που ήταν αντιβενιζελικές, πέρασε τον Ισθμό και βάδισε προς την Αθήνα. Τελικά κυκλώθηκε από κυβερνητικά στρατεύματα και αναγκάσθηκε να παραδοθεί άνευ όρων. Καταδικάστηκε από το στρατοδικείο σε θάνατο, αλλά η ποινή δεν εκτελέστηκε και αργότερα αμνηστεύτηκε. Από τότε ιδιώτευσε μέχρι το 1942 που πέθανε στην Αθήνα.

ΓΕΝΝΗΔΟΥΝΙΑ
ΓΕΝΝΗΔΟΥΝΙΑΣ

Μηχανικός ο οποίος σύμφωνα με το Θεόδωρο Τσερπέ έκανε τη μελέτη για τα υδραυλικά έργα Παμίσου που εφαρμόστηκε τμηματικά. Οπως γράφει ο Θεόδωρος Γιαννακόπουλος "διά του νόμου του 1888 απεφασίσθη η εκτέλεσις των εξής υδραυλικών έργων:
α) Προσχώσεως και διευθετήσεως του Παμίσου από των εις Αγιον Φλώρον πηγών μέχρι των εκβολών αυτού εις την θάλασσαν, β) Προσχώσεως και διευθετήσεως του εις Πάμισον συμβάλλοντος ποταμού Αριος, γ) Κανονισμού του χειμάρρου της Θουρίας Ξηρίλα, αρχομένου του κανονισμού από της επ' αυτού γεφύρας της Θουρίας, δ) Κανονισμού πάντων των ρυάκων των εμπιπτόντων εις την κοιλάδα του Παμίσου από των σημείων εις α ούτοι διασταυρούσι το από Ασπροχώματος εις Αγιον Φλώρον τμήμα της εθνικής οδού της αγούσης από Καλαμών εις Τρίπολιν, ε) Κανονισμού του χειμάρρου Λιγίδι από της ομωνύμου γέφυρας μέχρι Παμίσου, στ) Διευθετήσεως του ποταμού Πύρνακος εις θέσιν Διπόταμον, ζ) Αποξηράνσεως των ελών Αγίου Φλώρου, Ασλάναγα, Μακαρίας και Ασπροχώματος, η) Κατασκευής φραγμάτων επί του ποταμού Παμίσου προς άρδευσιν γαιών και λήψιν ύδατος εις γέφυραν Παμίσου, εις Πόρον, Πλιάσα, Μπαρμπακούτη και Λίβα και εις οιανδήποτε άλλην θέσιν ήθελε κριθή χρήσιμον, θ) Κατασκευής φράγματος και λήψεως ύδατος επί του ποταμού Αριος εις θέσιν Ξέγλιστρον και ι) Παντός άλλου σχετικού προς τ' ανωτέρω έργου, ορισθησόμενον διά βασιλικού

διατάγματος".
Για την εκτέλεση και συντήρηση των έργων επιβλήθηκαν ειδικοί φόροι τους οποίους εισέπρατταν το Τελωνείο Καλαμάτας και το Υποτελωνείο Μεσσήνης για προϊόντα τα οποία μεταφέρονταν σιδηροδρομικά. Αλλά και εισφορά την οποία κατέβαλαν ανά στρέμμα οι ιδιοκτήτες των κτημάτων στην περιφέρεια των οποίων γίνονταν έργα καθώς επίσης και οι Δήμοι Καλαμάτας, Παμίσου, Θουρίας, Εύας και Οιχαλίας.
Περίπου 40 χρόνια αργότερα τα έργα δεν είχαν ολοκληρωθεί καθώς το Δεκέμβριο του 1936 υπεγράφη σύμβαση η οποία αφορούσε στη χρηματοδότηση, μελέτη, εκτέλεση και συντήρηση των υδραυλικών έργων της κοιλάδας του Παμίσου. Το έργο αυτό μεταξύ άλλων προέβλεπε: Διευθέτηση της κοίτης του Παμίσου. Διευθέτηση των χειμάρρων Ξερίλα και Αρι. Αποξήρανση του έλους Ασλάναγα. Αποξήρανση του έλους Μακαρίας. Εκτέλεση αρδευτικών έργων. Αποστράγγιση και αποξήρανση της περιοχής Νησίου. Αποστράγγιση της περιοχής Λυγδούς. Κτηματογράφηση της κοιλάδας Παμίσου.

ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ ΙΩΑΝΝΑ

Η πρώτη ευεργέτιδα της Μεσσήνης η οποία άφησε σημαντική περιουσία στο δήμο με μυστική διαθήκη το 1909. Ο σύζυγός της Λεωνίδας (γιατρός στο επάγγελμα) όπως φαίνεται από τα στοιχεία της διαθήκης, θα πρέπει να ήταν

στενός συγγενής του Μητροπολίτη Μεσσηνίας και μετέπειτα Αρχιεπισκόπου Προκόπιου Γεωργιάδη. Το συμπέρασμα προκύπτει από το γεγονός ότι διέθεσε μέρος της περιουσίας της για να ιδρυθεί νοσοκομείο στο Αίγιο, «τη ιδιαιτέρα πατρίδι των αξιοσεβάστων μου ευεργετών Μητροπολίτου... και του αγαπητού μου συζύγου», όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά. Εφόσον δεν μπορούσε να ιδρυθεί νοσοκομείο, τα χρήματα θα δίνονταν για να συντηρείται «εις νέος Αιγιεύς εν Αθήναις, σπουδάζων εν τη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου επί πέντε έτη».

Ο Προκόπιος Γεωργιάδης είχε γεννηθεί στο Αίγιο το 1813, σπούδασε Θεολογία στην Αθήνα και τη Βιέννη (όπου διετέλεσε εφημέριος και δάσκαλος στο ελληνικό σχολείο) και έγινε Μητροπολίτης Μεσσηνίας το 1852. Το 1874 με ομόφωνη απόφαση της Ιεράς Συνόδου εξελέγη Μητροπολίτης Αθηνών (Αρχιεπίσκοπος). Λίγο αργότερα την ίδια χρονιά ξέσπασε το σκάνδαλο των Σιμωνιακών, καθώς αποκαλύφθηκε ύστερα από δικαστική έρευνα ότι δωροδοκήθηκαν από τρεις ανώτερους κληρικούς, δύο υπουργοί της κυβέρνησης Βούλγαρη (ο υπουργός Δικαιοσύνης Β. Νικολόπουλος και ο υπουργός Εκκλησιαστικών και Δημοσίας Εκπαιδεύσεως Ι. Βαλασόπουλος) προκειμένου να επηρεάσουν την Ιερά Σύνοδο ώστε να τους εκλέξει Μητροπολίτες. Ενας
από αυτούς ήταν και ο διάδοχος του Προκόπιου στη Μητρόπολη Μεσσηνίας, ο Στέφανος Αργυριάδης ο οποίος καταδικάστηκε από το δικαστήριο και παύθηκε από την θέση του. Ο Προκόπιος Γεωργιάδης κατηγορήθηκε για το σκάνδαλο που ξέσπασε και δέχθηκε πολλές επιθέσεις. Εμεινε όμως στον αρχιεπισκοπικό θρόνο μέχρι το 1889 όταν και πέθανε.

Η Γεωργιάδη, όπως φαίνεται από τη διαθήκη, είχε γεννηθεί στο Νησί καθώς το ονομάζει ιδιαίτερη πατρίδα της. Μπορούμε να πιθανολογήσουμε ότι προερχόταν από επιφανή οικογένεια της πόλης (η μυστική διαθήκη προδίδει γυναίκα με ιδιαίτερη μόρφωση, η οποία έδειχνε ξεχωριστό ενδιαφέρον για την μόρφωση των γυναικών) και ότι ο σύζυγός της Λεωνίδας ήταν αδελφός (ή ανιψιός) του Προκοπίου. Την υπόθεση αυτή ενισχύει το γεγονός ότι έδρα της Μητρόπολης την εποχή εκείνη ήταν στο Νησί. Η ιδιαίτερη θέση την οποία είχε η οικογένεια Γεωργιάδη εκείνη την εποχή απεικονίζεται στη διαθήκη, καθώς για την κληροδοσία στο Νησί, η Ιωάννα Γεωργιάδη άφηνε εκτελεστές πέραν του δημάρχου, τους αδελφούς Κωνσταντίνο και Σπύρο Κουμουνδούρο που ήταν παιδιά του πρωθυπουργού Αλέξανδρου Κουμουνδούρου και μετέπειτα βουλευτές και υπουργοί.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο Προκόπιος Γεωργιάδης και ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος έζησαν την ίδια εποχή και είχαν παράλληλη πορεία ξεκινώντας από το Νησί προς τα ανώτερα αξιώματα.

Η Γεωργιάδη με την διαθήκη της άφησε στο Δήμο Μεσσήνης το 30% ακινήτου στη διασταύρωση Ιπποκράτους και Διδότου στην Αθήνα, συνολικής επιφανείας 697 τετραγωνικών μέτρων. Με τα έσοδα από το ακίνητο θα έπρεπε να ιδρυθεί «σχολείον θηλέων ή αρρένων κατ' ανάγκην εν Νησίω». Από το υπόλοιπο, το 30% πήγαινε στο Δημοτικό Νοσοκομείο Αθηνών και το 20%

στο Αμαλίειον Ορφανοτροφείον Κορασίων Αθηνών. Η διαθήκη δημοσιεύτηκε το 1916 και ερμηνεύτηκε από τα δικαστήρια το 1939. Με προσφυγή του ο δήμος το 1988 ζήτησε την αλλαγή του σκοπού της διαθήκης αφού δεν υπήρχε η ανάγκη ίδρυσης σχολείου σύμφωνα με την επιθυμία της Γεωργιάδη.

ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Μαιευτήρας, γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1902 και σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ειδικεύτηκε στην παθολογία και τη μαιευτική στο Παρίσι.
Το 1930 επέστρεψε στη Μεσσήνη όπου και άσκησε το επάγγελμά του. Διετέλεσε Δήμαρχος Μεσσήνης στο διάστημα από 30 Σεπτεμβρίου 1947 μέχρι 16 Απριλίου 1948. Ηταν και ο πρώτος στη θέση αυτή μετά από ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα κατά το οποίο η Μεσσήνη ήταν Κοινότητα. Είχε διατελέσει και μέλος της Διοικούσας Επιτροπής της Κοινότητας στο διάστημα από 21 Οκτωβρίου 1938 μέχρι 16 Νοεμβρίου 1941, με πρόεδρο τον Μιχαήλ Πολυδούρη. Μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου στο διάστημα της δημαρχοντίας του ήταν οι: Ιωάννης Καρακώστας, Θωμάς Ρούτσης, Ιωάννης Μιχαλόπουλος, Στυλιανός Παναγόπουλος, Ιωάννης Πατέντας, Ιωάννης Πανόπουλος, Παναγιώτης Κατσούρος, Σταύρος Γεωργούλιας, Νικόλαος Δουβόγιαννης, Αθανάσιος Βαλσαμάκης και Γεώργιος Ρήγας. Εθεσε υποψηφιότητα
στις δημοτικές εκλογές του 1951 (υποστηρίχθηκε από τους παπανδρεϊκούς και τον Δ. Κούτσικα) και ήρθε δεύτερος με 406 ψήφους έναντι 639 ψήφων του Σταύρου Τσούση, ενώ ο τρίτος υποψήφιος Ανδρέας Κουλέτσης πήρε 249 ψήφους.

ΓΟΥΝΑ
ΓΟΥΝΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ο πρώτος λαϊκός ιστοριογράφος του Νησιού, ο οποίος διέσωσε την προφορική παράδοση που υπήρχε στα τέλη του 19ου αιώνα. Ως φοιτητής της Νομικής είχε γράψει ένα κείμενο στην έκδοση «Μεσσηνιακή επετηρίς 1908», στο οποίο καταγράφει τις απόψεις των κατοίκων του Νησιού για την ιστορία και την καταγωγή τους προσθέτοντας και τις δικές του.
Σημασία έχει αυτό που διασώζει και συνίσταται στα εξής:
- Η κοινή πεποίθηση ήταν πως η πόλη κτίστηκε στις αρχές του 18ου αιώνα από πολλούς «βλάχους» (πανωκατεβάτες) οι οποίοι βρήκαν το κλίμα της περιοχής κατάλληλο για τα ζώα τους και για καλλιέργεια με αποτέλεσμα να ειδοποιήσουν και άλλους συμπατριώτες τους για να κατέβουν. Λίγο αργότερα ήρθαν και οι Γορτύνιοι με αποτέλεσμα οι κάτοικοι να κατατάσσουν τους εαυτούς τους σε «δύο γένη» ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.
- Οι κάτοικοι θεωρούσαν ότι την εποχή της μεγάλης καθόδου (γύρω στο 1705) κτίσθηκε από τον Δημήτριο Βρησιώτη η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου.

- Στον Αγιο Δημήτριο έμεινε ο Ιμπραήμ και λίγες ημέρες πριν τη Ναυμαχία του Ναβαρίνου είδε ένα όνειρο σύμφωνα με το οποίο ήταν σε ένα ποτάμι με τη βάρκα και ψάρευε όταν ξαφνικά εμφανίστηκαν 3 μεγάλοι κροκόδειλοι οι οποίοι δεν τον έφαγαν αλλά βούλιαξαν τη βάρκα του και τον πέταξαν με το καμάκι έξω από τη θάλασσα. Ο Ιμπραήμ ζήτησε από τη γριά Συκού να του εξηγήσει το όνειρο, αυτή προέβλεψε την καταστροφή του και την κρέμασε. Στο λαϊκό αυτό μύθο είναι εξαιρετική η αναλογία ανάμεσα στο όνειρο και τις δυνάμεις που συγκρούσθηκαν στη Ναυμαχία του Ναβαρίνου.
Ο Θεόδωρος Γούνας δικηγόρησε στην Μεσσήνη και είχε ενεργό δράση στα κοινά της πόλης. Εξελέγη κοινοτικός σύμβουλος όταν η Μεσσήνη για πρώτη φορά έγινε κοινότητα το 1914. Σε δημοσιεύματα της εποχής εμφανίζεται ως ανεξάρτητος και δεινός ρήτορας ο οποίος στην προεκλογική του ομιλία επιτέθηκε κατά των κομμάτων για την ανάμειξή τους στις υποθέσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης. Μετά την εκλογή του και την ανάδειξη του Εμμανουήλ Φεσσά στη θέση του προέδρου της κοινότητας, συμμετείχε στην τριμελή επιτροπή προϋπολογισμού μαζί με τον Φώτη Βακαλόπουλο και τον Παναγιώτη Κορκονικήτα. Το 1916 τον συναντάμε ως ομιλητή με την ιδιότητα του κοινοτικού συμβούλου στη γιορτή της 25ης Μαρτίου. Γιορτή στην οποία είχαν πάρει μέρος και οι στρατιώτες του έμπεδου (στρατιωτική μονάδα νεοσυλλέκτων που σε καιρό επιστράτευσης ή πολέμου αντικαθιστά τα κέντρα εκπαίδευσης) που είχε εγκατασταθεί στην πόλη.

ΔΑΓΡΕ
ΔΑΓΡΕΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Αρματολός, μέλος της Φιλικής Εταιρείας από τη Βρωμόβρυση Αμφείας. Πήρε μέρος από τους πρώτους στην Επανάσταση του 1821 και συμμετείχε στην πολιορκία της Τριπολιτσάς. Κατά την άλωση της πόλης σκοτώθηκε με τσεκούρι από Τούρκο.

ΔΑΡΕΙΩΤΗ
ΔΑΡΕΙΩΤΗΣ

Ιστορική οικογένεια του Νησιού, από τις πρώτες που καταγράφονται από την ιστορία, με μεγάλη περιουσία και δράση από τον 16ο μέχρι το 19ο αιώνα. Ονόματα της οικογένειας στο Νησί συναντώνται το 1699 κατά την απογραφή της εκκλησιαστικής περιουσίας που έκαναν οι Ενετοί. Εκεί στην περιουσία της Μονής Βουλκάνου εμφανίζεται ο «επίσκοπος Σοφρώνιος Νταριότης» που είχε δωρίσει «στην τοποθεσία του Ρασά» αμπέλι που εκτιμάται σε «αξηνάριον 7» (προφανώς η έκταση υπολογίζεται με βάση τα μεροκάματα που χρειάζονται για το σκάψιμο του αμπελιού).
Στην ίδια απογραφή συναντάται ο «Πανάγος ιερεύς Νταριότης και οικονόμος Νησίου» που έχει δωρίσει στη Μονή «εις ταις Κοκάλαις χωράφι στρέμματα 7», στην τοποθεσία Φυλακές «αμπέλι αξηνάριον 15» και στην ίδια τοποθεσία «ελαις φιτάδαις ρήζαις 300». Στην ίδια απογραφή συναντάται και ο Γιαννάκης Νταριότης που έχει δωρίσει στη Μονή και στην τοποθεσία Φυλακές «αμπελη

αξινάριον 3».
Τα στοιχεία αυτά οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η οικογένεια Δαρειώτη έπαιζε ιδιαίτερο ρόλο τόσο στο Νησί όσο και στα εκκλησιαστικά πράγματα, ενώ διέθετε ήδη μεγάλη ακίνητη περιουσία κατά τη διάρκεια της δεύτερης Ενετοκρατίας. Η οικογένεια Δαρειώτη από τους ιστορικούς που εξετάζουν αυτή την περίοδο θεωρείται ως μια από τις δύο οικογένειες γαιοκτημόνων που σχηματίσθηκαν στο Νησί κατά τη διάρκεια του 18ου αιώνα (η άλλη ήταν η οικογένεια Καλαμαριώτη).
Κατά τη διάρκεια των Ορλωφικών του 1770, συναντάται ο Στασινός Δαρειώτης αρχηγός ενόπλων οι οποίοι κατέλαβαν την Ανδρούσα. Ο ίδιος συναντάται ως προεστός σε έγγραφα του 1809 (Κώδικας Μονεμβασίας) καθώς υπογράφει βεβαιώσεις για την οικογενειακή κατάσταση Νησιωτών.
Ο Γεώργιος Δαρειώτης τα προεπαναστατικά χρόνια ήταν από τους επιφανείς σε πλούτο και πολιτική δύναμη στην περιοχή του Νησιού. Σε εμπιστευτική έκθεση του Παπαφλέσσα προς την ηγεσία των Φιλικών, στις 12 Σεπτεμβρίου 1819, χαρακτηριζόταν και στρατιωτικός αρχηγός της Επαρχίας που θα μπορούσε να κινητοποιήσει 500-700 ενόπλους σε περίπτωση εξέγερσης. Ως τέτοιος παράγοντας είχε τραβήξει την προσοχή της Φιλικής Εταιρείας, της οποίας έγινε μέλος το 1818. Ως Φιλικό «με εξαιρετικό ζήλο αλλά και με την απαιτούμενη σύνεση» τον χαρακτηρίζει ο Π. Παπατσώνης στα απομνημονεύματά του, ενώ στο αρχείο Σέκερη εμφανίζεται ως «σύνδεσμος» για την ενίσχυση Νησιωτών στην Φιλική Εταιρεία. Μέλος της Φιλικής Εταιρείας έγινε και το 1818 και ο αδελφός του Εμμανουήλ Δαρειώτης.
Με την έκρηξη της Επανάστασης ο Εμμανουήλ Δαρειώτης επικεφαλής δύναμης από την περιοχή του Νησιού, πήρε μέρος στην κατάληψη της Καλαμάτας. Ο Γεώργιος Δαρειώτης με 250 άνδρες και σε συνεργασία με τον Αντώνη Μαυρομιχάλη κινήθηκαν για την πολιορκία της Κορώνης. Η πολιορκία ήταν σκληρή και πολύχρονη. Στις μάχες που έγιναν σκοτώθηκε ο Βασίλειος Δαρειώτης και τραυματίσθηκε ο πατέρας του Αναστάσιος.
Στις 25 Μαρτίου 1821 ο Παπαφλέσσας διόρισε τον Γεώργιο Δαρειώτη και τον Δημήτριο Καλαμαριώτη ως συνδιοικητές του Νησιού με απεριόριστες εξουσίες. Το 1822 ο Γεώργιος Δαρειώτης διορίστηκε ως ένας από τους αρχηγούς που ανέλαβαν να κάνουν στρατολογία για λογαριασμό της κυβέρνησης, και σε αντίθεση με τους οπλαρχηγούς. Την ίδια χρονιά ο Στασινός Δαρειώτης (που φαίνεται ότι είναι ο αρχηγός της οικογένειας και κατά πάσα πιθανότητα πατέρας των Γεώργιου, Εμμανουήλ και Παναγιώτη Δαρειώτη), συνεισέφερε στην «υποχρεωτική εισφορά των ευπόρων Πελοποννησίων» το σημαντικό ποσό των 5.000 γροσίων.
Η εκλογή πληρεξουσίων στην Εθνοσυνέλευση του Αστρους την άνοιξη του 1823 αποτέλεσε και την έναρξη της πολιτικής διαμάχης των οικογενειών Δαρειώτη και Καλαμαριώτη. Ο Γεώργιος Δαρειώτης χαρακτηρίστηκε ως «φατριαστής και παραβάτης του νόμου» και ακυρώθηκε η εκλογή του υπέρ του Δημήτριου Καλαμαριώτη. Το 1824 πέθανε ο Καλαμαριώτης και έγινε νέα εκλογή παραστάτη (βουλευτή) με αντιπάλους του γιο του Παναγιώτη, και τον

Παναγιώτη Δαρειώτη. Ακολούθησε έντονη πολιτική αντιπαράθεση για την εκλογή η οποία τελικά κατακυρώθηκε υπέρ του Παναγιώτη Καλαμαριώτη στο πλευρό του οποίου είχαν ταχθεί ορισμένοι από τους γνωστούς οπλαρχηγούς όπως ο Μούρτζινος, ο Γιατράκος και ο Κεφάλας. Την ίδια χρονιά κατά τη διάρκεια της εμφύλιας διαμάχης ο Εμμανουήλ Δαρειώτης τάχθηκε με τους αντικυβερνητικούς οπλαρχηγούς και πήρε μέρος σε συγκρούσεις γύρω από την Τρίπολη και τον κάμπο του Νησιού.
Μια ημέρα μετά την απόβαση του Ιμπραήμ στη Μεθώνη (11 Φεβρουαρίου 1825), ο Γεώργιος Δαρειώτης διορίστηκε «φροντιστής των κυβερνητικών στρατευμάτων» στην Τριφυλία, ενώ ο Εμμανουήλ Δαρειώτης από την Κορώνη όπου βρισκόταν, μετακινήθηκε σε Νιόκαστρο και Σφακτηρία. Στη μάχη της Σφακτηρίας μόλις διασώθηκε με 30 άνδρες και κλήθηκε να σπεύσει σε άλλα πεδία μαχών.
Την άνοιξη του 1826 ο Γεώργιος Δαρειώτης εκλέχθηκε πληρεξούσιος του Νησιού στην Γ' Εθνοσυνέλευση. Το 1830 ο Παναγιώτης Δαρειώτης συμμετείχε σε επιτροπή προκρίτων για την ίδρυση σχολείου στο Νησί. Με την έλευση του Καποδίστρια η οικογένεια Δαρειώτη πέρασε με το αντικαποδιστριακό κίνημα που είχε ισχυρή βάση στο Νησί. Σε εμπιστευτικό έγγραφο του 1831 χαρακτηρίζονταν ως αντικαποδιστριακοί ο Παναγιώτης και ο Εμμανουήλ Δαρειώτης, ενώ λίγο αργότερα εκτοπίστηκε ο Γεώργιος Δαρειώτης.
Στην Εθνοσυνέλευση του 1832 ο Γεώργιος Δαρειώτης εκλέχθηκε πληρεξούσιος. Και ακολούθησε μια αξιοπρόσεκτη «διαδοχή» των τριών αδελφών σε θέσεις δημάρχου και βουλευτή: Το 1835-1837 ο Παναγιώτης Δαρειώτης ήταν δήμαρχος Παμίσου. Εκλέχθηκε δήμαρχος πάλι το 1841 και το 1844 βουλευτής Μεσσήνης. Το 1844 ο Γεώργιος Δαρειώτης επιλέχθηκε ισόβιος γερουσιαστής. Το 1846 υπηρετούσε δήμαρχος ο Παναγιώτης Δαρειώτης που εκλέχθηκε και πάλι βουλευτής το 1847. Πέθανε το 1851 έχοντας τη θέση του βουλευτή και του δημάρχου. Τον διαδέχθηκε στη θέση του δημάρχου ο Εμμανουήλ Δαρειώτης, ο οποίος το 1853 εξελέγη και βουλευτής. Πέθανε
το 1854 έχοντας και αυτός τη θέση του βουλευτή και του δημάρχου. Τη θέση του δημάρχου κατέλαβε ο Γεώργιος Δαρειώτης ο οποίος ήδη υπηρετούσε και ως γερουσιαστής. Κράτησε τις δύο θέσεις μέχρι τα τέλη του 1860, οπότε και διορίστηκε δήμαρχος ο Νικόλαος Μιχάλος. Ο Γεώργιος Δαρειώτης ήδη διέμενε μονίμως για πολλά χρόνια στην Αθήνα και έκτοτε δεν εμφανίστηκε με δημόσια πολιτική δράση στο Νησί πρόσωπο της οικογένειας Δαρειώτη.

ΔΑΣΚΑΡΟΛΗ
ΔΑΣΚΑΡΟΛΗ ΑΔΕΛΦΟΙ

Αδέλφια από τη Μεσσήνη που σκοτώθηκαν στους Βαλκανικούς Πολέμους. Ο Ιωάννης υπηρετούσε ως λοχίας και σκοτώθηκε στις 29 Νοεμβρίου 1912 όταν ο ελληνικός στρατός κατέλαβε τα Πεστά Ιωαννίνων και ήρθε σε επαφή με την κύρια γραμμή αντίστασης των Τούρκων στην Ηπειρο, την οχυρωμένη γραμμή Μπιζανίου. Ο Βασίλειος υπηρετούσε στρατιώτης και σκοτώθηκε στις 13 Ιουλίου 1913 κατά την προέλαση των ελληνικών δυνάμεων στο Σιμιτλί, 5 ημέρες πριν την ανακωχή με τους Βουλγάρους και την λήξη του πολέμου. Τη μάχη στο Σιμιτλί, μικρή πόλη βορείως των στενών της Κρέσνας, ακολούθησε αντεπίθεση των Βουλγάρων και υποχώρηση των ελληνικών δυνάμεων που κινδύνευσαν με καταστροφή.
Σύμφωνα με τον Θεόδ. Τσερπέ, τα δύο αδέλφια είχαν καταστήματα στις Ηνωμένες Πολιτείες τα οποία έκλεισαν μετά την κήρυξη του πολέμου και ήρθαν στην Ελλάδα για να καταταγούν.

ΔΑΣΚΑΡΟΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ
ΔΑΣΚΑΡΟΛΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Αντιστράτηγος που γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1899 και πέθανε το 1988. Φοίτησε στην Σχολή Ευελπίδων, στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Πήρε μέρος στη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919-1922), στον ελληνοϊταλικό πόλεμο (1940-1941) και στη μάχη του Ελ Αλαμέιν. Μετά την απελευθέρωση, ως διοικητής τάγματος εθνοφυλακής πήρε μέρος στα Δεκεμβριανά (1944) και χρημάτισε μέλος της Ελληνικής Επιτροπής διασυμμαχικού ελέγχου της Γερμανίας. Διετέλεσε επιτελάρχης, διοικητής μεγάλων στρατιωτικών μονάδων και στρατιωτικός ακόλουθος στο Παρίσι. Από τον Ιούνιο έως τον Σεπτέμβριο του 1951 ήταν διοικητής του ελληνικού εκστρατευτικού σώματος στην Κορέα

και σύνδεσμος της κυβέρνησης με το Στρατηγείο Απω Ανατολής. Τιμήθηκε με τον Ανώτερο Ταξιάρχη Γεωργίου, του Φοίνικος, πολεμικούς σταυρούς, αριστεία ανδρείας και άλλα παράσημα. Αποστρατεύτηκε το 1958 με το βαθμό του αντιστράτηγου. Δώρισε στο υπουργείο Πολιτισμού τριώροφο σπίτι στη Μεσσήνη, το οποίο με ενέργειες δημοτικών παραγόντων περιήλθε τελικά στο δήμο και λειτουργεί ως χώρος πολιτιστικών εκδηλώσεων (Δασκαρόλειο Πολιτιστικό Κέντρο).

ΔΙΟΣ ΙΘΩΜΑΤΑ
ΔΙΑΣ ΙΘΩΜΑΤΑΣ

Ενα από τα πολλά προσωνύμια του Δία, ο οποίος κατά τη μεσσηνιακή παραλλαγή της μυθολογίας, μετά την απαγωγή του από τους Κουρήτες και τη διάσωσή του από την οργή του Κρόνου, παραδόθηκε και ανατράφηκε στο όρος Ιθώμη από τις νύμφες Ιθώμη και Νέδα που έδωσαν το όνομά τους αντιστοίχως στο βουνό και το ποτάμι. Κατά την αρχαιότητα στην κορυφή της Ιθώμης υπήρχε ιερό του Διός Ιθωμάτα και τα θεμέλιά του σώζονται ανατολικότερα από την παλιά Μονή του Βουλκάνου. Δομικά στοιχεία του ιερού χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή της μονής. Η λατρεία ανάγεται τουλάχιστον στα Γεωμετρικά χρόνια (9ος-8ος π.Χ. αιώνες) καθώς βρέθηκε χάλκινο
πόδι αναθηματικού τρίποδα και βάθρου αναθήματος που φέρει ίχνη για τη στήριξη χάλκινου τρίποδα. Οι τρίποδες συνδέονται με τον πολιούχο της Μεσσήνης Δία Ιθωμάτα και τους αγώνες που τελούνταν προς τιμήν του. Σε νόμισμα της Μεσσήνης του 4ου π.Χ. αιώνα, ο Δίας παριστάνεται με διασκελισμό προς τα δεξιά με κεραυνό στο δεξί χέρι και αετό. Η παράσταση συμπληρώνεται με τρίποδα. Εμμέσως μαρτυρείται από τον Παυσανία ότι το ιερό του Διός Ιθωμάτα λειτουργούσε και κατά τον 6ο π.Χ. αιώνα και προφανώς μέχρι την ίδρυση της Μεσσήνης το 369 π.Χ. Πιστεύεται ότι το λατρευτικό ειδώλιο του Διός-παιδός, έργο του γλύπτη Αγελάδα, επέστρεψε στο ιερό το 369 π.Χ. μαζί με τους Μεσσήνιους της Ναυπάκτου, στην ελεύθερη πατρίδα.

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑ
ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ

Στρατιωτικός και πολιτικός ηγέτης της αρχαίας Θήβας (420 - 362 π.Χ.), ο οποίος νίκησε τους Σπαρτιάτες και στη συνέχεια ίδρυσε την Ιθώμη το 369 π.Χ. που μετονομάστηκε αργότερα σε Μεσσήνη. Στη μάχη εναντίον των Αρκάδων (385 π.Χ.) δε δίστασε, αν και τραυματισμένος, να σώσει με κίνδυνο της ζωής του το φίλο του Πελοπίδα, που είχε πληγωθεί βαριά και κινδύνευε να πεθάνει. Οταν η Καδμεία καταλήφθηκε από τους Σπαρτιάτες (μετά το 382 π.Χ.), ο Επαμεινώνδας εγκατέλειψε τη δημόσια ζωή και προτίμησε να ζήσει ως απλός πολίτης. Εργάστηκε μυστικά για την ανεξαρτησία της πατρίδας του και το 371 π.Χ. στη μάχη των Λεύκτρων, νίκησε το βασιλέα των Σπαρτιατών Κλεόμβροτο. Η νίκη οφείλεται στη στρατηγική της «λοξής φάλαγγας», που, για πρώτη φορά, εφάρμοσε. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό, η μεγαλύτερη δύναμη

συγκεντρωνόταν στο ένα άκρο της παράταξης. Στη μάχη σκοτώθηκε ο Κλεόμβροτος και οι υποδουλωμένες στη Σπάρτη πόλεις ζήτησαν τη βοήθεια των Θηβαίων. Ο Επαμεινώνδας μπήκε στην Πελοπόννησο, έφτασε στη Λακωνία και οργάνωσε τους Μεσσηνίους και τους Αρκάδες.
Οταν ξαναγύρισε στη Θήβα, κατηγορήθηκε πως κράτησε το αξίωμα τρεις μήνες περισσότερο από όσο έπρεπε. Το αδίκημα αυτό το τιμωρούσαν με θάνατο. Δέχθηκε την εφαρμογή του νόμου, αλλά ζήτησε να γραφτεί στη σχετική απόφαση πως η πέρα από το κανονικό κατακράτηση απ' αυτόν του αξιώματος, οφειλόταν στην προσπάθειά του να ελευθερώσει την Ελλάδα από την καταπίεση των Σπαρτιατών. Επειτα απ' αυτό απαλλάχθηκε από την κατηγορία κι εκλέχθηκε πάλι βοιωτάρχης. Το 367 π.Χ. στάλθηκε ν' απελευθερώσει τον Πελοπίδα, που τον είχε αιχμαλωτίσει ο Αλέξανδρος των Φερών και το πέτυχε κλείνοντας ειρήνη. Φρόντισε να φτιάξουν οι Θηβαίοι ισχυρό στόλο και κατόρθωσε ν' απομακρύνει τους Αθηναίους από τη Χίο, τη Ρόδο και το Βυζάντιο αναδεικνύοντας έτσι τη Βοιωτία πρώτη δύναμη ανάμεσα στις ελληνικές πόλεις. Για ν' αντιμετωπίσουν τους Βοιωτούς, συμμάχησαν οι Αθηναίοι, οι Σπαρτιάτες, οι Αχαιοί, οι Ηλείοι και οι Μαντίνειοι. Ο Επαμεινώνδας οργάνωσε εκστρατεία στην Πελοπόννησο. Η μάχη δόθηκε στη Μαντίνεια (362 π.Χ.), όπου νίκησαν οι Θηβαίοι. Ο Επαμεινώνδας όμως πληγώθηκε βαριά από ακόντιο κι όταν έμαθε πως νίκησαν οι Θηβαίοι, έβγαλε από την πληγή του το ακόντιο και ξεψύχησε.

ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΣ

Γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1917 και πέθανε στην Αθήνα το 1997. Σπούδασε Ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, αναγορεύτηκε διδάκτωρ Παθολογίας και εργάστηκε ως γιατρός. Κατά τη διάρκεια του ελληνοϊταλικού πολέμου υπηρέτησε ως έφεδρος ανθυπίατρος και τιμήθηκε με το μετάλλιο εξαίρετων πράξεων. Κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής πήρε μέρος στην Εθνική Αντίσταση ως μέλος του ΕΑΜ και για τη δράση του αυτή διώχθηκε, εξορίστηκε και φυλακίστηκε για χρόνια. Διετέλεσε αρχηγός της Σχολής Εφέδρων Αξιωματικών της Κέρκυρας και της Σχολής Χημικού Πολέμου. Δημοσίευσε και εξέδωσε ιατρικές και λογοτεχνικές μελέτες, ενώ συνεργάστηκε ως επιφυλλιδογράφος σε έντυπα όπως η «Ελευθεροτυπία», «Τα Νέα», «Η Βραδυνή» και λογοτεχνικά περιοδικά. Στη λογοτεχνία πρωτοεμφανίστηκε το 1963 με το ταξιδιωτικό κείμενο «Το οδοιπορικό ενός ΙΧ» και ακολούθησε η ποιητική συλλογή «Διέξοδος» (1969).
Ασχολήθηκε επίσης με το διήγημα και με το θέατρο, με πρώτο έργο του τον «Ξένο» (1968) που ανέβηκε από το Πειραματικό Θέατρο της Μαριέττας Ριάλδη. Τιμήθηκε με το Β' Κρατικό Βραβείο Διηγήματος το 1972 για τη συλλογή «Με γυμνό πρόσωπο». Επίσης με τον έπαινο του Κρατικού Θεατρικού Οργανισμού το 1969 για την «Ομφάλη» και το 1973 για το «Τσίρκο». Πήρε ακόμη το Α' Κρατικό Βραβείο Θεάτρου το 1973 για τη «Δικαίωση» και το βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών το 1979 για τη συλλογή

διηγημάτων «Ο ένας και ο άλλος». Διακρίσεις πήρε επίσης για το έργο του «Ο χορός και ο Ιουλιανός ο οραματιστής». Εργα του ανέβηκαν από πολλούς θιάσους και μεταδόθηκαν από το ραδιόφωνο. Διετέλεσε μέλος της Εταιρείας Θεατρικών Συγγραφέων, γενικός γραμματέας του Εθνικού Θεάτρου και του Αρματος Θέσπιδος.
Πολυγραφότατος παρουσίασε πλούσιο επιστημονικό έργο. Μεταξύ άλλων εξέδωσε το «Σεξλεξικό», τον «Σύμβουλο σεξουαλικών σχέσεων» και τρία βιβλία για τη νοβοκαΐνη: «Η νοβοκαΐνη και η θεραπευτική της αξία», «Η νοβοκαΐνη ενδοφλεβίως», «Η θεραπευτική αξία της νοβοκαΐνης - Νοσήματα και γήρας». Για το βιβλίο του «Η ανατομική καθαριότητα, η υγεία και η ζωή» βραβεύτηκε από τον Ιατρικό Σύλλογο Αθηνών. Εγραψε εκλαϊκευμένα επιστημονικά έργα όπως τα πολύτομα «Ο γιατρός της οικογένειας» και «Ο γιατρός στο σπίτι». Στο πλούσιο έργο του περιλαμβάνονται και βιβλία κοινωνικής Ιατρικής όπως «Δήμιοι και άσπρες μπλούζες», «Η πολύπλευρη κοινωνική και επιστημονική κρίση της Ιατρικής» και «Επιχείρησις υγεία - η ιατρική της αθλιότητας».

ΖΑΛΜΑ ΜΙΧ.
ΖΑΛΜΑΣ ΜΙΧΑΛΗΣ

Αγωνιστής του 1821, ένα από τα μέλη της Φιλικής Εταιρείας στο Νησί.
Ως οπλαρχηγός πήρε μέρος σε πολλές μάχες και τιμήθηκε με το αργυρούν αριστείο. Μετά την απελευθέρωση αναγνωρίσθηκε ως αξιωματικός Ζ' τάξεως (αντιστοιχεί στο βαθμό του ανθυπολοχαγού).

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ
ΖΩΟΔΟΧΟΣ ΠΗΓΗ

Η εκκλησία που βρίσκεται στο μετόχι της Μονής Βουλκάνου στη θέση "Πανηγυρίστρα". Κατά την απογραφή της εκκλησιαστικής περιουσίας "εις χωρίον Νησί" από τους Ενετούς το 1699, αναφέρεται και "ναός της Παναγίας που είναι εις το μετόχι των Βουρκανιοτών". Στην ίδια απογραφή για την περιουσία της Μονής Βουλκάνου αναφέρεται ότι αυτή έχει "εις το Νησή μετώχη με εκκλησία, ήτανε παλεά και την ανακένησε το μοναστήρι. και ήνε η εκκλησία τα Ισόδια της Θεοτόκου, και σπήτια 5 με την περιοχή τους. και απόξο από το μετώχι χωράφια στρέματα 6". Στην απογραφή του επόμενου χρόνου αναφέρεται ότι "εις το χωρίον Νησί" είναι "ναός της Παναγίας, και είναι εις το μετόχει του μοναστηρίου Βουρκάνου". Και στην αναφορά για την περιουσία της Μονής Βουλκάνου αναφέρεται ότι "έχει και εις το Νησί μετόχι με εκκλησία της Παναγίας και σπήτια 6 με την αυλίν τους. Εχει και απόξω από τη μάντρα χωράφια, και κύπους και είναι στρέμματα 5".
Από τα στοιχεία αυτά είναι σαφές πως η εκκλησία της Παναγίας που αναφέρεται με διάφορες ονομασίες ήταν κτισμένη στον ίδιο χώρο που βρίσκεται σήμερα και η εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής. Το γεγονός μάλιστα πως χαρακτηρίζεται παλαιά που ανακαινίστηκε από τη μονή, δείχνει ότι η εκκλησία θα πρέπει να υπήρχε πριν την κατάληψη της περιοχής από τους Ενετούς το 1686. Σύμφωνα με τις περιγραφές σε εκκλησιαστικά συγγράμματα, ήταν ημιυπόγεια και μικρών διαστάσεων. Κατά την επιδρομή του Ιμπραήμ έπαθε σοβαρές ζημιές καθώς από τον Κώδικα της μονής διαπιστώνεται ότι το 1829 σκεπάστηκε η εκκλησία και ένα σπίτι ενώ φτιάχτηκε ένα εργαστήριο που είχε καταστραφεί από τον Ιμπραήμ.
Η εκκλησία επλήγη από τους σεισμούς του 1846 και μάλιστα μαρτυρείται ότι μετά τον πρώτο σεισμό το πρωί της 29ης Μαΐου, τη νύχτα της ίδιας ημέρας είχαν συγκεντρωθεί οι άνθρωποι για δέηση "εντός του Ναού Παναγίας Βουλκάνου" όταν "βοή τρομερά ηκούσθη και κατόπιν αυτής σεισμός τινακτικώτερος αν όχι και διαρκέστερος του πρωϊνού". Οι άνθρωποι "εξεπήδησαν του ναού διά των παραθύρων" και έτρεξαν στα ανοιχτά καθώς οι σεισμοί συνεχίζονταν. Ενας ακόμη μεγάλος σεισμός έγινε το 1886 οπότε και ενδεχομένως δόθηκε η "χαριστική βολή" στην παλιά εκκλησία.
Η σημερινή εκκλησία κατασκευάστηκε κοντά στην παλιά το 1900 με τη συνδρομή των πιστών της περιοχής και με πρωτοβουλία του Παπακοροβέση όπως φαίνεται και από σχετική επιγραφή στο Ιερό Βήμα. Από τότε υπέστη και μια σειρά τροποποιήσεις. Η εκκλησία είναι τρισυπόστατη και τιμάται κυρίως στην Παναγία (Ζωοδόχος Πηγή), αλλά και στην Αγία Βαρβάρα και στον Αγιο Ελευθέριο. Σε αυτή μεταφέρεται κάθε χρόνο η εικόνα της Παναγίας από τη Μονή του Βουλκάνου στις 20 Σεπτεμβρίου και παραμένει για προσκύνημα μέχρι τις 28 του ιδίου μήνα.

ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Από το Νησί, υπηρετούσε στρατιώτης στη Μικρά Ασία και σκοτώθηκε στις 13 Αυγούστου 1921 στο Κανλή Γκιόλ, μια ημέρα μετά τη διάβαση της Αλμυράς Ερήμου από τις ελληνικές δυνάμεις και ενώ βρισκόταν σε εξέλιξη η επιχείρηση διάβασης του Σαγγάριου. Ενδεχομένως αδελφός του ήταν ο Παναγιώτης Γ. Ηλιόπουλος από το Νησί που υπηρετούσε νοσοκόμος και πέθανε στις 22 Οκτωβρίου 1918 λίγο πριν την λήξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Στρατιάς.

ΙΖΑΜΠΩΣ
ΙΣΑΒΕΛΛΑ

Πρωτότοκη κόρη του πρίγκιπα της Αχαΐας Γουλιέλμου Βιλλαρδουίνου και της Αννας Αγγελίνας Κομνηνής. Γεννήθηκε στην Καλαμάτα το 1254. Μετά τη μάχη στο Ταλιακότσο, με απόφαση του πατέρα της το 1271 παντρεύτηκε τον βασιλιά της Νεάπολης Φίλιππο τον Ανδεγαυικό και έμεινε σε κάστρο της περιοχής αυτής. Οταν πέθανε ο άνδρας και ο πατέρας της το 1278, παρέμεινε μόνη της κυρά της Πελοποννήσου αλλά έμεινε έγκλειστη στο κάστρο της Νεάπολης μέχρι το 1289. Τη χρονιά εκείνη για να εξασφαλιστούν τα επικυριαρχικά δικαιώματα των Ανδεγαυών στην Αχαΐα, υποχρεώθηκε να παντρευτεί τον Φλαμανδό ευπατρίδη Φλωρέντιο ντ' Αινώ. Εφθασαν μαζί στην Πελοπόννησο και με φρόνιμη διοίκηση επανέφεραν την ηρεμία στην περιοχή. Εγκαταστάθηκαν στην Ανδραβίδα και το 1293, οι Σλάβοι από τη Γιάννιτσα κατέλαβαν το Κάστρο της Καλαμάτας στο όνομα του αυτοκράτορα Ανδρόνικου Β'. Κατά τις διαπραγματεύσεις για την επανάκτηση του κάστρου έμεναν στο μικρό κάστρο του Νησιού. Τελικά ο πρωτονοτάριος Γεώργιος Σγουρομάλλης γέλασε τους Σλάβους, καθώς παρέλαβε το κάστρο δήθεν για λογαριασμό του αυτοκράτορα, αλλά το παρέδωσε στους ανθρώπους του Φλωρεντίου. Από το γάμο της απέκτησε μια κόρη, την Ματθίλδη που έγινε αργότερα δούκισσα των Αθηνών. Οταν το 1297 πέθανε και ο δεύτερος άνδρας της διοίκησε μόνη την ηγεμονία, αλλά δεν κατόρθωσε να περιστείλει τις διαφορές μεταξύ των βαρόνων. Για να επικρατήσει ζήτησε να παντρευτεί τον ιππότη Φίλιππο της Σαβοΐας, αλλά ο βασιλιάς της Νεάπολης είχε αντιρρήσεις. Ο γάμος έγινε το 1301 αλλά η ηγεμονία δεν απέδωσε τα αναμενόμενα και η Ισαβέλλα εκθρονίστηκε. Εμεινε χήρα για τρίτη φορά και πέθανε το 1311 στη Φλαμανδία όπου κατέφυγε, αφήνοντας την μεν ηγεμονία της Αχαΐας στην κόρη της Ματθίλδη, τα δε Κάστρα Περιγαρδίου, Καρυτσίνης και Ποντικοκάστρου στην άλλη κόρη της Μαργαρίτα.
Το όνομα της Ισαβέλλας έχει συνδεθεί με το Νησί εξ αιτίας του μικρού κάστρου στο οποίο έμενε συχνά για λόγους αναψυχής. Στην ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας έμεινε ως "Πριγκιπέσσα Ιζαμπώ" με το έργο του Αγγελου Τερζάκη που έχει κάνει περίπου 20 εκδόσεις. Πρόκειται για ένα από τα σημαντικότερα μυθιστορήματα που δημοσιεύτηκε σε συνέχειες στην "Καθημερινή" το 1937-1938 και ξαναδουλεμένο κυκλοφόρησε σε βιβλίο το

1945. Η ιστορία του εκτυλίσσεται στα χρόνια 1292-1297. Με κύριο πρόσωπο την Ισαβέλλα ή Ιζαμπώ, αναφέρεται στην εξέγερση των Ελλήνων και Σλάβων το 1293 και ο κεντρικός άξονας είναι ο έρωτάς της με τον ηγέτη της εξέγερσης Νικηφόρο Σγουρό.

ΙΘΩΜΗΣ
ΙΘΩΜΗ

Νύμφη της μεσσηνιακής μυθολογίας η οποία μαζί με τη νύμφη Νέδα περιποιήθηκαν το νεογέννητο Δία στην πηγή Κλεψύδρα. Θεωρείται πολύ πιθανόν ότι πρόκειται για γεωγραφικό όρο τον οποίο μετέφεραν κάποτε οι Πελασγοί από τη θεσσαλική Ιθώμη που βρίσκεται κοντά στη σημερινή Καρδίτσα. Οι οποίοι ίσως και πριν το 3000 π.Χ. ίδρυσαν οικισμό στους νότιους πρόποδες του βουνού, γύρω από το χώρο του μεταγενέστερου Ασκληπιείου, τον οποίο ονόμασαν Ιθώμη. Και έκτισαν την ακρόπολη που βρισκόταν στο βουνό. Από τα ευρήματα στον αρχαιολογικό χώρο μαρτυρείται ανθρώπινη εγκατάσταση κατά την Υστερη Νεολιθική περίοδο (4300-3000 π.Χ.) και στην Πρώιμη Εποχή του Χαλκού (2800-1900 π.Χ.). Κατά τον 9ο π.Χ. αιώνα υπήρχε οργανωμένος οικισμός στην περιοχή του Ασκληπιείου, ενώ στην περιοχή της κρήνης Κλεψύδρας, μέσα στο Μαυρομμάτι, λειτουργούσε ιερό αφιερωμένο στο θεό Αχελώο. Στα 800-700 π.Χ. το ιερό του Διός Ιθωμάτα στο βουνό βρισκόταν σε πλήρη λειτουργία. Στην κάτω πόλη ιδρύθηκε το πρώτο ιερό της Ορθίας Αρτέμιδος και το πρωιμότερο Ασκληπιείο.
Το κράτος των Μεσσηνίων τελούσε υπό μακρόχρονη σπαρτιατική κατοχή (8ος-5ος π.Χ. αιώνες) στη διάρκεια της οποίας έχουμε τους Μεσσηνιακούς Πολέμους. Κατά τον Τέταρτο Μεσσηνιακό Πόλεμο (5ος π.Χ. αιώνας) πολιορκήθηκε για πολλά χρόνια η ακρόπολη της Ιθώμης και οι εξεγερμένοι Μεσσήνιοι τελικά συνθηκολόγησαν. Διωγμένοι εγκαταστάθηκαν στη Ναύπακτο από όπου εκδιώχθηκαν από εκεί το 399 π.Χ. από τους Σπαρτιάτες και κατέφυγαν στη Σικελία και την Κυρηναϊκή.
Μετά την ήττα των Σπαρτιατών στα Λεύκτρα της Βοιωτίας το 371 π.Χ. ο Θηβαίος στρατηγός Επαμεινώνδας και οι Αργείοι ίδρυσαν και πάλι το ανεξάρτητο κράτος των Μεσσηνίων και αρχίζουν να κτίζουν το 369 π.Χ. την Ιθώμη στους πρόποδες του βουνού. Κατασκεύασαν γύρω της ισχυρό τείχος μήκους 9,5 χιλιομέτρων το οποίο περικλείει τον οικισμό και το βουνό Ιθώμη όπου βρίσκονταν η ακρόπολη και ο ναός του Διός Ιθωμάτα, τα ιερά της Ειλειθυίας και των Κουρητών όπως και το ιερό της Αρτέμιδας Λιμνάτιδας στη βορειοανατολική πλαγιά του βουνού. Περικλείει ακόμη την αρχαία Κρήνη Κλεψύδρα μέσα στο σημερινό χωριό. Η επιλογή του χώρου είχε να κάνει με το γεγονός ότι αποτελούσε και φυσικό οχυρό, ενώ διέθετε στο εσωτερικό της νερό, πράγμα απαραίτητο σε κάθε περίπτωση πολιορκίας.
Περίπου 70 χρόνια αργότερα η πόλη πήρε το όνομα Μεσσήνη («Μεσσάνα») προς τιμήν της μυθικής βασίλισσας και για να ικανοποιηθούν οι Αργείοι που ήταν μόνιμοι σύμμαχοι με κοινούς εχθρούς τους Λακεδαιμόνιους, καθώς αυτή σύμφωνα με τη μυθολογία ήταν κόρη του Τρίοπα από το Αργος. Πρώτοι

κάτοικοι της νέας πόλης ήταν οι Μεσσήνιοι που υπηρετούσαν στα στρατεύματα του Επαμεινώνδα, οι είλωτες που απελευθέρωσε ο στρατηγός, οι Ευεσπερίτες της Λιβύης, οι Μεσσήνιοι της Ναυπάκτου και άλλοι από διάφορες περιοχές. Εγκαταστάθηκαν ακόμη Βοιωτοί και άλλοι σύμμαχοι καθώς βρήκαν μια εξαιρετικά εύφορη περιοχή.
Κατά την περίοδο ανάμεσα στον 3ο π.Χ. και 1ο π.Χ. αιώνα η πόλη οικοδομείται με το ιπποδάμειο πολεοδομικό σύστημα, αποκτά κτήρια θρησκευτικού αλλά και πολιτικού χαρακτήρα, διακοσμείται με πολλά και αξιόλογα γλυπτά του Δαμοφώντα. Από το πλήθος των επιγραφών και των νομισμάτων που ήρθαν στην επιφάνεια, η πορεία της Μεσσήνης συνδέεται με ιστορικά γεγονότα της περιόδου των διαδόχων, του Βασιλείου των Μακεδόνων, της Αχαϊκής Συμπολιτείας, του Κοινού των Αρκάδων και των Αιτωλών, αλλά και της παρέμβασης της Ρώμης στα ελληνικά πράγματα.
Η πόλη παρακμάζει από τον 3ο μ.Χ. αιώνα και πάνω στα ερείπιά της εγκαθίσταται οικισμός των πρωτοβυζαντινών χρόνων (5ος - 7ος μ.Χ. αιώνες), ενώ η ζωή συνεχίζεται στον ίδιο χώρο μέχρι το 15ο αιώνα.
Ο Παυσανίας επισκέφθηκε την πόλη κατά τους χρόνους του Αντωνίνου του Ευσεβούς (155-160 μ.Χ.), όταν αυτή παρέμενε ακόμη σπουδαίο πολιτικό κέντρο. Την περιέγραψε και μετά από αιώνες οι πρώτοι περιηγητές με τη βοήθεια των κειμένων του παρουσίασαν τα πρώτα στοιχεία για τα σωζόμενα μνημεία. Σπουδαιότερες μαρτυρίες το έργο του Αγγλου Ουίλιαμ Ληκ «Ταξίδια στην Πελοπόννησο» που εκδόθηκε στο Λονδίνο το 1830, αλλά και η δημοσίευση της Γαλλικής Επιστημονικής Αποστολής (1831-1838). Στα τέλη του 19ου αιώνα άρχισαν συστηματικές ανασκαφικές εργασίες από το Θεμιστοκλή Σοφούλη (1895), μετά από τον Γεώργιο Οικονόμο (1909 και 1925) και τον Αναστάσιο Ορλάνδο (1957-1975). Από το 1987 έχει αρχίσει και συνεχίζεται ένα μεγάλο ανασκαφικό και αναστηλωτικό πρόγραμμα της Αρχαιολογικής Εταιρείας υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Πέτρου Γ. Θέμελη, το οποίο έχει φέρει στο φως σπουδαία μνημεία και έχει οδηγήσει στην αποκατάσταση σημαντικών στοιχείων της αρχαίας πόλης.

Κάθοδος τής Εικόνος άπ' τό Βουλκάνο.

ΚΑΛΑΜΑΡΙΩΤΗ
ΚΑΛΑΜΑΡΙΩΤΗΣ

Ονομα ιστορικής οικογένειας του Νησιού, από τις πρώτες που έχουν καταγραφεί ήδη από το 16ο αιώνα, με μεγάλη οικονομική και πολιτική δύναμη μέχρι το 19ο αιώνα.
Το πρώτο όνομα συναντάται σε έγγραφα του 1699 στα οποία απογράφεται η εκκλησιαστική περιουσία. Σε μια από τις αναφορές προς τις Ενετικές αρχές, ο «Ιωάνης Καλαμαριότης» ο οποίος στη θέση «Κουμαραίς» (Κουμαριές) είχε δωρίσει στη Μονή Βουλκάνου «αμπέλη αξινάριον 3».
Η οικογένεια Καλαμαριώτη θεωρείται ως η μια από τις δύο ισχυρές οικογένειες γαιοκτημόνων που εμφανίστηκαν στον 18ο αιώνα στο Νησί (η άλλη ήταν η οικογένεια Δαρειώτη). Είναι μια από τις πρώτες προυχοντικές οικογένειες που εμφανίστηκαν στην προετοιμασία της Επανάστασης του 1821. Το όνομα «Καλαμαριώτης» συναντάται το 1807 σε αναφορά προκρίτων της Πελοποννήσου προς τον Μέγα Ναπολέοντα «διά της οποίας εζητείτο η ενίσχυσις του αυτοκράτορος προς επανάστασιν των Ελλήνων της Πελοποννήσου». Εικάζεται ότι πρόκειται για το Δημήτριο Καλαμαριώτη ο οποίος σε έγγραφα του Κώδικα Μονεμβασίας εμφανίζεται ως πρόκριτος που βεβαιώνει για την οικογενειακή κατάσταση Νησιωτών το 1809.
Ο Δημήτριος Καλαμαριώτης διέθετε πλούτο και επιρροή όπως προκύπτει από εμπιστευτική έκθεση του Παπαφλέσσα προς την Φιλική Εταιρεία. Σε αυτήν χαρακτηριζόταν ως φυσικός ηγέτης της επαρχίας Νησίου, ενώ κατά τον Φιλήμονα ήταν αρχηγός τουλάχιστον 1.000 ενόπλων. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία στο Νησί στις 19 Ιουλίου 1819.
Ο αδελφός του Κωνσταντίνος Καλαμαριώτης ήταν από τους ισχυρότερους προεστούς του Νησιού κατά την προεπαναστατική περίοδο οπότε και διετέλεσε επιστάτης της περιοχής. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία το 1818 και εργάστηκε για την προετοιμασία της Επανάστασης συγκεντρώνοντας τρόφιμα και πολεμοφόδια σε ασφαλείς χώρους. Τα δύο αδέλφια διέθεσαν για τον σκοπό αυτό 20.000 γρόσια, ποσό εξαιρετικά μεγάλο εκείνη την εποχή.
Με την έναρξη της Επανάστασης ο Κωνσταντίνος Καλαμαριώτης πήρε μέρος στην

πολιορκία της Κορώνης. Οπως βεβαίωναν το 1833 ο Ιωσήφ Ανδρούσης, πρόκριτοι, δημογέροντες και υπαξιωματικοί κατά την Επανάσταση, με δικά του έξοδα εξασφάλιζε και την τροφοδοσία και τα πολεμοφόδια των στρατιωτών του ενώ είχε πάρει μέρος σε πολλές «εκστρατείες» όταν διατάχθηκε.
Στις 25 Μαρτίου ο Δημήτριος Καλαμαριώτης και ο Γεώργιος Δαρειώτης ορίστηκαν από τον Παπαφλέσσα ως συνδιοικητές της επαρχίας Νησίου με απεριόριστες αρμοδιότητες. Δύο μήνες αργότερα ο Δημήτριος Καλαμαριώτης πήρε μέρος στη σύσκεψη της Πελοποννησιακής Γερουσίας και εκλέχθηκε μέλος της. Παρέμεινε πιστός στον Θόδωρο Κολοκοτρώνη κατά την εμφύλια διαμάχη του 1822 και πήρε μέρος στη σύσκεψη που συγκάλεσε αυτός με τα μέλη της Πελοποννησιακής Γερουσίας που είχαν ταχθεί στο πλευρό του. Και αυτό παρά το γεγονός ότι ο Κωνσταντίνος Καλαμαριώτης είχε οριστεί από την κυβέρνηση ως στρατιωτικός αρχηγός σε μια προσπάθεια αντιπερισπασμού στον Κολοκοτρώνη. Τελικά ο Δημήτριος Καλαμαριώτης προσχώρησε στην πλευρά των πολιτικών και πήρε μέρος ως εκλεγμένος εκπρόσωπος από το Νησί στην Εθνοσυνέλευση του Αστρους. Η εκλογή του αμφισβητήθηκε έντονα καθώς ακυρώθηκε η εκλογή του Γεώργιου Δαρειώτη και εκδηλώθηκε έντονη πολιτική αντιπαράθεση στο Νησί που είχε χωριστεί ουσιαστικά σε δύο στρατόπεδα.
Το 1822 ο Δημήτριος Καλαμαριώτης είχε συνεισφέρει στην «υποχρεωτική εισφορά των ευπόρων Πελοποννησίων υπέρ του αγώνος» το ποσό των 5.000 γροσιών.
Στην κορύφωση της εμφύλιας διαμάχης ο Δημήτριος Καλαμαριώτης παραμένει παραστάτης (βουλευτής) αλλά το 1824 λεηλατήθηκε το σπίτι του από αντιπάλους και ζήτησε άδεια να φύγει για το Νησί προκειμένου να υπερασπιστεί την οικογένειά του. Πέθανε όμως πριν προλάβει να ενεργήσει, στα τέλη Ιουλίου 1824.
Με την υπόθεση της διαδοχής του συνεχίστηκε η πολιτική διαμάχη στο Νησί καθώς αντίπαλοι τέθηκαν ο γιος του Παναγιώτης, και ο Παναγιώτης Δαρειώτης. Παραστάτης τελικά εξελέγη ο Παναγιώτης Καλαμαριώτης, παρ' ότι η εκλογή του αμφισβητήθηκε.
Ο Κωνσταντίνος Καλαμαριώτης πολεμώντας σε διάφορα μέτωπα, μετά την ολοκληρωτική κατάληψη της Μεσσηνίας από τον Ιμπραήμ κατέφυγε με τους στρατιώτες του στο Μοναστήρι του Προφήτη Ηλία στην Καλαμάτα και στην ορεινή περιοχή της Θουρίας από όπου έκανε μικροεπιχειρήσεις κατά των Αιγυπτίων. Παρέμεινε ετοιμοπόλεμος και διατάχθηκε την άνοιξη του 1827 από τον Θόδωρο Κολοκοτρώνη, να στρατολογήσει 100 άνδρες και να τεθεί στις διαταγές του.
Κατά τις εκλογές του 1826 για την Γ' Εθνοσυνέλευση, εξελέγη πληρεξούσιος ο Παναγιώτης Καλαμαριώτης. Το 1830 σε επιτροπή προκρίτων και αγωνιστών για την ίδρυση σχολείου συμμετείχε ο Κωνσταντίνος Καλαμαριώτης.
Την περίοδο 1838-1841 ο Κωνσταντίνος Καλαμαριώτης υπηρετούσε ως δήμαρχος Μεσσήνης και ένα χρόνο αργότερα ως επαρχιακός σύμβουλος.
Στις εκλογές για την ανάδειξη πληρεξουσίων στην Εθνοσυνέλευση που ενέκρινε το πρώτο Σύνταγμα της Ελλάδας το 1844, εξελέγη ο Παναγιώτης Καλαμαριώτης.
Στον κατάλογο των ευπόρων Νησιωτών του 1851 εμφανίζονται ο Κωνσταντίνος Καλαμαριώτης 50 χρονών κτηματίας και ο Παναγιώτης Καλαμαριώτης 40 χρονών κτηματίας, είναι αμφίβολο όμως αν πρόκειται για τα ίδια πρόσωπα καθώς δεν ταιριάζουν οι ηλικίες, κυρίως του Παναγιώτη.
Ο Παναγιώτης Καλαμαριώτης εξελέγη βουλευτής Μεσσήνης το 1844, το 1861 και το 1865. Πέθανε το Μάρτιο του 1870 έχοντας χρηματίσει πρωτοδίκης και συμβολαιογράφος.
Κατά την αναγνώριση των αγωνιστών, ο Δημήτριος Καλαμαριώτης κατατάχθηκε στους αξιωματικούς Δ' τάξεως (αντιστοιχεί με το βαθμό του ταγματάρχη).

ΚΑΛΛΙΚΟΥΝΗ
ΚΑΛΛΙΚΟΥΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
Γιατρός και Καθηγητής Φαρμακολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Γεννήθηκε στο Νησί το 1862 και πέθανε στην Αθήνα το 1922. Σπούδασε στην Αθήνα και την Γαλλία. Υπηρέτησε ως γιατρός στα Νοσοκομεία του Μονπελιέ και του Παρισιού, αλλά και ως επιμελητής στην Παθολογική Κλινική του Δημοτικού Νοσοκομείου Αθήνας μέχρι το 1901 οπότε και διορίστηκε ως τακτικός Καθηγητής Φαρμακολογίας. Μεταξύ των συγγραμμάτων του περιλαμβάνονται και τα εξής: "Περί οροθεραπείας" (Παρίσι 1889), "Περί φυματιώσεως" (Αθήνα 1890), "Κλινική παθολογία και θεραπευτική" (τέσσερις τόμοι από το 1912 μέχρι το 1914).

ΚΑΜΠΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ
ΚΑΜΠΑΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

Μια από τις σημαντικότερες προσωπικότητες του 1821 για το Νησί.
Πρόκριτος του Νησιού κατά την Τουρκοκρατία, μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία το 1819 και εργάστηκε με ζήλο για την μύηση νέων μελών αλλά και για τη συγκέντρωση και απόκρυψη πολεμοφοδίων και άλλων ειδών που ήταν χρήσιμα για την Επανάσταση. Τα συγκεντρωμένα υλικά παραδόθηκαν στα εκστρατευτικά σώματα και στη συνέχεια του ανατέθηκε η συγκέντρωση των εσόδων από τα εθνικά κτήματα σε διάφορες περιοχές της Μεσσηνίας, προκειμένου να παραδοθούν στην κυβέρνηση. Στις εκλογές του 1824 τάχθηκε υπέρ της νομιμότητας εκλογής του Π. Δαρειώτη.
Μετά την απελευθέρωση, το 1830, πρωτοστάτησε στην επιτροπή προκριτοαγωνιστών για την ίδρυση σχολείου στη Μεσσήνη. Φιλελεύθερη προσωπικότητα, ήρθε σε σύγκρουση με τον Ι. Καποδίστρια και φυλακίσθηκε το 1831. Παρέμεινε φυλακισμένος και μετά τη δολοφονία του Κυβερνήτη, παρά τις συνεχείς διαμαρτυρίες Νησιωτών που υπέγραφαν κείμενα ζητώντας την αποφυλάκισή του. Τελικά αφέθηκε ελεύθερος και εκλέχθηκε πληρεξούσιος της Επαρχίας Νησίου στην Δ' Εθνοσυνέλευση, συγκαταλεγόμενος μάλιστα σε εκείνους των οποίων δεν αμφισβητήθηκε η νομιμότητα εκλογής.
Συνέχισε ασχολούμενος με το εμπόριο και το 1836 ορίσθηκε ένορκος στο Κακουργιοδικείο Ναυπλίου. Το 1843 ως πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου στο Δήμο Παμίσου, υπόγραψε το κείμενο υπέρ της 3ης Σεπτέμβρη. Ως πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου τον συναντάμε και το 1848.

ΚΑΠΕΤΑΝ ΚΡΟΜΠΑ
ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

Αξιωματικός μακεδονομάχος που έμεινε στην ιστορία ως Καπετάν Κρόμπας, όπως ήταν και το αρχικό όνομα της οικογένειάς του. Γεννήθηκε το 1875 στο Αριστοδήμειο και προερχόταν από οικογένεια αγωνιστών και πολιτικών με πλούσια δράση. Αποφοίτησε από το Γυμνάσιο Καλαμάτας και γράφτηκε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σύντομα όμως διέκοψε τις σπουδές του, κατετάγη στο στρατό και στη συνέχεια εισήχθη στη Σχολή Υπαξιωματικών από την οποία αποφοίτησε το 1904 ως ανθυπολοχαγός Πεζικού. Ζήτησε άδεια για να ηγηθεί ομάδας και να φύγει για την Μακεδονία. Ετσι το Μάρτιο του 1905 βρέθηκε στα βουνά της περιοχής ως υπαρχηγός στο σώμα του υπομοιράρχου Σπύρου Σπυρομήλιου (Μπούα) και με προορισμό την εγκατάσταση στην περιοχή της Δυτικής Καρατζόβας (Αλμωπίας) με βάση το χωριό Μπάχοβο (Πρόμαχοι). Σκοπός της επιχείρησης ήταν να αποκατασταθούν οι επικοινωνίες των ελληνικών σωμάτων με το Μορίχοβο (βρίσκεται στην πρώην Γιουγκοσλαβία). Το σώμα κινήθηκε προς τους πρόποδες του Ολύμπου και στις 30 Απριλίου έφθασε στη Μονή Ιωάννου του Προδρόμου στον Αλιάκμονα, όπου ξεκαθάρισε την περιοχή από Βούλγαρους ανθρακεργάτες, μυλωνάδες και ξυλοκόπους που θεωρήθηκε ότι δρούσαν ως πληροφοριοδότες. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να εξασφαλιστούν οι επικοινωνίες των ελληνικών σωμάτων με την ελεύθερη Ελλάδα. Στη συνέχεια οι εθελοντές κινήθηκαν προς τον τελικό προορισμό τους το Μπάχοβο. Ειδοποιήθηκαν όμως οι Βουλγαρικές δυνάμεις για το δρομολόγιο του σώματος, έγινε συμπλοκή κατά τη διάρκεια της οποίας τραυματίστηκε ο Σπυρομήλιος σοβαρά στο πόδι,

ενώ ακολούθησε προσβολή και από Τουρκικές δυνάμεις. Η ψυχραιμία του Καπετάν Κρόμπα έσωσε την κατάσταση και το σώμα με τον τραυματία αρχηγό του σε φορείο έφθασε στο Βλάδοβο (Αγρα). Και οι δύο άνδρες επέστρεψαν στην Ελλάδα μετά από ένα τρίμηνο, όταν αποθεραπεύτηκε ο Σπυρομήλιος. Ο Καπετάν Κρόμπας πέρασε πάλι το Σεπτέμβριο του 1905 στο Μορίχοβο και ανέλαβε δράση ως αρχηγός σώματος. Στην περιοχή αυτή και ιδιαίτερα στα χωριά Ντομπρόνι, Πόλοκ και Μπροτ η δράση του παρέμεινε ιστορική τόσο για την τόλμη του όσο και για την διπλωματικότητα με την οποία προσέγγιζε τους ντόπιους.
Στις αρχές Νοεμβρίου του 1905 και μετά από τολμηρές και κοπιώδεις επιχειρήσεις αποσύρθηκε στο Πεταλίνο για να ξεκουράσει το σώμα των εθελοντών. Μαζί του είχε πάρει όμηρους ορισμένους προεστούς των χωριών που είχαν ταχθεί με τους Βουλγάρους και αντιδρούσαν στη δράση των μακεδονομάχων. Στο δρόμο δύο από τους ομήρους δραπέτευσαν και πρόδωσαν τη θέση που βρισκόταν το λημέρι. Εχοντας συμμαχήσει με τους Βουλγάρους οι Τούρκοι, περικύκλωσαν τη νύχτα το λημέρι. Ειδοποιήθηκε ο Καπετάν Κρόμπας και μαζί με τον υπαρχηγό του Φαρμάκη γύρισαν τις καλύβες και ξύπνησαν τους άνδρες τους υποδεικνύοντας τον τρόπο απαγκίστρωσης. Κάτι τέτοιο όμως δεν στάθηκε δυνατόν καθώς είχαν περικυκλωθεί από παντού, ο Καπετάν Κρόμπας χτυπήθηκε από εχθρικές σφαίρες και πληγωμένος επιχείρησε να διασπάσει τις γραμμές του εχθρού. Στις 9 Νοεμβρίου 1905 έπεσε μαχόμενος, όπως και όλοι οι άνδρες του πλην ενός. Το χωριό Πεταλινό που σκοτώθηκε βρίσκεται στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Ηταν ο τέταρτος κατά σειρά καπετάνιος μακεδονομάχος που σκοτώθηκε (πρώτος ήταν ο Παύλος Μελάς).

Μικρές ιστορίες γραμμένες στους δρόμους

ΚΑΡΑΤΖΑ ΔΗΜΑΡΧΟΥ
ΚΑΡΑΤΖΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Με δεδομένο το γεγονός ότι υπάρχει η ονοματοθεσία για τον δήμαρχο Ιωάννη Καρατζά στο δρόμο μπροστά από το Δημαρχείο, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η «Δημάρχου Καρατζά» αφορά το πρόσωπο του Γεώργιου Καρατζά. Φαρμακοποιός στο Νησί, διέθετε ιδιόκτητο τυπογραφείο από το οποίο εκδόθηκε η πρώτη εφημερίδα της Μεσσήνης που είχε το όνομα «Πάμισος» (κατά διαστήματα από το 1872 μέχρι το 1883). Την εποχή της

δημαρχοντίας του αδελφού του Ιωάννη Καρατζά υπηρετούσε ως επικεφαλής της δημοτικής αστυνομίας και συνέβαλε αποφασιστικά στον περιορισμό της ζωοκλοπής που αποτελούσε πληγή για τον τόπο. Εξελέγη για πρώτη φορά δήμαρχος στις αρχές Ιουλίου 1887 και πολύ αργότερα το 1905 για 2 χρόνια καθώς τις εκλογές του 1907 κέρδισε ο Δημήτριος Φεσσάς με τον οποίο βρισκόταν σε πολύχρονη αντιπαλότητα. Σύμφωνα με ταξιδιωτικό ρεπορτάζ του 1896 επί δημαρχοντίας του η πόλη απέκτησε «δημοτικόν κατάστημα, νεόδμητον, μεγαλοπρεπή ναό βυζαντινού ρυθμού». Πρόκειται για την εκκλησία του Αγίου Ιωάννη η οποία είχε κατεδαφιστεί στους σεισμούς του 1886.
Επί δημαρχοντίας του, το 1890, ιδρύθηκε με το Βασιλικό Διάταγμα της 24ης Αυγούστου «δημοτικόν Γυμνάσιον εν Μεσσήνη». Το σχολείο συντηρούσε ο Δήμος Παμίσου. Δύο μήνες πριν από την ίδρυσή του, με νόμο «Περί προσθέτου φόρου υπέρ του Δήμου Παμίσου προς ίδρυσιν και συντήρησιν δημοτικού Γυμνασίου εν Μεσσήνη», η Πολιτεία είχε επιτρέψει στο δήμο να επιβάλει πρόσθετη φορολογία στη σταφίδα και τα σύκα της περιοχής, προκειμένου να εξασφαλιστούν οι πόροι για τη συντήρησή του. Από τότε, όταν δεν επαρκούσαν οι δημοτικοί φόροι, οι πρόσθετες δαπάνες καλύπτονταν είτε με επιπλέον φόρους, είτε με πόρους του Λιμενικού Ταμείου. Το Γυμνάσιο παρέμενε δημοσυντήρητο τουλάχιστον μέχρι το 1905. Ακολούθησε ανοδική πορεία και μέσα σε πέντε χρόνια είχε γίνει τετρατάξιο, περνώντας στη δεύτερη θέση από την άποψη του μαθητικού δυναμικού, μετά το Γυμνάσιο Καλαμάτας. Σε αυτό δίδαξαν σπουδαίοι καθηγητές της εποχής όπως ο μαθηματικός Νικόλαος Δημόπουλος, ο Οθων Ρέντζος και ο Αντ. Τραυλαντώνης.

ΚΑΡΑΤΖΑ ΙΩΑΝΝΗ
ΚΑΡΑΤΖΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Υπηρετούσε δήμαρχος Παμίσου το 1868, ενδεχομένως μεταβατικός καθώς την ίδια χρονιά, ο πρώτος εκλεγμένος με άμεση ψηφοφορία δήμαρχος Νικόλαος Μιχάλος, είχε θέσει υποψηφιότητα για τη θέση του βουλευτή. Το 1871 εξελέγη βουλευτής στη θέση του Ιωάννη Παπατσώνη που πέθανε. Τον ίδιο χρόνο γίνονται δημοτικές εκλογές και βρίσκεται πάλι στη θέση του δημάρχου. Το 1872 εκλέγεται βουλευτής. Την άνοιξη του 1879 εξελέγη δήμαρχος Παμίσου, θέση στην οποία βρέθηκε τουλάχιστον μέχρι τα τέλη του 1882. Και σύμφωνα με τα στοιχεία που υπάρχουν ήταν η τελευταία περίοδος που διετέλεσε δήμαρχος και άφησε την «σκυτάλη» στον αδελφό του Γεώργιο. Σύμφωνα με τιμητική στήλη που τμήμα της υπάρχει ακόμη στο νεκροταφείο της πόλης, είχε πεθάνει το 1888. Με βάση το ταξιδιωτικό οδοιπορικό του 1896 ο Ιωάννης Καρατζάς στη διάρκεια της θητείας του η πόλη απέκτησε «λαμπράν δημοτικήν σχολήν αρρένων, δημοτικήν αγοράν». Οσον αφορά το σχολείο, είναι προφανές ότι πρόκειται περί λάθους καθώς τα επίσημα στοιχεία δείχνουν ότι ιδρύθηκε επί δημαρχοντίας του αδελφού του Γεώργιου Καρατζά.

ΚΑΡΕΛΛΑ
ΚΑΡΕΛΛΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Γεννήθηκε στο Νησί και πήρε μέρος ως ανθυπασπιστής στους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-1913. Από τις κακουχίες προσβλήθηκε από τυφοειδή πυρετό και πέθανε στις 7 Ιουνίου 1913 στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Φιλιππιάδας όπου είχε διακομισθεί. Σύμφωνα με άλλη στρατιωτική ιστορική πηγή, πέθανε στη Θεσσαλονίκη στις 18 Δεκεμβρίου 1913.

ΚΕΦΑΛΑ
ΚΕΦΑΛΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Αγωνιστής του 1821 που γεννήθηκε στο Δυρράχι το 1790. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία από τον Παπαφλέσσα και εργάστηκε δίπλα του δραστήρια για την διάδοση των ιδεών της. Επικεφαλής πολλών συμπατριωτών του και των αδελφών του Θεόδωρου και Δημήτριου, ήρθε σε ένοπλη σύγκρουση με τους Τούρκους από το Νοέμβριο του 1820.

Πήρε μέρος στην κατάληψη της Καλαμάτας στις 23 Μαρτίου 1821 και στη συνέχεια πολέμησε στο Λεβίδι και το Βαλτέτσι. Επικεφαλής δύναμης 600 ανδρών πήρε στη συνέχεια μέρος στην πολιορκία της Τριπολιτσάς. Κατά το λαϊκό θρύλο, επειδή συνεχώς ανεβάλλετο η παράδοση της πόλης με παράταση των διαπραγματεύσεων, χωρίς προηγούμενη συνεννόηση με τους συμπολιορκητές του, παραβίασε τη
λεγόμενη «πόρτα του Ναυπλίου» και μπήκε στην πόλη. Για το θέμα αυτό ο Φωτάκος γράφει ότι «εισήλθε μετά των Τσακώνων» στην Τρίπολη. Είναι ιστορικά βεβαιωμένο πως ήταν οι πρώτοι που μπήκαν στην πόλη, όταν ο οπλαρχηγός Δούνιας από την Κυνουρία σκαρφάλωσε στα τείχη και άνοιξε την πύλη του Ναυπλίου. Πήρε μέρος σε πολλές ακόμη πολεμικές επιχειρήσεις μέχρι και στη Στερεά Ελλάδα. Στον εμφύλιο στάθηκε στο πλευρό του Παπαφλέσσα. Τον ακολούθησε με τους άνδρες του στο Μανιάκι, όπου και έπεσε στις 20 Μαΐου 1825, μαχόμενος κατά των δυνάμεων του Ιμπραήμ. Κατά τον Φωτάκο «λέγουσιν ότι κατά την ακμήν της μάχης ηθέλησε να φύγει και εκεί
εσκοτώθη», καθώς το πτώμα του βρέθηκε μακρύτερα από το σημείο που είχαν σκοτωθεί οι άλλοι σύμφωνα με μαρτυρία Γάλλου «εξ εκείνων, οίτινες ήσαν μαζί με τους Τούρκους».

ΚΟΔΡΙΓΚΤΩΝΟΣ
ΚΟΔΡΙΓΚΤΟΝ ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ

Αγγλος ναύαρχος που συνέδεσε το όνομά του με την απελευθέρωση
της Ελλάδας από τους Τούρκους, καθώς ηγήθηκε του συμμαχικού στόλου στη Ναυμαχία του Ναβαρίνου. Γεννήθηκε το 1770 και πέθανε το 1851. Ως κυβερνήτης του πλοίου «Ωρίων» πήρε μέρος στη ναυμαχία του Τραφάλγκαρ το 1805 υπό τις διαταγές του Νέλσονα και στη συνέχεια διακρίθηκε στις ναυτικές επιχειρήσεις των Αγγλων κατά των Αμερικανών. Το 1825 έγινε αντιναύαρχος και διορίστηκε διοικητής του αγγλικού στόλου στη Μεσόγειο. Εστάλη από την αγγλική κυβέρνηση για την εφαρμογή των όρων του Πρωτοκόλλου του Λονδίνου, το οποίο προέβλεπε την κατάπαυση των εχθροπραξιών και τη σύναψη ειρήνης μεταξύ της Πύλης και της ελληνικής κυβέρνησης. Οταν ο συμμαχικός στόλος περιέσφιξε το Ναβαρίνο όπου βρισκόταν ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος, ως αρχαιότερος ετέθη επικεφαλής του. Η απόφαση για είσοδο στο λιμάνι οδήγησε στη ναυμαχία κατά παράβαση των οδηγιών που υπήρχαν. Στη συνέχεια κατόρθωσε να πείσει τον Μωχάμετ Αλή να
ανακαλέσει τον Ιμπραήμ στην Αίγυπτο. Επικρίθηκε για τις ενέργειές του από την αγγλική διπλωματία και μπήκε σε δυσμένεια. Αργότερα δικαιώθηκε, αποκαταστάθηκε και προήχθη σε ναύαρχο. Θεωρήθηκε ως «ο από μηχανής θεός» της ελληνικής Επανάστασης.

ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ ΓΙΑΝΝΗ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Κλεφτοκαπετάνιος, παππούς του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη που συνελήφθη στο Νησί από τους Τούρκους το 1772, οδηγήθηκε στην Ανδρούσα όπου του ακρωτηρίασαν χέρια και πόδια και στη συνέχεια τον κρέμασαν.
Η ονοματοθεσία στη Μεσσήνη -και μάλιστα στο συγκεκριμένο σημείο-
οφείλεται στον ισχυρισμό που διατυπώνει ο Θεόδ. Τσερπές σχετικά με την σκληρή μάχη που έγινε στην πόλη κατά τη διάρκεια των Ορλωφικών το 1770.
Σύμφωνα με τον ισχυρισμό αυτό: «Η μεγάλη μάχη της Μεσσήνης κατά τον συνάδελφον κ. Τάσον Γριτσόπουλον που έχει πολύ ασχοληθεί με το θέμα των Ορλωφικών, φαίνεται πως άρχισε στις 13/25 Μαΐου και κράτησε 3 ή 4 ημέρες. Η μάχη ήταν φονικότατη. Από μέρους των Ελλήνων διηύθυναν τη μάχη ο υπέργηρος Γιάννης Κολοκοτρώνης, με το στρατηγικότατο γιο του Κωνσταντίνο (πατέρα του γέρου του Μωρηά), ο Γιώργης Φλέσσας παππούς του Παπαφλέσσα κι ο αρχηγός Γιάννης Σκυλογιάννης (Μαυρομιχάλης). Από τα τρία σώματα αυτά ο Κώστας Κολοκοτρώνης με την τεχνική του ξεγλίστρησε με όχι μεγάλες ζημιές, μόνο που πιάσανε το Γερο-Κολοκοτρώνη τον πατέρα του, ζωντανό και τον πήγαν στην Ανδρούσα όπου τον κρέμασαν».

Οι ιστορικές μαρτυρίες όμως είναι εντελώς διαφορετικές. Κατ' αρχήν ο Τάσος Γριτσόπουλος δεν αναφέρεται καθόλου σε συμμετοχή του Γιάννη και Κωνσταντίνου Κολοκοτρώνη στη μάχη του Νησιού. Ο Τάκης Κανδηλώρος -τον οποίο επικαλείται συχνά ο Θεόδωρος Τσερπές- σημειώνει ότι στη μάχη της Τρίπολης που προηγήθηκε αυτής στο Νησί «οι διάσημοι οπλαρχηγοί Παναγιώταρος και Κ. Κολοκοτρώνης και οι επίσημοι των Μανιατών αρχηγοί ουδαμού φαίνονται. Ισως ήσαν δυσαρεστημένοι, διότι η αρχηγία ανετέθη εις ένα πλοίαρχον Ελληνα και ένα Ρώσον λοχαγόν». Μετά τα όσα συνέβησαν στην Τρίπολη με την κάθοδο των Τουρκαλβανικών στρατευμάτων, ο Κανδηλώρος γράφει ότι «βλέπων την γενικήν καταστροφήν της εγκαταληφθείσης Αρκαδίας ο Γιάννης Κολοκοτρώνης έστειλε προς τον εν τω στρατοπέδω της Μεγαλοπόλεως βλάμην του Λαλαίον τεσσάρας φορβάδας, υπομνήσκων συμφωνίαν, καθ' ήν αν έλθουν Φράγγοι και πάρουν τον Μωρηάν να τον γλυτώνη ο Κολοκοτρώνης αν όμως επικρατήσουν οι Τούρκοι να τον γλυτώνη ο Λαλιώτης». Τα όσα προαναφέρθηκαν σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο Κολοκοτρώνης στα απομνημονεύματα δεν κάνει καμία αναφορά στα γεγονότα αυτά, δείχνουν ότι δεν προκύπτει από κάποια αξιόπιστη ιστορική πηγή η συμμετοχή των Κολοκοτρωναίων στη μάχη του Νησιού. Η οικογένεια Κολοκοτρώνη όμως βρισκόταν εν διωγμώ και μετά τη γέννηση του Θεόδωρου στο Ραμοβούνι κατά τη διάρκεια των Ορλωφικών, μετακινήθηκε και έμεινε κρυμμένη στο Πεταλίδι. Σύμφωνα με τον Τάκη Κανδηλώρο «όταν τω 1772 ο υπερεξηκοντούτης γέρων «επαραθαρρεύθη κ' επήγε εις το Νησί» προδοθείς συνελήφθη υπό των ποθούντων να τον εκδικηθούν Τούρκων και μεταφερθείς εις Ανδρούσα εβασανίσθη σκληρότατα. Αφού του έκοψαν την χείρα και τους
πόδας, τον απηγχόνησαν εις θέσιν, ην εδείκνυον κατόπιν οι Ελληνες εις τον δισέγγονόν του Κολίνον. Κατά το 1772 όλη η οικογένεια απεσύρθη εκ Πεταλιδίου εις Μάνην και ενέτεινε τας προσπαθείας της προς εκδίκησιν του μαρτυρίου του γερο-Γιάννη».
Η πληροφορία αυτή βασίζεται στο διάλογο του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη με το γιο του Κολίνο σύμφωνα με την οποία όταν έμεναν το Πεταλίδι «ο Γιάννης Κολοκοτρώνης μιαν ημέραν επαραθαρρεύθη και επήγεν εις το Νησί. Εκεί τον επρόδωσαν, και απέκει τον επήραν οι Τούρκοι οι Ανδρουσιανοί, και, αφ' ου του έκοψαν τα ποδάρια και τα χέρια, έπειτα τον εκρέμασαν». Οπως λέει ο ίδιος, τότε ήταν 2 χρονών πράγμα που σημαίνει ότι το περιστατικό συνέβη το 1772.
Στα απομνημονεύματα, η μόνη αναφορά που κάνει ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης στον παππού του, είναι η φράση: «Εις την Ανδρούσαν εσκοτώθη ο γέρο Γιάννης Κολοκοτρώνης, έπειτα τον εκδίκησε ο υιός του. Ο γέρο-Γιάννης Κολοκοτρώνης, του έκοψαν χέρι και πόδια και τον εκρέμασαν».

ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης θεωρείται ως η σημαντικότερη στρατιωτική και πολιτική φυσιογνωμία της Επανάστασης του 1821. Γεννήθηκε στο Ραμοβούνι Μεσσηνίας κατά πως ο ίδιος αναφέρει στα απομνημονεύματά του, στις 3 Απριλίου 1770, ενώ η καταγωγή της οικογένειάς του ήταν από το Λιμποβίσι Αρκαδίας. Ο πατέρας του Κωνσταντής ήταν μεγάλος κλεφταρματωλός της Μάνης και του Ταϋγέτου. Η μητέρα του καταγόταν από την οικογένεια των Κοστακαίων της Αλωνίσταινας.

Ο Κωνσταντής Κολοκοτρώνης το 1770 είχε πάρει μέρος στα Ορλωφικά και το 1771 ήρθε σε σφοδρή σύγκρουση με τους Τούρκους που είχαν εξαπολύσει ανηλεή διωγμό κατά των κλεφταρματωλών. Το 1779 μαζί με τρία αδέλφια του συμμετείχαν στην εξόντωση των Αλβανών που τρομοκρατούσαν την Πελοπόννησο. Την επόμενη χρονιά οι Τούρκοι ξεκίνησαν νέο διωγμό κατά των κλεφταρματωλών. Μεγάλη στρατιωτική δύναμη με επικεφαλής τον Καπουδάν πασά Χασάν Τζελαϊδή αποβιβάστηκε στο Γύθειο και κινήθηκε προς την Καστανίτσα που ήταν το ορμητήριο του Κωνσταντή. Αυτός μαζί με τον κλεφταρματωλό Παναγιώταρο Βενετσανάκη και τις οικογένειές τους, ταμπουρώθηκαν με 150 άνδρες σε δύο πύργους. Αντιστάθηκαν για 12 ημέρες και στη συνέχεια επιχείρησαν απεγνωσμένη έξοδο. Ο αδελφός του Αναγνώστης και η γυναίκα του μαζί με το μικρό Θεοδωράκη και μια αδελφή του, κατάφεραν να διαφύγουν. Η γυναίκα του Κωνσταντή Κολοκοτρώνη με τα παιδιά της εγκαταστάθηκε στην Αλωνίσταινα, αλλά όταν ο Θοδωράκης έγινε 15 χρονών πήγαν στον Ακοβο όπου ζούσε ο θείος του Αναγνώστης. Λίγο αργότερα διορίστηκε Κάπος στην επαρχία Λεονταρίου. Το 1790 παντρεύτηκε τη μικρότερη κόρη του προεστού του Ακόβου Καρούτσου και έμεινε άλλα 7 χρόνια στον Ακοβο. Εντάθηκε στο σώμα κλεφτών του Ζαχαρία και στη συνέχεια συγκρότησε δικό του σώμα.

Μετά το διωγμό των κλεφτών από τους Τούρκους ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης κατέφυγε στη Ζάκυνθο όπου υπηρέτησε ως ταγματάρχης στον αγγλικό στρατό σε σύνταγμα Ελλήνων εθελοντών. Οταν διαλύθηκε το σύνταγμα ασχολήθηκε με το εμπόριο. Το 1818 μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία από τον Φιλικό Πάγκαλο. Μαζί με άλλους οπλαρχηγούς μπήκε επικεφαλής σώματος αγωνιστών στην Καλαμάτα στις 23 Μαρτίου 1821. Πήρε μέρος στη

μάχη του Βαλτετσίου (Μάιος 1821) και πρωταγωνίστησε στην άλωση της Τριπολιτσάς (Σεπτέμβριος 1821), ενώ συνέτριψε τη στρατιά του Δράμαλη στα Δερβενάκια (Ιούλιος 1822). Αναδείχθηκε αρχιστράτηγος της Πελοποννήσου, εκλέχθηκε μέλος της Πελοποννησιακής Γερουσίας και έγινε αντιπρόεδρος του Εκτελεστικού με πρόεδρο το Μαυροκορδάτο.

Στη διάρκεια του εμφυλίου έγινε στόχος διώξεων και φυλακίστηκε. Κατά τη Β' Εθνοσυνέλευση στο Αστρος την άνοιξη του 1823 η σύγκρουση στρατιωτικών και πολιτικών οδήγησε σε διάλυση της Πελοποννησιακής Γερουσίας και την κατάργηση του βαθμού του αρχιστρατήγου. Ηρθε σε ρήξη με το Μαυροκορδάτο και παραιτήθηκε από τη θέση του αντιπροέδρου. Το Νοέμβριο του 1823 οπαδοί του διέλυσαν το Βουλευτικό. Πολλά μέλη του που ήταν αντίθετα με τον Κολοκοτρώνη κατέφυγαν στο Κρανίδι και όρισαν κυβέρνηση υπό τον Γεώργιο Κουντουριώτη. Στις αρχές του 1824 υπήρχαν δύο κυβερνήσεις. Μια στην Τριπολιτσά υπό τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη και μια στο Κρανίδι υπό τον Γεώργιο Κουντουριώτη. Το Μάρτιο οι δυνάμεις του Κουντουριώτη κατέλαβαν την Ακροκόρινθο και την Τριπολιτσά και πολιόρκησαν το Ναύπλιο που υπερασπιζόταν ο γιος του Κολοκοτρώνη, Πάνος. Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης εκτιμώντας τη δύσκολη θέση που βρισκόταν συμφώνησε να παραδώσει το Ναύπλιο με αντάλλαγμα την αμνηστία. Ηταν και ο επίλογος στην πρώτη φάση του εμφυλίου πολέμου.

Στη συνέχεια δημιουργήθηκαν δύο παρατάξεις που επιχειρούσαν να θέσουν υπό έλεγχο τις στρατιωτικές και πολιτικές εξελίξεις. Η μια υπό τους Ανδρέα Λόντο και Ανδρέα Ζαΐμη είχε την υποστήριξη του Κολοκοτρώνη και πολλών Πελοποννησίων στρατιωτικών και πολιτικών. Η άλλη υπό τον Γεώργιο Κουντουριώτη είχε την υποστήριξη των Ρουμελιωτών, των Υδραίων και των Σπετσιωτών. Η άρνηση περιοχών της Πελοποννήσου να πληρώσουν φόρο αποτέλεσε την αφορμή για να αρχίσει η δεύτερη φάση του εμφυλίου πολέμου κατά τη διάρκεια του οποίου έγιναν σφοδρές συγκρούσεις σε διάφορα σημεία της Πελοποννήσου. Η δολοφονία του γιου του Πάνου οδήγησε τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη στην απόφαση να παραδοθεί το Δεκέμβριο του 1824. Το Φεβρουάριο του 1825 φυλακίστηκε στο μοναστήρι του Προφήτη Ηλία στην Υδρα μαζί με τους Δεληγιανναίους και τον Νοταρά.

Ο εμφύλιος τερματίστηκε μετά τη δολοφονία του Οδυσσέα Ανδρούτσου στην Ακρόπολη από ανθρώπους του Γκούρα, αλλά ο Ιμπραήμ ήδη είχε βάλει πόδι στην Πελοπόννησο. Λίγες μέρες πριν το θάνατο του Παπαφλέσσα και πολλών αγωνιστών στο Μανιάκι (Μάιος 1825), δόθηκε αμνηστία στον Κολοκοτρώνη. Τον Ιούνιο έπεσε και η Τριπολιτσά στα χέρια του Ιμπραήμ παρά τις προσπάθειες του Κολοκοτρώνη και άλλων οπλαρχηγών να τον παρεμποδίσουν. Από εκεί και ύστερα ο Κολοκοτρώνης εφάρμοσε τακτική ανταρτοπόλεμου προκαλώντας σημαντικές απώλειες στα αιγυπτιακά στρατεύματα.

Οταν έφθασε στην Ελλάδα ο Καποδίστριας, ο Κολοκοτρώνης υποστήριξε την πολιτική του αν και διαφωνούσε με τον αυταρχικό τρόπο που προσπαθούσε να την επιβάλει ο Κυβερνήτης. Πρωτοστάτησε στα γεγονότα για την εκλογή του Οθωνα αλλά οι ραδιουργίες των αντιπάλων του (με πρώτο τον Ιωάννη Κωλέττη) τον οδήγησαν στο δικαστήριο με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας. Οδηγήθηκε στη φυλακή το Σεπτέμβριο του 1833 μαζί με τον Πλαπούτα, το γιο του Γενναίο, τον Τζαβέλα, τον Νικηταρά και άλλους με την κατηγορία ότι ετοίμαζαν συνωμοσία σε βάρος του Οθωνα. Παρά τη γενναία στάση των δικαστών Α. Πολυζωίδη και Γ. Τερτσέτη καταδικάστηκε σε θάνατο και φυλακίστηκε στο Παλαμίδι σε ηλικία 63 χρονών. Η ποινή του μετατράπηκε σε φυλάκιση 20 χρόνων και το Μάιο του 1835 μετά την ενηλικίωση του Οθωνα πήρε χάρη και αποφυλακίσθηκε εξουθενωμένος και σχεδόν τυφλός.

Την υπόλοιπη ζωή του έμεινε στην Αθήνα και έζησε τη γενική αναγνώριση. Πήρε το βαθμό του στρατηγού, διορίσθηκε σύμβουλος Επικρατείας, τιμήθηκε με μετάλλια και στάθηκε πιστός σύμβουλος του Οθωνα. Την περίοδο αυτή γράφτηκαν τα απομνημονεύματά του από το Γεώργιο Τερτσέτη με υπαγόρευση και με τίτλο «Διήγησις συμβάντων της Ελληνικής

φυλής από τα 1770 έως τα 1836». Εκδόθηκαν για πρώτη φορά το 1846. Πέθανε στις 4 Φεβρουαρίου του 1843 από εγκεφαλικό και τάφηκε στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών. Τον Οκτώβριο του 1930 τα οστά του μεταφέρθηκαν στο Μνημείο των Προκρίτων, δίπλα στην πλατεία Αρεως της Τρίπολης για να τοποθετηθούν το Σεπτέμβριο του 1993 σε ειδική κρύπτη στη βάση του ανδριάντα του στο κάτω μέρος της ίδιας πλατείας.

ΚΟΡΚΟΝΙΚΗΤΑ
ΚΟΡΚΟΝΙΚΗΤΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Γιατρός, γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1879 όπου και πέθανε το 1955.
Σπούδασε γενική ιατρική στην Αθήνα και άσκησε το επάγγελμά του στη Μεσσήνη. Καταγόταν από οικογένεια αγωνιστών του Νησιού. Ο Γεώργιος Κορκονικήτας υπό την αρχηγία του Κ. Καλαμαριώτη πολέμησε στην πολιορκία του κάστρου της Κορώνης, της Τριπολιτσάς, στα Δερβενάκια, το Βαλτέτσι, το Αργος, την Κόρινθο, τα Τρίκορφα και αλλού.
Πήρε μέρος στους βαλκανικούς πολέμους ως έφεδρος αξιωματικός.
Συμμετείχε ενεργά στα κοινά της πόλης και εξελέγη επανειλημμένα πρόεδρος της Κοινότητας Μεσσήνης με το κόμμα των Φιλελευθέρων. Εξελέγη για πρώτη φορά κοινοτικός σύμβουλος στις εκλογές του 1914. Παρέμεινε σε αυτή τη θέση μέχρι το 1925 καθώς λόγω των πολέμων παρατάθηκε η θητεία του πρώτου Κοινοτικού Συμβουλίου. Στο διάστημα αυτό εξελέγη και πρόεδρος της Κοινότητας (η εκλογή γινόταν κάθε χρόνο) σε περιόδους ανόδου των βενιζελικών.
Εξελέγη κοινοτικός σύμβουλος στις εκλογές της 11ης Φεβρουαρίου 1934, αλλά παύθηκε ως βενιζελικός μετά το κίνημα της 1ης Μαρτίου 1935 και επανήλθε τον Ιούνιο του 1936 μαζί με άλλους 5 που είχαν απομακρυνθεί από τη θέση τους. Στις εκλογές που ακολούθησαν μεταξύ των κοινοτικών συμβούλων εξελέγη αντιπρόεδρος. Από τα διαθέσιμα στοιχεία των βιβλίων συνεδριάσεων που βρίσκεται στο Δήμο Μεσσήνης (και καλύπτει τα έτη μετά το 1934), προκύπτει ότι διετέλεσε πρόεδρος της Κοινότητας και στο διάστημα από 27 Ιουνίου 1938 μέχρι 11 Οκτωβρίου 1938 με κοινοτικούς συμβούλους τους: Δημήτριο Νικολόπουλο, Ιωάννη Κωνσταντόπουλο, Ιωάννη Καρακώστα, Αναστάσιο Λαμπράκη, Γεώργιο Μιχαλόπουλο, Αντώνιο Σακελλαρόπουλο, Χαρίλαο Κάββετα, Παναγιώτη Χρυσούλη, Ιωάννη Αβαρλή, Μιχαήλ Πολυδούρη, Ανδρέα Φιλιόπουλο, Παναγιώτη Κατσούρο, Απόστολο Καρελλά και Αναστάσιο Πετρόπουλο. Τον συναντάμε ακόμη ως κοινοτικό σύμβουλο:
Από 14 Φεβρουαρίου 1935 μέχρι 1 Ιανουαρίου 1936 (Πρόεδρος Μιχαήλ Πολυδούρης), από 24 Ιουνίου 1936 μέχρι 26 Ιουνίου 1938 (Πρόεδρος Αναστάσιος Πετρόπουλος) και από 12 Οκτωβρίου 1938 μέχρι 20 Οκτωβρίου 1938 (Προεδρεύων Ιωάννης Καρακώστας) οπότε και διορίζεται από το Μεταξικό καθεστώς διοικούσα επιτροπή. Τον συναντάμε ακόμη μέλος της διοικούσας επιτροπής στο διάστημα από 17 Νοεμβρίου 1941 μέχρι 17 Φεβρουαρίου 1942 (Πρόεδρος Διονύσιος Αθανασόπουλος).

ΚΟΡΩΝΗΣ
ΚΟΡΩΝΗ

Αρχαία πόλη στα δυτικά παράλια του Μεσσηνιακού Κόλπου, κοντά στο σημερινό Πεταλίδι. Σύμφωνα με τον Παυσανία, το παλαιό όνομα της πόλης ήταν Αίπεια. Ηταν δηλαδή μια από τις επτά πόλεις που θα έδινε ο Αγαμέμνονας στον Αχιλλέα αν άφηνε την οργή του και αγωνιζόταν με τους Αχαιούς. Η Κορώνη κτίσθηκε από τον Θηβαίο Επιμελίδη που προερχόταν από την Κορώνεια, την εποχή της καθόδου του Επαμεινώνδα στη Μεσσηνία (γύρω στο 365 π.Χ.). Ο Παυσανίας αναφέρει ότι ο Επιμελίδης ονόμασε την πόλη Κορώνεια αλλά οι Μεσσήνιοι δεν κατάφεραν να προφέρουν σωστά το όνομα και επικράτησε ο τύπος «Κορώνη». Παρουσιάζει όμως και μια άλλη εκδοχή σύμφωνα με την οποία όταν έσκαβαν για να κατασκευάσουν τα τείχη, βρήκαν μια χάλκινη κορώνη

(κουρούνα) και από αυτή πήρε την ονομασία η πόλη.
Πιθανολογείται ότι οι κάτοικοι της Κορώνης αναγκάστηκαν να μετακινηθούν στην Ασίνη στα μέσα του 9ου μ.Χ. αιώνα λόγω των επιδρομών των Σλάβων και των Σαρακηνών πειρατών. Σε αυτήν έδωσαν και το όνομα Κορώνη που διατηρείται μέχρι σήμερα. Την Ασίνη ίδρυσαν Δρύοπες από την Στερεά Ελλάδα οι οποίοι είχαν εγκατασταθεί στην Αργολίδα. Εκδιώχθηκαν όμως από τους Αργείους, συμμάχησαν με τους Σπαρτιάτες και πολέμησαν μαζί τους κατά τον Α' Μεσσηνιακό πόλεμο. Αργότερα εγκαταστάθηκαν από τους Σπαρτιάτες στο λόφο της σημερινής Κορώνης και ονόμασαν την πόλη Ασίνη. Σύμφωνα με τον Στράβωνα στη θέση της υπήρχε το Ρίον, δηλαδή η μια από τις πέντε πόλεις της Μεσσηνίας την εποχή της βασιλείας του Κρεσφόντη.
Η πόλη αναφέρεται ως Ασίνη από τον Στέφανο Βυζάντιο (5ος - 6ος μ.Χ. αιώνες) και στο Συνέκδημο του Ιεροκλέους (6ος μ.Χ. αιώνας). Αργότερα μνημονεύεται στον κατάλογο των πόλεων που περιλαμβάνονται στο «Τακτικό της Εικονομαχίας». Ως Κορώνη αναφέρεται αργότερα από τον Οσιο Νίκωνα (11ος αιώνας) καθώς ήταν ένας από τους προορισμούς του.
Η θέση της πόλης σε στρατηγικό σημείο της Μεσογείου έπαιξε μεγάλο ρόλο στην εξέλιξή της. Το 1205 καταλήφθηκε από τους Φράγκους οι οποίοι όμως τον επόμενο χρόνο υποχρεώθηκαν να την παραχωρήσουν στους Ενετούς. Αυτοί κατασκεύασαν ισχυρή οχύρωση και μέχρι το 1500 η Κορώνη αποτέλεσε σπουδαίο εμπορικό κέντρο. Τη χρονιά εκείνη η πόλη παραδόθηκε στον Βαζιαζήτ Β'. Το 1532 καταλήφθηκε από τον συμμαχικό στόλο του αυτοκράτορα Καρόλου 5ου με επικεφαλής τον Γενουάτη ναύαρχο Αντρέα Ντόρια. Μετά από δύο χρόνια οι συμμαχικές δυνάμεις εγκατέλειψαν την πόλη παίρνοντας μαζί τους 2.000 κατοίκους για να τους εγκαταστήσουν στην Κάτω Ιταλία. Το 1685 ο Μοροζίνη ανακατέλαβε την πόλη και οι Ενετοί εγκαταστάθηκαν και πάλι μέχρι το 1715. Το 1770 γνώρισε μεγάλες καταστροφές καθώς το Κάστρο στο οποίο βρίσκονταν οι Τούρκοι, βομβαρδίστηκε από τις δυνάμεις του Ορλώφ. Το 1828 το γαλλικό εκστρατευτικό σώμα με επικεφαλής τον στρατηγό Μαιζώνα απελευθέρωσε την πόλη.

ΚΟΥΜΑΝΤΟΥ
ΚΟΥΜΑΝΤΟΣ ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ

Αγωνιστής του 1821. Τον Ιούνιο του 1823 με απόφαση του Βουλευτικού προήχθη σε εκατόνταρχο. Ενα χρόνο αργότερα προτάθηκε η προαγωγή του, αλλά παρέμεινε στον ίδιο βαθμό χωρίς να έχει διευκρινιστεί ο λόγος, παρά το γεγονός ότι υποστηρίχθηκε από τον Δ. Καλαμαριώτη. Στην πολιτική διαμάχη μεταξύ των οικογενειών Καλαμαριώτη και Δαρειώτη τάχθηκε υπέρ των πρώτων. Μετά την απελευθέρωση αναγνωρίσθηκε ως αξιωματικός Ζ' τάξεως (αντιστοιχεί στο βαθμό του ανθυπολοχαγού).

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΥ
ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Επιφανής πολιτικός του 19ου αιώνα που διετέλεσε 13 φορές βουλευτής Μεσσήνης, 10 φορές πρωθυπουργός, 2 φορές πρόεδρος της Βουλής και 18 φορές υπουργός. Γιος του αγωνιστή της Επανάστασης Σπυρίδωνα Γαλάνη Κουμουνδουράκη, γεννήθηκε το 1817 στο γνωστό πύργο της Γραμπελιάς στον Κάμπο Αβίας. Τελείωσε το Γυμνάσιο στο Ναύπλιο και γράφτηκε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 1841 διέκοψε τις σπουδές του και πήρε μέρος στην Κρητική Επανάσταση.
Επανήλθε στην ελεύθερη Ελλάδα και εγκαταστάθηκε στην Καλαμάτα όπου και άσκησε δικηγορία παρά το γεγονός ότι δεν είχε πάρει το πτυχίο του.
Παντρεύτηκε την Αικατερίνη Μαυρομιχάλη και απέκτησε δύο παιδιά, τον Κωνσταντίνο και την Μαρία. Εχοντας πλέον ολοκληρώσει τις σπουδές του, το 1847 διορίστηκε αντιεισαγγελέας Πρωτοδικών Καλαμάτας.
Εξελέγη για πρώτη φορά πληρεξούσιος Μεσσήνης τον Οκτώβριο του 1850 και έκτοτε άλλες 12 φορές μέχρι τον θάνατό του (1853, 1856, 1859, 1862, 1865, 1869, 1872, 1873, 1874, 1875, 1879 και 1878 - Δεν εξελέγη το 1861 και το 1868).

Το 1855 αναδείχθηκε πρόεδρος της Βουλής και ένα χρόνο αργότερα ορκίστηκε υπουργός Οικονομικών στην κυβέρνηση Δημήτριου Βούλγαρη με τον οποίο αργότερα συγκρούσθηκε (το 1868 μάλιστα αντιτάχθηκε ένοπλα στη Μάνη απέναντι στην κυβέρνηση Βούλγαρη καθώς ακυρώθηκε η εκλογή του). Στο μεταξύ πέθανε η γυναίκα του, ήρθε σε δεύτερο γάμο με την Ευθυμία Περρωτή και απέκτησε το γιο του Σπύρο.
Πολέμιος του Θρόνου, μετά την έξωση του Οθωνα το 1862 ανέλαβε το υπουργείο Δικαιοσύνης και έπαιξε σημαντικό ρόλο στην αποκατάσταση της τάξης σε μια ταραγμένη περίοδο. Δύο χρόνια αργότερα έγινε απόπειρα δολοφονίας του και μάλιστα στην είσοδο της Βουλής. Στις 2 Μαρτίου 1865 έγινε για πρώτη φορά πρωθυπουργός, ίδρυσε το «Κουμουνδουρικό» κόμμα στο οποίο συμμετείχαν νέοι πολιτικοί όπως ο Χαρίλαος Τρικούπης και ο Θεόδωρος Δηλιγιάννης οι οποίοι αργότερα συγκρούσθηκαν μαζί του. Εμεινε στην πρωθυπουργία μέχρι τις 20 Οκτωβρίου του 1865. Εκτοτε διετέλεσε πρωθυπουργός: 6-13 Νοεμβρίου 1865. 18 Δεκεμβρίου 1866 - 20 Δεκεμβρίου 1867. 3 Δεκεμβρίου 1870 - 28 Οκτωβρίου 1871. 15 Οκτωβρίου 1875 - 26 Νοεμβρίου 1876. 1 Δεκεμβρίου 1876 - 26 Φεβρουαρίου 1877. 19 Μαΐου 1877 - 26 Μαΐου 1877. 11 Ιανουαρίου 1878 - 21 Οκτωβρίου 1878. 26 Οκτωβρίου 1878 - 10 Μαρτίου 1880. 13 Οκτωβρίου 1880 - 3 Μαρτίου 1882.
Σε όλο αυτό το διάστημα πολιτεύτηκε με μετριοπάθεια, ευθύτητα, τόλμη αλλά και πολιτικό ρεαλισμό. Στην εξωτερική του πολιτική καταγράφεται η ειρηνική προσάρτηση της Θεσσαλίας και μέρους της Ηπείρου (περιοχή Αρτας) το 1881. Απέφυγε το 1866 τον πόλεμο με την Τουρκία για το Κρητικό ζήτημα παρά το γεγονός ότι κάτι τέτοιο επεδίωξαν οι Μεγάλες Δυνάμεις.
Στη διάρκεια της θητείας του έγιναν φορολογικές ρυθμίσεις, αναδιοργανώθηκε και εξοπλίστηκε ο στρατός, έγινε αναδασμός προς όφελος των ακτημόνων και περιορίστηκε με νομοθετικά μέτρα η ληστεία. Εκείνη την εποχή έγινε η σφαγή στο Δήλεσι και η απαγωγή του πολιτικού (και μετέπειτα πρωθυπουργού) Σωτήριου Σωτηρόπουλου από τον ληστή Λαφαζάνη στα Φιλιατρά (περιοχή στην οποία εκλεγόταν βουλευτής καθώς είχε παντρευτεί στα Φιλιατρά, ενώ ο ίδιος καταγόταν από το Ναύπλιο). Για την εκτόνωση της κατάστασης ο Κουμουνδούρος έδωσε αμνηστία σε 100 ληστές με σκοπό να πολεμήσουν στην Κρήτη. Ψήφισε το νόμο περί ευθύνης υπουργών με τον οποίο οδηγήθηκαν στο δικαστήριο και καταδικάστηκαν υπουργοί της κυβέρνησης Βούλγαρη για συμμετοχή στα Σιμωνιακά το 1874.
Το 1882 σήμανε και το τέλος της πολιτικής σταδιοδρομίας του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου. Στις 3 Μαρτίου δεν πήρε ψήφο εμπιστοσύνης στη Βουλή παρά την προσάρτηση της Θεσσαλίας και μέρους της Ηπείρου. Ο Χαρίλαος Τρικούπης και οι βουλευτές των Νέων Χωρών τον κατηγόρησαν ότι δεν κατάφερε να προσαρτήσει ολόκληρη την Ηπειρο. Πέθανε ένα χρόνο αργότερα (26 Φεβρουαρίου 1883) και τάφηκε στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών.
Ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος διέθετε μεγάλες εκτάσεις γης τόσο στην Μεσσηνία (στην περιοχή της Βελίκας και αλλού), αλλά και στην Αττική (λίμνη Κουμουνδούρου στην περιοχή της Ελευσίνας) και την Τροιζήνα.
Ο γιος του Κωνσταντίνος ακολούθησε στρατιωτική καριέρα αλλά τέθηκε σε διαθεσιμότητα για ανάμειξη στην πολιτική. Εγκατέλειψε το στρατό και εξελέγη δήμαρχος Ανδρούσας, πολλές φορές βουλευτής Μεσσήνης, ενώ υπηρέτησε υπουργός Ναυτικών, Στρατιωτικών και Πρόεδρος της Βουλής.
Ο δεύτερος γιος του Σπύρος σπούδασε νομικά στην Αθήνα και τη Γερμανία, εξελέγη βουλευτής Οιτύλου και πολλές φορές βουλευτής Μεσσήνης, ενώ διετέλεσε και υπουργός Ναυτικών.

ΚΟΥΤΗΦΑΡΗ
ΚΟΥΤΗΦΑΡΗΣ

Ονομα γνωστής ιστορικής οικογένειας αφού ο Τζανέτος Κουτήφαρης ήταν ο πρώτος μπέης της Μάνης 1776-1779.
Ο Παναγιώτης Κουτήφαρης γεννήθηκε στην Αβία και ακολούθησε στρατιωτική καριέρα. Εφθασε στο βαθμό του ταγματάρχη και σκοτώθηκε στον πρώτο βαλκανικό πόλεμο, στην ιστορική μάχη του Μπιζανίου, στις 23 Δεκεμβρίου 1912.
Ο Αντώνης Κουτήφαρης ακολούθησε στρατιωτική καριέρα. Φοίτησε στο Σχολείο Υπαξιωματικών και αποφοίτησε ως ανθυπολοχαγός το 1887. Πολέμησε ως υπολοχαγός διοικητής λόχου και διακρίθηκε στον πόλεμο του 1897.
Το 1902 προήχθη σε λοχαγό. Πήρε μέρος στους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-1913 ως ταγματάρχης και διακρίθηκε σε πολλές μάχες εναντίον Τούρκων και Βουλγάρων. Τραυματίσθηκε στις μάχες Μανωλιάσσας και Μπιζανίου. Σκοτώθηκε στην πολύνεκρη μάχη Κιλκίς-Λαχανά στις 19 Ιουνίου 1913.

ΚΟΥΤΣΙΚΑ ΔΗΜΑΡΧΟΥ
ΚΟΥΤΣΙΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Γιατρός από το Πλατύ, εκλεγμένος τέσσερις φορές δήμαρχος Μεσσήνης. Γεννήθηκε το 1898 και πέθανε το 1989. Πήρε μέρος στη Μικρασιατική Εκστρατεία ως υπαξιωματικός. Το 1925 έχοντας ολοκληρώσει τις σπουδές του, εγκαταστάθηκε στο Πλατύ όπου και άσκησε το επάγγελμά του μέχρι το 1930. Από τη χρονιά αυτή εγκαταστάθηκε στη Μεσσήνη. Υπηρέτησε ως έφεδρος ανθυπίατρος στον ελληνοϊταλικό πόλεμο 1940-1941.
Η πολιτική του πορεία ήταν πολυκύμαντη. Αμέσως μετά την απελευθέρωση από την Γερμανική κατοχή κατηγορήθηκε για συνεργασία με τους κατακτητές και το Σεπτέμβριο του 1944 πέρασε από ανταρτοδικείο, του οποίου δεν έχει περισωθεί η απόφαση.
Το 1945 ήταν επικεφαλής του «Εθνικού Κόμματος Χιτών» στη Μεσσηνία και ορίστηκε πρόεδρος της Κοινότητας Μεσσήνης στο διάστημα από 15 Αυγούστου 1945 μέχρι τις 9 Απριλίου 1946. Στις 31 Μαρτίου 1946 εξελέγη βουλευτής με το Λαϊκό Κόμμα. Στη συνέχεια προσχώρησε στο Νέο Κόμμα και αργότερα στους Προοδευτικούς του Σπύρου Μαρκεζίνη, των οποίων υπήρξε υποψήφιος στις αλλεπάλληλες εκλογικές αναμετρήσεις της δεκαετίας του 1950.
Εθεσε για πρώτη φορά υποψηφιότητα στις δημοτικές εκλογές του 1954, κατά τις οποίες έχασε για ελάχιστες ψήφους από τον τότε δήμαρχο Σταύρο Τσούση. Πήρε 919 ψήφους έναντι 929 του αντιπάλου του, με χαρακτηριστικό το γεγονός ότι στα τμήματα ανδρών είχε πάρει μια ψήφο παραπάνω (712 ψήφους έναντι 711 του Στ. Τσούση).
Ως αντικυβερνητικός υποψήφιος με κυβέρνηση την ΕΡΕ του Κων. Καραμανλή, κέρδισε τις δημοτικές εκλογές του 1959 συγκεντρώνοντας 1.764 ψήφους έναντι 1.278 του Σταύρου Τσούση. Κέρδισε και τις εκλογές του 1964 διευρύνοντας την διαφορά από τον αντίπαλό του καθώς πήρε 2.591 ψήφους έναντι 1.223 ψήφων που πήρε ο Σταύρος Τσούσης.
Το 1967 παύθηκε από τη χούντα και το 1975 έθεσε πάλι υποψηφιότητα κερδίζοντας τις εκλογές καθώς πήρε 1.967 ψήφους έναντι 776 που πήρε ο Σταύρος Τσούσης και 532 που πήρε ο Νίκος Κανελλόπουλος. Νικητής αναδείχθηκε και στην εκλογική αναμέτρηση του 1978 με την υποστήριξη του ΠΑΣΟΚ και της Αριστεράς συγκεντρώνοντας 1.987 ψήφους έναντι 1.881 ψήφων που συγκέντρωσε ο Παύλος Πτωχός.
Στη διάρκεια της πρώτης περιόδου δημαρχοντίας του κατασκευάστηκε μεγάλο τμήμα του δικτύου ομβρίων, γεγονός σημαντικό για την πόλη που «πνιγόταν» με τις βροχές λόγω της γεωμορφολογίας του εδάφους. Κατασκευάστηκε νέος υδατόπυργος με τον οποίο ο δήμος εξασφάλισε «ιδιόκτητο» νερό για την πόλη και ανακαινίσθηκε το δίκτυο ύδρευσης. Διανοίχθηκε ο δρόμος προς την Μπούκα, καθώς υπήρχαν κτίσματα κοντά στο σημείο που συνδεόταν με το δρόμο νοτίως του πάρκου. Διανοίχθηκε επίσης μέρος της οδού Σταδίου. Αγοράστηκε ακόμη το οικόπεδο στο οποίο αργότερα κατασκευάστηκε το γήπεδο, κτίσθηκε το νέο κτήριο του γυμνασίου και με την συμβολή ομογενών, ενώ έγιναν διάφορα έργα εξωραϊσμού.

Κατά τη δεύτερη περίοδο της δημαρχοντίας του (μετά τη χούντα) ξεκίνησε η κατασκευή της τσιμεντόστρωσης του Ρύακα, αγωγών ομβρίων σε Οθωνος και Κολοκοτρώνη και άλλων έργων οδοποιίας και αποχέτευσης. Στη διάρκεια της θητείας του, παραχωρήθηκε το αγρόκτημα του ΑΣΟ στο δήμο, μέρος του οποίου δόθηκε για να κατασκευαστεί το Φιλοσοφικό Κέντρο.
Πέθανε και ετάφη στη Μεσσήνη το 1989.

ΚΟΥΤΣΙΚΑ ΦΟΙΒΟΥ
ΚΟΥΤΣΙΚΑΣ ΦΟΙΒΟΣ

Γιος του Δημάρχου Δημ. Κούτσικα, γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1933 και πέθανε το 1994. Τελείωσε το σχολείο στην Αναργύρειο Κοργιαλένειο Σχολή Σπετσών, σπούδασε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Δυτικού Βερολίνου. Εμφανίστηκε στην πολιτική για πρώτη φορά το 1961, όταν έθεσε υποψηφιότητα με το κόμμα των «Προοδευτικών» στη Μεσσηνία. Στη συνέχεια προσχώρησε
στην Ενωση Κέντρου και ήταν υποψήφιος Μεσσηνίας στις εκλογικές αναμετρήσεις του 1963 και του 1964.
Αντιτάχθηκε εξ αρχής στη χούντα των συνταγματαρχών και ανέπτυξε
πλούσια αντιδικτατορική στάση. Μετά την έκρηξη βόμβας έξω από το γραφείο του δικτάτορα Γ. Παπαδόπουλου το Νοέμβριο του 1970, συνελήφθη μαζί με τους Χρ. Σαρτζετάκη (μετέπειτα Πρόεδρος της Δημοκρατίας), Ευάγγ. Γιαννόπουλο και Αγ. Κουτσόγιωργα (μετέπειτα υπουργοί), Δ. Μαρωνίτη και άλλους παράγοντες του κεντρώου χώρου, σε μια προσπάθεια της χούντας να εξαρθρώσει το ΠΑΚ.
Προκάλεσε τη δίκη των χουντικών στη μεταπολίτευση, καταθέτοντας μήνυση μαζί με τους γνωστούς δικηγόρους Αλ. Λυκουρέζο, Ευάγγ. Γιαννόπουλο, Γ. Κασιμάτη και Κ. Αναγνωστάκη. Υπήρξε ιδρυτικό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ και υπέγραφε τη διακήρυξη της 3ης Σεπτέμβρη. Υποψήφιος σε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις με το ΠΑΣΟΚ, εξελέγη βουλευτής το 1981 και το 1985.

ΚΡΕΣΦΟΝΤΟΥ

ΚΡΕΣΦΟΝΤΗΣ

Μυθικός βασιλιάς της Μεσσηνίας. Κατά την μυθολογία ήταν ένας από τους Ηρακληδείς, γιος του Αριστόμαχου, εγγονός του Κλεοδαίου, δισέγγονος του Ύλλου και τρισέγγονος του Ηρακλή.

Κατά την παράδοση ο Ευρυσθέας, εξάδελφος του Ηρακλή, έδιωξε από την Πελοπόννησο τα παιδιά του δεύτερου όταν αυτός πέθανε. Τα δισέγγονα όμως του Ηρακλή (Τήμενος, Κρεσφόντης, Αριστόδημος) κατόρθωσαν να ανακτήσουν την περιοχή και τέθηκε το ζήτημα της διανομής. Συμφώνησαν να βάλουν σε κλήρο τις τρεις περιοχές (Αργος, Λακωνική, Μεσσήνη) ο Τήμενος, ο Κρεσφόντης και τα παιδιά του Αριστόδημου (Προκλής και Ευρυσθένης) που στο μεταξύ είχε σκοτωθεί. Σύμφωνα με την εκδοχή του Απολλόδωρου, έβαλαν λίθινους κλήρους σε υδρία, αλλά ο Κρεσφόντης που ήθελε τη Μεσσηνία έριξε χωμάτινο βώλο ο οποίος διαλύθηκε. Ετσι τραβήχτηκαν πρώτοι οι

κλήροι για Αργος και Λακωνική με αποτέλεσμα να μείνει η Μεσσηνία στα χέρια του Κρεσφόντη. Ο Τήμενος πήρε το Αργος, ενώ Προκλής και Ευρυσθένης την Λακωνική. Στους βωμούς επί των οποίων θυσίασαν βρήκαν «σημεία» και αυτοί που πήραν την Μεσσηνία βρήκαν αλεπού και χαρακτηρίστηκαν από τους μάντεις ως δόλιοι.

Ο Κρεσφόντης παντρεύτηκε την Μερόπη, κόρη του βασιλιά των Αρκάδων Κύψελου και έμενε στην πρωτεύουσα Στενύκλαρο. Δεν βασίλεψε όμως για πολύ, καθώς δολοφονήθηκε από τον αδελφό του Πολυφόντη, ο οποίος παντρεύτηκε με τη βία τη Μερόπη (κατά μια άλλη εκδοχή όμως ήταν εραστές).

Σύμφωνα με την παράδοση ο Πολυφόντης ηγήθηκε της εξέγερσης των ευγενών καθώς ο Κρεσφόντης περιόρισε τα προνόμια των Δωριέων και των ντόπιων αριστοκρατών προς όφελος του θρόνου και των λαϊκών στρωμάτων. Ο Πολυφόντης σκότωσε και τα δύο παιδιά του Κρεσφόντη από την πρώτη του γυναίκα, αλλά επέζησε ο τρίτος γιος του (από τη Μερόπη) Αίπυτος που τον είχε στείλει η μητέρα του και έμενε μαζί με τον παππού του Κύψελο. Οταν ενηλικιώθηκε ο Αίπυτος γύρισε κρυφά, σκότωσε τον Πολυφόντη και κατέλαβε το θρόνο συνεχίζοντας την δημοκρατική παράδοση του πατέρα του.

Ο Ευριπίδης έχει γράψει την τραγωδία «Κρεσφόντης» από την οποία διασώθηκαν ελάχιστα αποσπάσματα στα οποία περιγράφει με θαυμασμό το κλίμα και την ομορφιά της Μεσσηνίας:

"Χίλια νερά δροσάτα την ποτίζουν

και χορτάρι άφθονο να βρουν τα βόδια.

οι βοσκοί πάνω στην όμορφη χώρα,

που δεν την παγώνουν τον χειμώνα οι άνεμοι

ούτε την καίνε οι θερμές του ήλιου αχτίδες.

Τα λόγια δεν μπορούν την ομορφιά να δείξουν

ούτε και τ' αγαθά που έχει…".

ΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ Π. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Επιφανής Νησιώτης κατά την προεπαναστατική περίοδο το 1821 στο Νησί, από τα πρώτα μέλη της Φιλικής Εταιρείας. Το όνομά του αναφέρεται μεταξύ άλλων σε εκκλησιαστικό έγγραφο του 1806 καθώς υπογράφει βάπτιση στον Αγιο Ιωάννη. Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία, ήταν ο «ταμίας» της Φιλικής Εταιρείας στο Νησί και ήδη από το 1819 εισέπραττε χρήματα για λογαριασμό της και τα απέδιδε. Για λόγους που δεν μπορούν να εξηγηθούν, δεν εμφανίζεται σε διαθέσιμα έγγραφα μετά το 1821 ούτε υπάρχουν αναφορές στο πρόσωπό του. Σύμφωνα με στοιχεία του Αρχείου Φερέτου, ένας Αθανάσιος Κυριακός υπηρετούσε ως δήμαρχος Μεσσήνης τον Αύγουστο του 1857.

ΛΑΜΠΡΑΚΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Καθηγητής και πρύτανης της ΑΣΟΕΕ που γεννήθηκε στη Μεσσήνη το

1933 και πέθανε στην Αθήνα το 1989. Ολοκλήρωσε τις γυμνασιακές του

σπουδές στη Μεσσήνη, το 1952 πέτυχε δεύτερος στις εισαγωγικές εξετάσεις και γράφτηκε στο Μαθηματικό Τμήμα της Φυσικομαθηματικής Σχολής Αθηνών. Ολοκλήρωσε με υποτροφία τις σπουδές του το 1957 και δύο χρόνια αργότερα, μετά την ολοκλήρωση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων, προσελήφθη ως έκτακτος βοηθός στην Β' έδρα Μαθηματικών της Φυσικομαθηματικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Στη συνέχεια δίδαξε σε ιδιωτικό Γυμνάσιο και φροντιστήρια εισαγωγικών εξετάσεων. Το 1962 με υποτροφία του ΝΑΤΟ πήγε για μετεκπαίδευση στη Μεγάλη Βρετανία. Γράφτηκε ως φοιτητής μεταπτυχιακών σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ και παρακολούθησε μαθήματα σε 9 τομείς της θεωρίας των πιθανοτήτων και της στατιστικής. Μετά από εξετάσεις το 1964 πήρε το Δίπλωμα Στατιστικής του Πανεπιστημίου. Την ίδια χρονιά γράφτηκε ως σπουδαστής ερευνητής στο Πανεπιστήμιο του Αμπερντίν παρακολουθώντας παράλληλα ειδικά μαθήματα όπως αυτό του προγραμματισμού υπολογιστών. Το 1966 υπέβαλε τη διπλωματική του η οποία εγκρίθηκε και αναγορεύτηκε Διδάκτορας στη Στατιστική του Πανεπιστημίου Αμπερντίν. Εγινε μέλος της Βασιλικής Στατιστικής Εταιρείας της Αγγλίας και δίδαξε ως λέκτορας Στατιστικής στα Πανεπιστήμια του Αμπερντίν (1966-67) και του Λίβερπουλ (1967-69).

Δίδαξε ως έκτακτος εντεταλμένος καθηγητής στο Μαθηματικό Τμήμα Ιωαννίνων το 1969 και ως τακτικός καθηγητής το 1970, τα μαθήματα Γενικά Μαθηματικά και Λογισμός Πιθανοτήτων και Στατιστική. Από το 1973 ήταν καθηγητής της τακτικής έδρας της Β' Στατιστικής στην ΑΣΟΕΕ.

Κατηγορήθηκε για συνεργασία με την δικτατορία των συνταγματαρχών

και πέρασε από το Ειδικό Πειθαρχικό Συμβούλιο το οποίο έκρινε καθηγητές για τους οποίους υπήρχαν βάσιμες ενδείξεις ότι ενέπιπταν στις διατάξεις της Συντακτικής Πράξης «περί αποκαταστάσεως της νομιμότητας εις τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα». Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας τιμωρήθηκε με παύση 15 μηνών.

Επανήλθε στην ΑΣΟΕΕ και εκλέχθηκε δύο φορές πρύτανης στο διάστημα από 1-9-1982 μέχρι 24-12-1982 και από 1-9-1988 μέχρι 10-1-1989 οπότε και πέθανε.

Σε επιστημονικά περιοδικά δημοσιεύτηκε ένα πλήθος εργασιών του για

θέματα μαθηματικών και στατιστικής, ενώ έγραψε βιβλία Στατιστικής τόσο για τους φοιτητές του Μαθηματικού Τμήματος των Ιωαννίνων, όσο και για τους φοιτητές της ΑΣΟΕΕ.

ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ

ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ

Ιεροκήρυκας που γεννήθηκε το 1898 στη Χρυσοκελλαριά και έζησε για

πολλά χρόνια στη Μεσσήνη. Τελείωσε το Σχολαρχείο και διορίστηκε υπάλληλος στο Δήμο Καλαμάτας. Δεν έμεινε όμως για πολύ καθώς αποφάσισε να ακολουθήσει το μοναχικό βίο. Το 1931 έγινε μοναχός στη Μονή Βουλκάνου και το 1933 χειροτονήθηκε διάκονος και πρεσβύτερος από τον τότε Μητροπολίτη Μεσσηνίας Μελέτιο. Υπήρξε εφημέριος στην

ενορία Αγίου Δημητρίου Μοσχοχωρίου (1952-1959) και στην ενορία Αγίου Γεωργίου Μυρτοποταμιάς (προσωρινά από το 1964). Υπηρέτησε ως υπαξιωματικός στην Μικρά Ασία και στον πόλεμο του '40 υπηρέτησε ως στρατιωτικός ιερέας.

Για 50 χρόνια εργάσθηκε στη Μεσσήνη ως ιεροκήρυκας, εξομολογητής

και κατηχητής με επίκεντρο το μετόχι της Μονής Βουλκάνου στην Πανηγυρίστρα όπου και διέμενε. Παράλληλα είχε ιδρύσει την ΓΕΧΑ για την οποία εξασφάλισε στέγη με την συνδρομή εύπορων κατοίκων, σε ιδιόκτητο κτήριο κοντά στη λαχαναγορά.

Είχε ιδιαίτερη προσφορά προς τις ορθόδοξες ιεραποστολές της Αφρικής και της Ασίας, καθώς είχε προσωπική φιλία με τον ιεραπόστολο της Αφρικής Χρυσόστομο Παπασαραντόπουλο. Λόγω της δράσης του αυτής είχε ανακηρυχθεί μεγάλος ευεργέτης και επίτιμο μέλος του ιεραποστολικού συλλόγου Πατρών «Ο Πρωτόκλητος».

Οι ιδιαίτεροι δεσμοί του με τους θρησκευόμενους της Μεσσήνης καταδείχθηκαν όταν ο τότε Μητροπολίτης Μεσσηνίας Χρυσόστομος Δασκαλάκης θέλησε να τον μεταθέσει στη Μονή Βουλκάνου ως ηγούμενο. Οπως μαρτυρείται, το γεγονός αυτό προκάλεσε την έντονη αντίθεση της δημοτικής αρχής και των φορέων γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα να παραμείνει στην πόλη.

Ανέλαβε πνευματικός του Ησυχαστηρίου «Ο Προφήτης Ιωήλ» Καλαμάτας από το 1966 όταν εκοιμήθη ο κτήτορας του Ησυχαστηρίου αρχιμανδρίτης Ιωήλ Γιαννακόπουλος -με τον οποίο συνδεόταν φιλικά για πολλά χρόνια- και παρέμεινε μέχρι το 1978.

Σε ηλικία 86 χρονών λόγω της κατάστασης της υγείας του αποφάσισε να πάει στο Γηροκομείο της οργάνωσης «Σωτήρ» που βρισκόταν στο Πολύδροσο Αττικής. Κατά την αναχώρησή του στις 20 Ιουνίου 1984, στην εκκλησία των Τριών Ιεραρχών τελέσθηκε αρχιερατική λειτουργία χοροστατούντος του τότε Μητροπολίτη Μεσσηνίας Χρυσόστομου Θέμελη.

Πέθανε στις 30 Οκτωβρίου 1988, η εξόδιος ακολουθία εψάλη στην εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής, ενώ η σορός του μεταφέρθηκε και ενταφιάσθηκε στο νεκροταφείο της Μονής Βουλκάνου.

ΛΕΒΕΝΤΗ ΚΑΤΙΝΑΣ

ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΤΙΝΑ (ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΛΕΒΕΝΤΗ)

Δασκάλα που γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1901 και πέθανε το 1979. Φοίτησε στο «Αρσάκειο» της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας που λειτουργούσε εκείνη την εποχή στην Καλαμάτα και στη συνέχεια στο Διδασκαλείο Τρίπολης.

Διορίστηκε δασκάλα στη Βρωμόβρυση το 1921 και υπηρέτησε εκεί για 7

χρόνια. Από το 1928 μέχρι το 1957 ήταν δασκάλα στο 2ο Δημοτικό Σχολείο Μεσσήνης με μια μικρή διακοπή το 1934 όταν πήγε για μετεκπαίδευση στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αφησε εποχή στη Μεσσήνη καταβάλλοντας μεγάλες προσπάθειες για να πείσει τα παιδιά ώστε να παρακολουθήσουν το σχολείο.

Οπως διηγούνται οι παλαιότεροι, αγόραζε ακόμη και παπούτσια με τα οποία πήγαινε στα κτήματα και υποχρέωνε τα παιδιά να πλυθούν και να τα φορέσουν για να πάνε στο σχολείο. Εξελέγη δημοτική σύμβουλος στο Δήμο Μεσσήνης με το ψηφοδέλτιο του Παν. Τσούση, στις εκλογές του 1959.

Η οικογένεια Λεβέντη κατάγεται από το Κορακοβούνι Κυνουρίας. Διαπρεπής πρόγονος ήταν ο Γεώργιος Λεβέντης, σπουδαίος Φιλικός που γεννήθηκε το 1790 και πέθανε το 1847. Ηταν από τα πρώτα και εξέχοντα μέλη της Φιλικής Εταιρείας. Διέγραψε μεγάλη πορεία σε διπλωματικές και άλλες θέσεις, αλλά τελικά περιήλθε σε οικονομικό αδιέξοδο και πέθανε πάμπτωχος.

Είχε 7 παιδιά και ορισμένα μέλη της οικογένειας μετά τον θάνατό του εγκαταστάθηκαν στο Νησί.

ΛΙΑΠΠΑ ΦΡΙΝΤΑΣ

ΛΙΑΠΠΑ ΦΡΙΝΤΑ

Σκηνοθέτης και συγγραφέας, γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1948 όπου και έμεινε μέχρι το 1964. Σπούδασε Φιλολογία στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και παρακολούθησε μαθήματα κινηματογράφου στην London Film School. Πήρε ενεργά μέρος στον αντιδικτατορικό αγώνα μέσα από τις γραμμές του «Ρήγα Φεραίου», συνελήφθη και βασανίστηκε. Δικάστηκε το Νοέμβριο του 1968 με άλλους αγωνιστές (Νίκος Κιάος, Παύλος Κλαυδιανός, Νίκος Γιανναδάκης, Κώστας Καρυωτάκης, Κωστής Γιούργος, Ανδρέας Σαββάκης, Αντώνης Μαργαρίτης, Γιώργος Μποτζάκης, Αριστείδης Θεοδωρίδης, Νικηφόρος Σταματάκης, Νίκος Μαργαρίτης, Βασίλης Σβαννάς).

Καταδικάστηκε σε 6 χρόνια φυλακή με αναστολή.

Πρωτοδημοσίευσε έργα της το 1966. Το 1974-1976 υπήρξε μέλος της

συντακτικής επιτροπής του περιοδικού «Σύγχρονος Κινηματογράφος» και μέχρι το 1980 έγραφε κινηματογραφική κριτική στο περιοδικό «Αντί».

Τρεις ταινίες της μικρού μήκους βραβεύτηκαν στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης: «Μετά σαράντα μέρες» (1972), «Μια ζωή σε θυμάμαι να φεύγεις» (1977), «Απεταξάμην» (1980). Το 1981 η ταινία της «Οι δρόμοι της αγάπης είναι νυκτερινοί» πήρε βραβείο πρωτοεμφανιζόμενου σκηνοθέτη, γυναικείας ερμηνείας, φωτογραφίας, μοντάζ στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης και Βραβείο της Πανελλήνιας Ενωσης Κριτικών. Με την ίδια ταινία συμμετείχε στα φεστιβάλ Βερολίνου, Λονδίνου, Μόντρεαλ, Βαλένθιας κ.ά. Το 1983 γύρισε την τηλεταινία «Το νερό της βροχής». Τρία χρόνια αργότερα η ταινία της «Ενας ήσυχος θάνατος» κερδίζει βραβείο γυναικείας ερμηνείας, φωτογραφίας, μοντάζ, ήχου και σπέσιαλ εφέ στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, ενώ απέσπασε το βραβείο Ciga του Φεστιβάλ Σαν Σεμπαστιάν. Συμμετείχε στα Φεστιβάλ Βαλένθιας, Αγκυρας και αλλού, όπως και στο αφιέρωμα Ευρωπαίων γυναικών

σκηνοθετών της Ταινιοθήκης Βαρκελώνης. Το 1990 γύρισε την ταινία «Τα χρόνια της μεγάλης ζέστης» με την οποία το 1991 συμμετείχε στα Φεστιβάλ Βερολίνου, Μαδρίτης και Βαλένθιας όπου πήρε το βραβείο καλύτερης φωτογραφίας. Μια σκηνή της ταινίας αυτής προκάλεσε έντονες συζητήσεις στο χώρο του κινηματογράφου καθώς το υπουργείο Πολιτισμού «την έκοψε» από τα κρατικά βραβεία. Ενα πλήθος καλλιτεχνών υπέγραψε κείμενα συμπαράστασης στη Φρίντα Λιάππα, ενώ πολλοί σκηνοθέτες -και ανάμεσά τους ο Θόδωρος Αγγελόπουλος και ο Παντελής Βούλγαρης- παραιτήθηκαν από το

Σωματείο Σκηνοθετών για την στάση που είχε τηρήσει απέναντι στο φαινόμενο έμμεσης λογοκρισίας. Ταινίες της συμμετείχαν στο μεγάλο αφιέρωμα ελληνικού κινηματογράφου Cine Mythology, που έγινε στη Νέα Υόρκη και σε 20 πόλεις της Αμερικής, σε Αυστραλία και Ευρώπη.

Πλούσιο ήταν και το συγγραφικό της έργο: «Λυρικός επίλογος της οδού Πατησίων» (1980), «Τα ήσυχα ποιήματα και τα κυνηγετικά σκυλιά» (1981), «Η μυστηριώδης ασθένεια» (1985), «Ερωτηίδος μάρτυρος» (1990) και «Τα χρόνια της μεγάλης ζέστης» (1992).

Χτυπημένη από ανίατη ασθένεια, πέθανε σε ηλικία 46 χρονών στις 28 Νοεμβρίου 1994.

ΛΙΜΝΟΧΩΡΙΟΥ

ΛΙΜΟΧΩΡΙ

Το όνομα αυτό έφερε κατά τη λαϊκή παράδοση από την εποχή της

Τουρκοκρατίας, η μεγάλη συνοικία στην περιοχή του Αγίου Δημητρίου. Από τους πρώτους ιστοριογραφούντες για την περιοχή θεωρήθηκε ότι σε αυτή την περιοχή περιοριζόταν αρχικώς το Νησί, και πως το όνομα προκύπτει από παραφθορά της λέξης «Λιμνοχώρι» επειδή υπήρχαν τέλματα και λίμνες.

Πρόκειται για αυθαίρετα συμπεράσματα τα οποία επαναλαμβάνονται από ορισμένους ακόμη και σήμερα. Το τοπωνύμιο κατά πάσα πιθανότητα προέρχεται και από την λέξη «λειμών» η οποία σημαίνει λιβάδι και παρά το γεγονός ότι είναι λόγια, βρισκόταν σε χρήση κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα. Και υπήρχε λόγος παραφθοράς καθώς το «Λειμων-χώρι» λογικά μεταπίπτει σε «Λειμοχώρι» που σημαίνει έναν τόπο με πολλά λιβάδια. Αυτός ήταν άλλωστε ο λόγος για τον οποίο μετοικούσαν οι ορεινοί πληθυσμοί το χειμώνα στο Νησί μεταφέροντας τα ζώα τους. Ενισχυτικό της άποψης αυτής είναι ότι η περιοχή γύρω από το «Λειμοχώρι», ονομάζεται Παλιολίβαδα.

Πρέπει να σημειωθεί ακόμη ότι οικισμοί και τοπωνύμια με το όνομα «Λιμνοχώρι» υπάρχουν σε πολλά σημεία της Ελλάδας χωρίς να έχει σημειωθεί παραφθορά καθώς η λέξη είναι εύηχη και η «λίμνα» είναι εξαιρετικά διαδεδομένη ως λέξη με αποτέλεσμα να μην δικαιολογείται δυσκολία στην προφορά.

Το τοπωνύμιο εμφανίζεται για πρώτη φορά στην απογραφή του Ενετού

Προβλέπτη Γκριμάνι το 1700 ως «Nixi Limocori» και ήταν μια από τις τρεις συνοικίες της πόλης «Nixi».

ΛΙΜΝΩΝ

ΛΙΜΝΑΙ

Σύμφωνα με το σκεπτικό της ονοματοθεσίας του 1996 «πρόκειται για

την πιθανότατα αρχαία ονομασία της ιδίας της σημερινής Μεσσήνης». Χωρίς καμία αμφιβολία, πρόκειται περί (επαναλαμβανόμενου) ιστορικού λάθους.

Με διαφορετικές παραλλαγές έχει παρουσιαστεί κατά το παρελθόν από τον Θεόδ. Τσερπέ με βάση απόσπασμα από τα «Μεσσηνιακά» του Παυσανία σύμφωνα με το οποίο «... έστι δ' εν τη μεσογαίω κώμη Καλάμαι και χωρίον Λίμναι. Εν αυτώ Λιμνάτιδος ιερόν εστί Αρτέμιδος»

Το πρώτο που χρειάζεται να διευκρινιστεί είναι το γεγονός ότι «χωρίον» εν προκειμένω σημαίνει «τοποθεσία» και όχι «χωριό», δηλαδή οικισμό σύμφωνα με την τρέχουσα έννοια. Και ακόμη ότι ο Πολύβιος (τον οποίο επικαλείται ο Θεόδ. Τσερπές) δεν αναφέρει «κώμην Καλάμας και χωρίον Λίμναι» αλλά μόνον «χωρίον Καλάμαι» (και στη συγκεκριμένη περίπτωση με την έννοια της οχυράς θέσης).

Από εκεί και ύστερα ο Θεόδ. Τσερπές επικαλείται τον «σοφό αρχαιολόγο Ληκ» και γράφει ότι σύμφωνα με αυτόν το «χωρίον Λίμναι βρίσκεται κάπου γύρω στο Νησί». Θα πρέπει να ανατρέξει όμως κανένας στο ίδιο το έργο του Ληκ, για να διαπιστώσει ότι περιγράφει διαφορετικά τα πράγματα. Στο πλέον χαρακτηριστικό απόσπασμα του έργου του, ο Ληκ αναφέρει: «Οι Λίμναι καταλάμβαναν περιοχή είτε στη Μακαρία, είτε στο Μεσσηνιακό

Κάμπο, αριστερά του Παμίσου και ενδεχομένως σχεδόν απέναντι από τη σύγχρονη πόλη Νησί». Επομένως ακόμη και με τη θεωρία του Ληκ, δεν μπορεί να ταυτιστεί ούτε η τοποθεσία (και όχι χωριό) «Λίμναι» με τη σημερινή θέση της Μεσσήνης. Πολύ δε περισσότερο καθώς η περιοχή στην οποία τοποθετεί το χωρίον «Λίμναι» ο Ληκ, ήταν ελώδης και προφανώς ακατοίκητη.

Από εκεί και ύστερα, στο διάστημα που πέρασε από τότε έχει γίνει μεγάλη συζήτηση μεταξύ των αρχαιολόγων και των ιστορικών σχετικά με τις θέσεις που αναφέρει ο Παυσανίας. Η κρατούσα σήμερα άποψη είναι αυτή που διατυπώνει ο Ν. Παπαχατζής στα ερμηνευτικά σημειώματα της μετάφρασης του έργου του Παυσανία, σύμφωνα με την οποία η θέση «Λίμναι» βρισκόταν στη σημερινή τοποθεσία «Βόλυμος» ή «Βόλυμνος», βορειοδυτικά της Αρτεμισίας. Σημειώνει μάλιστα ότι παρά το γεγονός ότι η Λιμνάτις Αρτεμις λατρευόταν σε υγρούς χώρους, ιερά της έχουν βρεθεί και σε ορεινές θέσεις. Η κώμη «Καλάμαι» τοποθετείται στη θέση του σημερινού Ελαιοχωρίου.

Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο Χρ. Τσούντας, για τον οποίο ο Θεόδ. Τσερπές, όλως παραδόξως, γράφει ότι θεωρεί πως το χωρίον «Λίμναι» είναι κάπου γύρω στο Νησί.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο Παυσανίας πέρασε και από τη σημερινή θέση της Μεσσήνης, χωρίς να κάνει αναφορά σε κάποιον οικισμό. Αντιθέτως κάνει εκτενή αναφορά στις εκβολές του Παμίσου, στις οποίες έφθασε μετά την επίσκεψη στην Αρχαία Μεσσήνη και καθ' οδόν προς την Αρχαία Κορώνη Πεταλίδι). Η διαδρομή αυτή απεικονίζεται σε ειδικό χάρτη τον οποίο έχει συντάξει ο Καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Γιάννης Α. Πίκουλας στο πλαίσιο του Διεθνούς Συμποσίου «Στα βήματα του Παυσανία» που έγινε το 2007.

ΛΟΧΑΓΟΥ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Λοχαγός, γεννήθηκε το 1889 στη Μεσσήνη. Υπηρετώντας στο 22ο Σύνταγμα Πεζικού έπεσε μαχόμενος στη Μικρά Ασία, στην προσπάθεια διάβασης του Σαγγάριου στις 12 Αυγούστου 1921.

ΛΟΧΑΓΟΥ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ ΔΗΜ. ΗΛΙΑ

Αξιωματικός Πεζικού που γεννήθηκε στο Μαυρομάτι Παμίσου το 1926.

Υπηρετώντας ως υπολοχαγός στο 583 Τάγμα Πεζικού σκοτώθηκε στον εμφύλιο πόλεμο κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων στο Γράμμο στις 3 Απριλίου 1949.

ΜΑΝΙΑΚΙΟΥ

ΜΑΝΙΑΚΙ

Ονοματοθεσία σε ανάμνηση της μάχης κατά την οποία οι ελληνικές δυνάμεις με επικεφαλής τον Παπαφλέσσα αντιμετώπισαν τις ισχυρές δυνάμεις του Ιμπραήμ και έπεσαν μέχρις ενός. Το καλοκαίρι του 1824 είχε αρχίσει ο δεύτερος εμφύλιος στην ελληνική Επανάσταση που

κορυφώθηκε τον Φεβρουάριο του 1825 όταν ο Κολοκοτρώνης, οι Δεληγιανναίοι, οι Νοταράδες, ο Σισίνης, ο Γρίβας, ο Φραντζής και άλλοι οδηγήθηκαν στις φυλακές. Την ίδια περίοδο ο Σουλτάνος συμμαχούσε με τον υποτελή αλλά ισχυρό πασά της Αιγύπτου Μωχάμετ Αλή, προκειμένου να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τους επαναστατημένους. Με αντάλλαγμα την Κρήτη και την Κύπρο και τη διοίκηση της Πελοποννήσου, ο Αιγύπτιος ηγεμόνας ανέθεσε στον γιο του Ιμπραήμ να εκστρατεύσει ως διοικητής του αιγυπτιακού στρατού και πασάς της Πελοποννήσου με ισχυρή δύναμη κατά της Πελοποννήσου. Τις επιχειρήσεις στην Κρήτη ανέλαβε ο Χουσεΐν μπέης, ο οποίος ηγείτο από το 1823 της στρατιωτικής δύναμης Τούρκων και Αιγυπτίων στο νησί. Ενισχυμένος με εκπαιδευμένα αιγυπτιακά στρατεύματα κατέστειλε τον αγώνα των ντόπιων οπλαρχηγών. Στους μήνες που ακολούθησαν το άρτια οργανωμένο κατά τα γαλλικά πρότυπα εκστρατευτικό σώμα των Αιγυπτίων κύκλωσε την Κάσο, την κατέλαβε και ακολούθησαν λεηλασίες και σφαγές (Μάιος 1824). Μερικές εβδομάδες μετά στόχος των τουρκικών ναυτικών δυνάμεων έγιναν τα Ψαρά (Ιούνιος 1824). Με επικεφαλής τον Χοσρέφ πασά οι Τούρκοι πέρασαν από τον Ελλήσποντο, αποβιβάστηκαν στα Ψαρά όπου ακολούθησε σφαγή χωρίς προηγούμενο που συγκλόνισε τον κόσμο και έμεινε στην ιστορία με τους πίνακες του Ντελακρουά και του Γύζη, αλλά και τους στίχους του Διονυσίου Σολωμού. Οταν στη συνέχεια αποπειράθηκαν να επικρατήσουν και στη Σάμο, οι δυνάμεις του τουρκικού ναυτικού αποκρούστηκαν από τον ελληνικό στόλο στη ναυμαχία της Μυκάλης. Ο Χοσρέφ πασάς κατευθύνθηκε τότε στην Κω, όπου ο στόλος του συναντήθηκε με το αιγυπτιακό ναυτικό του

Ιμπραήμ. Τη στιγμή εκείνη η τουρκοαιγυπτιακή θαλάσσια συμμαχία μετρούσε περίπου 400 πλοία, 2.500 κανόνια και 30.000 άνδρες. Γρήγορα εμφανίστηκε απέναντί τους και ο ελληνικός στόλος, που αριθμούσε 70 πλοία, 850 κανόνια και 5.000 άνδρες. Η κορύφωση των εχθροπραξιών ήλθε λίγες ημέρες αργότερα, στις 28 Αυγούστου 1824, στον κόλπο του Γέροντα στα μικρασιατικά παράλια. Το τέλος της ναυμαχίας βρήκε τους Ελληνες νικητές.

Ο Ιμπραήμ κατευθύνθηκε τότε στο λιμάνι της Σούδας, από όπου, αρχές Φεβρουαρίου 1825, κατέπλευσε με τον στόλο του (50 πλοία, 4.000 πεζοί και 500 ιππείς) στη Μεθώνη της Πελοποννήσου. Στη συνέχεια ενισχύθηκε με άλλους 6.000 πεζούς και 500 ιππείς. Από εκεί κινήθηκε προς την Κορώνη, την Πύλο και το Νιόκαστρο, τα οποία και πολιόρκησε.

Οι ελληνικές δυνάμεις αιφνιδιάστηκαν και ο Κουντουριώτης ξεκίνησε με 3.000 άνδρες προκειμένου να αντιμετωπίσει τον εχθρό. Σύντομα όμως εγκατέλειψε πριν εμπλακεί σε μάχη και όρισε αρχιστράτηγο τον πλοίαρχο Σκούρτη. Στη μάχη που έγινε στις 7 Απριλίου 1825 κοντά στα Κρεμμύδια οι ελληνικές δυνάμεις ηττήθηκαν, με περισσότερους από 600 Ελληνες νεκρούς στο πεδίο της μάχης. Στη συνέχεια 800 Ελληνες που ταμπουρώθηκαν στη Σφακτηρία δέχθηκαν καταιγισμό πυρών και σφαγιάστηκαν στις 26 Απριλίου από τους στρατιώτες του Ιμπραήμ. Στην αναμέτρηση αυτή χάθηκαν σημαντικές προσωπικότητες της Επανάστασης, μεταξύ των οποίων ο Αναγνωσταράς, ο Τσαμαδός και ο γνωστός Ιταλός φιλέλληνας Σανταρόζα. Ακολούθησε η πτώση του Νιόκαστρου στις 11 Μαΐου. Η Μεσσηνία εγκαταλείφθηκε από τους πληθυσμούς και τις περισσότερες φρουρές της.

Η Επανάσταση είχε μπει σε κίνδυνο την ώρα που ο Κολοκοτρώνης και

άλλοι παρέμεναν έγκλειστοι στην Υδρα. Σε αυτή την κρίσιμη φάση, αποφασιστικό ηγετικό ρόλο ανέλαβε να διαδραματίσει ο Παπαφλέσσας. Ανέλαβε να οργανώσει ο ίδιος την ελληνική άμυνα στις αρχές του 1825 προκειμένου να ανακοπεί η προέλαση του Ιμπραήμ στην καρδιά της Πελοποννήσου. Βλέποντας τον κίνδυνο ζητούσε ματαίως την απελευθέρωση του Κολοκοτρώνη και των υπολοίπων οπλαρχηγών και τη χορήγηση αμνηστίας. Μετά από αυτά ο Παπαφλέσσας δήλωσε ενώπιον Βουλής και Εκτελεστικού ότι

ήταν αποφασισμένος να αφήσει το Ναύπλιο και να κατευθυνθεί προς την Τριπολιτσά και εν συνεχεία προς τη Μεσσηνία με σκοπό να αναμετρηθεί με του στρατιά τουΙμπραήμ. Στην πρόσκλησή του ανταποκρίθηκαν σχεδόν 700 πολεμιστές, με τους οποίους κατευθύνθηκε στο Λεοντάρι, όπου και ενώθηκαν με τον ανιψιό του Παπαφλέσσα Δημήτρη Φλέσσα και 150 άνδρες. Ακολούθησαν οι οπλαρχηγοί Αναστάσης Κουμουνδούρος, Χρήστος Πατρινέλλης, Αδαμάκης Αποστολόπουλος, Παναγιώτης Μπούρας και Αναστάσης Κουλοχέρας με τις δυνάμεις τους. Στους Λάκκους προστέθηκαν ο Γιώργος Μπούτος και ο πολέμαρχος Καρακίτσος με τους άνδρες τους. Αργότερα ο Παπαφλέσσας πληροφορήθηκε ότι ο Πλαπούτας σκόπευε να προστρέξει σε βοήθειά του με περίπου 1.600 πολεμιστές του, ενώ και οι Αρκάδες οπλαρχηγοί του διεμήνυανότι θα έσπευδαν προς ενίσχυση της ελληνικής στρατιάς με τουλάχιστον 2.000 άνδρες.Ο Παπαφλέσσας ανέμενε ακόμη την άφιξη του αδελφού του Νικήτα με 700 στρατιώτες καθώς και την αρωγή του Ηλία Κατσάκου με άλλους 1.000 αγωνιστές. Από αυτούς οι περισσότεροι δεν εμφανίστηκαν ποτέ. Τελευταία στιγμή προστέθηκαν στην ελληνική δύναμη ο Ηλίας Κάρμας, ο Θανασούλας Καπετανάκης, ο Βοϊδής Μαυρομιχάλης, ο Ηλίας Τσαλαφατίνος, ο Σταύρος Καπετανάκης, ο Παναγιώτης Λίβας, ο Αναγνώστης Μπιτσάνης και ο αδελφός του Παπαφλέσσα Γεώργιος Δίκαιος.

Αφού συγκέντρωσε δύναμη περίπου 2.000 Ελλήνων αγωνιστών (1.500 ήμόλις 1.200 κατ' άλλους) από την Αρκαδία, τη Μεσσηνία και τη Μάνη, ο Παπαφλέσσας κινήθηκε προς την περιοχή της Πυλίας και συγκεκριμένα κοντά στο Μανιάκι. Εκεί οχυρώθηκε στα υψώματα στις 16 Μαΐου και έστησε τρία πρόχειρα ταμπούρια για να μπορεί να ελέγχει την περιοχή από ψηλά. Στο ένα πρόχωμα επικεφαλής τοποθετήθηκε ο ανιψιός του, ο Δημήτριος Φλέσσας, με τους Μεσσήνιους, το άλλο ανέλαβαν να προστατεύσουν ο Βοϊδής Μαυρομιχάλης και οι Μανιάτες οπλαρχηγοί και στο τρίτο το πιο επικίνδυνο έμεινε ο ίδιος με μερικούς από τους άνδρες του.

Τα ξημερώματα της 20ής Μαΐου ο αιγυπτιακός στρατός πλησίαζε από

τον κάμπο. Στη θέα του πολυάριθμου αιγυπτιακού πεζικού και ιππικού - περί τους 6.000 άνδρες συνολικά (άλλοι μιλούν για 2.500 - 3.000 Αιγυπτίους) ορισμένοι εξέφρασαν την άποψη ότι το σημείο δεν ήταν κατάλληλο για άμυνα, πόσω μάλλον για αναμέτρηση των άνισων αριθμητικά στρατών, με συνέπεια να εμφανιστούν φαινόμενα λιποταξίας.

Ο Παπαφλέσσας απέμεινε να υπερασπιστεί τις θέσεις του με μόνο 600 ή

500 ή κατ' άλλες ιστορικές πηγές 300 πιστούς συντρόφους, κυκλωμένος από τουλάχιστον 3.000 Αιγυπτίους πεζούς και ιππείς. Την προέλαση της αιγυπτιακής στρατιάς καθοδηγούσε ο Γάλλος εξωμότης συνταγματάρχης Ντε Σεβ Σουλεϊμάν μπέης μαζί με τον ίδιο τον Ιμπραήμ πασά.

Οπως γράφει ο Φωτάκος «βλέπων δε ο Φλέσσας ότι εκυκλώθησαν υπό του εχθρικού ιππικού, ενόμιζε τούτο μεγάλον ευτύχημα, διά να συνέλθουν όλοι ομού οι Ελληνες και να πολεμούν καλλίτερα και αποφασιστικώτερα, και να μη λιποτακτούν. [...] Αφού δε συνήλθαν οι στρατιώται, τότε είδε κατά μέγα μέρος ηλαττωμένην την δύναμιν, και έμαθε την φυγήν των προειρημένων, εμέτρησεν έπειτα τους μείναντας και ηύρεν αριθμόν ολιγώτερον των χιλίων. [...] Αφού δε ο στρατός συνηθροίσθη [...] ο Φλέσσας ήλθεν εν τω μέσω των στρατιωτών και

εξεφώνησε λόγον, ενθαρρύνων αυτούς και υπενθυμίζων εις τους στρατιώτας τας πρότερον μάχας και τας νίκας του Βαλτετσίου, του Λεβιδίου, της Γράνας, των Βερβένων και των Δολιανών, την άλωσιν της Τριπολιτσάς, την καταστροφήν του πολυπληθούς στρατεύματος

του Δράμαλη, και τους παρέστησε νίκην άφευκτον, διότι τους είπεν ότι έρχονται τόσα στρατεύματα εις βοήθειαν εντός ολίγου τα οποία θα υπερβούν τας 15.000, ότι έρχεται ο Πλαπούτας και όλοι οι

Αρκαδινοί, ο αυτάδελφός του Νικήτας, ο Κατσάκος και άλλοι Μανιάτες, ότι όλοι ούτοι θα φθάσουν μετά μίαν ώραν και θα είναι εδώ ολοτρίγυρα του Ιμβραήμ να τον κτυπούν από τις πλάτες και τελειώνων είπεν ότι: "Σήμερον η πατρίς περιμένει από ημάς την δόξαν της διά της νίκης ταύτης!"».

Εκείνη τη στιγμή παρενέβησαν και μερικοί εκ των οπλαρχηγών του Παπαφλέσσα, οι οποίοι πρότειναν τη διάσπαση του κλοιού που είχε σχηματίσει το αιγυπτιακό ιππικό και τη μετακίνησή τους σε καταλληλότερο σημείο. Ελπίζοντας στην άφιξη πολυάριθμων στρατιωτικών ενισχύσεων ο Παπαφλέσσας επέμεινε να παραμείνουν στο σημείο αυτό. Τα μοιρασμένα σε λόχους αιγυπτιακά τάγματα βάδιζαν σταθερά σε στήλες με κατεύθυνση τα χαρακώματα των λιγοστών Ελλήνων υπερασπιστών. Η λιποταξία από την ελληνική

πλευρά συνεχιζόταν. Οι τάξεις του στρατού φυλλορροούσαν. Μολαταύτα η μάχη μαινόταν για περισσότερες από οκτώ ώρες και η αντίσταση των λιγοστών Ελλήνων στα αναχώματα υπήρξε σθεναρή. Μεσούσης της μάχης πλησίαζε στο σημείο η δύναμη του Πλαπούτα. Δεν ενεπλάκη όμως στη μάχη.

Περιορίστηκε σε μια διαταγή να πέσουν ομαδικές τουφεκιές για να αναθαρρήσουν οι άνδρες του Παπαφλέσσα και να «πτοηθούν» οι Αιγύπτιοι.

Ύστερα από αλλεπάλληλες βολές του αιγυπτιακού πυροβολικού και από

σειρά εφόδων του ιππικού το πρώτο οχύρωμα που έπεσε ήταν αυτό του Παπαφλέσσα και στη συνέχεια αυτό του Βοϊδή. Ακολούθησε δραματική μάχη σώμα με σώμα. Αφού προξένησαν τη μέγιστη δυνατή φθορά στις δυνάμεις των Αιγυπτίων -περισσότεροι από 600 νεκροί- οι υπερασπιστές του Μανιακίου έπεσαν μέχρις ενός.

Η υπόθεση αυτή συγκίνησε τους φιλέλληνες της Ευρώπης και μερικές εβδομάδες μετά τη μάχη στο Μανιάκι κυκλοφόρησε στο Παρίσι λιθογραφία με φανταστική σύνθεση που απεικονίζει την κορύφωση της σύγκρουσης, στην οποία αναγράφεται η φράση: «Η εν Μανιακίω της Πυλίας μάχη, καθ' ην ο Γρηγόριος Παπαφλέσσας, ηρωικώς μαχόμενος, έπεσε ως νέος Λεωνίδας».

Τρεις ημέρες πριν τη μάχη η κυβέρνηση χορήγησε γενική αμνηστία αλλά οι Πελοποννήσιοι οπλαρχηγοί δεν μπόρεσαν να βοηθήσουν τον Παπαφλέσσα στο Μανιάκι, καθώς ήταν αδύνατον να συγκεντρώσουν τις δυνάμεις τους και να μετακινηθούν σε τόση απόσταση σε ελάχιστο χρόνο.

ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗ
ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ ΑΘ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Ευεργέτης από το Νησί ο οποίος δραστηριοποιήθηκε επαγγελματικά στην Αθήνα και διατηρούσε στη συμβολή των οδών Σαλαμίνος και Πειραιώς βιοτεχνία κατασκευής εξαρτημάτων βαλιτσών και τσαντών.

Με διαθήκη το 1974 άφηνε στο Δήμο Μεσσήνης: Σπίτι και βιοτεχνία στην Αθήνα. Οικόπεδο 4,5 στρεμμάτων δίπλα στο δρόμο προς την Μπούκα και το παλιό αγροκήπιο του ΑΣΟ που περιήλθε στο δήμο. Ελαιοπερίβολο 10 στρεμμάτων στου Τζόρι. Σκοπός της δωρεάς ήταν η ίδρυση Γηροκομείου ή Νοσοκομείου.

Τελικά στο δήμο έχει φθάσει οικόπεδο 1,5 στρεμμάτων από το ακίνητο της Μπούκας και μετά από τροποποίηση των σκοπών της διαθήκης, το ποσό από την εκποίησή του θα χρησιμοποιηθεί για την ανέγερση κτηρίου της Φιλαρμονικής στο οικόπεδο που δώρησε ο Κων. Μπουφέας (Τσούση και Καρελλά).

ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ
ΜΑΥΡΟΕΙΔΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Παπάς στην ενορία του Αγίου Δημητρίου από το 1934 (προερχόμενος από την ενορία Δρακονερίου) μέχρι το 1976 που συνταξιοδοτήθηκε. Πρώτος παπάς στην εκκλησία ήταν ο Ανδρέας Μαυροειδής από το 1821 μέχρι το 1865 που πέθανε και ακολούθησαν: Ο Κωνσταντίνος Πατρίκης από το 1855 μέχρι το 1887 που πέθανε. Ο Δημήτριος Μαυροειδής από το 1865 μέχρι το 1925 που πέθανε. Ο Αναστάσιος Βλαχάκης από το 1870 μέχρι το 1900. Ο Γεώργιος Ζαφειρόπουλος από το 1888 μέχρι το 1933 που πέθανε. Ο Κωνσταντίνος Ρούτσης από το 1900 μέχρι το 1933 που πέθανε. Ο Βασίλειος Μαυροειδής στο διάστημα που προαναφέρθηκε. Ο Ανδρέας Καραγιώργης από το 1977 προερχόμενος από την ενορία Αγίου Γεωργίου Τσουκαλέικων μέχρι σήμερα.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ ΓΙΑΝΝΗ Ή ΣΚΥΛΟΓΙΑΝΝΗ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ-ΣΚΥΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πρόκειται για δύο διαφορετικά πρόσωπα τα οποία έδρασαν στο Νησί κατά τη διάρκεια των «Ορλωφικών» το 1770. Η σύγχυση οφείλεται στην ταύτιση που έκανε στο βιβλίο του ο Θεοδ. Τσερπές ο οποίος πέραν των άλλων αναφέρει για τη μάχη στο Νησί ότι «τον αρχηγό Γιάννη Μαυρομιχάλη (οι Τουρκαλβανοί) τον ανάγκασαν να υποχωρήσει και να κλειστεί στο Μελίπυργο, όπου τον ανατίναξαν και λαβωμένο τον σκότωσαν μαζί με τα παιδιά του, πλην του μικρού Γιωργάκη, ο οποίος εξισλαμίσθη και αργότερα έγινε ναύαρχος της Τουρκίας, υπό το όνομα Σουκιούρμπεης. Ελάχιστοι από το ισχυρό σώμα του Σκυλογιάννη γύρισαν ζωντανοί στη Μάνη».

Πρόκειται για ένα ιστορικό ζήτημα που έχει διαλευκάνει πλήρως ο ακαδημαϊκός Σωκρ. Κουγέας με ανακοίνωση στην Ακαδημία Αθηνών ήδη από το 1955, ενώ τις απόψεις του έχει υιοθετήσει και ο Τ. Γριτσόπουλος στο σχετικό έργο του το 1967. Ολως παραδόξως ο Θεοδ. Τσερπές παρά το γεγονός ότι αναφέρεται στο έργο του τελευταίου, έχει αγνοήσει τα στοιχεία που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο Γιάννης Μαυρομιχάλης και ο Σκυλογιάννης είναι δύο διαφορετικά πρόσωπα. Και ακόμη ότι ο πρώτος αιχμαλωτίσθηκε και ο δεύτερος σκοτώθηκε στη μάχη στο Νησί.

Η πλησιέστερη στα γεγονότα αναφορά, της οποίας χρήση κάνουν όλοι όσοι ασχολούνται με την τοπική ιστοριογραφία εδώ και δεκαετίες, είναι αυτή του Γάλλου περιηγητή Καστελάν ο οποίος βρέθηκε στην περιοχή το 1796 και μίλησε με «Μοραΐτη νομάδα» στην περιοχή της Μεθώνης. Ο Καστελάν αναφέρει ότι αυτός «υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας μέρους των γεγονότων που συνθέτουν αυτήν την διήγηση και συμφωνούν εξ άλλου ικανοποιητικά με μια έκθεση των γεγονότων του πολέμου του 1770, που έχω από τον κ. ντε Μπερμόν».

Διηγείται ο αυτόπτης μάρτυς: «Ενα σώμα πέντε χιλιάδων Τούρκων ή Αλβανών, με αρχηγό τον Αγή Ισμάν μπέη κατευθύνθηκε στο Νησί, κατέλαβε την πόλη αυτή που ήταν ανυπεράσπιστη εκείνο τον καιρό και την παρέδωσε στις φλόγες. Εκεί άρχισαν και οι καταστροφές μας. Στο Νησί έπεσε ένας από τους ηρωικότερους αρχηγούς μας. Αιχμαλωτίστηκε ο αδελφός κάποιου σπουδαίου Μανιάτη καπετάνιου, ο Μαυρομιχάλης. Τα βασανιστήρια και η προοπτική ενός φρικτού θανάτου, έκαμψε τη δύναμη του χαρακτήρα του: διέφυγε το βασανιστήριο του ανασκολοπισμού χάρη στην υπόσχεσή του στους Τούρκους να χρησιμοποιήσει όλη του την επιβολή στους συμπατριώτες του, για να τους πείσει να καταθέσουν τα όπλα και να αποσυρθούν στα βουνά τους. Οι Μανιάτες μας πρόδωσαν και έχοντας πάρει μέρος στην Επανάσταση μόνο με την ελπίδα του πλιάτσικου, συμφώνησαν να εγκαταλείψουν τη συμφωνία και πράγματι αποτραβήχτηκαν».

Η μετάφραση του κειμένου προέρχεται από την παρουσίαση εργασίας της Χαριτίνης Βελισσαρίου στο Γ' Τοπικό Συνέδριο Μεσσηνιακών Σπουδών και έχει μια ουσιώδη διαφορά από αυτήν της οποίας έκαναν χρήση τόσο ο Σωκρ. Κουγέας, όσο και νεότεροι μελετητές. Υπάρχει η φράση «στο Νησί έπεσε ένας από τους ηρωικότερους αρχηγούς μας» (που δεν υπήρχε σε προηγούμενες μεταφράσεις) η οποία αναφέρεται κατά πάσα πιθανότητα στον Σκυλογιάννη, ενώ κατηγορηματικά αναφέρεται σε αιχμαλωσία του Μαυρομιχάλη. Την υπόθεση αυτή για το Σκυλογιάννη, ενισχύει η αναφορά στο ανέκδοτο έργο του Κ. Ι. Φλέσσα «Ιστορία του Ιερού Αγώνος κατά τε της Τουρκίας και της Αυστριακής Αυτοκρατορίας» που έθεσε στη διάθεσή μας ο Τίμος Κ. Φλέσσας. Εχει γραφτεί περί τα τέλη του 19ου αιώνα και είναι επίσης μια από τις εγγύτερες μαρτυρίες προς τα γεγονότα. Σύμφωνα με αυτό, ο παππούς του Παπαφλέσσα Γεώργιος Δημ. Φλέσσας, με 150 Μεσσήνιους "έσπευσαν εν Νησίον προς υποστήριξιν του Ιωάννη Σκυλογιάννη, συγγενούς του Π. Γερακάρη, και εν τη οχυρά οικία του Χατζή Γεωργίου, του καλούμενου Πληγούρη, επολιορκήθησαν υπό των αίφνης κατελθόντων εκ Τριπόλεως Τούρκων και εφονεύθησαν άπαντες μεταδοθέντος του πυρός εις την οικίαν". Πρέπει να σημειωθεί ότι το όνομα Π. Γερακάρης εμφανίζεται στο Νησί το 1700 περίπου, κατά την απογραφή της εκκλησιαστικής περιουσίας.

Ο Σωκρ. Κουγέας εκφράζει την πεποίθηση ότι "κατ' αλήθειαν η επωνυμία αύτη είναι

ζήτημα αν ανήκη εις Μαυρομιχάλην, διότι αφ' ενός μεν ουδαμού της γραπτής Μαυρομιχαλικής ή άλλης τινός παραδόσεως αύτη συναντάται, αφ' ετέρου δε διότι ο αγωνισθείς εις Νησί Ιωάννης Μαυρομιχάλης αιχμαλωτίσθη και δεν έπεσε, όπως κοινώς φέρεται πεσών εκεί ο Σκυλογιάννης». Και προσθέτει: «Δεδομένου ότι ουδεμία εκ των σύγχρονων εντοπίων ή ξένων πηγών, ούτε σοβαρός τις ιστορικός αναφέρει "Σκυλογιάννην" Μαυρομιχάλην, και ότι ο πρωτοστατήσας εις την Ορλωφικήν επανάστασιν προεστός της Καλαμάτας Μπενάκης, ο καταγόμενος εκ της οικογενείας Γερακάρη της Μάνης, είχεν εξοπλίσει ίδιον σώμα εξ εκλεκτών 400 Μανιατών, δεν είναι απίθανον μεταξύ τούτων να υπήρχε δευτερεύων τις, αλλά γενναίος καπετάνιος εκ της οικογενείας Γερακάρη ονομαζόμενος Ιωάννης, πολεμήσας και πεσών εις το Νησί με το παρωνύμιον Σκυλογιάννης, το τιμητικόν δε τούτο παρωνύμιον διά του λαϊκού θρύλου απεδόθη εις τον εις επιφανεστέραν οικογένειαν ανήκοντα Μαυρομιχάλην».
Αξιοποιώντας όλες τις πηγές που αναφέρονται στα Ορλωφικά και την αλληλογραφία των καπεταναίων με τον Θεόδωρο Ορλώφ, ο Σωκρ. Κουγέας αποσαφηνίζει τα όσα έχουν σχέση με τη συμμετοχή των Μαυρομιχαλαίων. Στην αλληλογραφία αναφέρονται τρεις Μαυρομιχαλαίοι: Ο καπετάν Γιωργάκης Μαυρομιχάλης που ήταν ο αρχηγός της οικογένειας, ο γιος του καπετάν Πιέρος Μαυρομιχάλης (πατέρας του Πετρόμπεη) και ο ανεψιός του Στέφανος. Στα Ορλωφικά όμως έδρασαν περισσότεροι και είχαν το όνομα Γιάννης. Ο ένας είναι ο αδελφός του Γιωργάκη, ο οποίος αιχμαλωτίσθηκε στο Νησί και ο άλλος ο γιος του Γιωργάκη ο οποίος σκοτώθηκε στη μάχη του Αλμυρού. Σύμφωνα με τον Σωκρ. Κουγέα «η αιχμαλωσία του Ιωάννη Μαυρομιχάλη μαρτυρείται όχι μόνον από ελληνικάς και οικογενειακάς πηγάς, ως είναι τα Πρακτικά της Βουλής το 1846 και τα Σημειώματα του Ρήγα Παλαμίδη, αλλά και από ξένας συγχρόνους πηγάς του Βιλεμάν, του Καστελάν και άλλων. Ωστε τα υπό του Σάθα και άλλων ιστορούμενα περί ηρωϊκού και μαρτυρικού θανάτου αυτού και του υιού του είναι ανακριβή».
Ειδικότερα ο Ρουλιέρ σε βιβλίο του που κυκλοφόρησε το 1807 βασιζόμενος σε πληροφορίες για τα γεγονότα, σημειώνει: «Ο Μανιάτης καπετάνιος Ιωάννης Μαυρομιχάλης εισέβαλε στο Νησί αφού εγκατέλειψε τους Ρώσους από δυσαρέσκεια. Του επιτέθηκαν 5.000 άνδρες, ταμπουρωμένοι από σπίτι σε σπίτι όλοι οι δικοί του ή σκοτώθηκαν ή αιχμαλωτίσθηκαν ή έφυγαν εκτός από 24. Αντιστάθηκε μέσα σε ένα σπίτι για τρεις ημέρες: Εικοσιδύο σκοτώθηκαν. Οι Τούρκοι έβαλαν φωτιά στο σπίτι και με έκπληξη είδαν να βγαίνει ένας γέρος πληγωμένος με ένα μικρό παιδί». Ο Τ. Γριτσόπουλος ταυτίζει τον πληγωμένο γέρο με τον Ιωάννη Μαυρομιχάλη και το παιδί με τον εξισλαμισθέντα στη συνέχεια γιο του. Οπως γράφει «πρόκειται περί του περίφημου εξωμότου Γεωργίου Ι. Μαυρομιχάλη, του μετονομασθέντος Μεχμέτ και τιμηθέντος διά του αξιώματος πλοιάρχου του τουρκικού στόλου, γνωστού δε ως Σουκιούρμπεη».
Εξ άλλου ο Ρήγας Παλαμίδης διέσωσε την αφήγηση του «γέροντα Π. Μαυρομιχάλη» σύμφωνα με την οποία «ο Γιαννάκης, ο αδελφός του Γεώργιου» συνελήφθη και οδηγήθηκε «με ένδεκα πληγάς εις το Καστέλι Ναυπλίου και μετά ταύτα διά μεσιτειών ελευθερώθη». Παρακολουθώντας από έγγραφα την πορεία του αιχμαλωτισθέντος νεαρού Μαυρομιχάλη, ο οποίος το 1835 ήταν Πασάς της Ρόδου και ανακλήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, ο Σωκρ. Κουγέας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι κατά την αιχμαλωσία του ήταν 12-13 χρόνων. Σύμφωνα με τα όσα κατεγράφησαν στα Πρακτικά της Βουλής το 1846 όταν εκτέθηκαν οι υπηρεσίες της οικογένειας Μαυρομιχάλη προκειμένου να χορηγηθεί σύνταξη στο γηραιό τότε Πετρόμπεη, κατά την υποχώρηση των Μανιατών έγινε μάχη στον Αλμυρό στην οποία σκοτώθηκε ο Γιάννης Μαυρομιχάλης γιος του καπετάν Γιωργάκη και πληγώθηκε ο άλλος γιος του Πιέρος, αλλά τραυματισμένος και κολυμπώντας πέρασε στα Γιαννιτσάνικα για να διασωθεί.

ΜΕΘΥΣΜΕΝΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ
ΜΕΘΥΣΜΕΝΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Το πιο γνωστό έργο του Σωτήρη Πατατζή που συνδέθηκε με τη Μεσσήνη. Το μυθιστόρημα αποτελεί γόνιμη σύνθεση της φαντασίας του συγγραφέα και προσωπικών του βιωμάτων, θραυσμάτων μνήμης από τη ζωή τα τελευταία χρόνια του μεσοπολέμου. Γράφτηκε το 1948, χρονιά κορύφωσης του εμφυλίου πολέμου στην Ελλάδα.
Σε μια μικρή επαρχιακή πόλη της Ελλάδας, φθάνει ξαφνικά ένας περιπλανώμενος θίασος που αποτελείται από ανθρώπους λίγο ή πολύ αποτυχημένους, για να παίξει "Αμλετ". Ανάμεσά τους είναι και μια νέα, πολύ ωραία, που γρήγορα αναστατώνει όλους τους ανθρώπους της μικρής εκείνης πολιτείας, φουντώνει τα πάθη, ξυπνάει απωθημένες επιθυμίες, ζωντανεύει τα όνειρα και, γενικά, δίνει σε όλους την ευκαιρία να γνωρίσουν τον εαυτό τους ή τον διπλανό τους και να συνειδητοποιήσουν τη φθορά τους, τη μοναξιά τους και τη λαχτάρα τους για μια καλύτερη ζωή.
Μεταφέρθηκε ως σίριαλ στη μικρή οθόνη στο τέλος της δεκαετίας του 1970, σε σκηνοθεσία Κώστα Λυχναρά και με πολλούς γνωστούς πρωταγωνιστές (Βέρα Κρούσκα, Γιάννης Βόγλης, Χρυσούλα Διαβάτη, Ανδρέας Φιλιππίδης, Μαρία Μερτίκα, Νίκος Κούρος κ.α.). Σε αυτό η Αννα Βίσση τραγούδησε σε μουσική του Μ. Μικελή το μελοποιημένο ποίημα του Δημήτρη Ιατρόπουλου με τίτλο «Μεθυσμένη Πολιτεία» που ήταν εμπνευσμένο από το μυθιστόρημα. Με βάση το υλικό αυτό δημιουργήθηκε ομότιτλη ταινία όταν ολοκληρώθηκε η προβολή του σίριαλ.

ΜΕΘΩΝΗΣ

Μεθώνη ή Μοθώνη

Κωμόπολη της Δυτικής Μεσσηνίας, της οποίας η ιστορία χάνεται στα βάθη των αιώνων. Κατά τον Παυσανία πήρε το όνομα από τον βράχο που αποτελεί νοητή προέκταση της ξηράς προς το απέναντι νησί και πάνω του έχει κτιστεί το Μπούρτζι. Ο βράχος αυτός ονομαζόταν Μόθωνη λίθος. Το όνομα Μοθώνη εντοπίζεται σε αρχαία νομίσματα της πόλης. Το αρχαιότερο όνομα ήταν Πήδασος που αναφέρεται από τον Ομηρο ως «αμπελόεσσα» και το έβδομο «ευ ναιόμενο πτολίεθρο» που προσφέρθηκε από τον Αγαμέμνονα στον ορισμένο Αχιλλέα. Το όνομα Μοθώνη δόθηκε μετά τον δεύτερο Μεσσηνιακό πόλεμο, όταν η πόλη παραχωρήθηκε στους Ναυπλιείς, και διατηρήθηκε και μετά την ανεξαρτησία της Μεσσηνίας, το 369 π.Χ. Τότε οχυρώθηκε η πόλη που διέθετε ναό της ανεμώτιδος Αθηνάς και ιερό της Αρτέμιδος.

Στην περίοδο του Βυζαντίου ήταν έδρα Επισκοπής, αλλά στο πέρασμα των αιώνων η περιοχή παρήκμασε καθώς το λιμάνι της έγινε άντρο πειρατών. Το 1125 μ.Χ. καταστρέφεται από το βενετσιάνικο στόλο λόγω της παρενόχλησης των εμπορικών πλοίων από τους πειρατές. Πέρασε στους Φράγκους και το 1209 παραδόθηκε στους Ενετούς. Το 1500 καταλαμβάνεται από τους Τούρκους και την περίοδο από το 1686 μέχρι το 1715 πέρασε πάλι στους Ενετούς. Από τότε μέχρι και τις 23 Σεπτεμβρίου 1828, όταν στην κωμόπολη έφθασε το γαλλικό εκστρατευτικό σώμα του Μαιζώνα, βρισκόταν και πάλι στην κυριαρχία των Τούρκων.

Πάνω στο θαλάσσιο δρόμο η Μεθώνη, για πολλούς αιώνες αποτελούσε σημαντικό κέντρο εμπορίου για τη Μεσόγειο και γνώρισε εποχές μεγάλης ακμής. Αναφέρεται σε ελληνικούς και ξένους πορτολάνους ως ένα από τα πλέον γνωστά στους ναυτικούς σημεία της περιοχής, ενώ την επισκέφθηκαν κατά καιρούς πολλοί ξένοι περιηγητές που κατέγραψαν την κοινωνική και οικονομική δραστηριότητα σε αυτή, ήδη από τον 17ο αιώνα.

Η ιστορική της πορεία καταγράφεται σε ένα πλήθος μνημείων με κορυφαίο το Κάστρο της που ήταν από τα σημαντικότερα της Μεσογείου.

ΜΕΛΙΣΣΟΠΥΡΓΟΥ

Μελισσόπυργος

Σύμφωνα με το σκεπτικό της ονοματοθεσίας που έγινε το 1996, πρόκειται για «πύργο του 900 μ.Χ. της οικογένειας των Μελισσηνών που δεν υπάρχει πια και που ευρίσκετο στη θέση του ναού της Ζωοδόχου Πηγής». Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο δόθηκε το όνομα σε δρόμο της περιοχής.

Πρόκειται για μια αναπόδεικτη ιστορική παραδοχή, η οποία έχει τις ρίζες της στην εποχή των Ορλωφικών και σε αναφορές ορισμένων ιστορικών για τη μάχη που έγινε στο «Μελίπυργο».

Εν προκειμένω αυτός που ασχολείται με την ιστορία του Νησιού έχει να αντιμετωπίσει δύο ζητήματα: Το πρώτο έχει να κάνει με την οικογένεια των Μελισσηνών και το δεύτερο με το σημείο που έγινε η μάχη κατά τη διάρκεια των Ορλωφικών.

Οσον αφορά την οικογένεια των Μελισσηνών θα πρέπει να αναφέρουμε ότι επρόκειτο για μια οικογένεια βυζαντινών φεουδαρχών με τεράστια περιουσία και στην Πελοπόννησο. Σύμφωνα με τον Αγησ. Τσελάλη, οι Μελισσηνοί καταγράφονται ως μια από τις οικογένειες που ήρθαν και εγκαταστάθηκαν στην Πελοπόννησο σύμφωνα με χρυσόβουλο του 1082 του αυτοκράτορα Αλέξιου Κομνηνού (σχεδόν 200 χρόνια αργότερα από την εποχή που

τοποθετεί την κατασκευή κάστρου η απόφαση ονοματοθεσίας). Κατά τα τέλη του 12ου αιώνα και τις αρχές του 13ου αιώνα όταν η Φράγκοι κατέλαβαν την Πελοπόννησο, ο Θεόδωρος Μελισσηνός ήταν δεσπότης της Μεσσηνίας. Με την κάθοδο του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου στην Πελοπόννησο το 1427, σύμφωνα με τον Ουίλιαμ Μίλλερ, μεταβιβάστηκε σε αυτόν η διοίκηση των

μεγάλων κτήσεων της οικογένειας των Μελισσηνών και μεταξύ αυτών της περιοχής του Νησιού. Οι Μελισσηνοί της Πελοποννήσου μετά την άλωσή της από τους Τούρκους, έφυγαν για την Κρήτη και επανήλθαν αργότερα στην Πελοπόννησο. Σύμφωνα με τον Αγ. Τσελάλη, οι Μελισσηνοί μετά τα μέσα του 16ου αιώνα «σήκωσαν στην Πελοπόννησο επανάσταση με 25 χιλιάδες πεζούς και 3 χιλιάδες ιππείς. Δύο χρόνια πολέμησαν με δικές τους δαπάνες, ζητώντας μάταια τη βοήθεια από τους Φράγκους». Μετά την αποτυχία τους οι Μελισσηνοί εγκαταστάθηκαν στη Νεάπολη όπου πέθαναν και στον τάφο τους τοποθετήθηκε επιτύμβια πλάκα στην οποία αναφέρονται ως δεσπότες μεταξύ των άλλων και «Μεσσηνιακού Κόλπου εν Πελοποννήσω».

Μπορούμε επομένως να συνάγουμε το συμπέρασμα ότι υπάρχει σχέση των Μελισσηνών με το Νησί, σε καμία περίπτωση όμως δεν τεκμηριώνεται ότι εκεί είχαν κατασκευάσει πύργο και πολύ περισσότερο ότι αυτός είχε το όνομα «Μελίπυργος» ή «Μελισσόπυργος».

Ο Θεόδ. Τσερπές ισχυρίζεται ότι υπήρχε λοφώδης τοποθεσία την οποία ο λαός αποκαλούσε «Μελισσόπυργο» και στην οποία κατασκευάστηκε ο ναός της Ζωοδόχου Πηγής και το τοπωνύμιο αντικαταστάθηκε από τη «Πανηγυρίστρα». Περί τα τέλη του 19ου αιώνα όμως ο γηραιός πολιτικός Κ. Ι. Φλέσσας, ερεύνησε την ιστορία των όσων διαδραματίστηκαν στα Ορλωφικά και των όσων «μερικοί τινές ανακάλυψαν» για να αποφανθεί ότι «ημείς ερευνήσαντες δεν ηδυνήθημεν ν' ανακαλύψωμεν αν υπήρχε Μελίπυργος».

Πρόκειται για μια σημαντική μαρτυρία σε ανύποπτο χρόνο που ενισχύει την άποψη ότι έχουμε να κάνουμε με έναν ακόμη ιστορικό μύθο.

Υπάρχει όμως και ένα δεύτερο σκέλος που αφορά στο σημείο στο οποίο έγινε η φονική μάχη κατά τη διάρκεια των Ορλωφικών. Και σημασία εν προκειμένω έχει η μαρτυρία εκείνων που βρέθηκαν κοντά στα γεγονότα.

Ο γέροντας Π. Μαυρομιχάλης διηγείται στο Ρήγα Παλαμίδη ότι οι Μαυρομιχαλαίοι «έπιασαν τα καλύτερα σπίτια του Νταρειώτη». Ο Κ. Ι. Φλέσσας γράφει ότι οι Μανιάτες επολιορκήθησαν «εν τη οχυρά οικία του Χατζή Γεωργίου, του αποκαλούμενου Πληγούρη». Και ο Ρουλιέρ γράφει από αμύνθηκαν «από σπίτι σε σπίτι».

Εχουμε όμως και μια σημαντική μαρτυρία από τουρκικής πλευράς, το «Χειρόγραφο του Σουλεϊμάν Πενάχ Εφέντη του Μοραΐτη» που έχει γραφτεί το 1785, ελάχιστα χρόνια μετά τα Ορλωφικά. Σύμφωνα με αυτό «Διορίστηκαν για την ανακατάληψη της Καλαμάτας ο Χατζή Οσμαν μπέης και ο Ισμαήλ αγάς και κατά την άφιξή τους στο τσιφλίκι του Νησίου που ήταν ο τελικός τους σταθμός βρήκαν μερικούς Μανιάτες και διάφορους (άλλους) επαναστάτες να έχουν κλειστεί στους πύργους. Και επειδή ήταν έτοιμοι για μάχη, ο στρατός του ισλάμ τους επιτέθηκε στ' ανοιχτά και δίνοντας μερικούς νεκρούς και τραυματίες καθάρισε αυτοστιγμεί τους απίστους που γκρέμιζαν τους πύργους με λαγούμια».

Είναι φανερό ότι οι κοντινές προς τα γεγονότα πηγές, με όλες τις διαφοροποιήσεις τους, δεν αναφέρονται σε «Μελίπυργο». Αναφέρονται όμως σε «πύργους», «οχυρό σπίτι» και τα

«καλύτερα σπίτια» δίνοντας την εντύπωση ότι η οχύρωση των αμυνομένων έγινε σε κτίσματα που προσφέρονταν γι' αυτό. Και έχει αξία να καταγράψουμε εδώ την μαρτυρία του Αγγλου Μπέρναντ Ράντολφ, για την περίοδο 1671-1679 για τους «πύργους» της Τουρκοκρατίας: «Το μεγαλύτερο μέρος των Τούρκων ζει κοντά ή μέσα στα κάστρα, ενώ στα χτήματά τους στην ύπαιθρο (όπου μεταβαίνουν μερικές φορές) έχουν κατασκευάσει πύργοι περί τα 30 πόδια ύψος, στους οποίους οι είσοδοι βρίσκονται περί τα 10 πόδια από το έδαφος. Απέναντι -περί τα 5 πόδια από τον πύργο- είναι χτισμένο ένα τείχος με σκαλοπάτια. Από τον πύργο, από το σημείο εισόδου, πέφτει μια κινητή γέφυρα προς το τείχος κι από αυτή μπαίνουν. Οι γέφυρες αυτές σηκώνονται κάθε βράδυ για λόγους ασφαλείας εξ αιτίας των πειρατών».

Αινιγματική ιστορικά παραμένει η μάχη στο «Μελίπυργο». Ο πρώτος που έγραψε για την υπόθεση αυτή ήταν ο Γερμανός ιστορικός Μέντελσον-Βαρθόλδη το 1870. Εξιστορώντας πολύ σύντομα τα διαδραματισθέντα στα Ορλωφικά, σύμφωνα με τον Σωκρ. Κουγέα αναφέρεται σε «Mylipyrgo». Ο πρώτος που μετέφρασε στα ελληνικά το κείμενο ήταν ο Μιχαήλ Παπαρρηγόπουλος (1872) που αναφέρεται σε «Μυλίπυργο». Ενα χρόνο αργότερα ο Αγγελος Βλάχος μεταφράζει το βιβλίο και την περιοχή ως «Μελίπυργο» κατά παρετυμολογία. Ενώ συνέχισε ο Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος γράφοντας ότι «ο Μαυρομιχάλης οχυρώθη μετά 23 οπαδών εντός του Μελιπύργου». Και ο Σωκρ. Κουγέας σημειώνει: «Εκτοτε επεκράτησε κακώς μέχρι σήμερον το ανύπαρκτον αυτό ιστορικό τοπωνύμιον, το οποίον αναζητούμενον ματαίως, άλλοτε εις την Μεσσηνίαν και άλλοτε εις την Μάνην, εδημιούργησε μεγάλην σύγχυσιν».

Κατά το Σωκρ. Κουγέα, η τοποθεσία «Μυλίπυργος» αναφέρεται στους πύργους του Αλμυρού όπου σύμφωνα με τα Πρακτικά της Βουλής το 1846 έγινε μάχη μετά την υποχώρηση των Μανιατών από το Νησί κατά την οποία σκοτώθηκε ο Γιάννης Μαυρομιχάλης γιος του καπετάν Γιωργάκη και τραυματίσθηκε ο άλλος γιος του Πιέρος που διέφυγε κολυμπώντας προς τα Γιαννιτσάνικα.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ένας άλλος μελετητής της Μάνης, ο Στ. Καπετανάκης, θεωρεί μύθο τα όσα αναφέρθηκαν κατά τη συζήτηση της Βουλής το 1846. Δεν αμφισβητεί το ενδεχόμενο να έγινε μάχη στον Αλμυρό με τη συμμετοχή του Πιέρου Μαυρομιχάλη, εκτιμά όμως ότι ένα τόσο σημαντικό γεγονός όπως περιγράφηκε στη Βουλή, θα έμενε στην τοπική ιστορία και τις παραδόσεις της περιοχής, κάτι που δεν συμβαίνει.

Ομως κάπου στα όρια της Μάνης τοποθετεί ο Σουλεϊμάν Πενάχ Εφέντης τη σύλληψη του «μανιάτη καπετάνιου», καθώς γράφει το 1785 ότι «δεν έγινε επίθεση στο εσωτερικό της Μάνης. Οπως, πιέστηκαν τα γύρω της και πιάστηκε ζωντανός ένας μανιάτης καπετάνιος, ο οποίος με τη βοήθεια του σερασκέρη μεταφέρθηκε όμηρος στο Ναύπλιο και φυλακίστηκε, και ο στρατός του ισλάμ αρκέστηκε σε έναν τέτοιο πειθαναγκασμό και αναχώρησε».

Για τις συγχύσεις που υπήρχαν στην περιοχή σχετικά με τους χώρους στους οποίους αμύνθηκε ο Γιάννης Μαυρομιχάλης, είναι χαρακτηριστικά τα όσα αναφέρουν σε δύο βιβλία τα μέλη της Επιστημονικής Γαλλικής Αποστολής που βρέθηκαν το 1829 στο Νησί.

Ο Αμπελ Μπλουε γράφει ότι «στο Νησί ο γενναίος Μαυρομιχάλης περιμένοντας κρυμμένος σε ένα σπίτι (maison) μαζί με 22 άνδρες, αναχαίτισε για 3 ημέρες το 1770 τις δυνάμεις των Τούρκων, για να προστατεύσει τη διαφυγή του Ορλώφ».

Την ίδια περίοδο ο Μπορυ ντε Σαιντ Βινσεντ γράφει πως κάποιοι «ισχυρίζονται ότι είναι μέσα σε αυτό το κάστρο που ο Μαυρομιχάλης, πατέρας του σημερινού Πετρόμπεη, αμύνθηκε το 1770 για 3 ημέρες, με 22 Μανιάτες ενάντια σ' έναν τουρκικό στρατό, δίνοντας

χάρις σε αυτήν την ηρωική αντίσταση τον χρόνο στους Ορλώφ να αποτραβηχτούν με το στρατό τους στις παραθαλάσσιες περιοχές».

ΜΕΡΛΟΠΟΥΛΟΥ

Μερλόπουλος Δημήτριος

«Γενάρχης» μιας οικογένειας με μακρά πολιτική θητεία που διήρκεσε έναν αιώνα στο Νησί. Γιος του παλαιού προκρίτου της πόλης Παναγιώτη Μέρλα, σπούδασε ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο εξωτερικό. Εγκαταστάθηκε στο Νησί και εξελέγη πληρεξούσιος στην Εθνοσυνέλευση (1862-1864). Το 1868 και το 1870 εξελέγη δήμαρχος Παμίσου. Άγνωστο για ποίο λόγο, δημοτικές εκλογές έγιναν και το 1871 κατά τις οποίες εξελέγη δήμαρχος ο Ιωάννης Καρατζάς. Ο Δημήτριος Μερλόπουλος εξελέγη δήμαρχος και στις εκλογές του 1874 και του 1883. Πέθανε και κηδεύτηκε στο Νησί από την εκκλησία των Τριών Ιεραρχών το 1897.

Λαοφιλής ως γιατρός και δήμαρχος, ανήκε στη γενιά που επιχείρησε τον αστικό εκσυγχρονισμό στο Νησί και επί δημαρχοντίας του προωθήθηκε για έγκριση το πρώτο ρυμοτομικό σχέδιο της πόλης (1875). Την ίδια χρονιά με «δωρεά και δαπάνες του» όπως σημειώνεται στην προμετωπίδα της εισόδου, κατασκευάστηκε το νεκροταφείο της πόλης.

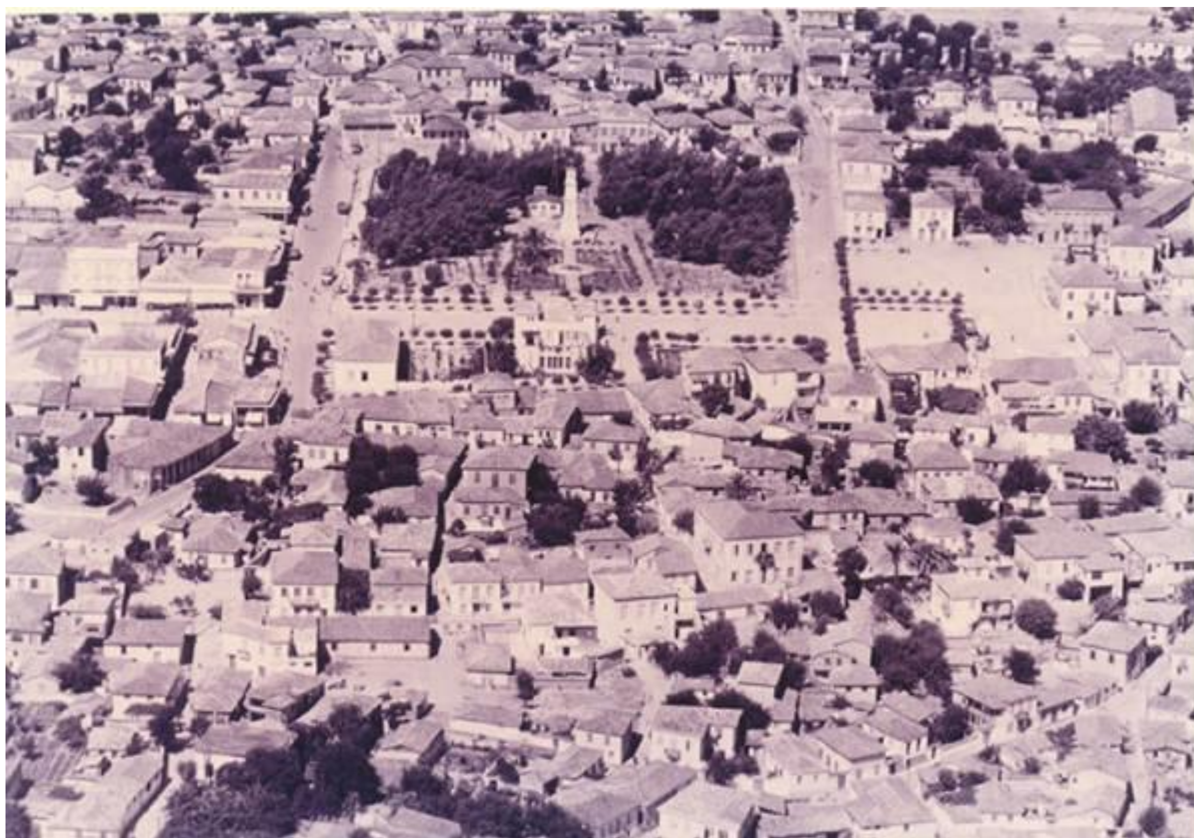
Ο γιος του Παναγιώτης Μερλόπουλος, με νομικές σπουδές στην Ελλάδα και την Ευρώπη, εξελέγη βουλευτής σε πολλές εκλογές αρχής γενομένης από το 1892. Με το κόμμα του Δ. Ράλλη στις 4 πρώτες περιόδους, προσχώρησε αμέσως στο κόμμα του Ελ. Βενιζέλου όταν εμφανίστηκε. Χρημάτισε υπουργός Δικαιοσύνης (1903), Ναυτικών (1927-1928) και Οικονομικών (1928).

Ο γιος του Δημήτριος Μερλόπουλος (γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1898)

σπούδασε και αυτός νομικά στην Αθήνα και συνέχισε σπουδάζοντας πολιτικές επιστήμες στο Παρίσι. Πολιτεύτηκε για πρώτη φορά το 1932 με το κόμμα του Γ. Καφαντάρη, αργότερα αποτέλεσε ιδρυτικό μέλος του Εθνικού Αγροτικού Κόμματος και εξελέγη βουλευτής Μεσσηνίας με την αριστερά το 1958.

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

Μεταμόρφωση του Σωτήρος Εκκλησία «του Σωτήρος» ιστορείται «έξω από το χωρίον Νησί» το 1700 κατά την απογραφή της εκκλησιαστικής περιουσίας από τους Ενετούς. Και ενδεχομένως είναι μια από τις τέσσερις «έξω από το χωρίον» που απογράφηκαν ένα χρόνο ενωρίτερα αλλά δεν καταγράφτηκαν τα ονόματά τους.

ΜΗΤΡΟΠΕΤΡΟΒΑ
ΠΕΤΡΟΒΑΣ ΜΗΤΡΟΣ

Θρυλική μορφή της Επανάστασης του 1821 με δράση που ξεκινάει από τα Ορλωφικά το 1770 και φθάνει μέχρι τη Μεσσηνιακή Επανάσταση το 1834. Η οικογένεια ήταν εγκατεστημένη τον 17ο αιώνα στην Ανδρούσα, αλλά αργότερα μεταφέρθηκε ψηλότερα στην Ανω Γαράντζα (Ανω Μέλπεια). Το χωριό ήταν ασφαλές καταφύγιο για τους διωκόμενους σε όλη τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Ο Μητροπέτροβας γεννήθηκε το 1745 και μαζί με άλλους Γαρατζαίους πήρε μέρος στα Ορλωφικά. Στις μάχες που έγιναν σκοτώθηκε στη Μπολέτα (Μάκρη) της Τρίπολης ο Γιαννίκος Πέτροβας. Στο διωγμό των κλεφτών το 1805, σκοτώθηκε στη Μαυροζούμενα ο Αγγελής Πέτροβας. Επικηρυγμένος ο Μητροπέτροβας διέφυγε στα βουνά και σύμφωνα με μια εκδοχή το 1813 πέρασε στη Ζάκυνθο.
Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία το 1819 και τον ίδιο χρόνο πήρε μέρος στη μυστική σύσκεψη των Μεσσηνίων οπλαρχηγών. Λίγες ημέρες πριν εκδηλωθεί η Επανάσταση του 1821, πήρε γράμμα από τον Κολοκοτρώνη που απευθυνόταν στους οπλαρχηγούς και τους καλούσε να συγκεντρώσουν μαχητές και οπλισμό. Διάβασε το γράμμα δημόσια, συγκέντρωσε τους άνδρες του και ξεκίνησαν για τα ορεινά της Καλαμάτας (Βελανιδιά και Μαρδάκι) όπου συγκέντρωναν τις δυνάμεις τους και άλλοι οπλαρχηγοί. Υπολογίζεται ότι η αναχώρηση έγινε μεταξύ 15 και 17 Μαρτίου. Οι δυνάμεις του Μητροπέτροβα τοποθετήθηκαν στη θέση Ψωμά στις 22 Μαρτίου και την επόμενη ημέρα κινήθηκαν και μπήκαν στην Καλαμάτα.
Πήρε μέρος σε όλες τις σημαντικές μάχες και έχει μείνει στην ιστορία η δράση του στην κρίσιμη μάχη του Βαλτετσίου, όπου απέκρουσε τις επιθέσεις του ιππικού των Τούρκων. Αφοσιωμένος στον Κολοκοτρώνη, φυλακίσθηκε μαζί του στην Υδρα κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου το 1824. Μετά την επιδρομή του Ιμπραήμ και την αποφυλάκιση των οπλαρχηγών στις 18 Μαΐου 1825, παίρνει μέρος σε όλες τις πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον του. Στη μάχη της Δραμπάλας (5-6 Ιουνίου), των Τρικόρφων (8 Ιουλίου), των Καρυών (22 Ιουλίου), του Δραγουμάνου (28 Ιουλίου) και του Ισαρι (7 Αυγούστου).

Οι δυνάμεις του Ιμπραήμ κινήθηκαν κατά του Μητροπέτροβα και κατέλαβαν την Κάτω Γαράντζα. Στη συνέχεια κινήθηκαν προς την Ανω Γαράντζα αλλά μετά από σκληρή μάχη αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν.
Παρέμεινε πιστός στον Κολοκοτρώνη και όταν αυτός φυλακίσθηκε μαζί
με τον Πλαπούτα το 1833, πρωταγωνίστησε στη Μεσσηνιακή Επανάσταση που είχε σαν στόχους μεταξύ των άλλων την αποφυλάκισή τους αλλά και την ικανοποίηση των αιτημάτων για αποκατάσταση των αγωνιστών του 1821. Απελευθέρωση της Ελλάδας από την καταπίεση, υπεράσπιση της Ορθοδοξίας, καθιέρωση Συντάγματος, βαριά φορολογία, οικονομική εξαθλίωση των αγροτών, καταχρήσεις της εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας ήταν ορισμένα από τα σημεία της διακήρυξης. Η Επανάσταση εκδηλώθηκε στις 29 Ιουλίου 1834 όταν ο Γιαννάκης Γκρίτζαλης οπλαρχηγός από το Ψάρι και γαμπρός του Μητροπέτροβα, κατέλαβε την Κυπαρισσία. Ταυτοχρόνως ο Μητροπέτροβας κήρυξε την επανάσταση στη Γαράντζα και ο Αναστάσιος Τζαμαλής στο Ασλάναγα (Αρι). Την επόμενη ημέρα έγινε σκληρή μάχη στο Ασλάναγα όπου βρίσκονταν οι δυνάμεις του Τζαμαλή και του Μητροπέτροβα. Οι κυβερνητικοί που είχαν σταλεί απωθήθηκαν και οι επαναστάτες κατέλαβαν το Νησί. Στην επανάσταση προσχώρησαν οι Κόλλιας και Μήτρος Πλαπούτας, ο Νικήτας Ζερμπίνης κατέλαβε την Ανδρίτσαινα και οι δυνάμεις του Γκρίτζαλη κατέλαβαν την Μεγαλόπολη. Ομως οι κυβερνητικοί ανασυντάχθηκαν, εξασφάλισαν την άμυνα της Τρίπολης και με την βοήθεια Βαυαρών αξιωματικών που είχαν πάρει μέρος στην καταστολή του κινήματος της Μάνης αλλά και Μανιατών που προσχώρησαν στους κυβερνητικούς, επιτέθηκαν κατά των Μητροπέτροβα και Τζαμαλή στου Ασλάναγα. Ο Τζαμαλής συνελήφθη και ο Μητροπέτροβας κατέφυγε στην Γαράντζα όπου μετά την ήττα της Επανάστασης στις αρχές Αυγούστου, παραδόθηκε στον Κανέλλο Δεληγιάννη.
Το έκτακτο Στρατοδικείο στην Κυπαρισσία το Σεπτέμβριο καταδίκασε σε θάνατο τον Γκρίτζαλη που εκτελέσθηκε μετά από δύο ώρες, λίγο πριν φθάσει η απόφαση της αμνηστείας.
Ο Μητροπέτροβας και ο Τζαμαλής καταδικάστηκαν σε θάνατο από το Στρατοδικείο Πύλου. Ο Τζαμαλής εκτελέσθηκε αμέσως, ενώ η ποινή του Μητροπέτροβα μετατράπηκε από τον Οθωνα σε ισόβια και έμεινε στις φυλακές της Πύλου μέχρι τα τέλη Μαΐου 1835. Τότε του δόθηκε αμνηστία και μια μικρή έκταση στην Ανδρούσα. Δεν εγκαταστάθηκε όμως εκεί και γύρισε στην Ανω Γαράντζα. Πέθανε σε ηλικία 93 χρονών το 1838.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ)

Ο κατά κόσμον Ιωάννης Δασκαλάκης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1906.
Μετά το τέλος των εγκυκλίων σπουδών του γράφτηκε στη Ριζάρειο Εκκλησιαστική Σχολή Αθηνών και συνέχισε τις σπουδές του στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 1930 χειροτονήθηκε διάκονος από τον πνευματικό του Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο Παπαδόπουλο. Διορίστηκε ιεροκήρυκας στη Μητρόπολη Μυτιλήνης. Το 1933 έγινε αρχιμανδρίτης και διορίστηκε ιερατικός προϊστάμενος στον Αγιο Νικόλαο Χαλανδρίου. Ενα χρόνο αργότερα διορίστηκε Ηγούμενος της Μονής Πεντέλης. Το 1938 διορίστηκε Εκκλησιαστικός Διευθυντής των δημοσυντήρητων ιδρυμάτων και νεκροταφείων της Αθήνας. Το 1941 ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός Παπανδρέου τον διόρισε Πρωτοσύγκελλο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών.
Στις 24 Φεβρουαρίου 1942 η Ιερά Σύνοδος τον εξέλεξε Μητροπολίτη Γυθείου και Οιτύλου. Στις 13 Οκτωβρίου 1945 διαδέχθηκε τον παραιτηθέντα για λόγους υγείας Μητροπολίτη Μεσσηνίας Πολύκαρπο Συνοδινό. Ιδρυσε το Ανώτερο Εκκλησιαστικό Φροντιστήριο, εξέδωσε το εκκλησιαστικό περιοδικό «Διδαχή» που κυκλοφορεί μέχρι σήμερα, όπως επίσης και το ιστορικό-λαογραφικό δελτίο «Αρχείον». Ανακαίνισε το σανατόριο «Προφήτης Ηλίας», το Παπαδοπούλειο Βρεφοκομείο και το Αλεξανδράκειο Γηροκομείο. Ιδρυσε το Σταθμό Πρώτων Βοηθειών Καλαμάτας και ανέλαβε την προεδρία του παραρτήματος του

Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού στη Μεσσηνία. Ιδρυσε παιδικές κατασκηνώσεις και ανέλαβε την προεδρία του ΠΙΚΠΑ. Ιδρυσε στους χώρους της ερειπωμένης Μονής Γαρδικίου το Ασυλο Ανιάτων «Η στέγη της Εκκλησίας», το Εκκλησιαστικό Ψυχιατρείο «Αγιοι Ανάργυροι», τη Στέγη Απόρων Προσφύγων «Ιερός Χρυσόστομος», τον Εκκλησιαστικό Παιδικό Σταθμό «Η Χριστιανική Φωλιά», το Εκκλησιαστικό Γυμνασιακό Οικοτροφείο Καλαμάτας και το Οικοτροφείο απόρων σπουδαστών της Τεχνικής Σχολής Παπαφλέσσα. Στους χώρους της Μονής Καλογραιών ίδρυσε το Εκκλησιαστικό Ορφανοτροφείο Θηλέων «Αγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη».
Διετέλεσε πρόεδρος του «Συλλόγου προς Διάδοσιν των Γραμμάτων» και συνέβαλε στην ίδρυση του Λαογραφικού Μουσείου. Εγραψε πολλές μελέτες θεολογικού κυρίως περιεχομένου όπως: «Η Καλαμάτα ενοριακόν χωρίον και είτα διάδοχος της Μητροπόλεως Μονεμβασίας», «Γρηγόριος Μπίστης, ο τελευταίος εθνομάρτυς επίσκοπος Κορώνης», «Ο επίσκοπος Μεθώνης και Νεοκάστρου Γρηγόριος Παπαθεοδώρου», «Αναδιοργάνωσις του μοναχικού βίου», «Ιωσήφ Ανδρούσης», «Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Προκόπιος ο Πελοποννήσιος», «Βίος και ακολουθία του Οσιομάρτυρος Ηλία Αρδούνη του εκ Καλαμών» και άλλα.
Στις 13 Απριλίου 1961, παρά το γεγονός ότι ήταν άρρωστος, πήγε στην Κορώνη για να συμμετάσχει στις εορταστικές εκδηλώσεις της Ζωοδόχου Πηγής της «Ευαγγελίστριας». Κατά τη διάρκεια της λιτανείας της Εικόνας έπαθε καρδιακή προσβολή, δεν θέλησε να αποχωρήσει και στη συνέχεια έπαθε και δεύτερο έμφραγμα. Πέθανε στις 16 Απριλίου και η εξόδιος ακολουθία τελέσθηκε στην Καλαμάτα δύο ημέρες αργότερα χοροστατούντος του Αρχιεπισκόπου Θεόκλητου. Ετάφη στο νεκροταφείο της Καλαμάτας. Η ονοματοθεσία στη Μεσσήνη έγινε για να τιμηθεί η συμβολή του στην ανακατασκευή του Αγίου Ιωάννη.

ΜΟΥΛΑΒΑΣΙΛΗ
ΜΟΥΛΑΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΥΛΟΣ

Γιατρός ο οποίος γεννήθηκε στο Μαυρομμάτι Παμίσου και λειτούργησε ιατρείο στη Μεσσήνη μέχρι το 1952 που πέθανε. Ενα χρόνο πριν από τον θάνατό του συνέταξε διαθήκη με την οποία άφησε κληρονόμους της περιουσίας του τη σύζυγό του Σταυρούλα το γένος Παναγιώτη Σταθακόπουλου και το Δήμο Μεσσήνης. Ειδικότερα στη σύζυγό του άφησε ελαιοπερίβολο στο Μαυρομμάτι στο οποίο υπήρχαν οικοδομή και ελαιοτριβείο και την επικαρπία της ακίνητης περιουσίας του. Στο Δήμο Μεσσήνης άφησε ανώγεια οικοδομή με καταστήματα στο ισόγειο και υπόγειο αλλά και συνεχόμενα προς βορρά και νότο ισόγεια καταστήματα. Πρόκειται για την οικοδομή στην οποία έμενε «εις την επάνω αγοράν και κατά την ενορία των Τριών Ιεραρχών». Στο οικόπεδο που είχαν κατασκευαστεί τα κτίσματα, βρίσκεται σήμερα το ΚΑΠΗ του Δήμου Μεσσήνης. Αφηνε ακόμη ένα κτήμα στη Μακαρία εκτάσεως 15 στρεμμάτων. Σκοπός της δωρεάς του ακινήτου ήταν η λειτουργία νοσοκομείου για απόρους σε αυτό και τα έσοδα από το κτήμα θα χρησιμοποιούνταν για την συντήρησή του. Εξέφραζε μάλιστα την ευχή να βοηθήσουν τόσο ο δήμος όσο και άλλοι φιλάνθρωποι προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός και το ίδρυμα να λειτουργεί οικονομικά αυτοδύναμα. Για την εκπλήρωση των σκοπών της διαθήκης προέβλεπε την δημιουργία ιδρύματος με το όνομα «Μουλαβασίλειον Κληροδότημα» το οποίο θα διοικούσε επιτροπή αποτελούμενη από τον εκάστοτε δήμαρχο ως πρόεδρο, από τους διευθυντές των υποκαταστημάτων της Εθνικής και της Αγροτικής Τράπεζας, από τον εκάστοτε γυμνασιάρχη, από ένα γιατρό που θα έμενε στη Μεσσήνη οριζόμενον από τον Ιατρικό Σύλλογο και από τον Οικονομικό Εφορο Μεσσήνης.
Το ίδρυμα δεν ενεργοποιήθηκε μέχρι το 1993. Τότε μετά από προσφυγή του δήμου άλλαξε ο σκοπός της διαθήκης καθώς είχε εκλείψει ο σκοπός για τον οποίο είχε διαθέσει την περιουσία του ο Παύλος Μουλαβασίλης, μετά την λειτουργία του Κέντρου

Υγείας, ενώ το κτήριο είχε ήδη χαρακτηρισθεί ως κατεδαφιστέο μετά τους σεισμούς του 1986. Ορίστηκε τα έσοδα του κληροδοτήματος να διατίθενται στο Πνευματικό Κέντρο και τελικά στο χώρο του ακινήτου κατασκευάστηκε το ΚΑΠΗ. Η ονοματοθεσία προς τιμήν του διαθέτη έγινε στο δρόμο ο οποίος περνούσε μπροστά από το σπίτι του και οδηγούσε στη συνέχεια προς το Μαυρομμάτι.

ΜΟΥΡΙΚΗ
ΜΟΥΡΙΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Γιατρός από το Νησί τον οποίο ο Θεόδ. Τσερπές χαρακτηρίζει «ανθρωπιστή». Πατέρας του ήταν ο Αριστομένης Μουρίκης. Πέθανε στις 26 Νοεμβρίου 1918 από την επιδημία ισπανικής γρίπης που είχε χτυπήσει την περιοχή. Από την ίδια αιτία πέθανε 4 ημέρες αργότερα η αδελφή του Μαρία, αλλά και εκατοντάδες Νησιώτες. Με διαθήκη άφησε στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου το ακίνητο στο οποίο παλαιότερα στεγαζόταν το 4ο Δημοτικό Σχολείο στη συμβολή της Αγίου Δημητρίου με την πλατεία της Κρεμάλας. Επρόκειτο για το σπίτι που έμενε και ένα εργαστήριο συνεχόμενο με αυτό. Η διαθήκη του που βρίσκεται στα ΓΑΚ Μεσσηνίας ήταν χειρόγραφη και συντάχθηκε στις 22 Νοεμβρίου όταν ο ίδιος ήταν «ασθενής και εξαπλωμένος επί της κλίνης». Μαζί με το ακίνητο άφησε στην εκκλησία και όλα όσα βρίσκονταν σε αυτό. Από την διαθήκη προκύπτει ότι διέθετε μεγάλη ακίνητη περιουσία σε διάφορα πρόσωπα, κυρίως νέες κοπέλες που δεν φαίνεται ότι ανήκαν στο στενό οικογενειακό περιβάλλον. Ξεχωριστή αναφορά έκανε για «μίαν ραπτομηχανήν πολυτελείας Σίγγερ» την οποία επίσης δώρισε, ενώ χάρισε τα ενοίκια στον άνθρωπο που χρησιμοποιούσε το εργαστήριο. Φρόντισε όμως και για τα μνημεία (του ιδίου και της αδελφής του) καθώς όριζε ότι τα έσοδα από την εκποίηση λεμονοπερίβολου στου Χότζα, από μια ποσότητα πετάλων και τυριού να διατεθούν για τον σκοπό αυτό. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην πορεία γραφής της διαθήκης αλλάζει γνώμη, ενώ δηλώνει ότι «όλα ταύτα θα είναι άκυρα καθ' ην περίπτωσιν επιζήση η αδελφή μου».

Ο Ιωάννης Μουρίκης είχε εκλεγεί κοινοτικός σύμβουλος το 1914, θέση στην οποία παρέμενε μέχρι τον θάνατό του. Το 1915 συμμετείχε μαζί με τον Ν. Ρούτση στην επιτροπή που είχε την ανώτατη εποπτεία για τον φωτισμό της πόλης.

Η ισπανική γρίπη αποτέλεσε την μεγαλύτερη πανδημία του 20ού αιώνα και άφησε πίσω της περισσότερα από 20 εκ. νεκρούς. Σύμφωνα με μια εκδοχή, ονομάστηκε ισπανική επειδή οι πρώτες αναφορές προήλθαν από τον Τύπο της Ισπανίας που δεν συμμετείχε στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και ως εκ τούτου δεν υφίστατο λογοκρισία. Το πρώτο κρούσμα καταγράφηκε στις 4 Μαρτίου 1918 στο Καμπ Φάνστον του Κάνσας. Ως τον Απρίλιο είχε φθάσει στην Ευρώπη ακολουθώντας τον δρόμο των χιλιάδων Αμερικανών στρατιωτών που πέρασαν τον Ατλαντικό για πολεμικές επιχειρήσεις. Στη συνέχεια εμφανίστηκε ύφεση μέχρι να εκδηλωθεί το δεύτερο κύμα με πρώτο κρούσμα στις 22 Αυγούστου στη Βρέστη, ένα από τα κύρια λιμάνια αποβίβασης Αμερικανών στρατιωτών. Ο ιός διέσχισε την Ευρώπη μέσα σε λίγες εβδομάδες αφήνοντας πίσω του αμέτρητους νεκρούς. Η πανδημία κόπασε ξαφνικά όπως και εμφανίστηκε, στις αρχές του 1919. Οι επιστήμονες εκτιμούν ότι ο ιός προήλθε τουλάχιστον κατά ένα μέρος από αγριόπαπια και πέρασε στους ανθρώπους μέσω των γουρουνιών.

* Με δεδομένα τα όσα προαναφέρθηκαν, δεν φαίνεται πιθανόν η ονοματοθεσία να έγινε στη μνήμη του Νικόλαου Δ. Μουρίκη από το Νησί, ο οποίος πέθανε στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Εκπαιδεύσεως, στις 4 Μαρτίου 1918, κατά την διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Πατέρας του Καθηγητή Φιλοσοφίας και ακαδημαϊκού Ευάγγελου Μουτσόπουλου, ο οποίος γεννήθηκε στη Μεσσήνη. Η ονοματοθεσία έγινε το 1986 για να τιμηθεί η προσφορά του Ευάγγελου Μουτσόπουλου στην πόλη με την κατασκευή του Φιλοσοφικού Κέντρου σε οικόπεδο που παραχωρήθηκε από το δήμο. Για το λόγο αυτό και δόθηκε το όνομα στο δρόμο που περνάει μπροστά από την είσοδο του κτηρίου.

Ο Ευάγγελος Μουτσόπουλος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1930. Σπούδασε στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Παρισιού (του οποίου έγινε κρατικός διδάκτορας) φιλοσοφία, μουσική σύνθεση και μουσικολογία. Εγινε Καθηγητής: Το 1958 στο Πανεπιστημίου Αιξ-Μασσαλίας, το 1965 στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το 1969 στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, το 1980 στο Πανεπιστήμιο της Ουάσιγκτον, το 1981 στα Πανεπιστήμια Γενεύης και Μόντρεαλ, το 1987 στο Πανεπιστήμιο Παρισιού και το 1991 στο Πανεπιστήμιο Τουλούζης. Εξελέγη πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1977 και τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών το 1984. Είναι επίτιμος διδάκτορας πολλών πανεπιστημίων και πρόεδρος πολλών φιλοσοφικών οργανισμών. Είναι μέλος των Ακαδημιών Παρισιού, Ντιζόν, Τουλούζης, Γένοβας, Νάπολης, Παλέρμου, Βραζιλίας, Μόσχας κ.ά. Μέλος του Institute for Advanced Study στο Πρίνστον των ΗΠΑ, του Εθνικού Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών Γαλλίας, της Ενώσεων Ελλήνων Μουσουργών κ.ά. Εχει τιμηθεί με παράσημα στην Ελλάδα, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Αγγλία, την Αυστρία, το Μεξικό κ.ά. Μεταξύ των βιβλίων του συγκαταλέγονται και τα εξής: «Η μουσική στο έργο του Πλάτωνος» (1959), «Νόηση και πλάνη» (1961), «Μορφή και υποκειμενικότης κατά Καντ» (1964), «Η κριτική του πλατωνισμού κατά τον Μπεργκσόν» (1966), «Φαινομενολογία των αξιών» (1967), «Η συνείδηση του χώρου» (1969), «Οι αισθητικές κατηγορίες» (1970), «Φιλοσοφικοί προβληματισμοί» (3 τόμοι 1971-1984), «Γνώση και επιστήμη» (1972), «Η πορεία του πνεύματος» (3 τόμοι 1974-1977), «Η προσωκρατική διανόηση» (1978), «Κομφορμισμός και παραμόρφωση» (1979), «Φιλοσοφία της καιρικότητας» (1984), «Η

αισθητική του Μπραμς» (2 τόμοι 1986-1988), «Το φανταστικό παρά Πλωτίνω» (1980), «Οι δομές του φανταστικού κατά Πρόκλω» (1985), «Η πραγματικότης της δημιουργίας» (1991), «Φιλόσοφοι του Αιγαίου» (1991), «Καιρός: διακύβευση και διακύβευμα» (1991), «Ποίησις (δημιουργία) και τέχνη» (3 τόμοι 1994), «Φιλοσοφία του ελληνικού πολιτισμού» (1998).

ΜΠΟΥΛΟΥΚΟΥ
ΜΠΟΥΛΟΥΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Αξιωματικός από την Καλαμάτα που σκοτώθηκε το 1941 στον ελληνοϊταλικό πόλεμο. Γεννήθηκε το 1894 και αποφοίτησε από το Γυμνάσιο της γενέτειράς του. Το 1914 κατατάχθηκε εθελοντής και πήρε μέρος στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και την Μικρασιατική Εκστρατεία. Το 1923 αποτάχθηκε για συμμετοχή στο κίνημα Γαργαλίδη, αλλά αργότερα επανήλθε στις τάξεις του στρατού. Κατά τον ελληνοϊταλικό πόλεμο, υπηρετώντας ως διοικητής τάγματος πήρε μέρος στην κατάληψη του ορεινού όγκου Τάλικ, του υψώματος 1920 της Κλεισούρας και του Μάλι Γαρονίν, όπου και σκοτώθηκε. Μετά θάνατον προήχθη σε αντισυνταγματάρχη πεζικού.

ΜΠΟΥΦΕΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΜΠΟΥΦΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ο επιχειρηματίας Κώστας Μπουφέας είχε συμβάλει οικονομικά στην ανακαίνιση του νεκροταφείου, στην ανέγερση του νέου ναού του Αγίου Γεωργίου σε αυτό, στην ανακαίνιση του ιστορικού ρολογιού της πλατείας και σε πολλές ακόμη δημοτικές δραστηριότητες. Για να τιμηθεί η προσφορά του αυτή, το 1991 δόθηκε το όνομα του πατέρα του Γεώργιου, σε δρόμο της πόλης καθώς ο ίδιος ζούσε εκείνη την εποχή.
Η οικογένεια Μπουφέα, καταγόμενη από το Νομιτσί της Μάνης, εγκαταστάθηκε τα προεπαναστατικά χρόνια στα Γιαννιτσάνικα. Ο Αθανάσιος Μπουφέας πήρε μέρος στην Επανάσταση του 1821 και μετά την επικράτησή της παραχωρήθηκε σε αυτόν, ως αρχηγό της οικογένειας, τμήμα από τα κτήματα της Σουλτάνας, στο βάλτο του Νησιού. Ενας από τους απογόνους του έγινε μεγαλοαγρότης, έμπορος και εξαγωγέας αγροτικών προϊόντων. Είχε στην ιδιοκτησία του μάλιστα 2 πλοία που μετέφερε προϊόντα από το Νησί στην Τεργέστη. Γιος του ήταν ο Γεώργιος Μπουφέας, το όνομα του οποίου δόθηκε στο δρόμο της Μεσσήνης. Ηταν μεγαλοαγρότης και ιδιοκτήτης ελαιοτριβείου. Ο γιος του Κώστας Μπουφέας, γεννήθηκε το 1926 στη Μεσσήνη και πέθανε το 1995 στην Αθήνα. Τελείωσε τη Σχολή Ευελπίδων και ακολούθησε στρατιωτική καριέρα. Αποστρατεύτηκε με δική του αίτηση το 1963 και με το βαθμό του αντισυνταγματάρχη. Ασχολήθηκε με επιχειρήσεις με κύρια δραστηριότητα τις εισαγωγές και πωλήσεις αυτοκινήτων, διαθέτοντας δύο μεγάλες εκθέσεις στην Αθήνα (Λ. Αλεξάνδρας και Κυψέλη). Δραστηριοποιήθηκε και στον τουριστικό τομέα αγοράζοντας το 1973 από τον ΕΟΤ το ξενοδοχείο "Ξενία" της Καλαμάτας (μετονομάστηκε σε "Φιλοξένια"), το οποίο πωλήθηκε το 1989 στον επιχειρηματία Στ. Παπαδόπουλο. Διέθετε παράλληλα και ξενοδοχείο στην Κινέττα.
Τα παιδιά του γνωρίζοντας την αγάπη του πατέρα τους για την γενέθλια πόλη, αγόρασαν και δώρησαν το 2008 οικόπεδο στην συμβολή των οδών Τσούση και Καρελλά προκειμένου να κατασκευαστεί κτήριο για πολιτιστικές εκδηλώσεις.
Σύμφωνα με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, στο χώρο αυτό πρόκειται να κατασκευαστεί το κτήριο που θα στεγάσει τη Φιλαρμονική με την αξιοποίηση χρημάτων από τη δωρεά Μαστρογιαννόπουλου. Σε αυτό το κτήριο θα εντοιχισθεί τιμητική επιγραφή στην οποία θα αναγράφεται ότι είναι "Δωρεά Κωνσταντίνου Γ. Μπουφέα στη γενέτειρα πόλη Μεσσήνη που πολύ αγάπησε". Προσωρινά το οικόπεδο χρησιμοποιήθηκε ως χώρος στάθμευσης οχημάτων.

ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ
ΝΑΒΑΡΙΝΟ

Ονομάσθηκε έτσι η περιοχή της Πύλου και το λιμάνι της. Η ονοματοθεσία σε δρόμο της Μεσσήνης, έγινε σε ανάμνηση της ναυμαχίας στον όρμο του Ναβαρίνου στις 20 Οκτωβρίου 1827. Ναυτικές δυνάμεις της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας μετά την απόφαση των ναυάρχων τους αποφάσισαν να εισπλεύσουν στον όρμο όπου βρισκόταν ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος προκειμένου να εφαρμόσουν τη συνθήκη του Λονδίνου (6 Ιουλίου 1827) και να επιβάλουν την ανακωχή στον Ιμπραήμ με τους Ελληνες. Μια κίνηση πίεσης που με δεδομένες τις οδηγίες, δεν θα έπρεπε να οδηγήσει στη σύγκρουση.
Στις 12.45 το μεσημέρι εκείνης της ημέρας ο συμμαχικός στόλος έπλευσε παρατεταγμένος προς την νότια μεγάλη είσοδο του λιμανιού. Την αγγλική μοίρα αποτελούσαν 3 πλοία της γραμμής εξοπλισμένα με πυροβόλα, 4 φρεγάτες, 4 μπρίκια και ένα πολεμικά εξοπλισμένο κότερο. Την γαλλική μοίρα αποτελούσαν 2 φρεγάτες, 3 πλοία της γραμμής εξοπλισμένα με πυροβόλα και 2 ημιολίες. Τέλος την ρωσική μοίρα αποτελούσαν 4 φρεγάτες και 3 πλοία της γραμμής εξοπλισμένα με πυροβόλα.
Απέναντι και σε όλο το εύρος του όρμου παρατάχθηκε ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος σε 3 γραμμές: Στην πρώτη παρατάχθηκαν 3 πλοία της γραμμής εξοπλισμένα με πυροβόλα και 17 φρεγάτες. Στη δεύτερη 50 κορβέτες και μπρίκια. Και στην τρίτη 40 μεταγωγικά εκ των οποίων τα περισσότερα ήταν εξοπλισμένα.
Οι πρώτες ενέργειες ήταν περισσότερο αναγνωριστικές, αλλά υπήρχαν θύματα από την πλευρά των Αγγλων στην προσπάθεια να απομακρύνουν πυρπολικό προκειμένου να προστατευτεί ο συμμαχικός στόλος, από τον κίνδυνο να παρασυρθεί από τους ανέμους και να πλήξει πλοία του. Η βάρκα με τους Αγγλους ναυτικούς που επιχείρησε να απομακρύνει το πυρπολικό, δέχθηκε τα πυρά από αυτό με αποτέλεσμα να σκοτωθούν αξιωματικοί και ναύτες. Λίγο αργότερα ο Γάλλος ναύαρχος κάλεσε με τον τηλεβόα την πιο κοντινή αιγυπτιακή φρεγάτα να απόσχει από τη μάχη υποσχόμενος να μην την χτυπήσει και επικαλούμενος την γαλλοαιγυπτιακή συνθήκη φιλίας. Την ίδια στιγμή δέχθηκε πυρά από άλλο αιγυπτιακό πλοίο και η ναυμαχία ξεκίνησε καθώς η διπλωματία έδωσε πλέον τη θέση της στα κανόνια.
Η ναυμαχία ήταν σκληρή και κράτησε μέχρι τις 6 το απόγευμα. Οι περιγραφές της είναι τρομακτικές. Ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος είχε ηττηθεί κατά κράτος, διασώθηκαν μόνον 14 πλοία με μεγάλες ζημιές που ξαναγύρισαν στην Αλεξάνδρεια. Οι απώλειες των τουρκοαιγυπτιακών δυνάμεων ήταν 6.000 νεκροί και 4.000 τραυματίες και των συμμαχικών δυνάμεων 174 νεκροί και 475 τραυματίες. Ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος καταστράφηκε, ενώ από την πλευρά των συμμάχων δεν χάθηκε ούτε ένα πλοίο.
Αυτό όμως δεν σήμανε και το τέλος. Ο Ιμπραήμ δεν απομακρύνθηκε, με 15.000 άνδρες είχε στρατοπεδεύσει ανατολικότερα του Νιόκαστρου και παρέμεινε στην περιοχή απειλώντας με πολεμικές επιχειρήσεις ακόμη και μετά την άφιξη του Ι. Καποδίστρια. Η Γαλλία προσφέρθηκε να αποστείλει εκστρατευτικό σώμα υπό τον Μαιζώνα, το αποδέχτηκαν η Αγγλία και η Ρωσία με αποτέλεσμα να αποβιβαστούν οι Γάλλοι σε 3 σημεία της Μεσσηνίας στις 30 και 31 Αυγούστου 1828. Μετά από συμφωνία Αγγλων και Αιγυπτίων αξιωματούχων αποφασίστηκε η αποχώρηση του Ιμπραήμ, η οποία έγινε τελικά στις 4 Οκτωβρίου του ιδίου χρόνου με τις αιγυπτιακές δυνάμεις να μετακινούνται με 56 πλοία από το λιμάνι της Πύλου.

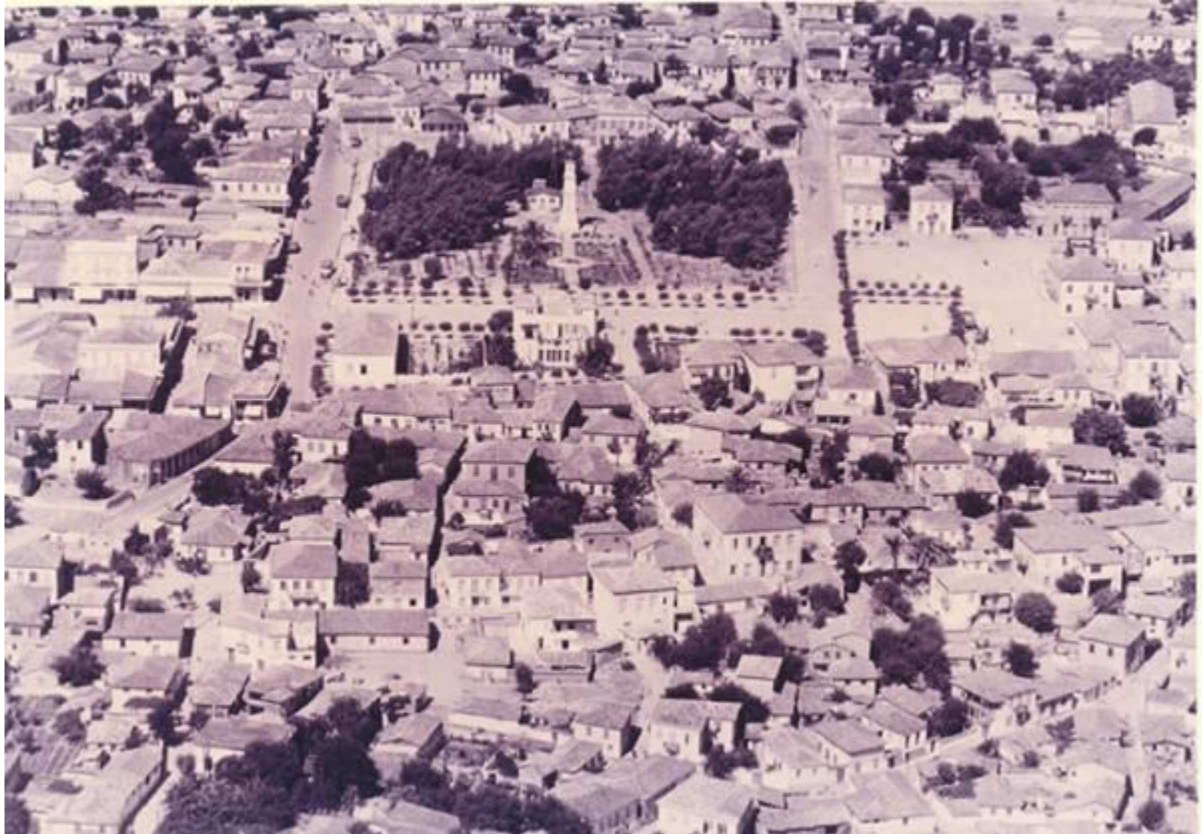
ΝΕΣΤΟΡΟΣ
ΝΕΣΤΩΡ

Ομηρικός ήρωας, βασιλιάς διάδοχος του Νηλέα στην Πύλο. Ηταν ο μοναδικός από τους 12 γιους του που διασώθηκε από την ομαδική σφαγή τους από τον Ηρακλή γιατί βρισκόταν στη Γερήνια (γι' αυτό και ο Ομηρος τον αποκαλεί Γερήνειο). Μεγάλωσε και ισχυροποίησε το κράτος της Πύλου καθώς το έκανε δεύτερο σε ναυτική δύναμη κράτος των Αχαιών μετά

τις Μυκήνες, με αποτέλεσμα στην εκστρατεία κατά της Τροίας να παρατάξει 90 πλοία. Από το γάμο του με την Ευρυδίκη, πρωτοκόρη του αδελφού του Κλυμένη ή κατά άλλη παράδοση από την Αναξίβια, κόρη του βασιλιά Κρατιέα, ο Νέστορας απέκτησε έξι γιους και μια κόρη. Τους Θρασυμίδη, Αντίλοχο, Πεισίστρατο, Στρατίονα, Περσέα και Αρητο και την Πολυκάστη. Η οποία έλουσε και έντυσε τον Τηλέμαχο, όταν επισκέφθηκε την Πύλο για να μάθει από το Νέστορα νέα για τον πατέρα του τον Οδυσσέα, και που αργότερα την παντρεύτηκε.
Ανάμεσα στους γιους του Νέστορα ξεχώρισαν σαν ιστορικές μορφές: Ο Θρασυμίδης, το θολωτό τάφο του οποίου αναφέρει ο Παυσανίας (και που θεωρείται ότι βρέθηκε από το Σπ. Μαρινάτο πάνω από το βράχο της βορινής πλευράς της Βοϊδοκοιλιάς στις ανασκαφές του 1957). Ο Πεισίστρατος που συντρόφευε τον Τηλέμαχο στο ταξίδι του για τη Σπάρτη. Και ο Αντίλοχος ο οποίος θυσιάστηκε μπαίνοντας μπροστά από τον πατέρα του, στην επίθεση του βασιλιά των Αιθιόπων Μέμνονα.
Ο Νέστορας λάμπρυνε την εποχή του με τα πολεμικά του κατορθώματα που διηγείται στην Ιλιάδα, με τα παλάτια του και ανάμεσά τους το ανακτορικό συγκρότημα στον Ανω Εγκλιανό, αλλά και το πλήθος των βασιλικών θολωτών τάφων σε Τραγάνα, Κουκουνάρα, Ρούτσι, Παπούλια, Περιστεριά, Κορυφάσιο και αλλού.
Ο Ομηρος τον περιέγραψε σαν γενναίο πολεμιστή, κυρίως όμως σαν αρχηγό με σύνεση, με θάρρος γνώμης και επιβλητικό τρόπο έκφρασης, που παρότρυνε και ενθάρρυνε, προέτρεπε και απέτρεπε, αλλά και όταν υπήρχε ανάγκη έψεγε τους συναρχηγούς και τους άνδρες του.

ΝΙΚΑΡΗ
ΝΙΚΑΡΗΣ ΦΩΤΟΣ

Αγωνιστής του 1821. Το 1824 είχε προβιβαστεί σε εκατόνταρχο και τον Ιούνιο του ιδίου χρόνου το Εκτελεστικό πρότεινε την προαγωγή του «στον αντικειμενικό στρατιωτικό βαθμό». Ενα μήνα αργότερα προήχθη «προβληθείς παρά του ευγενεστάτου παραστάτου Δημητρίου Καλαμαριώτη» σε ταξίαρχο. Στην πολιτική διαμάχη των οικογενειών Καλαμαριώτη και Δαρειώτη τάχθηκε με το μέρος των πρώτων. Μετά την απελευθέρωση αναγνωρίσθηκε ως αξιωματικός Ζ’ τάξεως (που αντιστοιχεί στο βαθμό του ανθυπολοχαγού).

ΜΗΤΡΟΠΕΤΡΟΒΑ
ΠΕΤΡΟΒΑΣ ΜΗΤΡΟΣ

Θρυλική μορφή της Επανάστασης του 1821 με δράση που ξεκινάει από τα Ορλωφικά το 1770 και φθάνει μέχρι τη Μεσσηνιακή Επανάσταση το 1834. Η οικογένεια ήταν εγκατεστημένη τον 17ο αιώνα στην Ανδρούσα, αλλά αργότερα μεταφέρθηκε ψηλότερα στην Ανω Γαράντζα (Ανω Μέλπεια). Το χωριό ήταν ασφαλές καταφύγιο για τους διωκόμενους σε όλη τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Ο Μητροπέτροβας γεννήθηκε το 1745 και μαζί με άλλους Γαρατζαίους πήρε μέρος στα Ορλωφικά. Στις μάχες που έγιναν σκοτώθηκε στη Μπολέτα (Μάκρη) της Τρίπολης ο Γιαννίκος Πέτροβας. Στο διωγμό των κλεφτών το 1805, σκοτώθηκε στη Μαυροζούμενα ο Αγγελής Πέτροβας. Επικηρυγμένος ο Μητροπέτροβας διέφυγε στα βουνά και σύμφωνα με μια εκδοχή το 1813 πέρασε στη Ζάκυνθο.
Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία το 1819 και τον ίδιο χρόνο πήρε μέρος στη μυστική σύσκεψη των Μεσσηνίων οπλαρχηγών. Λίγες ημέρες πριν εκδηλωθεί η Επανάσταση του 1821, πήρε γράμμα από τον Κολοκοτρώνη που απευθυνόταν στους οπλαρχηγούς και τους καλούσε να συγκεντρώσουν μαχητές και οπλισμό. Διάβασε το γράμμα δημόσια, συγκέντρωσε τους άνδρες του και ξεκίνησαν για τα ορεινά της Καλαμάτας (Βελανιδιά και Μαρδάκι) όπου συγκέντρωναν τις δυνάμεις τους και άλλοι οπλαρχηγοί. Υπολογίζεται ότι η αναχώρηση έγινε μεταξύ 15 και 17 Μαρτίου. Οι δυνάμεις του Μητροπέτροβα τοποθετήθηκαν στη θέση Ψωμά στις 22 Μαρτίου και την επόμενη ημέρα κινήθηκαν και μπήκαν στην Καλαμάτα.
Πήρε μέρος σε όλες τις σημαντικές μάχες και έχει μείνει στην ιστορία η δράση του στην κρίσιμη μάχη του Βαλτετσίου, όπου απέκρουσε τις επιθέσεις του ιππικού των Τούρκων. Αφοσιωμένος στον Κολοκοτρώνη, φυλακίσθηκε μαζί του στην Υδρα κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου το 1824. Μετά την επιδρομή του Ιμπραήμ και την αποφυλάκιση των οπλαρχηγών στις 18 Μαΐου 1825, παίρνει μέρος σε όλες τις πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον του. Στη μάχη της Δραμπάλας (5-6 Ιουνίου), των Τρικόρφων (8 Ιουλίου), των Καρυών (22 Ιουλίου), του Δραγουμάνου (28 Ιουλίου) και του Ισαρι (7 Αυγούστου).

Οι δυνάμεις του Ιμπραήμ κινήθηκαν κατά του Μητροπέτροβα και κατέλαβαν την Κάτω Γαράντζα. Στη συνέχεια κινήθηκαν προς την Ανω Γαράντζα αλλά μετά από σκληρή μάχη αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν.
Παρέμεινε πιστός στον Κολοκοτρώνη και όταν αυτός φυλακίσθηκε μαζί με τον Πλαπούτα το 1833, πρωταγωνίστησε στη Μεσσηνιακή Επανάσταση που είχε σαν στόχους μεταξύ των άλλων την αποφυλάκισή τους αλλά και την ικανοποίηση των αιτημάτων για αποκατάσταση των αγωνιστών του 1821. Απελευθέρωση της Ελλάδας από την καταπίεση, υπεράσπιση της Ορθοδοξίας, καθιέρωση Συντάγματος, βαριά φορολογία, οικονομική εξαθλίωση των αγροτών, καταχρήσεις της εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας ήταν ορισμένα από τα σημεία της διακήρυξης. Η Επανάσταση εκδηλώθηκε στις 29 Ιουλίου 1834 όταν ο Γιαννάκης Γκρίτζαλης οπλαρχηγός από το Ψάρι και γαμπρός του Μητροπέτροβα, κατέλαβε την Κυπαρισσία. Ταυτοχρόνως ο Μητροπέτροβας κήρυξε την επανάσταση στη Γαράντζα και ο Αναστάσιος Τζαμαλής στο Ασλάναγα (Αρι). Την επόμενη ημέρα έγινε σκληρή μάχη στο Ασλάναγα όπου βρίσκονταν οι δυνάμεις του Τζαμαλή και του Μητροπέτροβα. Οι κυβερνητικοί που είχαν σταλεί απωθήθηκαν και οι επαναστάτες κατέλαβαν το Νησί. Στην επανάσταση προσχώρησαν οι Κόλλιας και Μήτρος Πλαπούτας, ο Νικήτας Ζερμπίνης κατέλαβε την Ανδρίτσαινα και οι δυνάμεις του Γκρίτζαλη κατέλαβαν την Μεγαλόπολη. Ομως οι κυβερνητικοί ανασυντάχθηκαν, εξασφάλισαν την άμυνα της Τρίπολης και με την βοήθεια Βαυαρών αξιωματικών που είχαν πάρει μέρος στην καταστολή του κινήματος της Μάνης αλλά και Μανιατών που προσχώρησαν στους κυβερνητικούς, επιτέθηκαν κατά των Μητροπέτροβα και Τζαμαλή στου Ασλάναγα. Ο Τζαμαλής συνελήφθη και ο Μητροπέτροβας κατέφυγε στην Γαράντζα όπου μετά την ήττα της Επανάστασης στις αρχές Αυγούστου, παραδόθηκε στον Κανέλλο Δεληγιάννη.
Το έκτακτο Στρατοδικείο στην Κυπαρισσία το Σεπτέμβριο καταδίκασε σε θάνατο τον Γκρίτζαλη που εκτελέσθηκε μετά από δύο ώρες, λίγο πριν φθάσει η απόφαση της αμνηστείας.
Ο Μητροπέτροβας και ο Τζαμαλής καταδικάστηκαν σε θάνατο από το Στρατοδικείο Πύλου. Ο Τζαμαλής εκτελέσθηκε αμέσως, ενώ η ποινή του Μητροπέτροβα μετατράπηκε από τον Οθωνα σε ισόβια και έμεινε στις φυλακές της Πύλου μέχρι τα τέλη Μαΐου 1835. Τότε του δόθηκε αμνηστία και μια μικρή έκταση στην Ανδρούσα. Δεν εγκαταστάθηκε όμως εκεί και γύρισε στην Ανω Γαράντζα. Πέθανε σε ηλικία 93 χρονών το 1838.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ)

Ο κατά κόσμον Ιωάννης Δασκαλάκης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1906.
Μετά το τέλος των εγκυκλίων σπουδών του γράφτηκε στη Ριζάρειο Εκκλησιαστική Σχολή Αθηνών και συνέχισε τις σπουδές του στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 1930 χειροτονήθηκε διάκονος από τον πνευματικό του Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο Παπαδόπουλο. Διορίστηκε ιεροκήρυκας στη Μητρόπολη Μυτιλήνης. Το 1933 έγινε αρχιμανδρίτης και διορίστηκε ιερατικός προϊστάμενος στον Αγιο Νικόλαο Χαλανδρίου. Ενα χρόνο αργότερα διορίστηκε Ηγούμενος της Μονής Πεντέλης. Το 1938 διορίστηκε Εκκλησιαστικός Διευθυντής των δημοσυντήρητων ιδρυμάτων και νεκροταφείων της Αθήνας. Το 1941 ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός Παπανδρέου τον διόρισε Πρωτοσύγκελλο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών.
Στις 24 Φεβρουαρίου 1942 η Ιερά Σύνοδος τον εξέλεξε Μητροπολίτη Γυθείου και Οιτύλου. Στις 13 Οκτωβρίου 1945 διαδέχθηκε τον παραιτηθέντα για λόγους υγείας Μητροπολίτη Μεσσηνίας Πολύκαρπο Συνοδινό. Ιδρυσε το Ανώτερο Εκκλησιαστικό Φροντιστήριο, εξέδωσε το εκκλησιαστικό περιοδικό «Διδαχή» που κυκλοφορεί μέχρι σήμερα, όπως επίσης και το ιστορικό-λαογραφικό δελτίο «Αρχείον». Ανακαίνισε το σανατόριο «Προφήτης Ηλίας», το Παπαδοπούλειο Βρεφοκομείο και το Αλεξανδράκειο Γηροκομείο. Ιδρυσε το Σταθμό Πρώτων Βοηθειών Καλαμάτας και ανέλαβε την προεδρία του παραρτήματος του

Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού στη Μεσσηνία. Ιδρυσε παιδικές κατασκηνώσεις και ανέλαβε την προεδρία του ΠΙΚΠΑ. Ιδρυσε στους χώρους της ερειπωμένης Μονής Γαρδικίου το Ασυλο Ανιάτων «Η στέγη της Εκκλησίας», το Εκκλησιαστικό Ψυχιατρείο «Αγιοι Ανάργυροι», τη Στέγη Απόρων Προσφύγων «Ιερός Χρυσόστομος», τον Εκκλησιαστικό Παιδικό Σταθμό «Η Χριστιανική Φωλιά», το Εκκλησιαστικό Γυμνασιακό Οικοτροφείο Καλαμάτας και το Οικοτροφείο απόρων σπουδαστών της Τεχνικής Σχολής Παπαφλέσσα. Στους χώρους της Μονής Καλογραιών ίδρυσε το Εκκλησιαστικό Ορφανοτροφείο Θηλέων «Αγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη».
Διετέλεσε πρόεδρος του «Συλλόγου προς Διάδοσιν των Γραμμάτων» και συνέβαλε στην ίδρυση του Λαογραφικού Μουσείου. Εγραψε πολλές μελέτες θεολογικού κυρίως περιεχομένου όπως: «Η Καλαμάτα ενοριακόν χωρίον και είτα διάδοχος της Μητροπόλεως Μονεμβασίας», «Γρηγόριος Μπίστης, ο τελευταίος εθνομάρτυς επίσκοπος Κορώνης», «Ο επίσκοπος Μεθώνης και Νεοκάστρου Γρηγόριος Παπαθεοδώρου», «Αναδιοργάνωσις του μοναχικού βίου», «Ιωσήφ Ανδρούσης», «Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Προκόπιος ο Πελοποννήσιος», «Βίος και ακολουθία του Οσιομάρτυρος Ηλία Αρδούνη του εκ Καλαμών» και άλλα.
Στις 13 Απριλίου 1961, παρά το γεγονός ότι ήταν άρρωστος, πήγε στην Κορώνη για να συμμετάσχει στις εορταστικές εκδηλώσεις της Ζωοδόχου Πηγής της «Ευαγγελίστριας». Κατά τη διάρκεια της λιτανείας της Εικόνας έπαθε καρδιακή προσβολή, δεν θέλησε να αποχωρήσει και στη συνέχεια έπαθε και δεύτερο έμφραγμα. Πέθανε στις 16 Απριλίου και η εξόδιος ακολουθία τελέσθηκε στην Καλαμάτα δύο ημέρες αργότερα χοροστατούντος του Αρχιεπισκόπου Θεόκλητου. Ετάφη στο νεκροταφείο της Καλαμάτας. Η ονοματοθεσία στη Μεσσήνη έγινε για να τιμηθεί η συμβολή του στην ανακατασκευή του Αγίου Ιωάννη.

ΜΟΥΛΑΒΑΣΙΛΗ
ΜΟΥΛΑΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΥΛΟΣ

Γιατρός ο οποίος γεννήθηκε στο Μαυρομμάτι Παμίσου και λειτούργησε ιατρείο στη Μεσσήνη μέχρι το 1952 που πέθανε. Ενα χρόνο πριν από τον θάνατό του συνέταξε διαθήκη με την οποία άφησε κληρονόμους της περιουσίας του τη σύζυγό του Σταυρούλα το γένος Παναγιώτη Σταθακόπουλου και το Δήμο Μεσσήνης. Ειδικότερα στη σύζυγό του άφησε ελαιοπερίβολο στο Μαυρομμάτι στο οποίο υπήρχαν οικοδομή και ελαιοτριβείο και την επικαρπία της ακίνητης περιουσίας του. Στο Δήμο Μεσσήνης άφησε ανώγεια οικοδομή με καταστήματα στο ισόγειο και υπόγειο αλλά και συνεχόμενα προς βορρά και νότο ισόγεια καταστήματα. Πρόκειται για την οικοδομή στην οποία έμενε «εις την επάνω αγοράν και κατά την ενορία των Τριών Ιεραρχών». Στο οικόπεδο που είχαν κατασκευαστεί τα κτίσματα, βρίσκεται σήμερα το ΚΑΠΗ του Δήμου Μεσσήνης. Αφηνε ακόμη ένα κτήμα στη Μακαρία εκτάσεως 15 στρεμμάτων. Σκοπός της δωρεάς του ακινήτου ήταν η λειτουργία νοσοκομείου για απόρους σε αυτό και τα έσοδα από το κτήμα θα χρησιμοποιούνταν για την συντήρησή του. Εξέφραζε μάλιστα την ευχή να βοηθήσουν τόσο ο δήμος όσο και άλλοι φιλάνθρωποι προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός και το ίδρυμα να λειτουργεί οικονομικά αυτοδύναμα. Για την εκπλήρωση των σκοπών της διαθήκης προέβλεπε την δημιουργία ιδρύματος με το όνομα «Μουλαβασίλειον Κληροδότημα» το οποίο θα διοικούσε επιτροπή αποτελούμενη από τον εκάστοτε δήμαρχο ως πρόεδρο, από τους διευθυντές των υποκαταστημάτων της Εθνικής και της Αγροτικής Τράπεζας, από τον εκάστοτε γυμνασιάρχη, από ένα γιατρό που θα έμενε στη Μεσσήνη οριζόμενον από τον Ιατρικό Σύλλογο και από τον Οικονομικό Εφορο Μεσσήνης.
Το ίδρυμα δεν ενεργοποιήθηκε μέχρι το 1993. Τότε μετά από προσφυγή του δήμου άλλαξε ο σκοπός της διαθήκης καθώς είχε εκλείψει ο σκοπός για τον οποίο είχε διαθέσει την περιουσία του ο Παύλος Μουλαβασίλης, μετά την λειτουργία του Κέντρου

Υγείας, ενώ το κτήριο είχε ήδη χαρακτηρισθεί ως κατεδαφιστέο μετά τους σεισμούς του 1986. Ορίστηκε τα έσοδα του κληροδοτήματος να διατίθενται στο Πνευματικό Κέντρο και τελικά στο χώρο του ακινήτου κατασκευάστηκε το ΚΑΠΗ. Η ονοματοθεσία προς τιμήν του διαθέτη έγινε στο δρόμο ο οποίος περνούσε μπροστά από το σπίτι του και οδηγούσε στη συνέχεια προς το Μαυρομμάτι.

ΜΟΥΡΙΚΗ
ΜΟΥΡΙΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Γιατρός από το Νησί τον οποίο ο Θεόδ. Τσερπές χαρακτηρίζει «ανθρωπιστή». Πατέρας του ήταν ο Αριστομένης Μουρίκης. Πέθανε στις 26 Νοεμβρίου 1918 από την επιδημία ισπανικής γρίπης που είχε χτυπήσει την περιοχή. Από την ίδια αιτία πέθανε 4 ημέρες αργότερα η αδελφή του Μαρία, αλλά και εκατοντάδες Νησιώτες. Με διαθήκη άφησε στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου το ακίνητο στο οποίο παλαιότερα στεγαζόταν το 4ο Δημοτικό Σχολείο στη συμβολή της Αγίου Δημητρίου με την πλατεία της Κρεμάλας. Επρόκειτο για το σπίτι που έμενε και ένα εργαστήριο συνεχόμενο με αυτό. Η διαθήκη του που βρίσκεται στα ΓΑΚ Μεσσηνίας ήταν χειρόγραφη και συντάχθηκε στις 22 Νοεμβρίου όταν ο ίδιος ήταν «ασθενής και εξαπλωμένος επί της κλίνης». Μαζί με το ακίνητο άφησε στην εκκλησία και όλα όσα βρίσκονταν σε αυτό. Από την διαθήκη προκύπτει ότι διέθετε μεγάλη ακίνητη περιουσία σε διάφορα πρόσωπα, κυρίως νέες κοπέλες που δεν φαίνεται ότι ανήκαν στο στενό οικογενειακό περιβάλλον. Ξεχωριστή αναφορά έκανε για «μίαν ραπτομηχανήν πολυτελείας Σίγγερ» την οποία επίσης δώρισε, ενώ χάρισε τα ενοίκια στον άνθρωπο που χρησιμοποιούσε το εργαστήριο. Φρόντισε όμως και για τα μνημεία (του ιδίου και της αδελφής του) καθώς όριζε ότι τα έσοδα από την εκποίηση λεμονοπερίβολου στου Χότζα, από μια ποσότητα πετάλων και τυριού να διατεθούν για τον σκοπό αυτό. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην πορεία γραφής της διαθήκης αλλάζει γνώμη, ενώ δηλώνει ότι «όλα ταύτα θα είναι άκυρα καθ' ην περίπτωσιν επιζήση η αδελφή μου».
Ο Ιωάννης Μουρίκης είχε εκλεγεί κοινοτικός σύμβουλος το 1914, θέση στην οποία παρέμενε μέχρι τον θάνατό του. Το 1915 συμμετείχε μαζί με τον Ν. Ρούτση στην επιτροπή που είχε την ανώτατη εποπτεία για τον φωτισμό της πόλης.
Η ισπανική γρίπη αποτέλεσε την μεγαλύτερη πανδημία του 20ού αιώνα και άφησε πίσω της περισσότερα από 20 εκ. νεκρούς. Σύμφωνα με μια εκδοχή, ονομάστηκε ισπανική επειδή οι πρώτες αναφορές προήλθαν από τον Τύπο της Ισπανίας που δεν συμμετείχε στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και ως εκ τούτου δεν υφίστατο λογοκρισία. Το πρώτο κρούσμα καταγράφηκε στις 4 Μαρτίου 1918 στο Καμπ Φάνστον του Κάνσας. Ως τον Απρίλιο είχε φθάσει στην Ευρώπη ακολουθώντας τον δρόμο των χιλιάδων Αμερικανών στρατιωτών που πέρασαν τον Ατλαντικό για πολεμικές επιχειρήσεις. Στη συνέχεια εμφανίστηκε ύφεση μέχρι να εκδηλωθεί το δεύτερο κύμα με πρώτο κρούσμα στις 22 Αυγούστου στη Βρέστη, ένα από τα κύρια λιμάνια αποβίβασης Αμερικανών στρατιωτών. Ο ιός διέσχισε την Ευρώπη μέσα σε λίγες εβδομάδες αφήνοντας πίσω του αμέτρητους νεκρούς. Η πανδημία κόπασε ξαφνικά όπως και εμφανίστηκε, στις αρχές του 1919. Οι επιστήμονες εκτιμούν ότι ο ιός προήλθε τουλάχιστον κατά ένα μέρος από αγριόπαπια και πέρασε στους ανθρώπους μέσω των γουρουνιών.

* Με δεδομένα τα όσα προαναφέρθηκαν, δεν φαίνεται πιθανόν η ονοματοθεσία να έγινε στη μνήμη του Νικόλαου Δ. Μουρίκη από το Νησί, ο οποίος πέθανε στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Εκπαιδεύσεως, στις 4 Μαρτίου 1918, κατά την διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

ΝΙΚΗΤΑΡΑ
ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΗΤΑΣ

Ξεχωριστή μορφή της Επανάστασης του 1821 που κατά πως αφηγήθηκε στο Γεώργιο Τερτσέτη γεννήθηκε το 1781 «εις ένα χωριό Μεγάλη Αναστάσοβα απεδώθε από του Μυστρά προς την Καλαμάτα», δηλαδή στη σημερινή Νέδουσα.
Γονείς του ήταν ο Σταματέλος Τουρκολέκας και η Σοφία Καρούτσου, αδελφή της γυναίκας του Κολοκοτρώνη. Ο πατέρας του ήταν κλέφτης και ο Νικηταράς τον ακολούθησε στα βουνά από πολύ μικρή ηλικία. Αργότερα εντάχθηκε στο σώμα του καπετάν Ζαχαρία Μπαρμπιτσιώτη. Στο διωγμό των κλεφτών πέρασε στη Ζάκυνθο και το 1805 εντάχθηκε στα Ρωσικά τάγματα.
Αργότερα όταν οι Γάλλοι κατέλαβαν τα Επτάνησα υπηρέτησε στις δυνάμεις τους.
Τον Οκτώβριο του 1818 μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία από τον Ηλία Χρυσοσπάθη. Στη συνέχεια για μεγάλο διάστημα μαζί με τον Πλαπούτα και τον Αναγνωσταρά, γύρισε ολόκληρη την Πελοπόννησο για τη διάδοση των σκοπών της.
Με την έκρηξη της Επανάστασης μπήκε στις 23 Μαρτίου στην Καλαμάτα.
Πήρε μέρος στη μάχη που έγινε στο Βαλτέτσι στις 12 και 13 Μαΐου 1821, επικεφαλής εκατοντάδων μαχητών. Είχε αποφασιστική συμβολή στη μάχη που έγινε στα Δολιανά στις 18 Μαΐου 1821. Λόγω της καταστροφής που προκάλεσε στις δυνάμεις του Κεχαγιάμπεη απέκτησε το παρατσούκλι «Νικηταράς ο Τουρκοφάγος» και μετά τη μάχη προήχθη σε στρατηγό.
Λίγο αργότερα στάλθηκε από τον Κολοκοτρώνη να διευθύνει την πολιορκία του Ναυπλίου, όπου μετά από μια ατυχή έφοδο κινδύνευσε να συλληφθεί. Στην συνέχεια έφυγε για την Ανατολική Στερεά και πήρε μέρος στις μάχες για την ανακατάληψη της Λιβαδειάς μαζί με τον Οδυσσέα Ανδρούτσο.
Πήρε μέρος στη μάχη για την άλωση της Τριπολιτσάς και ήταν από τους λίγους οπλαρχηγούς που αντιτάχθηκαν στις λεηλασίες και αρνήθηκαν να πάρουν μέρος στη διανομή των λαφύρων. Στις αρχές Δεκεμβρίου πήρε μέρος στην έφοδο του Ναυπλίου κατά

τη διάρκεια της οποίας κινδύνευσε να συλληφθεί. Τον Απρίλιο του 1822 βρέθηκε πάλι στη Στερεά Ελλάδα μαζί με τον Οδυσσέα Ανδρούτσο για να πάρει μέρος στις μάχες της Στυλίδας και της Μαρίνας.
Οταν ο Δράμαλης οργάνωσε την εκστρατεία στην Πελοπόννησο, τον αντιμετώπισε σθεναρά στα Μεγάλα Δερβένια και τον Αγιο Σώστη στις 26 Ιουλίου 1822, ενώ δύο ημέρες αργότερα δόθηκε νέα μάχη στο Αγιονόρι (Κλεισούρα).
Οταν ξέσπασε ο εμφύλιος τάχθηκε με την πλευρά του Κολοκοτρώνη, αλλά δεν ενεπλάκη στις διαμάχες και προσπαθούσε να συμβιβάσει την κατάσταση. Οταν επικράτησαν οριστικά οι δυνάμεις της κυβέρνησης Κουντουριώτη, έφυγε στο Μεσολόγγι και πολέμησε κατά του Κιουταχή κατά τη διάρκεια της δεύτερης πολιορκίας. Μετά την εισβολή του Ιμπραήμ και την αμνηστία που δόθηκε, τέθηκε επικεφαλής στρατιωτικού σώματος και έδωσε πολλές μάχες κατά των Τουρκοαιγυπτίων. Το 1826 βρέθηκε μαζί με τον Γεώργιο Καραϊσκάκη στην Ανατολική Στερεά και συνέβαλε στη νίκη των ελληνικών
δυνάμεων στην Αράχωβα.
Αρρώστησε σοβαρά, επέστρεψε στο Ναύπλιο και στην Γ' Εθνοσυνέλευση (Μάρτιος 1827) διορίστηκε αρχηγός της φρουράς και με την ιδιότητα αυτή συμμετείχε στην εκστρατεία κατά του Κιουταχή υπό τις διαταγές του Καραϊσκάκη στη μάχη του Φαλήρου στις 24 Απριλίου 1827. Μετά την οδυνηρή ήττα επέστρεψε στην Πελοπόννησο και κατέβηκε στη Μεσσηνία για να αντιμετωπίσει τον Ιμπραήμ.
Υπήρξε στενός συνεργάτης του Κυβερνήτη Καποδίστρια όταν ανέλαβε
και στη Δ' Εθνοσυνέλευση (1829) πήρε μέρος ως πληρεξούσιος του Λεονταρίου. Οταν έφθασε ο Οθωνας βρέθηκε απομονωμένος και όταν εκδηλώθηκε η Μεσσηνιακή Επανάσταση τον Αύγουστο του 1834 φυλακίστηκε. Οι διωγμοί είχαν συνέχεια καθώς τον κατηγόρησαν ως αρχηγό της «Φιλορθόδοξης Εταιρείας» το 1839 και οδηγήθηκε ένα χρόνο αργότερα στα δικαστήρια. Αθωώθηκε αλλά παρ' όλα αυτά κρατήθηκε υπό περιορισμό στην Αίγινα. Στις 18 Σεπτεμβρίου 1841 αποφυλακίστηκε αλλά η υγεία του είχε υποστεί σοβαρή βλάβη καθώς ήταν σχεδόν τυφλός. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του έζησε
στον Πειραιά μαζί με την οικογένειά του. Στις 3 Σεπτεμβρίου 1847 διορίστηκε μέλος της Γερουσίας και από εκεί πήρε μια μικρή σύνταξη. Πέθανε σε μεγάλη φτώχεια στις 25 Σεπτεμβρίου 1849 και τάφηκε στο Α' Νεκροταφείο δίπλα στον Κολοκοτρώνη.
Απομνημονεύματα του Νικηταρά συντάχθηκαν με υπαγόρευσή του από τον Γεώργιο Τερτσέτη.

ΝΤΟΥΛΗ
ΝΤΟΥΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Παπάς στην ενορία Αγίου Ιωάννου Προδρόμου από το 1942 προερχόμενος από την ενορία Αγίου Γεωργίου Τριόδου, μέχρι το 1974 που πέθανε.
Ο πρώτος παπάς στην εκκλησία του οποίου το όνομα έχει καταγραφεί, ήταν ο Πανάγος «ιερεύς και εφημέριος» κατά το 1802. Τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια απαντάται ο Ευστάθιος «πρωτόπαπας και πρόκριτος του Νησιού» και ακολουθεί ο Ηλίας Ανδρώνης το 1831. Στη συνέχεια υπηρέτησαν: Ο Ρήγας Καρατζάς από το 1830 μέχρι το 1908 που πέθανε. Ο Γεώργιος Βιγκόπουλος από το 1908 μέχρι το 1923 που πέθανε. Ο Μαρίνος Πετρουλάκης από το 1910 προερχόμενος από την ενορία Αγίου Δημητρίου Μαυρομματίου Παμίσου, μέχρι το 1924. Ο Βασίλειος Καντιάνης από το 1912 μέχρι το 1929 που πέθανε. Ο Νικόδημος Παπαδόπουλος καλόγερος από την Κωνσταντινούπολη από το 1924 μέχρι το 1926 (πέθανε στην Αθήνα το 1943). Ο Μιχάλης Κατσουλίδης δάσκαλος, από το 1928 μέχρι το 1944 που δολοφονήθηκε. Ο Κωνσταντίνος Ντούλης στο διάστημα που προαναφέρθηκε. Ο Ηλίας Πλακουδάκης από το 1975 προερχόμενος από την ενορία Αγίου Δημητρίου Μαυρομματίου Ιθώμης μέχρι το 1979 που μετατέθηκε στον Αγιο Δημήτριο Κοκκορόγιαννη Καλαμάτας. Ο Γεώργιος Μπερδούσης από το 1980 προερχόμενος από την ενορία Αγίων Αποστόλων Νεοχωρίου Ιθώμης μέχρι το 1990. Ο Κωνσταντίνος

Μελισσουργός από το 1990 μέχρι σήμερα.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ομότιμος Καθηγητής Φυματιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1886 και σπούδασε Ιατρική στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Ζυρίχης και Λωζάνης. Ειδικεύτηκε στην φυματίωση και απέκτησε ιδιαίτερη φήμη για τις έρευνες και πραγματείες επί της νόσου, ως ειδικός φυματιολόγος. Από το 1912 εργάστηκε ως γιατρός φυματιολόγος στην Αθήνα. Το 1938 έγινε διευθυντής της κλινικής του Νοσοκομείου-Σανατορίου «Σωτηρία». Το 1945 εξελέγη έκτακτος και το 1950 τακτικός καθηγητής Φυματιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Αποχώρησε από την υπηρεσία το 1956 λόγω ορίου ηλικίας και ανακηρύχθηκε ομότιμος καθηγητής. Πολιτεύτηκε στις εκλογές του 1915 ως υποψήφιος του συνδυασμού Δημητρακόπουλου στη Μεσσηνία. Μετείχε ως αντιπρόσωπος της Ελλάδας στο Α' Διεθνές Συνέδριο κατά της Φυματίωσης στη Ρώμη το 1950. Διετέλεσε πρόεδρος της Ιατρικής Εταιρείας Αθηνών, του Νοσηλευτικού Ιδρύματος Εργατών Θαλάσσης και της Εφορείας των Νοσοκομείων «Αρεταίειον» και «Αιγινήτειον». Τιμήθηκε με το παράσημο Ταξιάρχη Φοίνικος.
Μεταξύ των εργασιών του σπουδαιότερες είναι οι εξής: «Η φθισιογένεσις» (1916). «Παρατηρήσεις και έρευνα επί αποτιτανωθείσης φυματιώδους εστίας» (1917). «Η καθίζησις των ερυθρών αιμοσφαιρίων εν τη φυματιώσει των πνευμόνων» (1926). «Ο τεχνητός πνευμονοθώραξ εν τη θεραπεία της φυματιώσεως» (1912). «Αι κατά την εφαρμογήν του τεχνητού πνευμονοθώρακος άμεσοι νευρικαί επιπλοκαί, εμβολή, εκλαμψία του υπεζωκότος» (σε συνεργασία με τον Β. Παπανικολάου 1927). «Το μεσοπνευμόνιον κατά τον αυτόματον και τεχνητόν πνευμονοθώρακα» (1925). «Το φαινόμενον της εκλεκτικής συμπτύξεως των νοσουσών μοιρών του πνεύμονος εν των τεχνητώ πνευμονοθώρακι» (με τον Β. Παπανικολάου 1926). «Η φρενικοεξαίρεσις
εν τη φυματιώσει των πνευμόνων» (1928). «Η θεραπευτική επίδρασις της φρενικοεξαιρέσεως επί της εν τω άνω λοβώ των πνευμόνων φυματιώδους επεξεργασίας» (1930). «Γρίπη και φυματίωσις» (1921). «Δάγγειος νόσησις και φυματίωσις» (1928). «Η καφουρά εν τη φυματιώσει» (1913). «Η διά σανοχρυσίνης χημικοθεραπευτική της φυματιώσεως των πνευμόνων» (1926) κ.ά. Παράλληλα δημοσίευσε σειρά εργασιών που αφορούσαν την κοινωνικοϋγιεινή πλευρά της φυματίωσης όπως: «Περί αποστολής των σανατορίων εν τε τη θεραπευτική και αντιφυματική δράσει εν Ελλάδι» (1916). «Κοινωνική υγιεινή - κοινωνική πρόνοια - κρατική μέριμνα» (1922). «Η ελευθέρα νοσηλεία των φυματικών» (1927). «Η ενδεικνυομένη κρατική μέριμνα διά τον κατά της φυματιώσεως αγώνα» (1929) κ.ά. Πολλές από τις εργασίες του δημοσιεύτηκαν σε γαλλικά, γερμανικά και σουηδικά περιοδικά. Μεταξύ των άλλων διετέλεσε και συνεργάτης της «Μεγάλης Ελληνικής Εγκυκλοπαίδειας».

ΠΑΜΙΣΟΥ
ΠΑΜΙΣΟΣ

Ποτάμι που είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την ιστορία του Νησιού.
Εχει τις πηγές του στη δυτική πλευρά του Ταϋγέτου, στον Αγιο Φλώρο και μήκος 22 χιλιομέτρων. Αναφέρεται τόσο από τον Παυσανία, όσο και από τον Στράβωνα.
Η ονομασία του ανήκει στο προελληνικό γλωσσικό υπόστρωμα και έχει
προκαλέσει πολλές ερμηνευτικές συζητήσεις. Οφείλεται είτε στην κάθοδο των Πελασγών στη Μεσσηνία περίπου το 3.000 π.Χ. από τη Θεσσαλία όπου υπάρχει ποταμός Πάμισος, είτε από τη σταδιακή επαφή των ελληνικών φύλων με τους προέλληνες. Πρέπει να σημειωθεί ότι ποταμός Πάμισος υπάρχει και στην περιοχή της Μάνης.
Ο Παυσανίας αναφέρει τη λατρεία του ποτάμιου θεού Παμίσου ως μια από τις προδωρικές λατρείες του τόπου που παραμελήθηκαν μετά την κάθοδο των Δωριέων αλλά αργότερα επαναφέρθηκαν. Οργανωτής της λατρείας του Παμίσου ήταν ο Συβότας που όρισε ετήσια

γιορτή με θυσία για τον θεό Πάμισο από τον εκάστοτε βασιλιά. Η γιορτή φαίνεται ότι γινόταν στις πηγές του ποταμού. Εκεί τα μικρά παιδιά έβρισκαν γιατριά. Ο Πάμισος λατρευόταν ως θεός θεραπευτής και πιθανολογείται ότι μια από τις πηγές του ποταμού είχε κατά την αρχαιότητα θερμό νερό.
Στην περιοχή που σήμερα έχει την ονομασία «Μάτια», το 1933 ο Σουηδός Νατάλ Βαλμίν έφερε στο φως ερείπια αρχαίου ναού δωρικού ρυθμού και μαρμάρινη στήλη που φέρει την επιγραφή «Ασκλαπιόδωρος Παμίσω» και έχει παράσταση του θεού με τη μορφή ταύρου. Βρέθηκε και βάθρο αναθήματος από τους ρωμαϊκούς χρόνους με την επιγραφή «Δέξιπος ευχήν επηκόω Παμίσω». Στα ευρήματα περιλαμβάνονται ακόμη πέντε κούροι, ορειχάλκινα αγάλματα που παριστάνουν μικρά παιδιά με παραμορφωμένα μέλη, ειδώλια που απεικονίζουν θεούς, ήρωες, ανθρώπους και ζώα (κυρίως ταύρους και κατσίκια). Επίσης βρέθηκε ένα πλήθος μικροσκοπικών πήλινων αγγείων. Η χρονολόγηση των ευρημάτων τα τοποθετεί ανάμεσα στο 500 π.Χ. και το 300 μ.Χ. Πράγμα που σημαίνει ότι η λατρεία του θεού Παμίσου διήρκεσε τουλάχιστον 8 αιώνες. Η απλότητα των αναθημάτων δείχνει ότι επρόκειτο για λατρεία προσιτή στους φτωχούς.
Ο ποταμός Πάμισος ήταν πηγή ζωής από την αρχαιότητα για ολόκληρη την περιοχή που διασχίζει. Στο πέρασμα των αιώνων γίνονταν συνεχείς διευθετήσεις γύρω από αυτόν έτσι ώστε να απελευθερωθούν και ταυτοχρόνως να αρδευθούν εδάφη. Σχημάτιζε ένα τεράστιο δέλτα στις εκβολές του και σύμφωνα με τον Παυσανία ήταν πλωτός κατά 10 στάδια (1.800 μέτρα). Πρέπει να σημειωθεί ότι ο ποταμός Αρις ήταν ενωμένος παλαιότερα με τον Πάμισο στο ύψος του ομώνυμου χωριού, αλλά με το σχέδιο του 1886 έγινε αργότερα εκτροπή της κοίτης σε συνδυασμό με άλλα εγγειοβελτιωτικά και αντιπλημμυρικά έργα.
Ο Πάμισος περιγράφεται από ένα πλήθος περιηγητών και αναφέρεται κατά καιρούς με διαφορετικά ονόματα: Πίρνατσα (και παρεμφερώς), Στόμιο, Ρούντα, Πάνισος και Πέρκιζα (στη χάρτα του Ρήγα Φεραίου).

ΠΑΠΑΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Παπάς στην ενορία του Αγίου Δημητρίου από το 1888 μέχρι το 1933 όταν και πέθανε. Για το λόγο αυτό και ο δρόμος βρίσκεται στην περιοχή κοντά στην εκκλησία. Πρώτος παπάς στην ενορία ήταν ο Ανδρέας Μαυροειδής από το 1821 μέχρι το 1865 που πέθανε και ακολούθησαν: Ο Κωνσταντίνος Πατρίκης από το 1855 μέχρι το 1887 που πέθανε. Ο Δημήτριος Μαυροειδής από το 1865 μέχρι το 1925 που πέθανε. Ο Αναστάσιος Βλαχάκης από το 1870 μέχρι το 1900. Ο Γεώργιος Ζαφειρόπουλος στο διάστημα που προαναφέρθηκε. Ο Κωνσταντίνος Ρούτσης από το 1900 μέχρι το 1933. Ο Βασίλειος Μαυροειδής οικονόμος, από το 1934 προερχόμενος από την ενορία Δρακονερίου, μέχρι το 1976 που συνταξιοδοτήθηκε. Ο Ανδρέας Καραγιώργης από το 1977 προερχόμενος από την ενορία Αγίου Γεωργίου Τσουκαλεΐκων μέχρι σήμερα.

ΠΑΠΑΚΟΡΟΒΕΣΗ

ΚΟΡΟΒΕΣΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Παπάς στην ενορία των Τριών Ιεραρχών από το 1878 έως το 1910. Ηταν αρκετά πλούσιος και όπως φαίνεται με έντονη κοσμική δράση. Σύμφωνα με τον Θεοδ. Τσερπέ «συνέβαλε χρηματικά αγοράζοντας όργανα και στολές για τη δημιουργία μιας μεγάλης μπάντας 30 περίπου πνευστών οργάνων, ίδρυσε μαζί με το δήμο την αξιόλογη "Φιλαρμονική Εταιρία Μεσσήνης" που δημιούργησε ντόπιους μουσικούς και έφερνε πάντα διευθυντή ορχήστρας Ιταλό ή Κερκυραίο. Εχτισε τότε ακόμη δι' εξόδων του ο Παπακοροβέσης την θαυμάσια εξέδρα δίπλα στα δημοτικά μαγαζιά, ένα μεγάλο πέτρινο ανάβαθρο οβάλ σχήματος, με ωραία αναλόγια γύρω γύρω για να παιανίζει η φιλαρμονική μπάντα. Δι' εξόδων του έγινε και το άγαλμα του Επισκόπου Ιωσήφ Ανδρούσης, δίπλα στην εξέδρα».

Κατά τον Ιωαν. Βορβίλα, ο Παπακοροβέσης φρόντισε για την ανοικοδόμηση της εκκλησίας στο μετόχι της Ζωοδόχου Πηγής στην Πανηγυρίστρα το 1900, με έρανο που έγινε για να συγκεντρωθεί το απαιτούμενο ποσό.

Τον συναντάμε ως οικονόμο και πρόεδρο της Αδελφότητας Μεσσηνίων, στις 29 Απριλίου 1912 να διοργανώνει την «μεγαλοπρεπή πανήγυρη» κατά τη γιορτή της Ανάληψης, στο δασάκι γύρω από την νεόδμητη τότε εκκλησία Αγίου Νικολάου του Νέου στην παραλία.

Πρώτος παπάς στην ενορία των Τριών Ιεραρχών (Αγίων Αποστόλων στην πρώτη περίοδο) ήταν ο Πέτρος Μενουδάκης από το 1831 μέχρι το 1836 και ακολούθησαν: Ο Γεώργιος

Μαρκόπουλος από το 1836 μέχρι το 1848. Ο Αναστάσιος Καρατζάς προερχόμενος από το Αβραμιού από το 1848 μέχρι το 1878. Ο Διονύσιος Κοροβέσης στο διάστημα που προαναφέρθηκε. Ο Ιωάννης Μπούτος δάσκαλος από το 1911 μέχρι το 1945 όταν και πέθανε. Ο Χρήστος Γκότσης προερχόμενος από την ενορία του Αγίου Δημητρίου Καλλιρρόης, από το 1945 μέχρι το 1988 (πέθανε το 1998). Ο Παναγιώτης Μάντης από το 1988 μέχρι σήμερα.

ΠΑΠΑΡΟΥΤΣΗ

ΡΟΥΤΣΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Παπάς στην ενορία του Αγίου Δημητρίου από το 1900 μέχρι το 1933 όταν και πέθανε. Για το λόγο αυτό και ο δρόμος που βρίσκεται στην περιοχή κοντά στην εκκλησία. Πρώτος παπάς στην εκκλησία ήταν ο Ανδρέας Μαυροειδής από το 1821 μέχρι το 1865 που πέθανε και ακολούθησαν: Ο Κωνσταντίνος Πατρικής από το 1855 μέχρι το 1887 που πέθανε. Ο Δημήτριος Μαυροειδής από το 1865 μέχρι το 1925 που πέθανε. Ο Αναστάσιος Βλαχάκης από το 1870 μέχρι το 1900. Ο Γεώργιος Ζαφειρόπουλος από το 1888 μέχρι το 1933 που πέθανε. Ο Κωνσταντίνος Ρούτσης στο διάστημα που προαναφέρθηκε. Ο Βασίλειος Μαυροειδής οικονόμος, από το 1934 προερχόμενος από την ενορία Δρακονερίου, μέχρι το 1976 που συνταξιοδοτήθηκε. Ο Ανδρέας Καραγιώργης από το 1977 προερχόμενος από την ενορία Αγίου Γεωργίου Τσουκαλέικων, μέχρι σήμερα.

ΠΑΠΑΤΣΩΝΗ

ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Αγωνιστής του 1821 από την Εύα, γιος ενός από τους σημαντικότερους προύχοντες της Μεσσηνίας, του Αναγνώστη Παπατσώνη. Γεννήθηκε το 1798 και μαθήτευσε στη Σχολή Δημητσάνας. Εμεινε ορφανός το 1811 και λίγο αργότερα διορίστηκε προεστός της επαρχίας Εμπλακίων μαζί με τον Αναγνώστη Κωστόπουλο και τον Βέργη Αναστασόπουλο. Το 1816 διορίστηκε μόνος πρωτογέροντας στην επαρχία αυτή.

Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία μαζί με τον αδελφό του Παναγιώτη το 1818, από τον Χριστόφορο Περραιβό που εργαζόταν δραστήρια για την επιτυχία των σκοπών της Εταιρείας στη Μάνη και τη Μεσσηνία. Ως Φιλικός συνεργάστηκε με άλλους Πελοποννήσιους προκρίτους και ιδιαιτέρως με τους συγγενείς του Δεληγιανναίους. Οταν προσκλήθηκαν οι πρόκριτοι στην Τρίπολη τις παραμονές της Επανάστασης, δεν παρουσιάστηκε καθώς ειδοποιήθηκε για τους κινδύνους από άλλους.

Από την εκδήλωση της Επανάστασης τέθηκε επικεφαλής εκστρατευτικού σώματος και πήρε μέρος σε όλες τις αξιόλογες μάχες που έγιναν στην Πελοπόννησο. Στις 23 Μαρτίου έφθασε στην Καλαμάτα με το σώμα του που αποτελούσαν περισσότεροι από 1.000 Μεσσήνιοι και ενώθηκε με τους άλλους οπλαρχηγούς. Οταν οι επαναστατημένοι ξεκίνησαν για την κατάληψη των Μεσσηνιακών φρουρίων, κινήθηκε προς την Ανδρούσα για να συλλάβει τους Τούρκους που έμεναν εκεί, αλλά αυτοί ειδοποιήθηκαν και έφυγαν για την Κορώνη. Πολέμησε στη συνέχεια στο Διάσελο της Αλωνίσταινας, στο Βαλτέτσι και πήρε μέρος στην

πολιορκία της Τριπολιτσάς. Μπήκε από τους πρώτους με το σώμα του στην πόλη, από την λεγόμενη πύλη του Ναυπλίου.

Εξελέγη ως αντιπρόσωπος της Επαρχίας Εμπλακίων στην Πελοποννησιακή Γερουσία και στη συνέχεια πήρε μέρος στην πολιορκία της Μεθώνης, όπου κλήθηκε να στρατολογήσει άνδρες από την επαρχία του και να πάρει μέρος στην εκστρατεία στη Δυτική Ελλάδα. Εμφανίστηκε όμως και πάλι ο Δράμαλης και κλήθηκε να σπεύσει στην Κόρινθο. Με νέα διαταγή στάλθηκε να πολιορκήσει την Πάτρα, αλλά ο ίδιος χώρισε το στρατιωτικό σώμα στα δύο και έστειλε το ένα τμήμα στην Κόρινθο υπό τις διαταγές του αδελφού του Γιάννη και στο άλλο που πολιόρκησε την Πάτρα τέθηκε επικεφαλής ο ίδιος.

Με απόφαση του Εκτελεστικού προήχθη στο βαθμό του στρατηγού στις 23 Μαρτίου 1823 και στάλθηκε στην Κόρινθο όπου και ανέλαβε τη διοίκηση του στρατιωτικού σώματος. Μετά την εισβολή του Δράμαλη το σώμα του Δ. Παπατσώνη πήρε θέση στο Κεφαλάρι του Αργους και στις 19 Ιουλίου έγινε σφοδρή μάχη στα αμπέλια του Αργους κατά την οποία κινδύνευσε ο ίδιος. Ακολούθησε η καταστροφή του Δράμαλη αλλά και ο εμφύλιος. Ο ίδιος ακολουθώντας τους περισσότερους προκρίτους της Πελοποννήσου τάχθηκε το χειμώνα του 1824 κατά του Εκτελεστικού και του Γ. Κουντουριώτη και πήρε ενεργά μέρος στον εμφύλιο κατά της κυβέρνησης. Μετά την ήττα φυλακίστηκε στις αρχές του Ιανουαρίου 1825 στη Μονή Προφήτη Ηλία στην Υδρα μαζί με τον αδελφό του Παναγιώτη Παπατσώνη και άλλους οπλαρχηγούς. Την ηγεσία του στρατιωτικού του σώματος ανέλαβε ο τρίτος αδελφός Γιάννης Παπατσώνης.

Μετά την απόβαση του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο η Κεντρική Διοίκηση αναγκάσθηκε να αποφυλακίσει τους κρατούμενους στην Υδρα, περί τα μέσα Μαΐου. Ο Δ. Παπατσώνης αναλαμβάνοντας και πάλι την αρχηγία του στρατιωτικού σώματος, αντιστάθηκε στις δυνάμεις του Ιμπραήμ και πήρε μέρος στη μάχη της Δραμπάλας κοντά στον Ακοβο και στη συνέχεια στη μάχη των Τρικόρφων. Στη διάρκεια της τραυματίσθηκε και στην οπισθοχώρηση των ελληνικών δυνάμεων τον πρόλαβαν οι Τούρκοι και τον σκότωσαν στις 17 Ιουνίου 1825.

Υμνήθηκε από τη λαϊκή μούσα και από λόγιους, ενώ μετά την Επανάσταση αναγνωρίσθηκε ως αξιωματικός Α' Τάξεως (αντιστοιχεί στο βαθμό του στρατηγού).

ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ

ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Πρωταγωνιστική μορφή της Επανάστασης του 1821. Γεννήθηκε στο χωριό Πολιανή το 1788 και φοίτησε στη Σχολή Δημητσάνας. Μετά το τέλος των σπουδών του, πιθανώς το 1816, έγινε καλόγερος στη Μονή Βελανιδιάς στην Καλαμάτα. Εκεί ήρθε σε ρήξη με την ιεραρχία και αναγκάστηκε να φύγει για να εγκατασταθεί στη Μονή Ρεκίτσας, μεταξύ Λεονταρίου και Μυστρά. Λόγω κτηματικών διαφορών συγκρούστηκε με έναν ισχυρό Τούρκο της περιοχής και αναγκάστηκε να εκπατρισθεί.

Στη νέα του προσωρινή πατρίδα, την Κωνσταντινούπολη, φιλοξενήθηκε από τους εκεί συμπατριώτες του και αργότερα χειροτονήθηκε αρχιμανδρίτης. Στις 21 Ιουνίου 1818 μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία από τον Κ. Σκουφά και ανέλαβε τη σημαντική αποστολή της κατήχησης των κατοίκων των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών. Στην επιστροφή του στην Ελλάδα, μετά το πέρας της πρώτης του αποστολής, συνελήφθη από τους Τούρκους και φυγαδεύτηκε με τη βοήθεια του πατριάρχη Γρηγορίου. Οταν πλέον επέστρεψε στην

Πελοπόννησο ξεκίνησε μια σειρά ομιλίες για την απελευθέρωση των Ελλήνων από τον ζυγό των Τούρκων.

Ο ηγετικός του χαρακτήρας και οι πρωτοβουλίες του αυτές ανησύχησαν πολλούς προύχοντες, οι οποίοι δεν ήθελαν να διαταραχθεί η τάξη και οι Τούρκοι να προβούν σε αντίποινα. Πολλοί ήταν εκείνοι οι οποίοι σκέφθηκαν να τον συλλάβουν και να τον παραδώσουν στα χέρια του εχθρού. Ο Παπαφλέσσας όμως διαισθάνθηκε τον κίνδυνο και φρόντισε να περιορίσει τη δράση του στους απλούς χωρικούς.

Τον Ιανουάριο του 1821 στη Βοστίτσα, στο Αίγιο, ο Παπαφλέσσας κάλεσε συνέλευση, όπου μίλησε περί ελευθερίας και δικαιωμάτων, περί πνεύματος και ελληνικότητας και υποστήριξε την Επανάσταση. Μια επανάσταση την οποία αποδοκίμασαν πολλοί από τους συμμετέχοντες υποστηρίζοντας ότι το έδαφος δεν ήταν έτοιμο ακόμη. Ο Παπαφλέσσας τότε σήκωσε επιδεικτικά την επιστολή που είχε στείλει ο Υψηλάντης τονίζοντας την αναγκαιότητα της άμεσης έναρξης του αγώνα. Χωρίς όμως ανταπόκριση. Οργισμένος αναχώρησε για τη Μάνη, όπου συνάντησε τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη και τον Χριστόφορο Περραιβό.

Μετά την κήρυξη της Επανάστασης ο Παπαφλέσσας πρωταγωνίστησε σε όλες τις πολεμικές επιχειρήσεις αλλά και σε πολιτικές δραστηριότητες. Στις περιοδείες του στην Αρκαδία, στη Γορτυνία, στην Ολυμπία, στην Αργολίδα και στην Κορινθία κινήθηκε με σκοπό να στρατολογήσει τους εκεί πληθυσμούς. Στην Αργολίδα, κατά την προσπάθειά του να εμποδίσει την προέλαση του Κεχαγιά Μπέη, εγκαταλείφθηκε από τους άοπλους και άπειρους χωρικούς που τον συνόδευαν και αναγκάστηκε να υποχωρήσει στο κάστρο του Αργους, όπου και αντιμετώπισε τους Τούρκους. Στον επόμενο του προορισμό, στην Καρύταινα, ο τουρκικός στρατός ερχόμενος από την Τρίπολη ανάγκασε τον ίδιο και τον Κολοκοτρώνη να καταφύγουν στη Μεσσηνία, ενώ τον Ιούλιο του 1821 στα Μεγάλα Δερβένια της Μεγαρίδας μαζί με άλλους οπλαρχηγούς κατόρθωσε να παρεμποδίσει την είσοδο του τουρκικού στρατού του Ομέρ Βρυώνη στην Πελοπόννησο.

Τον Δεκέμβριο του 1821 έγινε μέλος της Πελοποννησιακής Γερουσίας και έλαβε μέρος στην Α' Γενική Συνέλευση της Επιδαύρου, στη Β' Εθνική Συνέλευση του Αστρους και την 1η Ιουλίου 1823 ανέλαβε το υπουργείο Εσωτερικών. Στον εμφύλιο πόλεμο βρέθηκε αντίπαλος του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, παρ' ότι στο παρελθόν είχε πολεμήσει μαζί του. Στο πλευρό της κυβέρνησης Γ. Κουντουριώτη κυνήγησε τους Κολοκοτρωναίους. Παρ' όλα αυτά, όταν ο Ιμπραήμ απείλησε σοβαρά την έκβαση της Επανάστασης, ο ίδιος ο Παπαφλέσσας πρότεινε την αποφυλάκιση του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και άλλων αντικυβερνητικών. Η απελευθέρωσή τους όμως δεν έγινε εγκαίρως. Ο Παπαφλέσσας έσπευσε στο Μανιάκι, το οποίο μετά την πτώση του Νιόκαστρου (11 Μαΐου 1825) αποτελούσε στόχο των Αιγυπτίων. Κυκλωμένος από χιλιάδες ιππείς και πεζούς απέρριψε την πρόταση άλλων οπλαρχηγών να μετακινηθεί σε πιο ασφαλή θέση. Στην οκτάωρη αυτή μάχη ο Παπαφλέσσας έπεσε νεκρός μαζί με τους περισσότερους άνδρες του.

ΠΑΤΑΤΖΗ

ΠΑΤΑΤΖΗΣ ΣΩΤΗΡΗΣ

Γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1914 όπου και τελείωσε το τότε Γυμνάσιο.

Φοίτησε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, υποχρεώθηκε όμως να διακόψει τις σπουδές του λόγω έλλειψης οικονομικών πόρων και κατατάχθηκε στη Χωροφυλακή. Από τη Νάουσα όπου υπηρετούσε ως ενωμοτάρχης στην γερμανική κατοχή, πέρασε στις γραμμές του ΕΛΑΣ.

Πεζογράφος, θεατρικός συγγραφέας, μεταφραστής και δημοσιογράφος πρωτοεμφανίστηκε στα γράμματα του τόπου με το διήγημα «Ιχ Τέσσερα» που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Ελεύθερα Γράμματα» το 1945. Ενα χρόνο αργότερα εκδόθηκε η συλλογή διηγημάτων «Ματωμένα χρόνια» για την οποία τιμήθηκε με το βραβείο Εθνικής Αντίστασης. Το 1948 εκδόθηκε το μυθιστόρημά του «Μεθυσμένη Πολιτεία» που τον καθιέρωσε ως συγγραφέα. Ακολούθησε η συλλογή διηγημάτων «Νεράιδα του Βυθού» το 1951 και το ομώνυμο διήγημα πήρε το δεύτερο βραβείο -ανάμεσα σε 100.000 άλλα- στον παγκόσμιο διαγωνισμό διηγήματος που οργάνωσε το δημοσιογραφικό συγκρότημα «New York Herald Tribune».

Βαθύς γνώστης της γαλλικής γλώσσας, μετέφρασε έργα κορυφαίων συγγραφέων όπως των Θερβάντες, Ντοστογιέφσκι, Στάινμπεκ, Αντρέ Μωρουά, Στέφαν Τσβάιχ, Κρόνιν και Μπροντέ.

Μετά τον εμφύλιο εργάσθηκε ως δημοσιογράφος και το 1961 εξέδωσε το δοκίμιο «Ι. Σοφιανόπουλος, ένας επαναστάτης χωρίς επανάσταση». Στη συνέχεια εργάσθηκε στο

περιοδικό «Ο Ταχυδρόμος» και το 1965 πήρε το πρώτο κρατικό βραβείο διηγήματος με τη συλλογή «Χαμένος παράδεισος».

Ως θεατρικός συγγραφέας πρωτοεμφανίστηκε με το έργο «Η κληρονομιά της Αγγέλικας» και το 1949 με το ρεαλιστικό δράμα «Επιστροφή από το Μπούχεβαλντ». Ακολούθησαν «Ο καλός στρατιώτης Σβέικ» και «Ο Δον Καμίλο» που πρωτοπαρουσιάστηκαν από τον Μίμη Φωτόπουλο στη σημερινό θέατρο «Αλφα». Ακολούθησε το δράμα «Παράβαση καθήκοντος» που ανέβασε το 1966-1967 ο θίασος Αννας Συνοδινού - Θάνου Κωτσόπουλου σε σκηνοθεσία Γιώργου Θεοδοσιάδη. Στη θεατρική παραγωγή του συμπεριλαμβάνονται το δράμα «Ο διάκος», τα μονόπρακτα «Η μπόρα» και «Τα στρατοδικεία».

Η σάτιρα «Λεγεωνάριος» ανέβηκε στο θέατρο «Βεάκη» από το θίασο Μίμη Φωτόπουλου - Ντίνου Ηλιόπουλου. Οι κωμωδίες «Χρυσή φυλακή» και «Κάτω οι γυναίκες» ανέβηκαν από τον θίασο του Κώστα Χατζηχρήστου σε σκηνοθεσία του μεγάλου κωμικού.

Τα χρόνια της μεταπολίτευσης εργάστηκε αρχικά για βιοποριστικούς λόγους ως διευθυντής σύνταξης στη Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια των Γιαννίκου-Μπόμπολα και στη συνέχεια αρνήθηκε διευθυντική θέση στην εφημερίδα «Εθνος» για να αφοσιωθεί στην ολοκλήρωση του λογοτεχνικού του έργου. Θα ακολουθήσει το μυθιστόρημα «Πένθιμο εμβατήριο» (1978) για το οποίο ο σπουδαίος Δανός ελληνιστής Ολε Ολσεν γράφει στον πρόλογο της πρώτης έκδοσης του βιβλίου: «Μας μιλάει για τον εμφύλιο πόλεμο, θέμα που για πρώτη φορά στη νεοελληνική λογοτεχνία φωτίζεται από την πλευρά που το τοποθετεί ο Πατατζής. Ομως και πάλι, πέρα από οποιεσδήποτε ανανεώσεις ή ανατοποθετήσεις του συγγραφέα, ο στόχος του παραμένει σταθερός: Η μοίρα των ανθρώπων που σε κάθε πόλεμο μετέχουν μόνον σαν θύματα - είτε νικητές είναι, είτε νικημένοι». Ολοκλήρωσε το λογοτεχνικό του έργο το 1980 με τις νουβέλες «Στο χάος». Αφησε όμως ημιτελές ένα δοκίμιο περί αισθητικής που ήταν το καταστάλαγμα μιας πλούσιας πνευματικής ζωής, γιατί χτυπημένος από αλλεπάλληλα εγκεφαλικά επεισόδια το 1982 σιώπησε και έφυγε από τη ζωή στις 7 Ιουνίου 1991.

Εργα του έχουν μεταφραστεί στα γαλλικά, αγγλικά, γερμανικά, ρουμάνικα, σουηδικά και δανέζικα.

ΠΑΤΡΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΠΑΤΡΙΚΗΣ

Οικογένεια από το Νησί που συνεισέφερε σημαντικά στην υπόθεση της

Επανάστασης του 1821. Από τα διαθέσιμα στοιχεία όμως δεν διαπιστώνεται η δραστηριότητα Αναγνώστη Πατρίκη. Αντιθέτως αναφέρεται σε διάφορες πηγές ο Καλόγερος Πατρίκης ως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες της Φιλικής Εταιρείας στο Νησί και είχε μυήσει μερικούς από τους σημαντικότερους προκρίτους της πόλης. Με την έκρηξη της Επανάστασης συγκρότησε δική του ομάδα με την οποία πήρε μέρος στην πολιορκία της Κορώνης. Υπηρέτησε ως μέλος της τοπικής διοικητικής εφορείας Νησίου.

Επίσης ο Ιωάννης Πατρίκης ήταν από τους προκρίτους του Νησιού κατά την Τουρκοκρατία και είχε υπηρετήσει προεστός όπως φαίνεται σε σχετικά έγγραφα των Γενικών Αρχείων του Κράτους. Πήρε μέρος στην Επανάσταση και ορίστηκε μέλος της τοπικής διοικητικής εφορείας Νησίου. Με απόφαση του Εκτελεστικού στις 14 Ιουνίου 1823 προβιβάστηκε στο

βαθμό της ταξιαρχίας. Στην πολιτική διαμάχη των οικογενειών Καλαμαριώτη και Δαρειώτη στη Μεσσήνη, δεν τάχθηκε σταθερά με μια πλευρά και φέρεται να υπογράφει διαφορετικά κείμενα σε διαφορετικές φάσεις της αντιπαράθεσης. Το όνομά του δεν συμπεριλαμβάνεται στον κατάλογο των αγωνιστών που αναγνωρίστηκαν ως αξιωματικοί ή υπαξιωματικοί. Αντιθέτως υπάρχει από την οικογένεια το όνομα του Νίκου Πατρίκη ο οποίος αναγνωρίσθηκε ως αξιωματικός Ζ' τάξεως (αντιστοιχεί στο βαθμό του ανθυπολοχαγού) καθώς στην Επανάσταση υπηρετούσε ως υποχιλίαρχος.

ΠΑΤΣΙΩΤΗ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΠΑΤΣΙΩΤΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Γεννήθηκε στο Τρίκορφο το 1898 και πέθανε στη Μεσσήνη όπου και κατοικούσε, το 1962. Εφυγε από το χωριό σε νεαρή ηλικία και πήγε στη Λυών της Γαλλίας όπου βρισκόταν ο αδελφός του. Παρέμεινε μερικά χρόνια εργαζόμενος εκεί και επέστρεψε στην Ελλάδα το 1919 προκειμένου να υπηρετήσει στην στρατιωτική του θητεία. Υπηρέτησε 40 μήνες μετά την λήξη της θητείας του καθώς αυτή συνέπεσε με τη Μικρασιατική Εκστρατεία. Πήρε μέρος σε αυτή και μετά την καταστροφή το 1922, τραυματίστηκε έξω από την Αγκυρα και κατάφερε να σωθεί.

Επιστρέφοντας εγκαταστάθηκε στη Μεσσήνη όπου δραστηριοποιήθηκε στο εμπόριο. Διατηρούσε κατάστημα γενικού εμπορίου στην κεντρική πλατεία, στο οποίο κάποιος έβρισκε σχεδόν τα πάντα. Παράλληλα ασχολήθηκε με την καλλιέργεια μεγάλου αγροκτήματος που βρισκόταν κοντά στον τότε οικιστικό ιστό της πόλης, το οποίο ήταν αρδευόμενο καθώς βρέθηκε άφθονο νερό και τοποθετήθηκε αντλία.

Οι μεγάλες ποσότητες νερού χρησιμοποιήθηκαν έτσι ώστε να υδροδοτηθεί για πρώτη φορά η πόλη. Με πρόταση της τότε δημοτικής αρχής (και με δήμαρχο τον Σταύρο Τσούση), έγινε το 1954 σύμβαση ανταποδοτικού χαρακτήρα αλλά μη κερδοσκοπική, και δημιουργήθηκε δίκτυο ύδρευσης της πόλης. Το νερό κυλούσε στο δίκτυο με φυσική ροή καθώς το κτήμα βρισκόταν στο υψηλότερο σημείο της πόλης. Αρχικά τοποθετήθηκαν βρύσες σε δημόσιους χώρους σε ορισμένες αποστάσεις και στη συνέχεια έγινε η υδροδότηση των σπιτιών. Ο δήμος γύρω στο 1965 απέκτησε δικό του νερό με γεώτρηση σε κτήμα του Πάνου Κουτρουμπούχου που απαλλοτριώθηκε (βρισκόταν απέναντι από την ιδιοκτησία Πατσιώτη) και υδατόπυργο που κατασκεύασε.

Ο δήμος έδωσε το όνομα του Αθανάσιου Πατσιώτη σε δρόμο της πόλης, εκτιμώντας ότι την εποχή που η Πολιτεία αδυνατούσε να δώσει λύση και να προσφέρει το αγαθό του νερού στους κατοίκους της πόλης, το προσπάθησε και το κατάφερε αυτός.

ΠΑΥΣΑΝΙΑ

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ

Ελληνας περιηγητής και γεωγράφος του 2ου μ.Χ. αιώνα που έζησε

στους χρόνους του Αδριανού και του Μάρκου Αυρηλίου. Είναι διάσημος για το έργο του «Ελλάδος περιήγησις» που περιγράφει την Αρχαία Ελλάδα που αποτελεί σημείο σύνδεσης μεταξύ της κλασικής φιλολογίας και της σύγχρονης αρχαιολογίας. Το κύριο ενδιαφέρον του ήταν τα μνημεία της αρχαϊκής και κλασικής περιόδου, μαζί με το ιστορικό τους πλαίσιο και το ιερό υπόβαθρο.

Πιθανολογείται ότι είχε γεννηθεί στη Λυδία και γνώριζε τη δυτική ακτή της Μικράς Ασίας, αλλά ταξίδεψε πολύ μακρύτερα από τα όρια της Ιωνίας.

Πριν φθάσει στην Ελλάδα επισκέφθηκε την Αντιόχεια και την Ιερουσαλήμ, καθώς και τις όχθες του Ιορδάνη. Ταξίδεψε στην Αίγυπτο, τη Μακεδονία, την Καμπανία και τη Ρώμη.

Το «Ελλάδος περιήγησις» αποτελείται από 10 βιβλία, ένα από τα οποία είναι τα «Μεσσηνιακά». Προερχόμενος από την περιοχή των Ελευθερολακώνων (Μάνη), πέρασε τα σύνορα προς τη Μεσσηνία στη Χοίρειο Νάπη, τη σημερινή Σάντοβα γύρω στο 160 μ.Χ. Επισκέφθηκε την Ιρη (Αβία), τις Φαρές (Καλαμάτα), τη Θουρία, τις πηγές του Παμίσου (στο σημερινό Αγιο Φλώρο) και έφθασε στην πρωτεύουσα Μεσσήνη την οποία περιέγραψε εκτενώς. Βγαίνοντας από την Αρκαδική Πύλη κατέληξε στον ποταμό Βαλύρα κοντά στο σημερινό Νιχώρι. Προχώρησε βόρεια στο «Στενυκληρικό πεδίο» και έφθασε στη θέση της Αρχαίας Ανδανίας κοντά στους σημερινούς Κωνσταντίνους. Συνέχισε προς το αρχαίο Δώριο, στη σημερινή Μάλθη και περνώντας πάλι από την (αρχαία) Μεσσήνη ακολούθησε τη διαδρομή στη δυτική πλευρά του Παμίσου τον οποίο και περιέγραψε. Ακολούθησε τα παράλια του Μεσσηνιακού Κόλπου και πέρασε από την Αρχαία Κορώνη (Πεταλίδι), το ιερό του Απόλλωνα Κορύθου (Αγ. Ανδρέας), τις Κολωνίδες (Νέα Κορώνη), την Ασίνη (Κορώνη), τη Μεθώνη, το Κορυφάσιο (Πύλο) και τις «Κυπαρισσιάς» (Κυπαρισσία). Από εκεί συνεχίζοντας βόρεια και εισήλθε στην Ηλεία.

Στην (Αρχαία) Μεσσήνη ο Παυσανίας μπήκε ανατολικά από την Λακωνική Πύλη. Εντυπωσιασμένος από τα τείχη της κινήθηκε προς τα νότια. Προς την Αγορά, το Ασκληπιείο, το Ιεροθυσείο, το Γυμνάσιο και το Στάδιο. Ανέβηκε στη συνέχεια βορειότερα προς το Θέατρο και στο ιερό της Ισιδος και του Σαράπιδος. Από εκεί πήγε στην πηγή Κλεψύδρα για να ανηφορίσει προς το ιερό του Διός Ιθωμάτα στην κορυφή της ακρόπολης Ιθώμης. Στην ευρύχωρη Αγορά περίκλειστη με στοές, ο Παυσανίας μνημονεύει πρώτο το άγαλμα του Διός Σωτήρος και μετά το συγκρότημα της Κρήνης Αρσινόης, τα ιερά του Ποσειδώνος, της Αφροδίτης και της Μητέρας των Θεών. Τα ιερά της Λαφρίας, της Ειλειθυίας και των Κουρητών περιγράφονται αόριστα. Οπως σημειώνει ο καθηγητής Πέτρος Θέμελης, ο Παυσανίας «μας έδωσε μια επιγραμματική, όσο και περιεκτική, περιγραφή της πόλης, που επιβεβαιώθηκε ιδανικά από τις μέχρι τώρα ανασκαφές της Αρχαιολογικής Εταιρείας».

ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Εκ των συνιδρυτών της Ηλεκτρικής Εταιρείας το 1925, πρόεδρος της

Κοινότητας Μεσσήνης στο διάστημα από 24 Ιουνίου 1936 μέχρι τις 26 Ιουνίου 1938. Η περίοδος της θητείας του στην Κοινότητα ήταν εξαιρετικά ταραγμένη πολιτικά. Εξελέγη το 1934 και το Κοινοτικό Συμβούλιο ανέδειξε πρόεδρο της Κοινότητας τον Μιχαήλ Πολυδούρη. Διαρκούσης της θητείας του εκδηλώθηκε το κίνημα των βενιζελικών την 1η Μαρτίου 1935 και μαζί με άλλους 5 κοινοτικούς συμβούλους θεωρήθηκε μέλος του παραρτήματος Μεσσήνης της οργάνωσης «Δημοκρατική Αμυνα». Στις 20 Μαΐου είχε ανακοινωθεί η παύση 3 κοινοτικών συμβούλων Μεσσήνης αλλά στο μεταξύ προκηρύχθηκαν εκλογές για τις 9 Ιουνίου. Ετσι ανεστάλησαν οι διώξεις μέχρι τις 20 Ιουνίου καθώς αυτό ετέθη ως όρος από την αντιπολίτευση για να κατέλθει στις εκλογές (τελικά όμως οι βενιζελικοί δεν πήραν μέρος στις εκλογές). Οπως φαίνεται η παύση των 6 συμβούλων έγινε ενωρίτερα, καθώς από τις 19 Ιουνίου εμφανίζονται οι αντικαταστάτες τους στο Κοινοτικό

Συμβούλιο. Με βάση τα αρχεία του δήμου εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι κοινοτικοί σύμβουλοι που παύθηκαν ήταν οι: Αναστάσιος Πετρόπουλος, Δημήτριος Νικολόπουλος, Παναγιώτης Κορκονικήτας, Παναγιώτης Κατσούρος, Ιωάννης Κωνσταντόπουλος και Ανδρέας Φιλιόπουλος. Μεταξύ αυτών που τους αντικατέστησαν ήταν και ο πρόεδρος της Κοινότητας Μεσσήνης κατά τα έτη 1928, 1931, 1932, 1933 Σπήλιος Ποτηρόπουλος, ο οποίος σε εκλογές μεταξύ των κοινοτικών συμβούλων αναδείχθηκε πρόεδρος από τις 2 Ιανουαρίου 1936 μέχρι τις 23 Ιουνίου 1936.

Τότε έγινε η επαναφορά των απολυθέντων μετά το κίνημα και στις εκλογές μεταξύ των κοινοτικών συμβούλων αναδείχθηκε πρόεδρος ο Αναστάσιος Πετρόπουλος και αντιπρόεδρος ο Παναγιώτης Κορκονικήτας.

Στη συνέχεια επιβλήθηκε η δικτατορία της 4ης Αυγούστου και με διάταγμα του Μεταξά το 1937 αναβλήθηκαν... επ' αόριστον οι δημοτικές εκλογές και δόθηκε παράταση ενός χρόνου στη θητεία των κοινοτικών συμβουλίων. Ετσι από τις 27 Ιουνίου 1938 μέχρι τις 11 Οκτωβρίου 1938 εξελέγη πρόεδρος ο Παναγιώτης Κορκονικήτας και ο Αναστάσιος Πετρόπουλος διατήρησε τη θέση του κοινοτικού συμβούλου. Ακολούθησε ολιγοήμερη προεδρία του Ιωάννη Καρακώστα από τις 12 μέχρι τις 20 Οκτωβρίου 1938 και στη συνέχεια διορίστηκαν από την κυβέρνηση Μεταξά με συχνές εναλλαγές πρόεδροι και διοικούσες επιτροπές, κάτι που συνεχίστηκε και σε όλη τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής.

ΠΗΝΕΙΩΣ ΝΕΡΑΪΔΑΣ

ΠΗΝΕΙΩ ΝΕΡΑΪΔΑ

Η ονοματοθεσία έγινε λόγω της προφορικής παράδοσης που θέλει στην περιοχή αυτή να εμφανίζεται νεράιδα. Η λαϊκή αυτή δοξασία συνδέεται με την ελληνική μυθολογία για τις νύμφες, γυναικείες μορφές θεϊκής καταγωγής, νεαρές στην ηλικία που ζούσαν μέσα στη φύση. Ηταν κατ' εξοχήν πνεύματα του γλυκού νερού και βρίσκονταν στα ποτάμια, στις πηγές και μέσα στα βουνά από τα οποία πήγαζαν τα ποτάμια. Συνόδευαν πάντα το νερό τονίζοντας έτσι τη μεγάλη του σημασία για την ύπαρξη ζωής. Υπάρχουν πολλοί μύθοι που αφορούν τις ερωτικές περιπέτειες των νυμφών. Σύμφωνα με την παράδοση πολλές νύμφες ήταν γνωστοί τροφοί σημαντικών θεών ή και ηρώων. Αναλάμβαναν δηλαδή την ανατροφή τους όταν βρίσκονταν σε πολύ μικρή ηλικία. Μια άλλη ακόμη ιδιότητα ήταν οι θεραπευτικές τους ικανότητες και το χάρισμα να προφητεύουν τα μελλούμενα. Μπορούσαν να προκαλέσουν όμως κακό στον άνθρωπο σε ορισμένες περιπτώσεις και να τους κάνουν τρελούς. Ετσι στη λαϊκή παράδοση θεωρείται επικίνδυνο να τις συναντήσει κανένας αφού υπάρχουν ακόμη οι μύθοι για τους «νεραϊδοπαρμένους» που συνδέονται με ανάλογους της αρχαιότητας.

ΠΛΙΑΣΣΑ

ΠΛΙΑΣΣΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Αγωνιστής του 1821 και μπουλουξής κατά τη διάρκεια του αγώνα, στον οποίο απονεμήθηκε από την επιτροπή εκδουλεύσεων ο βαθμός του υπαξιωματικού Α' κατηγορίας. Η ονοματοθεσία έγινε με πρόταση του Δημήτρη Σπανού ο οποίος σε σχετική επιστολή προς το Δημοτικό Συμβούλιο ανέφερε ότι «η ντόπια παράδοση διατήρησε ζωντανή τη μνήμη του Νησιώτη αγωνιστή Παναγιώτη Πλιάσσα. Οι παλιοί Νησιώτες μιλώντας για την περιοχή πίσω από το κτήμα Πετρόπουλου (τώρα Εργατικές Κατοικίες) την αποκαλούσαν του Πλιάσσα τα στενά. Φαίνεται πως αυτός ο παλικαράς ύστερα από κάθε επιδρομή έβρισκε καταφύγιο στα βαλτοτόπια της περιοχής. Μπορεί ακόμα σε αυτό το σημείο να έστηνε ενέδρες σε περαστικούς Τούρκους. Μπορεί να ήτανε το μέρος που σκοτώθηκε». Φυσικά θα μπορούσε να είναι και ένα σύνηθες τοπωνύμιο προερχόμενο από το όνομα του ιδιοκτήτη, χωρίς καμία σύνδεση με την όποια συμμετοχή του στην Επανάσταση του 1821.

Το όνομα Παναγιώτης Πλιάσσας απαντάται σε διάφορα έγγραφα της Επαναστατικής περιόδου που αντανακλούν πτυχές της ζωής στο Νησί. Απαντάται ακόμη σε συμβόλαια του 1835 ως ενοικιαστής προσόδων. Αλλά και στον κατάλογο των ευπόρων Νησιωτών του 1851 ως ιδιοκτήτης 45 χρονών με ακίνητη περιουσία 10.000 δρχ. και ετήσιο εισόδημα 1.000 δρχ.

ΠΟΤΗΡΗ

ΠΟΤΗΡΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Ο επιφανέστερος Φιλικός του Νησιού. Γεννήθηκε στη Μεθώνη και εγκαταστάθηκε στο Νησί όπου και ανέπτυξε εμπορική δραστηριότητα. Λόγω αυτής της δραστηριότητας ήρθε σε επαφή με τη Φιλική Εταιρεία στην Οδησσό και έγινε μέλος της ενδεχομένως και πριν το 1818. Το όνομά του περιλαμβάνεται στην κατάσταση των Φιλικών του Αρχείου Σέκερη και σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά το 1818 ήταν 37 χρονών. Με σύνδεσμο τον Παναγιώτη Μηχανίδη έστειλε 200 γρόσια με υπόσχεση να στείλει ακόμη 800 γρόσια, ποσά τα οποία παρουσίασε ως συνεισφορά «εις την σύστασιν νέου σχολείου». Στη συνέχεια ήρθε σε επαφή με τον μητροπολίτη Μονεμβασίας Χρύσανθο Παγώνη, ενώ από τη Φιλική Εταιρεία τον προέτρεψαν να συγκεντρώσει χρήματα και από άλλους πατριώτες. Κάτι που έκανε, καθώς στο Αρχείο Σέκερη φαίνεται ότι ένας άλλος Νησιώτης, ο Γεώργιος Χρονόπουλος, μέσω αυτού έστειλε στον Π. Σέκερη 250 γρόσια, υποσχόμενος άλλα 500.

Μετά την Επανάσταση εξελέγη πληρεξούσιος της Επαρχίας Μεθώνης και μέλος της Πελοποννησιακής Γερουσίας. Πήρε μέρος στην Α' Εθνοσυνέλευση το 1822 και για ένα διάστημα ανέπτυξε σημαντική πολιτική δραστηριότητα. Οπως αποδεικνύεται από διάφορες επιστολές, πρόσφερε για τους σκοπούς της Επανάστασης περισσότερα από 50.000 γρόσια, ποσό τεράστιο για την εποχή εκείνη. Πέθανε πάμπτωχος το 1826 στο Κουτήφαρι της Μάνης, καθώς το Νησί είχε λεηλατηθεί από τον Ιμπραήμ.

ΠΤΩΧΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

ΠΤΩΧΟΣ ΠΑΥΛΟΣ

Δήμαρχος Μεσσήνης επί σειρά ετών, γεννήθηκε σε αυτή το 1943 και πέθανε το 2003. Πρώτο παιδί τετραμελούς αγροτικής-εργατικής οικογένειας, τελείωσε το σχολείο στη Μεσσήνη. Στις εισαγωγικές εξετάσεις με το ισχύον εκείνη την εποχή σύστημα, πέτυχε σε μια σειρά σχολές αλλά επέλεξε να σπουδάσει πολιτικός μηχανικός στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία ως έφεδρος ανθυπολοχαγός στον Εβρο. Το 1971 απολύθηκε και επέστρεψε στη Μεσσήνη όπου άσκησε με επιτυχία το επάγγελμα του πολιτικού μηχανικού.

Το 1975, στις πρώτες εκλογές της μεταπολίτευσης, εκλέγεται πρώτος δημοτικός σύμβουλος με το συνδυασμό του δημάρχου Δημ. Κούτσικα και στη συνέχεια πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου. Στην πορεία διαχωρίζει τη θέση του και το 1978 θέτει υποψηφιότητα για τη θέση του δημάρχου. Με την υποστήριξη της ΝΔ παίρνει 1.881 ψήφους, αλλά δήμαρχος εκλέγεται με την υποστήριξη του ΠΑΣΟΚ και της αριστεράς ο Δημ. Κούτσικας με 1.987 ψήφους. Υποψήφιος και στις εκλογές του 1982, συγκεντρώνει 2.234 ψήφους αλλά δήμαρχος εκλέγεται ο Χρ. Χριστόπουλος με 2.345 ψήφους. Εκλέγεται για πρώτη φορά δήμαρχος το 1986 στο δεύτερο γύρο με 2.644 ψήφους έναντι 2.399 ψήφων του Χρ. Χριστόπουλου. Στον πρώτο γύρο υποψήφιος ήταν και ο Δ. Κουφόγιαννης υποστηριζόμενος από το ΚΚΕ. Στις εκλογές του 1990 αναδεικνύεται και πάλι δήμαρχος με 2.799 ψήφους έναντι 2.131 ψήφων που πήρε ο Παν. Σαραντόπουλος. Εξελέγη τρίτη φορά δήμαρχος το 1994 από τον πρώτο γύρο και με ποσοστό 56,7%, έναντι 39,5% του Θοδ. Αβιζιώτη και 3,8% του Μιχ. Γεωργιόπουλου. Τέταρτη και τελευταία θητεία του με τις εκλογές του 1998 στις οποίες συγκέντρωσε στο δεύτερο γύρο 4.269 ψήφους έναντι 4.127 ψήφων του Χρ. Χριστόπουλου. Στον πρώτο γύρο υποψήφιος ήταν και ο οικονομολόγος Γ. Πετρόπουλος υποστηριζόμενος από το ΚΚΕ.

Στις εκλογές του 2002 «μετακόμισε» στη δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση, εξελέγη νομαρχιακός σύμβουλος με το συνδυασμό του νομάρχη Δημ. Δράκου και στη συνέχεια ορίστηκε αντινομάρχης.

Διετέλεσε για πολλά χρόνια πρόεδρος της ΤΕΔΚ Μεσσηνίας, του Συνδέσμου Υδρευσης Καλαμάτας - Μεσσήνης - Κοινοτήτων, του Αναπτυξιακού Συνδέσμου και στη συνέχεια του Συμβουλίου Περιοχής που ήταν ο προπομπός του πρώτου καποδιστριακού δήμου.

Από τα σημαντικότερα έργα του θεωρούνται: Οι επεκτάσεις του σχεδίου πόλης, οι παρεμβάσεις στη Μπούκα με την κατασκευή υποδομών, οι διανοίξεις ορισμένων δρόμων, η κατασκευή σχολείων, του Δημαρχείου και μεγάλου μέρους του δικτύου αποχέτευσης.

ΠΥΡΡΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΥ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΠΥΡΡΟΣ Ο ΘΕΤΤΑΛΟΣ

Ιατροφιλόσοφος, πολυσύνθετος και φιλομαθής αρχιμανδρίτης που γεννήθηκε το 1777 (ή το 1774) στην Καστανιά Τρικάλων και πέθανε στην Αθήνα το 1853 αφού περιηγήθηκε πολλές χώρες και περιοχές για να μορφωθεί αλλά και να διδάξει. Ξεκίνησε από τη Μονή Μεταμόρφωσης στα Μετέωρα όπου χειροτονήθηκε διάκος και συνέχισε σε Τρίκαλα, Τύρναβο για να φθάσει με πεζοπορία μέχρι το Αγιο Ορος. Συνέχισε προς Λήμνο, Τένεδο, Θράκη και κατέληξε στην Κωνσταντινούπολη, όπου εργάστηκε ως οικοδιδάσκαλος και γραμματέας του Χαλκηδόνος Ιερεμία. Χειροτονήθηκε ιερέας και το 1803 επισκέφθηκε τα Ιεροσόλυμα και στην επιστροφή του σταμάτησε στις Κυδωνιές της Μικράς Ασίας. Πήγε και φοίτησε στη Χίο και από εκεί τον έστειλαν στο Λιβόρνο της Ιταλίας. Περνώντας από μεγάλες ιταλικές πόλεις των οποίων γνώρισε τα σχολεία και τον πολιτισμό, έφθασε στο περίφημο πανεπιστήμιο της Παβίας το 1807, όπου και αναγορεύτηκε το 1813 διδάκτορας της ιατρικής και της χειρουργικής. Στο Μιλάνο ασχολήθηκε και με την αστρονομία. Επιστρέφοντας προς τη Χίο σταμάτησε στην Αθήνα όπου παρέμεινε διδάσκοντας ιατρική, φυσικές επιστήμες, μαθηματικά και φιλοσοφία. Ιδρυσε ορυκτολογικό μουσείο και βοτανικό κήπο. Οταν ξέσπασε η Επανάσταση του 1821 πήγε στο Αγιο Ορος προσπαθώντας να κατασκευάσει εργαστήριο για μπαρούτι και συνέχισε σε Υδρα, Τρίπολη και Μυστρά όπου δημιούργησε το πρώτο εργαστήριο χαρτιού στην Ελλάδα το οποίο καταστράφηκε από τον Ιμπραήμ. Αργότερα κατασκεύασε νέο χαρτοποιείο στο Κεφαλάρι Αργους. Οι κακές σχέσεις με τον Οθωνα του στέρησαν την έδρα στο Πανεπιστήμιο Αθήνας, αλλά ήταν ο πρώτος πρόεδρος της Ιατρικής Εταιρείας και από τα πρώτα μέλη της Αρχαιολογικής Εταιρείας. Μακρύς είναι ο κατάλογος των βιβλίων που έγραψε από ένα απίστευτα μεγάλο φάσμα επιστημών. Από αυτά όπως ο ίδιος αναφέρει «άλλα μεν επώλησα τότε και ετύπωσα άλλα και άλλα εχάρισα εις σχολεία και ενδεείς μαθητάς και άλλα μοι εσφετερίσθησαν τινά αχρεία ανθρωπάρια του μάταιου τούτου αιώνος».

Στο έργο του «Ελλάδος περιήγησις - Μεσσηνιακά» υπάρχει εκτενής αναφορά και για το Νησί, γεγονός που δικαιολογεί και την ονοματοθεσία στην πόλη, πέραν του γεγονότος ότι επρόκειτο για μορφή των γραμμάτων. «Ημείς απεράσαντες με κόπον τους πολλούς ποταμούς και ρύακας της Κορώνης και τα διάφορα αυτής χωρία και δάση ήλθομεν το εσπέρας εις το Νησί λεγόμενον Χώρα. Αύτη είναι μια κωμόπολις εις επίπεδον τόπον και προς δυσμάς του Παμίσου ποταμού και 2 μίλια προς βορράν του στόματος αυτού και της θαλάσσης. Αύτη η χώρα είναι καλώς κατωκημένη, από ευγενείς Ελληνας και έχει προϊόντα διάφορα και πολλά, μάλιστα οίνον κάλλιστον Νησιώτικον καλούμενον. Η χώρα αύτη ελέγετο το πάλαι Τροιζήν, ύστερον ωνομάσθη Νησί του Δρίζαγα. Προς βορράν του Νησίου είναι η Πιπερίτσα χωρίον και προς δυσμάς αυτού είναι των Φράγγων Σπητάλια χωρίον, όπου είναι τινά ερείπια παλαιά, ίσως αυτού ήτον η Τροιζήν των παλαιών Μεσσηνίων». Και συνεχίζει αναφερόμενος στην προσωπικότητα του Ιωσήφ Ανδρούσης που

τον χαρακτηρίζει «αξιοπρεπέστατον αρχιερέα και καλοκάγαθον ποιμένα» που οι Ελληνες «τον εκατέστησαν Υπουργόν και ιεροφάντορα των καθηκόντων της

Ανατολικής ημών θείας Θρησκείας». Στο ίδιο κείμενο υπάρχει αναφορά στην παραγωγή Ανδρούσας και Νησιού σε προϊόντα όπως δημητριακά, μετάξι, μαλλί, ελαιόλαδο, σύκα, μοσχάρια και γουρούνια.

ΣΑΝΤΑΡΟΖΑ

ΣΑΝΤΟΜΕ ΝΤΙ ΣΑΝΤΑΡΟΖΑ

Ιταλός κόμης, φιλέλληνας, υπουργός των Στρατιωτικών στην Επαναστατική Κυβέρνηση του Πεδεμοντίου κατά των Αυστριακών, που έπεσε στη μάχη της Σφακτηρίας στις 8 Μαΐου 1825 πολεμώντας κατά των δυνάμεων του Ιμπραήμ.

Μετά την ήττα από τους Αυστριακούς αυτοεξορίστηκε διαδοχικά σε Γαλλία, Ελβετία και Αγγλία. Το Δεκέμβριο του 1824 αποβιβάσθηκε στο Ναύπλιο για να πάρει μέρος στον απελευθερωτικό αγώνα και κατατάχθηκε σαν απλός στρατιώτης. Συμμετέχοντας στην εκστρατεία της Πυλίας, μπήκε στις 20 Απριλίου στο Νιόκαστρο. Στις 7 Μαΐου ανταποκρινόμενος στο κάλεσμα του Αναγνωσταρά, μαζί με 100 άνδρες αποβιβάστηκε στη Σφακτηρία.

Την επόμενη ημέρα εκδηλώθηκε η επίθεση των δυνάμεων του Ιμπραήμ ο οποίος έβαλε μέσα στο λιμάνι της Πύλου 46 πλοία. Την ώρα που κανονιοβολούσαν από τα πλοία τις ακτές της Σφακτηρίας από το εσωτερικό του λιμανιού, δύο τάγματα του Γάλλου ανθέλληνα Ανσέλμου Σεβ επιχείρησαν απόβαση στο νησί. Οι υπερασπιστές του όταν διαπίστωσαν ότι δεν μπορούν να αντισταθούν, έτρεξαν είτε στα πλοία που βρίσκονταν στο λιμάνι κολυμπώντας είτε στο εσωτερικό του νησιού και προς το βορινό στόμιο για να περάσουν στο Παλιαβαρίνο.

Οι απώλειες των ελληνικών δυνάμεων ήταν μεγάλες. Αλλοι μιλούν για 220 και άλλοι για 450 νεκρούς. Στο πεδίο της μάχης εκτός από τον Ιταλό φιλέλληνα έπεσαν ο Αναγνωσταράς, ο Αναστάσης Τσαμαδός, ο Σταύρος Σαχίνης και ο Κατσαρός.

ΣΑΡΡΑ ΦΙΛΙΟΥ

ΣΑΡΡΑΣ ΦΙΛΙΟΣ

Ο πρώτος δωρητής στο Νησί με διαθήκη που συντάχθηκε το 1865. Σε αυτή φέρεται ως κτηματίας που έμενε στην περιοχή του Αγίου Ιωάννη. Η διαθήκη συντάχθηκε στο σπίτι του από το συμβολαιογράφο Παμίσου Ιωάννη Γ. Μαρκόπουλο και με αυτήν άφηνε μέρος της περιουσίας του (εργαστήρια στην επάνω αγορά) στις 3 εκκλησίες της πόλης (Αγιος Ιωάννης, Αγιος Δημήτριος, Τρεις Ιεράρχες). Με τα έσοδα θα προικίζονταν άπορες κορασίδες και θα διανεμόταν ένα ποσό για τη βοήθεια φτωχών και απόρων κάθε χρόνο.

Ενα άλλος μέρος της περιουσίας του άφηνε στον αδελφό του Ιωάννη και στα ανίψια του, ενώ 10 στρέμματα σταφίδα στο Τζόρι παραχωρούσε στην υπηρέτρια που τον φρόντιζε τα τελευταία χρόνια, υπό την προϋπόθεση ότι θα έμενε να φροντίζει τον αδελφό του «τιμίως και ευσυνειδήτως» μέχρι να αποφασίσει αυτός να την παντρέψει.

Για την υλοποίηση των σκοπών του διαθέτη ιδρύθηκε το 1930 κληροδότημα στου οποίου τη διαχειριστική επιτροπή συμμετείχαν οι επίτροποι των τριών εκκλησιών και ένα μέλος από την οικογένεια Σάρρα. Στο κληροδότημα περιήλθαν τότε «ως καθολικόν καταπίστευμα» δύο εργαστήρια (μαγαζιά).

ΣΑΧΤΟΥΡΗ

ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Εξέχουσα μορφή του ναυτικού αγώνα του 1821 που γεννήθηκε στην Ύδρα το 1783. Αντιναύαρχος του υδραϊκού στόλου, πήρε μέρος στην επιχείρηση για την απελευθέρωση της Χίου και το 1824 μετά την καταστροφή των Ψαρών στην επιχείρηση ανακατάληψης του νησιού. Αποφασιστική υπήρξε η συμμετοχή του στις ναυμαχίες της Μυκάλης, του Γέροντα και του Καφηρέα. Τον Απρίλιο του 1825 πήρε μέρος στην υπεράσπιση της Σφακτηρίας από την επίθεση του Ιμπραήμ. Η μάχη ήταν άνιση και έληξε με ήττα των ελληνικών δυνάμεων. Σκοτώθηκαν ο Αναγνωσταράς, ο Τσαμαδός και ο Ιταλός φιλέλληνας Σανταρόζα. Ο Σαχτούρης και ο Μαυροκορδάτος κατάφεραν να διαφύγουν με το πλοίο του Τσαμαδού «Αρης» αφού διέσπασαν τις γραμμές του αιγυπτιακού στόλου. Συμμετείχε στον ανεφοδιασμό των πολιορκημένων στο Μεσολόγγι (1826) και στην επιχείρηση πυρπόλησης του αιγυπτιακού στρατού στην Αλεξάνδρεια (1827). Ο Καποδίστριας του ανέθεσε την αρχηγία της μοίρας των ακτών της Μεσσηνίας και τον αποκλεισμό της θαλάσσιας περιοχής από τον Αμβρακικό ως την Κρήτη. Στην περίοδο του Οθωνα ήταν διοικητής του πολεμικού ναυστάθμου του Πόρου. Πέθανε στην Ύδρα το 1841.

ΣΠΑΝΟΥ

ΣΠΑΝΟΣ ΝΙΚΟΛΗΣ

Αγωνιστής του 1821 από το Νησί. Με απόφαση του Βουλευτικού τον Μάιο του 1823 προήχθη σε πεντηκόνταρχο και στη συνέχεια σε εκατόνταρχο. Τον Ιούνιο του 1824 χαρακτηρίζεται ως «γενναίος» από το Εκτελεστικό και προτείνεται η προαγωγή του «εις τον αντικειμενικόν στρατιωτικόν βαθμόν». Ενα μήνα αργότερα, «προβληθείς παρά του ευγενεστάτου παραστάτου κυρίου Δημητρίου Καλαμαριώτου» προήχθη σε υποχιλίαρχο. Στην πολιτική διαμάχη που ξέσπασε την εποχή εκείνη ανάμεσα στις οικογένειες Καλαμαριώτη και Δαρειώτη, τάχθηκε με το μέρος των πρώτων. Το όνομά του δεν εμφανίζεται στον κατάλογο των αγωνιστών που αναγνωρίσθηκαν ως αξιωματικοί μετά την απελευθέρωση.

ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Μακεδονομάχος, γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1874. Φοιτητής Ιατρικής γνωρίστηκε με το λοχία Καρβελά και ενσωματώθηκαν σε ομάδα που επιχείρησε να φθάσει με πλοίο σε έρημη ακτή της Θεσσαλίας προκειμένου να περάσουν στη Μακεδονία. Το πλοίο έγινε αντιληπτό από τα τουρκικά φυλάκια και μόνον ο καπετάν Βερβέρας με μερικούς άνδρες πρόλαβε να ξεμπαρκάρει. Οι δύο φίλοι άρχισαν πάλι επαφές με το Κομιτάτο Μακεδονομάχων Λάρισας και πληροφορήθηκαν ότι εκείνες τις ημέρες επρόκειτο να μπει στη Μακεδονία με μικρό αντάρτικο σώμα ο καπετάν Γκούλα Γκρούτας. Εντάχθηκαν στη δύναμή του και στις 25 Αυγούστου 1896 συναντήθηκαν 42 άτομα στο μοναστήρι του Κόρμοβου κοντά στα σύνορα Θεσσαλίας-Μακεδονίας. Πέρασαν οι 39 και μετά από δύο ημέρες μπήκαν στο χωριό Πλέσσα όπου συνέλαβαν Τουρκαλβανό φύλακα τον οποίο εκτέλεσαν στο δάσος μετά από σύντομη δίκη. Η ομάδα έγινε αντιληπτή όταν χάθηκαν δύο άνδρες της και εντοπίσθηκαν από Τούρκους στρατιώτες. Πιάνοντας θέση στα ριζά του Μεγάλου Σπηλαίου συγκρούσθηκαν με τις δυνάμεις του εχθρού και τραυματίσθηκε ο καπετάν Γκρούτας. Κατά τη μεταφορά του σε κοντινό χωριό έπεσε σε ενέδρα μαζί με την μικρή δύναμη που τον συνόδευσε, και η ομάδα εξοντώθηκε. Παράλληλα 11 ντόπιοι φοβήθηκαν και λιποτάκτησαν. Μια άλλη ομάδα Τούρκων βγήκε από το χωριό Βρέσθενα και κινήθηκε κατά των Μακεδονομάχων που είχαν απομείνει με αρχηγό πλέον τον λοχία Καρβελά. Κατά τη διάρκεια της ημέρας έφθασαν και άλλες δυνάμεις και μετά από πολύωρη μάχη οι Μακεδονομάχοι αποφάσισαν να εγκαταλείψουν τη θέση τους. Ο Σπυρόπουλος με έναν συμπολεμιστή του αποκόπηκαν, χάθηκαν στην συνέχεια μεταξύ τους και άρχισε η περιπλάνηση στα βουνά που κράτησε 15 ημέρες. Με την απειλή του όπλου συνέλαβε χριστιανό της περιοχής και τον υποχρέωσε να τον περάσει στην Ελλάδα κάπου κοντά στην περιοχή της Καλαμπάκας. Επιστρέφοντας ολοκλήρωσε τις σπουδές του και άσκησε την Ιατρική. Αφήγηση για τη σύντομη και ριψοκίνδυνη παραμονή του στα μακεδονικά βουνά, δημοσιεύτηκε στην «Ακρόπολη» στις 23 Οκτωβρίου 1896.

ΣΤΑΜΠΟΛΤΖΗ

ΛΕΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣ. ΕΛΕΝΗ: Ευεργέτιδα που διέθεσε το σπίτι της στην Αθήνα (Μελεάγρου και Μιμνέρμου) στα Αλεξανδράκεια Κληροδοτήματα. Με διαθήκη που άφησε το 1965, όριζε ότι το ακίνητο μετά το θάνατο του συζύγου της, έπρεπε να εκποιηθεί και με το 1/3 της αξίας να κατασκευαστεί πτέρυγα στο Γηροκομείο Καλαμάτας για τους άπορους της Μεσσήνης. Με τα υπόλοιπα έπρεπε να αγοραστούν μετοχές της Εθνικής Τράπεζας προκειμένου να διατίθενται για την διατροφή και περιποίησή τους. Στη διαθήκη αναφέρεται ότι η Μεσσήνη ήταν «γενέτειρα του παππού της Γεώργιου Σταμπολτζή» και πως στην πτέρυγα η οποία θα κατασκευαστεί πρέπει να αναφέρεται ότι κατασκευάστηκε με δαπάνη της Ελένης Β. Λεοντοπούλου (το γένος Σταμπολτζή) στη μνήμη των γονιών της Πανάγου και Στέλλας Σταμπολτζή. Πέθανε πριν το 1970 και τα χρήματα από το ακίνητο χρησιμοποιήθηκαν για την ανακατασκευή του Γηροκομείου το οποίο είχε υποστεί σοβαρές ζημιές από τους σεισμούς του 1986. Θεμελιώθηκε το 1993 και εγκαινιάστηκε το 1999 από τον Μητροπολίτη Χρυσόστομο (Θέμελη), ενώ έχει εντοιχισθεί πλάκα που αναφέρεται στη δωρεά της Λεοντοπούλου. Στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών υπάρχει οικογενειακός τάφος του Γεωργίου Σταμπολτζή, η συντήρηση του οποίου γίνεται από το Αλεξανδράκειο Ίδρυμα, σύμφωνα με σχετική διάταξη της διαθήκης.

ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΜΙΧΑΗΛ

ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ ΜΙΧΑΗΛ: Νομικός, πρώτος Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας την μεταπολιτευτική περίοδο. Γεννήθηκε το 1903 στη Μεσσήνη και μεγάλωσε στην Καλαμάτα. Αποφοίτησε από το 1ο Γυμνάσιο Αθηνών και εισήλθε στο Συμβούλιο της Επικρατείας πρώτος στις εξετάσεις του 1929. Υφηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών (1937), καθηγητής της τότε Παντείου Ανωτάτης Σχολής, έγινε πρύτανης σε αυτή, την περίοδο 1951-1958. Διετέλεσε υπηρεσιακός υπουργός Προεδρίας και Εργασίας (1952) και υπηρεσιακός υπουργός Προεδρίας Κυβερνήσεως (1958). Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας από το 1966 έως το 1969 οπότε απομακρύνθηκε βιαίως από τη θέση του από το δικτατορικό καθεστώς. Και αυτό λόγω της ιστορικής απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας που δικαίωσε τους δικαστές οι οποίοι απολύθηκαν ενώ παραβιάσθηκε το θεμελιώδες δικαίωμά τους, αυτό της ακρόασης. Για την πράξη του αυτή προτάθηκε ως υποψήφιος για Νόμπελ Ειρήνης από τον Ρενέ Κασίν. Εγινε τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών (1968) και Πρόεδρός της (1978). Εξελέγη βουλευτής Επικρατείας της Νέας Δημοκρατίας το 1974 και κατά πλειοψηφία από τη Βουλή των Ελλήνων ως πρώτος Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας. Ιδρυσε το 1976 το Ιδρυμα Διοικητικού Δικαίου Μ. Στασινόπουλου και την Επιτροπή Ενημερώσεως για τα Εθνικά Θέματα. Ιδρυτής του νομικού περιοδικού Επιθεώρηση Δημοσίου Δικαίου. Συμμετείχε στη σύνθεση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης (1976 και 1978) ως ad hoc δικαστής στην υπόθεση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου. Ποιητής και δοκιμιογράφος. Τα παιδικά ποιήματα «Αρμονία» διαβάζονταν από γενιές παιδιών στα αναγνωστικά των δημοτικών σχολείων, ενώ στα δοκίμιά του περιγράφεται αριστοτεχνικά η ανθρώπινη συμπεριφορά. Από τα νομικά του συγγράμματα το «Δίκαιο των Διοικητικών Πράξεων» είναι έργο κλασικό. Εχει μεταφραστεί στα γαλλικά με τον τίτλο Traité des Actes Administratifs και έχει αναγνωριστεί ως βασικό στοιχείο της γαλλικής βιβλιογραφίας του διοικητικού δικαίου. Πέθανε στις 31 Οκτωβρίου 2002 σε ηλικία 99 χρονών.

ΣΥΚΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ

ΣΥΚΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Αγωνιστής του 1821 που αναγνωρίστηκε ως στρατιώτης από την επιτροπή εκδουλεύσεων. Η ονοματοθεσία είναι συμβολική και συνδέεται με την παράδοση που ήθελε την γριά Συκού να κρεμιέται από τον Ιμπραήμ στην «Κρεμάλα» (όπου δόθηκε το όνομα Συκά στη μικρή πλατεία) επειδή προέβλεψε την καταστροφή του. Με

βάση το σκεπτικό της απόφασης του δημοτικού συμβουλίου η ονοματοθεσία «αποκαθιστά την μνήμη των Νησιωτών μαρτύρων και μαζί τους της γριάς Συκούς η οποία ξέρεις με πόσους άλλους Νησιώτες κρεμάστηκε σε αντίποινα για την δράση των συγγενών τους».

ΤΡΙΟΠΑ

ΤΡΙΟΠΑΣ: Από τον Παυσανία αναφέρεται ως ένας εκ των μυθικών βασιλέων του Αργους, πατέρας της Μεσσήνης. Πρώτος κάτοικος της Αργολίδας ήταν ο Φορωνέας, γιος του ποταμού Ινάχου. Αυτός συγκέντρωσε πρώτος τους ανθρώπους σε κοινωνία και η περιοχή όπου συγκεντρώθηκαν ονομάσθηκε Φορωνικόν άστυ. Βασιλιάς μετά το Φορωνέα έγινε ο Αργος, εγγονός του και γιος της κόρης του. Αυτός έδωσε το όνομά του στη χώρα. Γιοι του Αργου ήταν ο Πείρασος και ο Φόρβας. Γιος του Φόρβαντα ήταν ο Τρίοπας και γιοι του Τρίοπα, ο Ιασος και ο Αγήνορας. Κόρες του Τρίοπα ήταν η Μεσσήνη και η Ιώ. Η Μεσσήνη παντρεύτηκε τον μικρότερο γιο του Λέλεγα, τον Πολυκάονα και οίκησαν μαζί τη Μεσσηνία. Σύμφωνα με τον Παυσανία, άλλος γιος του Τρίοπα ήταν ο Πέλληνας. Και γιος του Πέλληνα ήταν ο τιτάνας Πάλλας.

ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ: Εκκλησία, από τις νεότερες όπως φαίνεται, στη Μεσσήνη. Προσφάτως σε εργασίες αμμοβολής στο εξωτερικό μέρος της εκκλησίας, αποκαλύφθηκε η χρησιμοποίηση ως δομικών υλικών για την κατασκευή και τη διακόσμησή της, πολλών στοιχείων από την αρχαιότητα. Βρέθηκαν σπόνδυλοι διάσπαρτοι στο βόρειο και νότιο τοίχο, τμήμα μαρμάρινου πεσίσκου πιθανόν παλαιοχριστιανικής εποχής, πώρινος ρόδακας, άλλα υλικά και μαρμάρινη εντοιχισμένη πλάκα στο παραθυράκι του ιερού, με ημερομηνία 11 Μαΐου 1811. Η χρήση υλικού από κτίσματα της αρχαιότητας, ήταν διαδεδομένη όπως φαίνεται στην περιοχή καθώς η Επιστημονική Γαλλική Αποστολή το 1829 ανακάλυψε ότι η μεγαλύτερη εκκλησία του Νησιού (προφανώς ο Αγιος Δημήτριος τότε) είχε κατασκευαστεί εξ ολοκλήρου από υλικά κτισμάτων της αρχαιότητας τα οποία εκτιμήθηκε ότι είχαν μεταφερθεί από την Αρχαία Μεσσήνη ή την Θουρία. Και ακόμη, ο Αθ. Πετρίδης είχε ανακαλύψει στο δάπεδο της Αγ. Παρασκευής αρχαίες πλάκες, για τις οποίες εξέφραζε την απορία από πού είχαν μεταφερθεί. Η εντοιχισμένη πλάκα δεν αποτελεί ασφαλή τρόπο χρονολόγησης της εκκλησίας, καθώς είναι πιθανόν και αυτή να έχει μεταφερθεί από άλλη περιοχή μαζί με τα υλικά από αρχαία κτίσματα αλλά και τις πέτρες ή να αποτελεί τμήμα παλαιότερου ναού στην ίδια περιοχή. Το βέβαιο είναι πως ενοριακός ναός για αρκετά χρόνια μετά την Επανάσταση ήταν αυτός των Αγ. Αποστόλων, η μικρή εκκλησία κοντά στους Τρεις Ιεράρχες. Και πως στο σχέδιο του 1875 δεν εμφανίζεται άλλη εκκλησία στο Νησί εκτός από αυτή του Αγ. Δημητρίου. Από εκεί και πέρα όλα είναι ανοιχτά σε ερμηνείες αλλά και στην αναγκαία διερεύνηση.

ΤΣΕΡΠΕ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΤΣΕΡΠΕΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ: Διαπρεπής διανοούμενος που γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1908 και πέθανε στο Μαρούσι το 1987. Ηταν γιος του μεγαλέμπορου Μιχάλη Τσερπέ και της Ευγενίας Αντιβασέα. Σπούδασε Οικονομικά και Νομικά στην Πάντειο Σχολή και τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Οταν μπήκαν οι Γερμανοί στην Ελλάδα υπηρετούσε ως τμηματάρχης στο υφυπουργείο Συνεταιρισμών του υπουργείου Γεωργίας. Εξαιρετικός υπάλληλος είχε βραβευτεί ήδη από την Ακαδημία Αθηνών για τις μελέτες του «Ορυζοκαλλιέργεια» (1933) και «Ενάσκησις αγροτικής πίστεως» (1939). Από το 1941 οργανώθηκε στο ΕΑΜ και στις 5 Μαρτίου 1943 στη μεγάλη διαδήλωση της Αθήνας για τη ματαίωση της επιστράτευσης που ήθελαν να επιβάλουν οι κατακτητές, συνελήφθη από τους

Ιταλούς και κρατήθηκε ως τον Ιούλιο του 1944. Ως «ανταμοιβή» για την πατριωτική του δράση, απολύθηκε από τη θέση του στο υφυπουργείο το 1945 και το 1947 εξορίστηκε στην Ικαρία. Μεταφέρθηκε στη Μακρόνησο και στη συνέχεια στον Αϊ-Στράτη μέχρι το 1952. Κάτω από δύσκολες συνθήκες και υποχρεωμένος να δίνει συνέχεια το «παρών» στην Ασφάλεια μέχρι το 1962, εργάσθηκε ως λογιστής σε μεγάλες εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις της Αθήνας. Επέστρεψε στη Μεσσήνη το 1967 και έμεινε μέχρι το 1984, ασχολούμενος με τη συγγραφή και ιδιαίτερα με την ιστορία της Μεσσήνης. Το 1973 εκδόθηκε το βιβλίο του «Μεσσήνη» από την Περιηγητική Λέσχη, το οποίο επανεκδόθηκε το 1998 από το Δήμο Μεσσήνης με την προσθήκη κειμένων καθώς και φωτογραφιών. Μεταξύ των έργων του συμπεριλαμβάνονται και τα εξής: «Μελέται» (1932). «Ιστορία της Μεσσηνίας» (1952). «Πολιτισμοί του Χαλκού» (1960). «Συνεργατισμός» (1964). «Σατιρικά γυμνάσματα» (1966). Το 2007 κυκλοφόρησε με επιμέλεια, εισαγωγή και σχόλια του ανιψιού του Στέφανου Ληναίου ένα σπουδαίο ντοκουμέντο με τίτλο «Το άγιο Χαϊδάρι» που είναι ένα συγκλονιστικό ημερολόγιο της Κατοχής στην Αθήνα. Το βιβλίο παρουσίασε στην Αθήνα ο Σύλλογος Μεσσήνης (Νησί) «Πάμισος» με ομιλητές τον Μανώλη Γλέζο και τους Νησιώτες ιστορικούς Βασίλη Κρεμμυδά και Βασίλη Παναγιωτόπουλο.

ΤΣΙΚΛΗΤΗΡΑ ΚΩΣΤΗ

ΤΣΙΚΛΗΤΗΡΑΣ ΚΩΣΤΗΣ: Ολυμπιονίκης για τον οποίο η βρετανική εφημερίδα «The Sporting Life» έγραψε το 1908 ότι «είναι μια τέλεια εικόνα ενός αθλητή που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως μοντέλο γλύπτη της αρχαιότητας». Γεννήθηκε το 1888 στην Πύλο και προερχόταν από εύπορη οικογένεια. Κατά την παράδοση διακρίθηκε από μικρός για τις αθλητικές του επιδόσεις καθώς «στα πανηγύρια πηδούσε 2 και 3 άλογα δεμένα μαζί, ενώ κάθε ημέρα έμπαινε στο σπίτι του όχι από την πόρτα της αυλής αλλά περνώντας πάνω από το φράχτη». Ο πατέρας του ήταν γιατρός και σε ηλικία 17 ετών τον έστειλε στην Αθήνα για να σπουδάσει στην Εμπορική Ακαδημία. Γράφτηκε στον «Πανελλήνιο» και άρχισε να ασχολείται με τον αθλητισμό. Βλέποντας το ύψος του (1,92 μ.) και τον τρόπο με τον οποίο εκτελούσε τα άλματα (θαυμάσια αλτικότητα και εξαιρετικό σπάσιμο μέσης), οι προπονητές τον έπεισαν να αφιερωθεί στο άλμα εις ύψος και στο άλμα εις μήκος άνευ φοράς. Εμφανίστηκε για πρώτη φορά σε πανελλήνιους αγώνες το 1906 και ήρθε τρίτος με 2,83 μ. στο μήκος άνευ φοράς. Στη συνέχεια συμμετείχε στους Πανιώνιους Αγώνες που έγιναν στη Σμύρνη, αλλά και σε αγώνες στην Αλεξάνδρεια. Στους Μεσολυμπιακούς που έγιναν το 1906 στην Αθήνα ήρθε 6ος στο ύψος άνευ φοράς με 1,30 μ. αλλά δεν προκρίθηκε στον τελικό του μήκους άνευ φοράς. Πήρε μέρος στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Λονδίνου το 1908 και κέρδισε δύο αργυρά μετάλλια στα αγωνίσματα αυτά, πίσω από τον περίφημο Αμερικάνο αθλητή Γιούρι. Τέσσερα χρόνια αργότερα στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Στοκχόλμης πέρασε στην ιστορία καθώς σπάζοντας το παγκόσμιο ρεκόρ του Γιούρι με άλμα 3,37 μ. πήρε το χρυσό μετάλλιο στο άλμα εις μήκος άνευ φοράς, έναν πόντο περισσότερο από τον Πλατ Ανταμς. Και με άλμα 1,55 μ. πήρε το χάλκινο μετάλλιο στο άλμα εις ύψος άνευ φοράς. Στην Ελλάδα γίνεται υποδοχή ήρωα, πλήθος κόσμου τον περίμενε στο σταθμό Λαρίσης και στο «Ρωμιό» ο Γ. Σουρής έγραφε «τι χαρά που πήρα για τον νέον Τσικλητήρα». Οταν κόπασαν οι πανηγυρισμοί έπιασε δουλειά σε τράπεζα. Λίγους μήνες μετά το θρίαμβο της Στοκχόλμης, ξέσπασε ο Πρώτος Βαλκανικός Πόλεμος. Ο Τσικλητήρας παρουσιάστηκε και κατατάχθηκε στο 9ο Σύνταγμα Πεζικού της Καλαμάτας. Του προτάθηκε να υπηρετήσει στο Φρουραρχείο Αθηνών αλλά δεν δέχθηκε. Ως λοχίας του Πεζικού πήρε μέρος στη μάχη κατά των Τούρκων στο Μπιζάνι. Μετά από λίγες ημέρες προσβλήθηκε από μηνιγγίτιδα και μεταφέρθηκε εσπευσμένα στην Αθήνα. Πέθανε στις 10 Φεβρουαρίου του 1913. Ο «Πανελλήνιος» τον τίμησε με τη διοργάνωση αγώνων που φέρουν το όνομά του από το 1960. Η διοργάνωση κάποια στιγμή σταμάτησε αλλά ξεκίνησε και πάλι στα τέλη της δεκαετίας του 1990. Στην Πύλο σώζεται το σπίτι που έζησε ο Κωστής

Τσικλητήρας το οποίο έχει περάσει στην κυριότητα του δήμου και ανακατασκευάστηκε προκειμένου να φιλοξενήσει πολιτιστικές χρήσεις και τη «Γωνιά Τσικλητήρα».

ΤΣΟΥΔΕΡΟΥ

ΤΣΟΥΔΕΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Από τους σημαντικότερους αρχηγούς της επανάστασης του 1821 στην

Κρήτη, γόνος της οικογένειας των Καλλεργών. Ονομάσθηκε διαδοχικά εκατόνταρχος, πεντακοσίαρχος (1822), χιλίαρχος (1825) και αρχιστράτηγος της Ρεθύμνης (1828). Στη συνέχεια εξελέγη μέλος του ανωτάτου στρατιωτικού συμβουλίου της Κρήτης.

Σύμφωνα με τον Κριτοβουλίδη «άμα γνωσθείσης της επαναστάσεως του 1821, αυθορμήτως ωπλίσθη και αυτός υπέρ της πατρίδος του. Εκλεχθείς δε εξ αρχής οπλαρχηγός των πολεμικών Λαμπαίων όλης της Επαρχίας εθριάμβευσε διακριθείς πάντοτε εις τα μάχας [...] Και εφ' όσον μεν η ηρωική Κρήτη εμάχετο επί του ελληνικού αγώνος, ο Τσουδερός διετέλει πάντοτε οπλαρχηγός εκ των μάλλον διακρινομένων. Αλλά γνωστόν, ότι η ηρωική αύτη νήσος ηναγκάσθη δις και τρις μάλιστα, να προσποιηθή υποταγήν εις τους Τούρκους. Κατά τας σκληράς ταύτας δοκιμασίας ο φιλόπατρις Τσουδερός εν τω

μεν φανερώ ηναγκάζετο να προσποιήται τον υποταγμένον, ίνα μην πάθωσι τα τιμφαλέστερα συμφέροντα της πατρίδος του και τα εαυτού, οικογενιάρχου όντος. Εν κρύπτω όμως προέτρεπαν πάντας τους μη έχοντας οικογενείας ή να διατελώσι αείποτε ένοπλοι και να προστατεύωσι τους αδελφούς των ή να απέρχονται εν τη αγωνιζομένη τότε Ελλάδι και να μάχονται υπέρ πίστεως και πατρίδος». Εφυγε για τη Μήλο και τη Νάξο το 1827

προκειμένου να απελευθερώσει τον αδελφό του Ιωάννη, που είχε συλληφθεί ως πειρατής από Αμερικάνο ναύαρχο, όταν επιχείρησε να αποβιβάσει μικρό σώμα ενόπλων στην περιοχή του Ρεθύμνου. Κάτι που πέτυχε τελικά, αλλά όταν οι Κρήτες έμαθαν την απουσία του και την πρόθεση να πάει προς συνάντηση της Προσωρινής Κυβέρνησης στην Ελλάδα για να πάρει μέρος στις πολεμικές επιχειρήσεις, τον εξέλεξαν αρχιστράτηγο και του ζήτησαν να επιστρέψει. Το ίδιο ζήτησε και ο Κολοκοτρώνης, με αποτέλεσμα πειθαρχώντας ο Γ. Τσουδερός να επιστρέψει στην Κρήτη επικεφαλής σώματος 160 Κρητών. Λίγο αργότερα έφθασε στην Κρήτη και ο Χατζή Μιχάλης σταλμένος από την Προσωρινή Κυβέρνηση με 250 εθελοντές και 60 ιππείς. Στις 15 Μαΐου του 1828 ο Χατζή Μιχάλης έφθασε μέχρι της πύλες του φρουρίου στο Ρέθυμνο όπου συνέλαβε αιχμάλωτο Τούρκο αξιωματούχο. Στη συνέχεια όμως προέκυψαν σοβαρές διαφωνίες ανάμεσα σε αυτόν και τους Κρήτες οπλαρχηγούς μεταξύ των οποίων ήταν και ο Γ. Τσουδερός. Η διαφωνία είχε να κάνει με το γεγονός ότι ο Χατζή Μιχάλης ήθελε να συγκρουσθεί με τις δυνάμεις των Τούρκων σε ανοικτό πεδίο. Κάτι που έγινε τελικά όταν κλείστηκε στο Φραγκοκάστελο κοντά στο χωριό Καψοδάσος και δέχθηκε την επίθεση του Μουσταφά πασά. Την πρώτη ημέρα της επίθεσης σκοτώθηκε ο Χατζή Μιχάλης και το μεγαλύτερο μέρος των ανδρών του. Ο Γ. Τσουδερός πήρε μέρος στη μάχη που συνεχίστηκε επί διήμερο αλλά όταν αντελήφθη ότι οι Τούρκοι έκαναν κυκλωτική κίνηση, απέσυρε τους μαχητές του. Οι εξελίξεις αυτές αποθάρρυναν τους Κρήτες και ο Τσουδερός «ηναγκάσθη να διαλαλήσει διά δημοσίου κήρυκος εις τον στρατόν του, ότι θέλει τουφεκίσει πάντα, όστις ήθελε συζητήσει περί αυτού». Με την επιμονή του όλοι οι οπλαρχηγοί και σωματάρχες υπέγραψαν έγγραφο «δι' ου υπέσχοντο να θυσιάσωσι τα πάντα προς απελευθέρωσιν της πατρίδος των». Πράγματι αργότερα οι επαναστατημένοι Κρήτες πέτυχαν μεγάλη νίκη κατά του Μουσταφά πασά που επιχείρησε να περάσει τα στενά του Ροδακίνου και των Χαλάρων. Γεγονός που ενίσχυσε τη δράση των επαναστατημένων μέχρι το 1830. Τότε υπεγράφη το πρωτόκολλο του Λονδίνου με το οποίο η Κρήτη έμενε υπό την κυριαρχία της Τουρκίας παρά τις αντιδράσεις των επαναστατημένων. Οι οποίοι υποχρεώθηκαν να δεχθούν την ανακωχή που επέβαλαν οι Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) όταν αυτές έστειλαν το στόλο και απέκλεισε το νησί. Ο Σουλτάνος παραχώρησε για μια δεκαετία την Κρήτη στον πασά της Αιγύπτου Μωχάμετ Αλή. Το Σεπτέμβριο του 1830 στη Σούδα αποβιβάστηκαν 3.000 άνδρες του τακτικού Αιγυπτιακού στρατού που κατέλαβαν το νησί υπό την προστασία των Μεγάλων Δυνάμεων. Ταυτοχρόνως ανακλήθηκε από την ελληνική κυβέρνηση ο τελευταίος αρμοστής της Κρήτης Ν. Ρενιέρης και διαλύθηκε το Κρητικό Συμβούλιο.

Μετά από διαπραγματεύσεις οι Αιγύπτιοι επέτρεψαν τη μετανάστευση

των Κρητικών στην Ελλάδα και δημιουργήθηκε το λεγόμενο «Κρητικόν προσφυγικόν πρόβλημα».

Ο Γ. Τσουδερός ήρθε σε συνεννόηση με τον Κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια

και με τρία Υδρέικα πλοία άρχισε να μεταφέρει οπλαρχηγούς, στρατιώτες και γυναικόπαιδα στη Μεσσηνία. Σύμφωνα με τον Α. Γούδα «μετεκόμισεν εις την Μεσσηνίαν προς αποικισμόν κατά ρητήν διαταγήν αυτού του Κυβερνήτου, όστις και αυτοπροσώπως μεταβάς εις τα Μεσσηνιακά φρούρια, παρευρέθη φιλοφρόνως εις την αποβίβασιν του στρατηγού Τσουδερού, όν άμα είδεν, υπεδέχθη διά τον λέξεων «καλώς τον Τσουδερόν, τον Κολοκοτρώνην της Κρήτης». Παρηγόρησε δε καταλλήλως αυτόν και τω υπεσχέθη δικαίων εκτίμησιν των υπηρεσιών του, αλλ' ουδεμία δυστυχώς άμεσος ελήφθη πρόνοια προς ικανοποίησιν των αναγκών του. Οτε δε ήλθε εν Μεθώνη το 1833 ο βασιλεύς Οθων και είδε τον Τσουδερόν, ηθέλησε να μάθη και παρ' αυτού, αν τω όντι ήσαν αληθή, τα όσα η κοινή γνώμη απέδιδεν αυτώ ανδραγαθήματα υπέρ της πατρίδος του. «Μάλιστα μεγαλειότατε»

απήντησεν αφελώς ο ένδοξος γέρων, «εγώ είμαι ο Τσουδερός εκείνος, όν άλλοτε έτρεμον οι στρατιώται του Σουλτάνου και του Μεχμέτ Αλή, αλλά σήμερον

ουδείς με γνωρίζει, ουδείς ερωτά αν ζω και πως ζω». Ο Οθων προσηνέχθη φιλοφρόνως προς τον γέροντα, υποσχόμενος και ούτος δικαίαν εκτίμησιν των θυσιών του».

Το 1838 δόθηκε στον Γ. Τσουδερό ο βαθμός του Συνταγματάρχη της Βασιλικής Φάλαγγας, αλλά το 1841 όταν και πάλι επαναστάτησε η Κρήτη γύρισε στην πατρίδα του για να πολεμήσει. Η επανάσταση απέτυχε και ο Τσουδερός γύρισε πάλι στην Ελλάδα «απεσύρθη όμως εν Μεσσηνία και εκεί εβίωσεν εν οικονομική στενοχώρια μέχρι του 1849, ότε απεβίωσε εν ηλικία ενενήκοντα και ενός έτους» κατά τον Α. Γούδα.

Η ονοματοθεσία στη Μεσσήνη βασίζεται στην πληροφορία του Θεόδ.

Τσερπέ ότι «αμέσως μετά την επανάσταση μέχρι το 1859 που πέθανε στην Μεσσήνη, εγκαταστάθηκε οικογενειακώς και ο ήρωας αρχηγός της επαναστάσεως του Ρεθύμνου του 1821, Γεώργ. Τσουδερός». Από τα διαθέσιμα ιστορικά στοιχεία όμως δεν προκύπτει κάτι τέτοιο. Στα αποσπάσματα από το έργο του Α. Γούδα που προαναφέρθηκαν, ο Γ. Τσουδερός το 1831 αποβιβάστηκε στα «Μεσσηνιακά φρούρια» δηλαδή στην περιοχή της Πυλίας, ενώ στην ίδια περιοχή (στη Μεθώνη) συναντήθηκε το 1833 με τον Οθωνα. Ο Δικαίος Βαγιακάκος παρουσιάζει δύο έγγραφα που φέρουν την υπογραφή του Γ. Τζουδερού (όπως υπογράφει) και άλλων μελών της οικογενείας του, στα

οποία υποβάλλονται αιτήματα «από μέρους των κατά την Κορώνην παροικούντων Κρητών».

Στα έργα όσων ασχολήθηκαν τόσο με την οικογένεια των Τσουδερών, όσο και με την ιστορία της Κρητικής επανάστασης και την εγκατάσταση των προσφύγων στη Μεσσηνία δεν υπάρχει καμία αναφορά για εγκατάσταση του Γ. Τσουδερού στο Νησί. Αντιθέτως υπάρχουν έγγραφα που αναφέρουν ότι κάποιοι Κρητικοί που μετακινήθηκαν στο Νησί, μέσα σε ελάχιστο διάστημα «κατά διαταγήν του Γενικού Αρχηγού επεστρέψαμεν εις την Κορώνην». Αναφορά που υπάρχει για το Νησί είναι αυτή στη «Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια» η οποία γράφει ότι «απεβίωσεν εν Μεσσήνη εις βαθύ γήρας τω 1859». Στην εγκυκλοπαίδεια «Ελευθερουδάκη» αναφέρεται ότι ο Γ.

Τσουδερός «κατέφυγε εις την ελευθέραν Ελλάδα, εν Κορώνη» και μετά την αποτυχία της επανάστασης του 1841 «απέθανεν εν Μεσσήνη, εις βαθύ γήρας».

Μετά από συνεννόηση με υπαλλήλους των ΓΑΚ Ρεθύμνου, επικοινωνήσαμε με τον συνταξιούχο λυκειάρχη Ιωάννη Τσουδερό που ασχολείται με την ιστορία της οικογένειας των Τσουδερών, ο οποίος μας είπε ότι «δεν είναι ξεκαθαρισμένο από την οικογένειά του που πέθανε» γιατί «κανένας δεν άφησε απομνημονεύματα γι' αυτή την εποχή».

ΤΣΟΥΣΗ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΤΣΟΥΣΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Στρατιωτικός, για δύο θητείες δήμαρχος Μεσσήνης. Η οικογένεια Τσούση, έλκει την καταγωγή της από τα Καλάβρυτα και την οικογένεια Πετμεζά. Σύμφωνα με την οικογενειακή παράδοση, τρεις αδελφοί δολοφόνησαν τον μπέη των Καλαβρύτων για λόγους ηθικής τάξης και έφυγαν από εκεί. Ο ένας από αυτούς, ο Δημήτριος, εγκαταστάθηκε στο

Μοσχοχώρι και πήρε το επώνυμο Τσούσης. Πατέρας του Σταύρου Τσούση ήταν ο Παναγιώτης, γιος του Δημητρίου και μητέρα του η Αρετή το γένος Βλαχάκη από το Νησί.

Ο Σταύρος Τσούσης γεννήθηκε το 1896, τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο στο Καρτερόλι και το Γυμνάσιο στο Νησί. Μετά από εξετάσεις κατά τις οποίες επετράπη για πρώτη φορά η συμμετοχή υποψηφίων από όλη την τότε Ελλάδα, εισήλθε στην Σχολή Ευελπίδων το 1914 και αποφοίτησε το 1917 ως ανθυπολοχαγός Πεζικού. Πήρε μέρος στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και στη Μικρασιατική εκστρατεία. Ηταν επιτελής στο 3ο Επιτελικό Γραφείο της Μεραρχίας που είχε την ευθύνη της πορείας προς την Κωνσταντινούπολη και γι' αυτό ήταν ο συντάκτης της διαταγής επιχειρήσεων για την κατάληψή της. Επιχείρηση που για πολλούς λόγους δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ.

Αποχώρησε από το Στρατό και αργότερα προσελήφθη ως ανώτερος υπάλληλος του Υπουργείου Δημοσίων Εργων, έχοντας την ευθύνη κατασκευής κυρίως έργων οδοποιίας. Στη διάρκεια της δικτατορίας του Μεταξά ορίστηκε διοικητής (νομάρχης) των Νομών Κοζάνης και Ηρακλείου. Σύμφωνα με τους βιογράφους του, κανένας δεν εστάλη εξορία από τους δύο νομούς εκείνη την περίοδο, αλλά αντιθέτως καταβλήθηκε προσπάθεια επαναφοράς εξορίστων.

Με την κήρυξη του ελληνοϊταλικού πολέμου, σε τηλεγράφημα από το Ηράκλειο όπου βρισκόταν, ζητούσε να του δοθεί το δικαίωμα κατάταξης στο στρατό αν και δεν είχε κληθεί η ηλικία του: «Εις τον τεράστιον αυτόν αγώνα υπέρ βωμών και εστιών, τον οποίον κάθε ελληνική ψυχή έχει αισθανθεί, παρακαλώ μη με στερήσετε της τιμής να συμμετάσχω εις το ηπειρωτικόν μέτωπον όπως οι άλλοι συνάδελφοί μου αξιωματικοί».

Στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής ορίστηκε από τον αντιπρόσωπο του Ερυθρού Σταυρού στην Ελλάδα Σουηδό καθηγητή Πέρσον ως πρόεδρος του Ερυθρού Σταυρού Μεσσήνης, καθήκον το οποίο εκτέλεσε χωρίς αμοιβή, ενώ αποποιήθηκε και την παροχή τροφίμων.

Κατήλθε υποψήφιος για πρώτη φορά στις δημοτικές εκλογές του 1951 ως «ανεξάρτητος φιλελεύθερος». Συγκέντρωσε 639 ψήφους έναντι 406 του γιατρού Σταύρου Γιαννόπουλου (που είχε οριστεί δήμαρχος στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου και υποστηρίχθηκε από τους Παπανδρεϊκούς και τον Δ. Κούτσικα) και 294 του δικηγόρου Ανδρέα Κουλέτση (που υποστηρίχθηκε από τους Νησιώτες πολιτικούς παράγοντες Φεσσά και Οικονομόπουλο).

Εξελέγη για δεύτερη φορά το 1954 με 929 ψήφους έναντι 919 του Δ. Κούτσικα. Το 1959 όμως έχασε από το Δ. Κούτσικα συγκεντρώνοντας 1.278 ψήφους έναντι 1.764 του αντιπάλου του. Σκηνικό που επαναλήφθηκε στις εκλογικές αναμετρήσεις του 1964 και του 1975.

Στη διάρκεια της δημαρχοντίας του ασφαλτοστρώθηκαν οι δρόμοι εισόδου στην πόλη, όπως και οι δρόμοι της αγοράς. Διαμορφώθηκε ο χώρος της πλατείας και περιφράχτηκε το άλσος. Καθορίστηκε ο χώρος της λαχαναγοράς και απομακρύνθηκε το γουρνοπάζαρο από το κέντρο της πόλης. Ηλεκτροφωτίστηκαν κεντρικοί δρόμοι και βελτιώθηκε το δίκτυο ύδρευσης.

Ο Σταύρος Τσούσης ήταν ένα από τα πρόσωπα που εντυπωσίασαν τον περίφημο Χένρι Μίλερ όταν το 1939 επισκέφθηκε την Ελλάδα φιλοξενούμενος από τον Αγγλο συγγραφέα Λόρενς Ντάρελ και ήρθε σε επαφή με κορυφαίους Ελληνες διανοούμενους στην Αθήνα. Στο έργο του «Ο Κολοσσός του Μαρουσίου» περιγράφει τη συνάντηση που είχε στο Ηράκλειο με τον Σταύρο Τσούση και τις εντυπώσεις από το χαρακτήρα και την προσωπικότητά του:

«Σηκώθηκε πίσω από ένα τεράστιο έπιπλο και ήρθε ζωηρά μπροστά να μας χαιρετήσει. Τίποτε δεν με είχε προετοιμάσει πως θα συναντούσα μια μορφή σαν του Σταύρου Τσούση όπως θα αποδεικνυόταν. Αμφιβάλλω αν υπάρχει άλλος Ελληνας σαν αυτόν σε όλη την Ελλάδα. Τέτοια εξυπνάδα, τέτοια ζωντάνια, τέτοια αυστηρή τυπικότητα, τέτοια μειλίχια, άκαμπτη ευγένεια, τέτοια αγνότητα. Λες και τον χτένιζαν και τον ξύριζαν και τον περιποιούνταν όλες τις νύχτες και τις ημέρες που με περίμενε για να εμφανιστεί μπροστά μου, και σαν να είχε προβάρει τα λόγια του ξανά και ξανά μέχρι να φτάσει στην τελειότητα για να τα εκφράσει με τέτοια άνεση απόλυτη και τρομακτική. Ηταν ο τέλειος αξιωματούχος, σαν αυτόν που φαντάζεται κανείς από τα σκίτσα της γερμανικής γραφειοκρατίας. Ηταν ένας πέρα για πέρα ατσάλινος άνδρας και όμως υποκλινόμενος, συναινετικός και καθόλου επίσημος. Το κτίριο που βρίσκεται το γραφείο του ήταν ένας από αυτούς τους σύγχρονους τσιμεντένιους στρατώνες στους οποίους άνδρες, χαρτιά, δωμάτια και έπιπλα είναι μονότονα τα ίδια. Ο Σταύρος Τσούσης είχε καταφέρει από κάποια ακαθόριστη ικανότητα να μετατρέψει το γραφείο του, παρόλο που ήταν γυμνό, σ' έναν πραγματικό ναό γραφειοκρατίας. Κάθε χειρονομία του ήταν φορτισμένη με σημασία. Ηταν σαν να είχε καθαρίσει το δωμάτιο από κάθε τι που θα μπορούσε να εμποδίσει τις αστραπιαίες κινήσεις του, τις απότομες διαταγές του, την τρομερά συγκεντρωμένη προσοχή στην παρούσα υπόθεση [...]

[...] Πέθαινα να τον ρωτήσω που είχε λάβει αυτή την άμεμπτη εκπαίδευσή του, αλλά κρατήθηκα για μια πιο κατάλληλη στιγμή. Τι διευθυντής θα είχε γίνει σε μια τυπική αμερικάνικη εταιρεία! Τι διευθυντής πωλήσεων! Και αυτός βρισκόταν εδώ σ' ένα προφανώς εγκαταλειμμένο κτίριο, καλοντυμένος για να συνεχίσει να εκτελεί την υπηρεσία του, αλλά χωρίς ακροατήριο, χωρίς θέαμα, μονάχα μέσα στην συνηθισμένη ρουτίνα μιας επαρχιακής πόλης στην άκρη του κόσμου. Δεν έχω δει ποτέ ικανότητα σε τόσο θλιβερά ακατάλληλο μέρος. Αν ήταν διατεθειμένος - και μόνο ο Θεός ξέρει ποιες ήταν οι υπερβολικές φιλοδοξίες ενός τέτοιου ατόμου που έμενε παγιδευμένο εδώ σ' ένα κανό ματαιότητας - θα μπορούσε εύκολα να είχε αξιώσει και να επέβαλε δικτατορία σε όλα τα Βαλκάνια. Σε μερικές ημέρες θα τον έβλεπα να αναλαμβάνει την ηγεσία ολόκληρου του μεσογειακού κόσμου, ορίζοντας με την παχιά υπογραφή του τη μοίρα αυτής της μεγάλης λεκάνης για πολλές μελλοντικές-εκατονταετίες. Χαριτωμένος, γοητευτικός, φιλόξενος καθώς ήταν, σχεδόν με είχε τρομοκρατήσει. Για πρώτη φορά στη ζωή μου είχα βρεθεί μπροστά σ' έναν άνθρωπο με εξουσία, έναν άνθρωπο που μπορούσε να πραγματοποιήσει ό,τι έβαζε στο νου του, και ακόμα περισσότερο έναν άνθρωπο που δεν θα οπισθοχωρούσε και δεν θα σταματούσε μπροστά στο οποιοδήποτε κόστος προκειμένου να πραγματοποιήσει το όνειρό του. Ενιωθα σαν να κοίταζα έναν εμβρυϊκό τύραννο, όχι αγενή, ασφαλώς πολύ έξυπνο, αλλά πάνω απ' όλα έναν άνδρα ανελέητο, με ατσάλινη θέληση, έναν άνδρα που ήταν γεννημένος για έναν μοναδικό σκοπό: να γίνει ηγέτης. Δίπλα του ο Χίτλερ φαίνεται σαν καρικατούρα και ο Μουσολίνι σαν ξεπεσμένος θεατρίνος. Οσον αφορά τους σπουδαίους μεγιστάνες της βιομηχανίας της Αμερικής, όπως αποκαλύπτονται στον κινηματογράφο και τις εφημερίδες, δεν είναι παρά μεγάλα παιδιά, υδροκέφαλες ιδιοφυΐες που παίζουν με δυναμίτη στα αγιοφανή χέρια των βαπτιστών αγίων. Ο Σταύρος Τσούσης μπορούσε να τους χορέψει σαν τσιμπιδάκια ανάμεσα στα δυο του δάχτυλα».

ΦΕΣΣΑ

ΦΕΣΣΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Πολλές φορές δήμαρχος Παμίσου και βουλευτής Μεσσήνης. Γεννήθηκε στο Νησί το 1850 και πήρε μέρος ως εθελοντής στην Κρητική Επανάσταση το 1868. Εξελέγη για πρώτη φορά δήμαρχος το 1891. Ακολούθησε νέα εκλογή το 1895 και έμεινε στο τιμόνι του δήμου μέχρι το 1905 οπότε και εξελέγη βουλευτής. Παραιτήθηκε από τη θέση αυτή το 1907 και επανεξελέγη δήμαρχος, αξίωμα το οποίο διατήρησε μέχρι το θάνατό του το 1912. Στη διάρκεια της θητείας του έγιναν σημαντικά έργα ρυμοτομίας και υπονόμων, ενώ γνώρισε μεγάλη πρόοδο το δημοσυντήρητο Γυμνάσιο στο οποίο δίδαξαν σπουδαίοι καθηγητές.

Ο γιος του Εμμανουήλ χρημάτισε πολλές φορές βουλευτής και γερουσιαστής Μεσσηνίας. Ηταν και ο πρώτος πρόεδρος της Κοινότητας Μεσσήνης (1914). Στο Κοινοτικό Συμβούλιο που εξελέγη τότε (10 Φεβρουαρίου) συμμετείχαν οι: Φ. Βακαλόπουλος, Θ. Γούνας, Χ. Μερλόπουλος, Π. Κορκονικήτας, Κ. Πάστρας, Π. Καλαμαριώτης, Γ. Βαλσαμάκης, Β. Ποτηρόπουλος, Π. Μαρκάκης, Ι. Οικονομόπουλος, Επ. Λυμπερόπουλος, Ι. Ζαχαράκης, Ι. Μουρίκης και ισοψήφησαν οι Αριστ. Φωτόπουλος και Ν. Ρούτσης (στη συνέχεια συναντάμε ως δημοτικό σύμβουλο τον Ν. Ρούτση).

Οι κοινότητες ιδρύθηκαν το 1912 και με βάση τον ιδρυτικό νόμο η θητεία των συμβουλίων ήταν τετραετής και των προέδρων ετήσια. Λόγω των Βαλκανικών Πολέμων, οι πρώτες εκλογές έγιναν το 1914. Στο μεσοδιάστημα παρατάθηκε η θητεία των δημοτικών συμβουλίων και ορίστηκαν δήμαρχοι μεταξύ των δημοτικών συμβούλων. Ως δημαρχούντα από τα διαθέσιμα αρχεία εφημερίδων συναντάμε στο διάστημα αυτό τον δημαρχιακό πάρεδρο Γυφτάκη, αλλά δεν αποκλείεται να είχαν υπηρετήσει σε αυτή τη θέση και άλλα πρόσωπα.

Με την Ελλάδα σε πολεμικές περιπέτειες, οι επόμενες κοινοτικές εκλογές πραγματοποιήθηκαν το 1925. Ετσι η θητεία των πρώτων κοινοτικών συμβουλίων διήρκεσε

ουσιαστικά 11 χρόνια. Στο διάστημα αυτό εναλλάχθηκαν διάφορα πρόσωπα στη θέση του προέδρου, μεταξύ των οποίων ο Π. Κορκονικήτας και ο Φ. Βακαλόπουλος.

ΦΛΕΣΣΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΦΛΕΣΣΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Παππούς του Παπαφλέσσα ο οποίος κατά την παράδοση πήρε μέρος στα Ορλωφικά το 1770 και σκοτώθηκε στη μάχη του Νησιού. Γραπτή μαρτυρία σχετικά κοντινή στα γεγονότα υπάρχει σε χειρόγραφο βιβλίο του για πολλά χρόνια βουλευτή Καλαμών Κωνσταντίνου Φλέσσα (1840-1920) στο οποίο αναφέρονται τα εξής: «Ο Γεώργιος Φλέσσας ήτο πάππος του Παπαφλέσσα γεννηθείς εν τη κωμοπόλει Πολιανή της Μεσσηνίας τω 1716. Κατά την επανάστασιν του Ορλώφ έδραμεν επικεφαλής 150 Μεσσηνίων προς υπεράσπισιν των εν Μεσσήνη των Καλαμών ευρισκομένων μαχητών υπό τον Ιωάννην Σκυλογιάννην, συγγενούς του Π. Γερακάρη του διακριθέντος επί Μοροζίνη. Παραμείναντες έξω των φρουρίων της Πύλου μετά τον απόπλουν (την 5ην Ιουλίου 1770) εκ Κορώνης του Ρωσσικού στόλου, έσπευσαν εις Νησίον της Μεσσήνης, εν τη οχυρά οικία του Χαντζή Γεωργίου, του καλούμενου Πληγούρη, επολιορκήθησαν υπό των αίφνης κατελθόντων εκ Τριπόλεως Τούρκων και εφωνεύθησαν άπαντες μεταδοθέντος του πυρός εις την οικίαν του Πληγούρη».

Κατά την παράδοση, μετά τα Ορλωφικά, εμφανίστηκε το δημοτικό τραγούδι που εξιστορεί την κάθοδο του Γεώργιου Φλέσσα στο Νησί:

«Λεβέντες παλικάρια από την Πολιανή

με τ' ασιμάρματά τους πάνε για το Νησί

Περνώντας τη Συρόκα και την Βελανιδιά

ευρίσκουν ένα γέρο με 4 παιδιά.

Γεια σου χαρά σου γέρο

Καλώς τα τα παιδιά,

καλώς τον καπετάνιο

με τα κλεφτόπουλα.

Σήκω να πάμε γέρο

να πάμε στο Νησί

για Τούρκικα κεφάλια

έλα κοντά και συ.

Πώς νάρθω καπετάνιε

που ειμ' ανήμπορος,

μα πάρε τα παιδιά μου

κι ας μείνω μοναχός.

Πρόσεχε καπετάνιε

στο δρόμο που θα βγης,

είναι γιομάτος Τούρκους

κι' αδίκως θα χαθείς.

Φλέσσα Γιώργη με λένε

και λόγια δεν ακώ.

Τους Τούρκους θα χτυπήσω

το αίμα τους θα πιώ».

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΜΑΥΡΟΛΥΚΟΥ

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΜΑΥΡΟΛΥΚΟΣ

Διάσημος αστρονόμος, συγγραφέας και μαθηματικός που γεννήθηκε στη Μεσσήνη της Σικελίας από Κωνσταντινουπολίτες γονείς το 1494 και έζησε μέχρι το 1575. Ο πατέρας του Αντώνιος ήταν γιατρός και αργότερα έγινε διευθυντής του Νομισματοκοπείου της Μεσσήνης. Το 1521 ο Φραγκίσκος Μαυρόλυκος χειροτονήθηκε το 1550, έγινε Βενεδικτίνος μοναχός στη Μονή Αγίας Μαρίνας και δύο χρόνια αργότερα χρίσθηκε ηγούμενος.

Εγινε και αυτός διευθυντής του Νομισματοκοπείου της Μεσσήνης, διετέλεσε υπεύθυνος συντήρησης των οχυρώσεων της πόλης, δίδαξε γιους αξιωματούχων και ήρθε σε επαφή με πνευματικές προσωπικότητες της εποχής του. Το 1569 διορίσθηκε καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Μεσσήνης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο κρατήρας Μαυρόλυκος, ένας από τους γνωστότερους πάνω στη Σελήνη, πήρε το όνομά του από τον Φραγκίσκο Μαυρόλυκο.

Εξέδωσε βιβλία για: Τη διάθλαση του φωτός και το φαινόμενο του ουράνιου τόξου. Την πρώτη γνωστή απόδειξη με τη μέθοδο της μαθηματικής επαγωγής. Τον υπολογισμό του βαρύκεντρου διαφόρων στερεών σωμάτων. Την ιστορία της Σικελίας. Μια μέθοδο μέτρησης των διαστάσεων της Γης.

Μεταξύ των άλλων δραστηριοτήτων, μετέφρασε αρχαία κείμενα των Θεοδοσίου Βιθυνού, Μενέλαου του Αλεξανδρέως, Αυτολύκου του Πιτανέως, Ευκλείδη, Απολλωνίου του Περγαίου και Αρχιμήδη.

Η ονοματοθεσία σύμφωνα με την εισήγηση, έγινε στο πλαίσιο της προσπάθειας «σύνδεσης με κάθε θεμιτό μέσο της κουλτούρας της Αρχαίας Μεσσήνης, της Σικελικής Μεσσήνης και της πόλης Μεσσήνης».

ΦΡΑΓΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΦΡΑΓΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Αξιωματικός της αεροπορίας που γεννήθηκε στην Μεσσήνη το 1916. Αποφοίτησε από το Γυμνάσιο της πόλης και εισήχθη στην Σχολή Αεροπορίας. Με την είσοδο των Γερμανών στην Ελλάδα διέφυγε στην Μέση Ανατολή. Πολέμησε ως χειριστής της 335 μοίρας στις επιχειρήσεις κατά των Γερμανών στην Κρήτη τον Ιούλιο του 1942 και κατά την υποχώρησή τους μέσω Γιουγκοσλαβίας τον Οκτώβριο του 1944. Ονομάσθηκε ανθυποσμηναγός το 1944, προήχθη σε αντισμήναρχο το 1956 και σε σμήναρχο το 1961. Αξιωματικός επιχειρήσεων του 13ου ελληνικού σμήνους στην Κορέα (1952-1953) και αρχηγός του σμήνους στην επιστροφή του από την Ιαπωνία το 1955. Υπηρέτησε στο στρατηγείο Μάλτας του ΝΑΤΟ (1957-1960) και στην συνέχεια διετέλεσε υποδιοικητής της Σχολής Αεροπορίας. Τιμήθηκε με ελληνικά και ξένα μετάλλια και παράσημα.

ΦΩΤΕΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ

ΦΩΤΕΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Πρώτος αιρετός Νομάρχης Μεσσηνίας που γεννήθηκε το 1939 στην Καρδαμύλη. Ολοκλήρωσε τη μέση εκπαίδευση στην Καλαμάτα όπου υπηρετούσε ως φιλόλογος (και γυμνασιάρχης) ο πατέρας του. Το 1957 πέτυχε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και πήρε πτυχίο το 1962, ενώ το 1966 πήρε πτυχίο Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών της ίδιας σχολής. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του διετέλεσε γενικός γραμματέας της Διοικούσας Επιτροπής Συλλόγων Πανεπιστημίου Αθηνών (ΔΕΣΠΑ). Δικηγόρησε στην Αθήνα από το 1965 μέχρι το 1968, όταν και έφυγε για τη Γαλλία. Πήρε το πτυχίο του Ινστιτούτου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καθώς και πτυχία πολιτικών επιστημών άλλων πανεπιστημίων. Το 1974 ανακηρύχθηκε αριστούχος διδάκτορας της Παντείου με θέμα «Ο Γκωλλισμός και η 5η Γαλλική Δημοκρατία - Συμβολή στην πολιτική και Συνταγματική Ιστορία της Νεώτερης Γαλλίας και Ευρώπης».

Τον Αύγουστο του 1974 τοποθετήθηκε ως νομάρχης στη Ροδόπη και υπηρέτησε συνεχώς μέχρι το Μάρτιο του 1982. Ηταν μια δύσκολη εποχή για τη Ροδόπη και την Θράκη σε εθνικό, πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο και χρειάστηκαν λεπτοί χειρισμοί για να αντιμετωπισθούν τα πολύπλοκα προβλήματα.

Στο διάστημα 1984-85 διετέλεσε γενικός διευθυντής του Ινστιτούτου Κοινωνικών Ερευνών και Μελετών, ενώ το Νοέμβριο του 1989 ορίστηκε μέλος του Εθνικού Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου και στη συνέχεια γενικός γραμματέας του υπουργείου Πολιτισμού (οικουμενική κυβέρνηση Ζολώτα). Τον Απρίλιο του 1990 ορίστηκε και πάλι γενικός γραμματέας στο ίδιο υπουργείο και όταν παραιτήθηκε από βουλευτής Μεσσηνίας ο Αντώνης Σαμαράς πήρε τη θέση του στο Κοινοβούλιο ως πρώτος επιλαχών των εκλογών του 1990.

Το Νοέμβριο του 1993 τιμήθηκε με το παράσημο «Commendatare» της ιταλικής Δημοκρατίας για την προσφορά του στην επικοινωνία των δύο πολιτισμών.

Τον Οκτώβριο του 1994 εξελέγη ως πρώτος αιρετός νομάρχης Μεσσηνίας και πέθανε το Μάρτιο του 1998.

Πολυγραφότατος και εξαιρετικός διανοητής, συνεργάσθηκε κατά καιρούς με τις εφημερίδες «Καθημερινή», «Μεσημβρινή», «Βραδυνή», «Μακεδονία», «Ελληνικός Βορράς» και τα περιοδικά «Ιστορία», «Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου», «Εποπτεία», «Οικονομικός Ταχυδρόμος», «Ζυγός» και «Νέα Εστία».

Υπήρξε επί τετραετία συνεργάτης του περιοδικού «Πολιτικά Θέματα» και επί εικοσαετία συνεργάτης του μηνιαίου περιοδικού «Ευθύνη» και τακτικός συνεργάτης του περιοδικού «Κυπριακή Μαρτυρία».

Σε βιβλία κυκλοφόρησαν τα έργα του: «Ο Γκωλλισμός και η 5η Γαλλική Δημοκρατία» (1974). «Η ελληνική απελπισία» (δοκίμιο πάνω στον ελληνικό θάνατο - 1978). «Τα Μηνιαία» (δοκίμια - 1976). «Στα ίχνη της ελευθερίας» (δοκίμια για την ελευθερία και τον ολοκληρωτισμό). «Αρθρα μάχης» (πολιτικά άρθρα). «Μορφές Ελλήνων» (κριτικές προσεγγίσεις σε προσωπικότητες του νέου ελληνισμού» -1989). «Ο Λόγος και ο Χρόνος» (δοκίμια - 1990). «Το Πλήθος και το Πρόσωπο» (δοκίμια - 1992). «Η μυστική βοή» (1991). «Οι ραβδοσκόποι» (1993). «Σαν τα παιδιά» (ποιητική συλλογή). «Οι εκτροπές της κουλτούρας» (1996). «Παντοτινά ταξίδια».

ΧΙΩΤΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΧΙΩΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ευεργέτης της πόλης, γεννήθηκε στο Νησί το 1878. Σύμφωνα με τη διαθήκη του, βαπτίσθηκε στον Πάμισο και μέσα στους σκοπούς διάθεσης της περιουσίας οριζόταν ότι θα τελείται μνημόσυνο και λειτουργία κατά τη γιορτή του Αγίου Νικολάου του Νέου στις 9 Μαΐου στην ομώνυμη εκκλησία κοντά στο ποτάμι. Η καταγωγή της οικογένειάς του ήταν από τη Χίο και μετά την καταστροφή της, ο Γιάγκος Μαρινόπουλος εγκαταστάθηκε στο Νησί. Λόγω της καταγωγής απέκτησε το παρατσούκλι «Χιώτης» που έγινε στη συνέχεια επώνυμο. Γιος αγροτικής οικογένειας ο Ν. Χιώτης, τελείωσε τη δημοτική εκπαίδευση στο 2ο Δημοτικό Σχολείο και πήγε για ένα διάστημα στο Σχολαρχείο.

Σε μικρή ηλικία (σύμφωνα με τους συγγενείς σε ηλικία 14-17 χρονών) έφυγε από το Νησί και πήγε στην Αθήνα. Από τις πρώτες δουλειές του ήταν στην εφημερίδα «Το Στέμμα» που ανήκε στο Παλάτι. Από διανομέας της εφημερίδας έφθασε μέχρι τη θέση υπεύθυνου του τυπογραφείου. Λίγο αργότερα απέκτησε δικό του τυπογραφείο και κέρδισε σημαντικό χρηματικό ποσό καθώς μετά την εισαγωγή χαρτιού που έκανε, σημειώθηκε σημαντική ανατίμηση. Τη δεκαετία 1910-1920 οι επιχειρήσεις του σημείωσαν μεγάλα κέρδη και στο διάστημα μέχρι το 1926 επενδύθηκαν σημαντικά ποσά σε ακίνητα.

Εξελίχθηκε σε σημαντικό οικονομικό παράγοντα με ιδιαίτερους δεσμούς τόσο με τη βασιλική οικογένεια όσο και με πολιτικούς παράγοντες της εποχής. Ετσι κατά τη διάρκεια της δικτατορίας του Μεταξά διορίστηκε γενικός διοικητικός διευθυντής του Νοσοκομείου «Ελπίς».

Πέθανε στις 13 Φεβρουαρίου 1955 και κηδεύτηκε στην Αθήνα. Την κινητή περιουσία του άφησε στη σύζυγό του Μαριγώ με εντολή μετά τον θάνατό της να περιέλθει στην ανιψιά της Ζωή Κουμούση που τους είχε συμπαρασταθεί. Στην υπηρέτρια του σπιτιού του Ματίνα Μαρούλη έδωσε εντολή να της διατεθεί ένα σημαντικό ποσό ως βοήθεια για την υπόλοιπη ζωή της. Από την μεγάλη ακίνητη περιουσία δεν άφησε τίποτε στους συγγενείς του αναφέροντας χαρακτηριστικά στη διαθήκη του: «Δεν αφήνω εις κανέναν εκ των προσφιλών μου διότι είναι τόσοι, ώστε δεν θα ευχαριστήσω κανέναν και δεν θα εκτελεσθεί ο φιλανθρωπικός μου σκοπός ως τον εννοώ». Στον ανιψιό του Κυριάκο Μαριολόπουλο επειδή ανέλαβε την εκτέλεση της διαθήκης άφησε ένα ρολόι με χρυσή καδένα. Και στις δύο κόρες του ανιψιού του, από 50 λίρες στην κάθε μια.

Στο Δήμο Μεσσήνης κληροδότησε μεγάλη ακίνητη περιουσία προκειμένου να διατεθεί σε φιλανθρωπικούς σκοπούς:

Α. Στην περιοχή των Πατησίων

1. Διώροφη κατοικία εμβαδού 374 τετραγωνικών μέτρων (Κορδικτώνος 24 και Πελήνης), στην οποία έμενε ο ίδιος από το 1920. Δεσμεύτηκε από το πολεοδομικό σχέδιο Αθηνών για την κατασκευή σχολείου και απαλλοτριώθηκε έναντι 280 εκ. δρχ. περίπου λίγο μετά το 2000.

2. Κατοικία αποτελούμενη από ισόγειο και 3 ορόφους συνολικής επιφανείας 191 τετραγωνικών μέτρων. Αποκτήθηκε από το διαθέτη το 1924 και τότε στεγαζόταν εκεί το ξενοδοχείο «Rex». Το κτήριο χαρακτηρίστηκε διατηρητέο και μισθώνεται.

Β. Στην περιοχή της Λεωφόρου Αλεξάνδρας

1. Οικόπεδο με παλιά μονώροφη κατοικία (Πλαπούτα 48), συνολικού εμβαδού 231 τετραγωνικών μέτρων που αποκτήθηκε το 1950.

2. Οικόπεδο 333 τετραγωνικών μέτρων (Αλεξάνδρας και Πλαπούτα) που

αποκτήθηκε το 1926. Με αντιπαροχή το 1993, στο οικόπεδο κατασκευάστηκε τετραώροφη οικοδομή με υπόγεια γκαράζ. Το Κληροδότημα πήρε τον 1ο και 2ο όροφο καθώς και 4 θέσεις στάθμευσης.

Γ. Στην περιοχή της Κηφισιάς

Δύο συνεχόμενα ακίνητα που περιβάλλονταν από τις οδούς Στρέιτ, Χρυσαλίδος και Αριστείδου. Περιλάμβαναν οικόπεδο επιφανείας 3.886 τετραγωνικών μέτρων και μονώροφη παλιά κατοικία. Αγοράστηκαν από το διαθέτη το 1921 και 10 χρόνια αργότερα κατασκευάστηκε εκεί το εξοχικό του. Στη θέση τους κατασκευάστηκαν (σε δύο φάσεις το 1987 και το 1996) από το Κληροδότημα 6 μεγάλες μεζονέτες (145 και 240 τετραγωνικών μέτρων) με υπόγειο και θέσεις στάθμευσης, οι οποίες ενοικιάζονται.

Για την εκπλήρωση των σκοπών της διαθήκης δημιουργήθηκε κοινωφελές ίδρυμα με την επωνυμία «Κληροδότημα Νικολάου Χιώτη» το 1968 με σκοπούς την παροχή σε άπορους της Μεσσήνης: Δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Βοηθημάτων στις γιορτές Χριστουγέννων και Πάσχα. Εξόδων κηδείας. Εξόδων μετάβασης και νοσηλείας σε κλινικές της Αθήνας και της Καλαμάτας. Αλλά και την προικοδότηση απόρων νεανίδων εφόσον επαρκούν τα έσοδα του κληροδοτήματος.

Η υπόθεση του Κληροδοτήματος και της αξιοποίησης των ακινήτων που άφησε ο Ν. Χιώτης αποτέλεσε αντικείμενο μακροχρόνιας διαμάχης.

Επιμέλεια ηλεκτρονικής προσαρμογής Γιάννης Πλατάρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: (Πατήστε πάνω στον σύνδεσμο)

Εισήγηση Δημοτικού Συμβούλου Πλατάρου Ιωάννη 18 Απριλίου 1996 περί ονοματοδοσία Οδών και πλατειών Μεσσήνης.